

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ - Ν. ΕΛΑΤΟΥ

ΤΟ ΡΑΖΑΚΙ ΣΤΑΦΥΛΙ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΑΙ Τ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ - ΝΩΝΤΑ ΕΛΑΤΟΥ

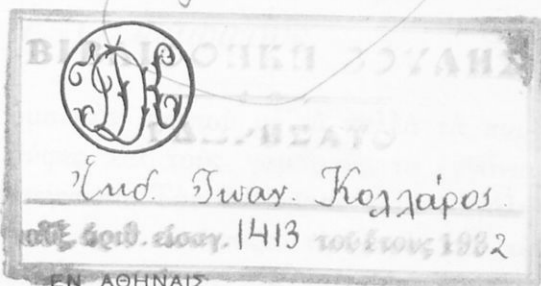
69 ΠΔΒ.
Καρκαβίτσα (Α.) - Ν. Έλατου
ΤΟ ΡΑΖΑΚΙ ΣΤΑΦΥΛΙ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΩΤΗ 1932

ΕΙΚΟΝΕΣ Β. ΓΕΡΜΕΝΗ

Εγκριτική απόφαση αριθμ. 39625-13139, 28 Ιουλίου 1932

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

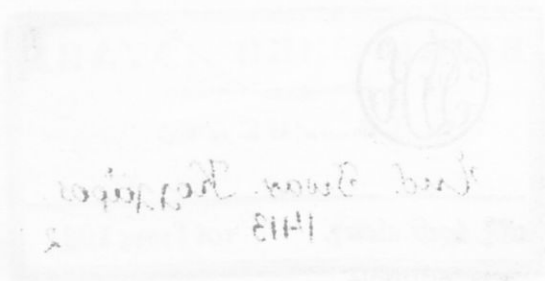
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

46^Α ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α

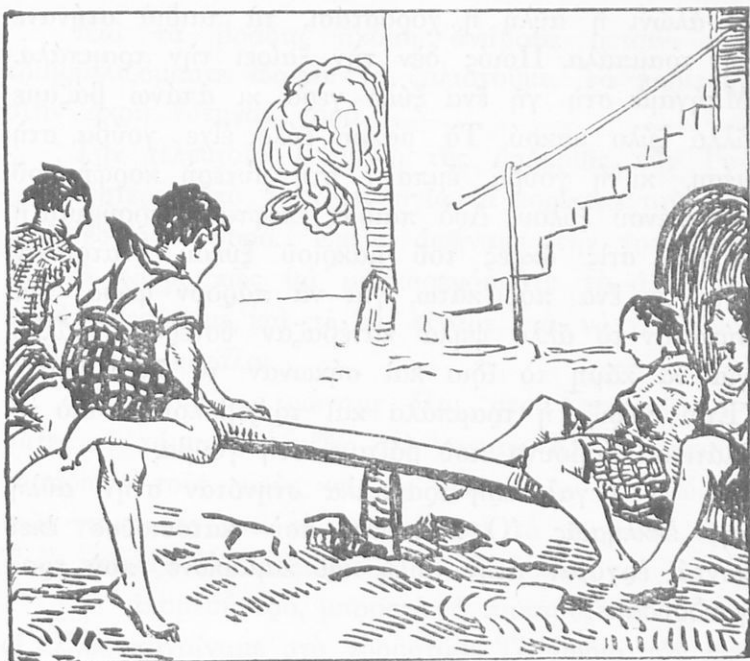
1932

002
ληξ
ΕΤ2Α
1606

"Όλα τὰ ἀντίτυπα σφραγίζονται ἀπὸ τὸ συγγραφέα καὶ
ἀπὸ τὸν ἐκδότη.

ΤΥΠΟΙΣ "ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ", ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ - ΠΑΡΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

1. Ὁ παππούς.

ΤΟΝ θυμouμαι τὸν παπποῦ μὲ τὰ πολλὰ τὰ παιδιά, τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπροὺς, τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισεγγόνια. Τὸν θυμouμαι κάθε μεγάλη γιορτῇ τοῦ χρόνου, πὺ σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικoὺς καὶ σὲ ξένους. Μὰ πιὸ ζωντανὴ παρουσιάζεται μπροστά μου ἡ μορφή του ὅταν ἐρχοῦνται οἱ μεγάλες ἀπόκριες.

Ὅταν κόντευαν οἱ ἀπόκριες, σὲ κάθε γειτονιά,

σὲ ἀλώνι ἢ αὐλὴ ἢ χοροστάσι, τὰ παιδιὰ στήνανε τὴν τραμπάλα. Ποιὸς δὲν τὴν ξαίρει τὴν τραμπάλα. Μπήγαμε στὴ γῇ ἓνα ξύλο γερὸ κι ἀπάνω βάζαμε ἄλλο ξύλο μακρὺ. Τὸ μακρὺ ξύλο εἶχε γούβα στὴ μέση, κι ἡ γούβα ἔμπαινε στὴ μυτερὴ κορφὴ τοῦ μπηγμένου ξύλου. Δυὸ παιδιὰ ἔπεφταν μπρούμυτα ἢ καβάλα στὶς ἄκρες τοῦ μακριοῦ ξύλου. Πατοῦσαν τότε τὸ ἓνα πόδι κάτω, γιὰ νὰ πάρουν φόρα, καὶ σήκωναν τὸ ἄλλο ψηλά· κατέβαζαν ὕστερα τὸ ἄλλο γιὰ νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο καὶ σήκωναν τὸ ἄλλο ψηλά. Ἔτσι γύριζε ἡ τραμπάλα καὶ τριζοβολοῦσε ἀπὸ τὸ ἐλάτινο κάρβουνο ποὺ βάζαμε στὴ γούβα.

Ἡ μεγαλύτερη τραμπάλα στηνόταν στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ὁ παππούς, ποὺ κατοικοῦσε ἐκεῖ κοντά, ἐρχόταν στὴν αὐλὴ καὶ καμάρωνε ποὺ τραγουδοῦσαμε:

*Τράμπα τραμπαλίζομαι
πέφτω καὶ τσακίζομαι
καὶ βαρῶ τὸ γόνα μου
καὶ μὲ κλαίει ἡ Παγώνα μου!*

Τὸ κακὸ εἶναι ποὺ δὲ χτυπούσαμε πάντα στὸ γόνατο, ὅταν πέφταμε ἀπὸ τὴν τραμπάλα. Κάποτε χτυπούσαμε στὸ κεφάλι, καὶ τότε ἔτρεχαν τὰ αἵματα, καὶ οἱ μητέρες μας ἔβαζαν τὶς φωνὲς κι ἐμεῖς τὰ κλάματα. Τότε στὴ μέση πάλι ὁ παππούς. Μάλωνε τὶς γυναῖκες, ἔδινε θάρρος σὲ μᾶς, σταματοῦσε τὰ αἵματα, κι ἔδενε τὰ σπασμένα κεφάλια.

Καὶ τὰ βράδια ἀκόμη ἀνάβαμε ρετσίνι καὶ τραμπαλιζόμαστε, ὥσπου νὰ ζαλιστοῦμε. Τὰ κορίτσια στὴν ἄκρη ἔστηναν χορό.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῆς ἀποκριᾶς, τὴν Τυρινή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ἔστηναν χορό. Ἐμεῖς ἀφήναμε τὴν τραμπάλα γιὰ νὰ δοῦμε πῶς θὰ μασκαρευόμαστε τὸ ἀπόγεμα, τί θὰ φοροῦσαμε καὶ τί θὰ λέγαμε γιὰ νὰ γελάσουν μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Τὸ μεσημέρι τρώγαμε ὅλοι στοῦ παπποῦ. Γεμάτες οἱ κάμαρες ὡς ἔξω στὸ χαγιάτι. Κι ὁ παπποὺς καμάρωνε τοὺς γιοὺς καὶ τὶς νύφες του, τὶς κόρες, τοὺς γαμπροὺς του, τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγόνια του. Τοὺς πεύραζε ὅλους, μικροὺς καὶ μεγάλους.

Τὸ ἀπομεσήμερο, μπροστὰ ὁ παπποὺς καὶ πίσω οἱ ἄλλοι, πηγαίναμε στὸ χοροστάσι. Τὸ χωριὸ τὸν περὶμενε ν' ἀνοίξῃ τὸ χορό· νὰ τοὺς πῇ ἄστεῖα τραγούδια νὰ γελάσουν. Πρόθυμα ὁ παπποὺς ἔδινε τὸ μαντίλι στὴ νύφη του, τὴ γυναῖκα τοῦ μεγαλύτερου γιοῦ του, καὶ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ τραγούδι ἔλεγε:

— Νὰ μὴ μὲ ματιάστε, γυναῖκες, καὶ μαραθοῦν τὰ νιάτα μου.

Ὑστερα ἄρχιζε τὸ τραγούδι:

Εἶπαμε ψέματα πολλά, ἄς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια.

Φορτώσαμε ἕναν ποτικὸ ἐννιὰ κιλὰ ρεβίθια,

κι αὐτοῦ στὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια.

Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ τὸ νερὸ βατράχια,

καὶ τὰ βατράχια φώναζαν κι ὁ ποντικὸς ἐστιάχτη,
τὸ φόρωμά του ἔρριξε καὶ πιλαλάει καὶ φεύγει.
Μέσα στ' ἀμπάρι τρύπωσε κι ἡ μάνα του τοῦ λέγει:
— Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφείρη;
— Πάω στὴν Πόλη γι' ἄρματα καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα.

Φαντάσου τί γέλια ὥσπου νὰ τελειώσῃ τὸ τρα-
γούδι! Κάθε στίχος καὶ κοβόταν στὴ μέση ἀπὸ τὰ γέ-
λια. Γελοῦσαν τὰ παιδιά, γελοῦσαν οἱ μεγάλοι, γε-
λοῦσε κι ὁ γεροπαπποὺς μὲ τ' ἄσπρα γένεια καὶ τὰ
μεγάλα φρύδια του.

— Ἀφήστε με, καλὲ παιδιά, νὰ τελειώσω τὸ τρα-
γούδι μου! ἔλεγε κάθε τόσο σφουγγίζοντας τὰ μά-
τια του ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ἄμα τελείωνε, στεκόταν στὴ μέση καὶ μᾶς
εὐχόταν:

— Καὶ τοῦ χρόνου, παιδιά μου, πάντα τέτοια
νάχουμε...

Καὶ τὸ βράδυ ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγὶ πρῶτος ὁ παπ-
ποὺς ἄρχιζε τὸ τραγούδι:

Στὴν τάβλα πὺν καθόμαστε σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι
τὸν ἄγγελὸ φιλεύουμε καὶ τὸ Χριστὸ βλογᾶμε
καὶ τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά, τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους.

— Χμ! ἔκανε καὶ γαῖδευε δεξιὰ κι ἀριστερὰ τὰ
μουστάκια του μὲ τὸ χέρι. Κοίταξε ὅλους γύρω σὰ
συλλογισμένος, ἀκουμποῦσε τὸ χέρι του στὸ προσκέ-

φαλο καὶ τὸ κεφάλι στὸ χέρι του, κι ἄρχιζε μὲ φωνὴ
βραχνή καὶ παραπονεμένη:

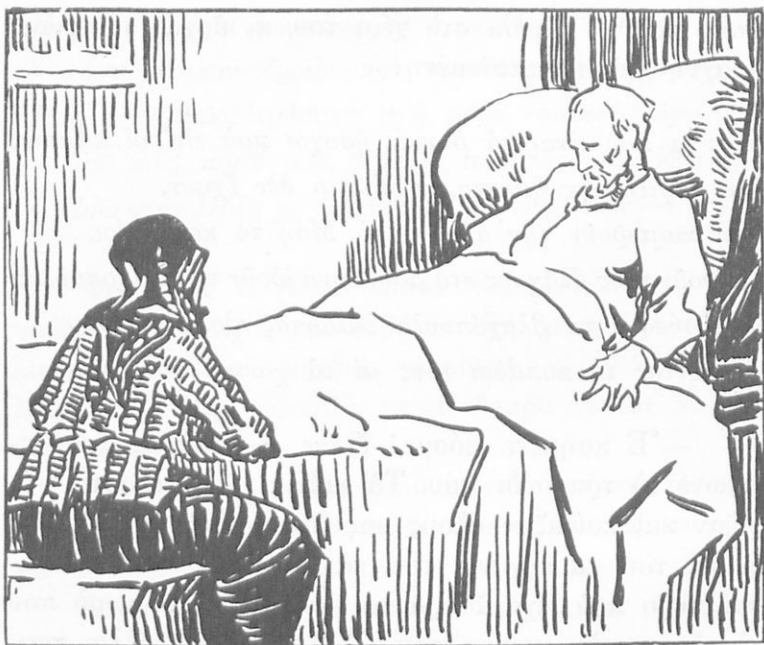
“*Ήσυχα* ποὺ εἶναι τὰ βουνά, *ἤσυχοι* ποὺ εἶν’ οἱ κάμποι,
δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν,
μόν’ καρτεροῦν τὴν ἄνοιξη, τὸ Μάη τὸ καλοκαίρι,
νὰ ἰδοῦν τοὺς βλάχους στὰ βουνά, νὰ ἰδοῦν τὶς βλαχοποῦλες,
ν’ ἀκούσουν τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τὶς φλογέρες,
βόσκοντας τὰ κοπάδια τοὺς μὲ τὰ χοντρά κονδούνια.

— “*Ε* καημένε κόσμε! ἔλεγε ὁ παπποὺς ἅμα τελείωνε τὸ τραγούδι του. Τὰ μάτια του γελαστὰ γύριζαν καὶ κοίταζαν ὅλους μας· τὰ παιδιὰ καὶ τὶς νυφάδες του, τὰ ἐγγόνια του, τὰ δισέγγονα, ἀπὸ τὸ μεγαλύτερο ποὺ εἶχε ἄσπρα τὰ μαλλιά ὡς τὸ μωρὸ ποὺ τὸ εἶχαν στὴν κούνια του. “*Ἄλλοι* ἔπιναν, ἄλλοι τραγουδοῦσαν· τὰ παιδιὰ χόρευαν καὶ γελοῦσαν κι ἔπαιζαν, ἐνῶ τὸ μωρὸ ἐκλαιγε. *Μᾶς* κοίταζε καὶ δὲ μιλοῦσε. “*Ὅσπου* σὲ λίγο ἢ θεία *Ἑλένη*, ἡ μεγάλη νύφη τοῦ παπποῦ, ἐρχόταν ἐλαφρὰ κι ἔβαζε ἀπὸ πίσω του ἓνα προσκέφαλο.

“*Ὁ* γεροπαπποὺς ἀποκοιμήθηκε...

“*Ε*τσι τὸν θυμοῦμαι τὸν παπποὺ κάθε μεγάλῃ γιορτῇ, τὸν παπποὺ ποὺ σκόρπιζε τὴ χαρὰ καὶ τὸ γέλιο σὲ δικοὺς καὶ σὲ ξένους...

Α. Καρκαβίτσας

2. Ο μωαρμσα-Γιώργης.

*Ἡ χάρη θέλει ἀντίχαρη
καὶ πάλι χάρη νά εἶναι.*

ΜΗΤΕΡΑ, εἶναι πολὺ βαριά ἄρρωστος ὁ μπαρ-
μπα-Γιώργης; ρώτησα.

— Ναί... Δὲν τὸν εἶδες;

Εἶχε δίκιο ἡ μητέρα μου, τὸν εἶδα, καὶ ὅσο
μικρὸς κι ἂν ἦμουν—ἀπάνω κάτω 10 χρονῶν—κατά-
λαβα πὼς ἦταν βαριά ἄρρωστος ὁ μπαρμπα-Γιώργης
Γιατὶ δὲ μοῦ μίλησε, οὔτε ἔδειξε πὼς μὲ γνώρισε. "Αν

ἦταν ἀλλιώως, θὰ ἔλεγε: «Καλῶς τὸ παιδί μου. Γιώργαινα, φίλεψε τὸ παιδί μας». Κι ἂν ἦταν καλά, θὰ μοῦ ἔλεγε μιὰ ἱστορία. Τώρα λοιπὸν ρωτοῦσα, γιατί κάτι μὲ στενοχωροῦσε, κάποιο βάρος αἰσθανόμουν στὰ στήθη μου.

— Καὶ δὲ θὰ πάη κανεὶς νὰ φέρη τὸ γιατρό; ξαναρώτησα.

— Ποιὸς θέλεις νὰ πάη; εἶπε ἡ μητέρα μου δυσανεστημένη. "Όταν ἦταν καλὰ ὁ μπαρμπα-Γιώργης, ἔτρεχαν ὅλοι νὰ τὸν ρωτήσουν γιὰ τὸ ἓνα καὶ γιὰ τὸ ἄλλο. Κι ἄρρωστο νὰ εἶχαν, «τρέχα, μπαρμπα-Γιώργη, νὰ φέρης τὸ γιατρό». Κι ὅσο νάρθη ὁ γιατρός, «μπαρμπα-Γιώργη, τί λὲς νὰ κάμουμε στὸν ἄρρωστο;».

Τώρα θυμήθηκαν τὶς δουλειές τους· δὲν ἀδειάζουν, λέει. Μὰ τοὺς ξαίρω γιατί δὲν πηγαίνουν, πρόσθεσε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι ἡ μάνα μου.

— Φοβοῦνται μὴ δὲν τοὺς πληρώση ὁ μπαρμπα-Γιώργης; ρώτησα.

— Καλὰ τὸ κατάλαβες.

— Θὰ πάω ἐγὼ λοιπόν, εἶπα πρόθυμα.

— "Όπως θέλεις, παιδί μου. Καὶ σὺ βέβαια ὅταν ἦταν καλὰ ὁ μπαρμπα-Γιώργης, δὲν τὸν ἄφηνες ἡσυχο. «Μπαρμπα-Γιώργη, νὰ μοῦ φτιάσῃς ἓνα ἀετό, ἓνα τουφέκι ἀπὸ καλάμι, ἀπὸ ἀφροξυλιά! Νὰ μὲ πάρῃς στὸ ἀμπέλι, νὰ μὲ βάλῃς καβάλα στὸ γαιδουράκι σου...»

Ἀλήθεια. Τὸν εἶχα τοῦ χεριοῦ μου τὸ μπαρμπα-Γιώργη τὸ γείτονά μας, τὸ γλυκομίλητο, μὲ τὴν καλή του τὴν καρδιά.

“Ο,τι ἤθελα μοῦ τὸ ἔκανε πρόθυμα. Καὶ τώρα ἦταν ἄρρωστος βαριά καὶ χωρὶς γιατρό!

—“Εγὼ θὰ πάω νὰ φέρω τὸ γιατρό! Θὰ πάω ἀπὸ τὴν ἀπάνω γειτονιὰ νὰ πάρω καὶ τὸ φίλο μου τὸν Ἀντώνη, εἶπα στὴ μητέρα μου.

—“Ὅπως, θέλεις, μοῦ ἀποκρίθηκε ἐκείνη. Μὲ αὐτὸ ὅμως ἤθελε νὰ εἰπῇ: «Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι;»

Στὸ δρόμο φώναξα κι ἄλλα παιδιὰ, μὰ τὸ ἕνα κοιμόταν καὶ τὸ ἄλλο ἔλειπε μὲ τὸν πατέρα του στὴ βοσκή. Πάω καὶ στὸν Ἀντώνη, ἔλειπε κι αὐτός.

Νὰ γυρίσω πίσω; ντροπή! Ἐκαμα τὸ σταυρὸ μου καὶ τράβηξα. Πέρασα τὴ ρεματιὰ κάτω ἀπὸ τὰ θεόρατα πλατάνια, τὶς λεῦκες καὶ τὶς ἱτιές. Ἀτελείωτα τὰ κοῦσματα τῶν βατράχων: κουὰ κουά, κοῦξ κοῦξ! Καὶ τ’ ἀηδονάκια σιγοτραγουδοῦσαν. Ἀνέβηκα στὸ βουνό, κατέβηκα σὲ ἄλλη ρεματιὰ, πῆρα τὴν πλαγιά, ἔφτασα σὲ μιὰ ράχη γεμάτη φτέρες, κι ὕστερα πάλι κατηφόρισα.

Κάτω φάνηκαν σὰν πυγολαμπίδες τὰ φῶτα στὸ Μεγαλοχώρι. Ἐκεῖ ἦταν ὁ γιατρός. Ἐνα τέταρτο καὶ θὰ ἔφτανα. Πέρασα τὶς καστανιές πού ἦταν γύρω στ’ ἀμπέλια, κατέβηκα σὲ ἄλλη ρεματιὰ καὶ πῆρα τὸν ἴσιο δρόμο. Σὲ λίγο μπῆκα στὸ Μεγαλοχώρι κι ἔφτασα στὴν πλατεῖα. Ψυχὴ δὲν ἦταν ἐκεῖ! Γὰβ-γάφ, ἀκούστηκαν καμὶὰ δεκαριὰ σκυλιά, μικρὰ καὶ μεγάλα.

—Ἀράπη! φώναξα τότε δυνατά.

Ἀμέσως μὲ γνώρισε ὁ Ἀράπης καὶ πλησίασε κουνώντας φιλικὰ τὴν οὐρά του. Ἦταν ἕνα ἱστορικὸ σκυλί. Καὶ ἀνοιχτὰ ν’ ἄφηναν τὰ μαγαζιά, κλέφτης δὲν

τολμοῦσε νὰ πλησιάσῃ. Τ' ἄλλα σκυλιὰ τὰ προστάτευε ἀπὸ ἓνα μαντρόσκυλο τῆς ἀπάνω γειτονιάς. "Όταν ἄκουε φωνές, ἔτρεχε, καὶ ὅσο ἔβλεπε τὸ φίλο του νὰ παλεύῃ καλὰ, δὲ μιλοῦσε. Μὰ τὴν ὥρα ποὺ καταλάβαινε πὼς δὲ βαστοῦσε πιά, χυνόταν ἀπάνω στὸ μαντρόσκυλο καὶ ἐκεῖνο ἔφευγε οὐρλιάζοντας.

Κάθε γιορτὴ ἔπαιρνε τὰ σπίτια ποὺ γιόρταζαν στὴ σειρά. Κοντὰ καὶ οἱ φίλοι του. Τὰ σπίτια τὸν ἤξαιραν καὶ τὸν περιέμεναν ὅπως περιέμεναν καὶ τοὺς ξένους τους· τὰ κόκκαλα τὰ εἶχαν φυλαγμένα.

— Καλῶς τὸν Ἀράπη, ἔλεγαν ἅμα τὸν ἔβλεπαν μὲ τὴ συντροφιά του.

"Όπου εἶχε γάμο, μπροστὰ καὶ ὁ Ἀράπης, στὰ προικιά, στὸ χορὸ καὶ στὸ τραπέζι.

Κάποτε ἓνα σκυλάκι δὲν τὸν ἄφηνε νὰ φάῃ κόκκαλα. Ὁ Ἀράπης τοῦ ἔδειξε πὼς μποροῦν νὰ φᾶνε καὶ οἱ δυὸ σὰ φίλοι. Αὐτὸ ἐξακολούθησε νὰ γρινιάζῃ. Τότε ὁ Ἀράπης ἔχασε τὴν ὑπομονή, μὲ τὸ ἓνα πόδι ἔσπρωξε τὸ σκυλάκι μακριὰ ἀπὸ τὰ κόκκαλα καὶ τὸ κράτησε ἔτσι κάτω ἀπὸ τὸ πόδι του, ἐνῶ αὐτὸς ξαπλώθηκε, τὰ ἔφαγε ὅλα καὶ ὕστερα τὸ ἄφησε πάλι ἐλεύθερο.

"Όταν πλησίασα στοῦ γιатροῦ, συλλογίστηκα:

— Θὰ θελήσῃ νὰ ἔρθῃ τέτοια ὥρα;

"Όλοι τὸ γιатρὸ τὸν ἔλεγαν ιδιότροπο. Ἐγὼ ὅμως τὸν ἀγαποῦσα, Ἦμουν ἀρρωστιάρης, καὶ ὁ πατέρας μου τὸν εἶχε φέρει πολλὰς φορὲς. Ἐτσι γνωριστήκαμε καὶ γίναμε φίλοι. Ὅσο πικρὰ καὶ ἂν ἦταν τὰ γιатρικά, ὅχι δὲν ἔλεγα. Κι ἂν καμιά φορὰ πήγαινα

στό Μεγαλοχώρι καὶ μ' ἔβλεπε, μὲ φίλευε λουκούμα.

Ὡστόσο χτυποῦσα πολλὴ ὥρα, κι ἡ πόρτα δὲν ἄνοιγε. Στὸ τέλος βγήκε ἡ ὑπηρετρία.

— Μέσα εἶναι ὁ γιατρός;

— Μέσα, μὰ κοιμᾶται.

— Νὰ τὸν ξυπνήσης, γιατί εἶναι ἄρρωστος ὁ μπαρμπα-Γιώργης.

— Ποιός μπαρμπα-Γιώργης;

— Καλέ, τὸ μπαρμπα-Γιώργη δὲν ξαίρεις;

Νόμιζα πὼς ὅλοι ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ ξαίρουν τὸ μπαρμπα-Γιώργη, ὅπως ἐγώ.

— Δὲν ξαίρω, μοῦ λέει ἡ ὑπηρετρία. Ὅποιος κι ἂν εἶναι, ὁ γιατρὸς εἶναι κουρασμένος. Μόλις ἦρθε ἀπὸ τὸ ταξίδι δὲν τὸν ξυπνῶ.

— Ξύπνα τον, καὶ πές του πὼς τὸν θέλω ἐγώ.

— Μπά! κάνει περιπαιχτικά ἡ ὑπηρετρία, καὶ ποιός εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου;

Θὰ μιλοῦσα ἄσκημα, ἂν δὲν ξυπνοῦσε ἀπὸ τὶς φωνές μας ὁ γιατρός. Ποιός ξαίρει κι ἂν δὲν ἦταν ξύπνιος...

— Ἐλα μέσα! μοῦ φωνάζει. Τί τρέχει;

— Καλησπέρα, γιατρέ. Ὁ μπαρμπα-Γιώργης ὁ γείτονάς μας εἶναι ἄρρωστος. Ἡ τὴ βγάζει ἢ δὲν τὴ βγάζει τὴ νύχτα.

— Καί;..

— Ναρθῆς, γιατρέ μου, πολὺ σὲ παρακαλῶ. Ὅσο γιὰ τὸν κόπο σου, θὰ σὲ πληρώσῃ ὁ πατέρας μου.

— Ἡ ἀγάπη σου σὲ κάνει νὰ λὲς πολλὰ, μικρέ, μοῦ λεέει. Καὶ ἡ φωνή του ἦταν κάπως αὐστηρή.

— Δὲ μοῦ λές, μὲ ποιόν ἤρθες; ρώτησε.

— Μοναχός μου.

— Μοναχός!

— Ναί.

— Ἐφερεις ζῶο;

— Ὁχι.

— Γαρουφαλιά! φώναξε τὴν ὑπηρετρία. Θὰ βροῦμε τώρα κανένα ζῶο;

— Τέτοια, ὦρα, γιατρέ μου; Ἀδύνατο! Τὰ ζῶα λείπουν στὴ βοσκή.

— Τ' ἀκοῦς, μικρούλη; μοῦ λέει.

Ἐγὼ ἄνοιξα τὸ στόμα. Νὰ τοῦ πῶ νὰ ἔρθῃ πεζός, ἦταν πάρα πολύ.

— Ἀς εἶναι, εἶπε σὲ λίγο. Πήγαινε στὴ γωνιὰ καὶ θὰ ἰδοῦμε. Γαρουφαλιά, ψῆσε μας καφέ.

* * *

Σ' ἓνα τέταρτο ξεκινήσαμε. Ποῦ νὰ μὲ φτάσῃ στοὺς ἀνήφορους ὁ γιατρός!

— Περδίκι μοῦ ἔγινες, ἔλεγε. Κοίταξε νὰ ἰδρώσης, ν' ἀρρωστήσῃς, γιὰ νὰ μὲ κουβαλᾷς· μὰ δὲ θὰ ἔρθω.

— Γιὰ μένα μὴν ἔρχεσαι, τὸ μπαρμπα-Γιώργη μονάχα νὰ προφτάσουμε.

— Δὲ μοῦ λές, ἀπὸ ποῦ ἢ τόση σου ἀγάπη; μὲ ρώτησε.

Ἀνεβήκαμε στὸ ἴσιωμα καὶ ἄρχισα νὰ τοῦ λέω πόσο μ' ἀγαποῦσε ὁ μπαρμπα-Γιώργης. Βγῆκε τὸ

φεγγάρι στὸν οὐρανὸ σὰ λιγνὸ δρεπανάκι. Φτάσαμε στὸ χωριὸ κι οἱ ἱστορίες μου δὲν εἶχαν τελειώσει.

Μπαίνουμε στὸ σπίτι. Ὁ γιατρὸς καθὼς εἶδε τὸν ἄρρωστο ἄλλαξε ἡ ὄψη του.

— Πήγαινε, μοῦ λέει, νὰ πῆς τῆς μητέρας σου νὰ ἐτοιμάση καφὲ καὶ νὰ μοῦ στρώση νὰ κοιμηθῶ. Μὲ δυσκολία βγῆκα. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὴ ὥρα βγῆκε ἔξω ὁ γιατρὸς καὶ μὲ φώναξε. Ἀνέβηκα βιαστικά.

— Παῖμε, μοῦ λέει, μέσα, σὲ θέλει ὁ μπαρμπα-Γιώργης.

— Σ' εὐχαριστῶ, παιδί μου, μοῦ εἶπε μὲ ἀδύνατη φωνή.

Ἐγὼ κοκκίνισα.

— Καληνύχτα, μπαρμπα-Γιώργη· τὸ πρωὶ θὰ σὲ ξαναδῶ. Θάροος! δὲν ἔχεις τίποτα, εἶπε ὁ γιατρὸς καὶ μὲ πῆρε.

Πήγαμε στὸ σπίτι μας.

Τὴν ἄλλη μέρα μὲ τὸ ἀλογάκι μας πῆγα τὸν γιατρὸ στὸ χωριό του. Ἀπὸ τὴν κότα ποὺ εἶχε σφάξει ἡ μητέρα μου γιὰ τὸν γιατρό, φύλαξα τὰ κόκκαλα γιὰ τὸν Ἀράπη.

Μοῦ ἔδωσε γιατρικά, καβάλησα τὸ ἀλογάκι μας καὶ γύρισα. Ὁ μπαρμπα-Γιώργης σώθηκε. Ἄν δὲν πῆγαίνα, μοῦ εἶπε ὁ γιατρὸς, θὰ πέθαινε ὁ καημένος.

Νώντας Ἐλατος

3. *Ἐλὲν Καλερινιώ μου,
σοὺ εἶναι σὴν κυρὰ Ἐμαράδα.*

ΔΥΟ φορές τὴν ἐβδομάδα περνᾷ ἀπὸ τὸ χωριὸ
ὁ ἀγροτικὸς ταχυδρόμος. Οἱ χωρικοὶ γνωρί-
ζουν τὴν ὥρα πὺν θὰ ἔρθῃ καὶ μαζεύονται
στὴ μικρὴ πλατεῖα ἔξω ἀπὸ τὸ μοναδικὸ μαγαζάκι.

— Ἔχω γράμμα;

— Τὴν ἄλλη φορὰ θάχῃς.

— Ἐγὼ ἔχω;

— Έχεις, καὶ συστημένο μάλιστα. Λίρες θὰ ἔχη μέσα.

Ἔτσι σκορπᾷ σὲ ὅλους χαμόγελα, τοὺς δίνει τὴ χαρά, κάποτε καὶ τὴ λύπη, καὶ παρηγορεῖ τοὺς περισσότερους μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὰ χαμόγελα τοῦ ταχυδρόμου ἔχουν τὸ σκοπὸ τους, γιὰτὶ ἀπ' ὅλους περιμένει φιλοδώρημα.

Μιὰ μέρα, τὴν ὥρα ποὺ μάζευε τὰ γράμματα, τὰ δέματα καὶ τὰ φιλοδωρήματα γιὰ νὰ φύγη, παρουσιάστηκε μιὰ γριούλα. Σκυφτὴ ἀκουμποῦσε στὸ ροζιάρικο ραβδάκι της. Τοῦ ἔδωσε ἓνα δέμα κι ἓνα εἰκοσαράκι.

Τὸ κοίταξε ὁ ταχυδρόμος καὶ τῆς εἶπε ἀπότομα :

— Νὰ δεθῇ τὸ δέμα κανονικὰ καὶ νὰ γράψης τὸν τόπο ποὺ θὰ πάη. Μὲ τὸ εἰκοσαράκι δὲν πάει. Χρειάζεται μισὴ δραχμὴ.

— Τί; πῶς; ἔκαμε ἡ γριούλα. Καὶ πλησίασε ν' ἀκούσῃ καλύτερα.

— Νὰ δεθῇ τὸ δέμα κανονικὰ. Νὰ γράψης τὸν τόπο ποὺ θὰ πάη, καὶ μὲ τὸ εἰκοσαράκι δὲν πάει. Χρειάζεται μισὴ δραχμὴ! Ξανάειπε ὁ ταχυδρόμος δυνατώτερα.

Ἐκεῖνη δὲν κατάλαβε τίποτε. Ἦταν λίγο κουφή. Μὰ καὶ ν' ἄκουε δὲ θὰ καταλάβαινε. Ἦταν φερμένη ἀπὸ τὸ βουνό, ἀπὸ τὶς τσοπάνικες καλύβες.

— Τί νὰ κάμω, παιδάκι μου; ρώτησε πάλι.

— Δὲν ἔχω καιρό· βιάζομαι, εἶπε πρὸς ἀπότομα ὁ ἀγροτικὸς ταχυδρόμος. Ρώτησε νὰ μάθῃς.

— Τί λέει, παιδάκι μου; ρώτησε κάποιον ἀπὸ

τοὺς χωρικοὺς ποὺ ἔστεκαν γύρω στὸν ταχυδρόμο, καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ δέμα.

— Αὐτὸς τὸ κοίταξε κι ἔβαλε τὰ γέλια.

— Γιὰ ἰδές, εἶπε στὸ διπλανό του. Γράφει: «Στὴν Κατερινιώ μου ποὺ εἶναι στὴν κυρὰ Σμαράγδα». Θαρρεῖ πὼς ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν Κατερινιώ της καὶ τὸν τόπο ποὺ κατοικεῖ ἡ κυρὰ Σμαράγδα. Χὰ χὰ χὰ!

— Ὅλοι γέλασαν.

— Δὲν πάει τὸ δέμα, γερόντισσα, εἶπε καὶ τὸ ἔβαλε πάλι στὰ χέρια τῆς γριᾶς.

— Νὰ πάη, παιδί μου! νὰ πάη! ἐπιμένει ἡ γριά. Ἔχω μέσα μιὰ φανέλα κι ἓνα ζευγάρι κάλτσες, ποὺ τὶς ἔπλεξε ἡ ἐγγονή μου, ἡ Ἀργυρώ, ζωὴ νάχη. Τὰ στέλνω στὴν Κατερινιώ μου, ποὺ εἶναι στὴν κυρὰ Σμαράγδα...

Τώρα γέλασαν ὅλοι περισσότερο. Ἐξαφνα παραμερίζει μερικοὺς ἓνα παιδί μὲ πηλίκιο μαθητικό, ποὺ ἔχει γιὰ κορώνα χρυσὴ κονκουβάγια, παίρνει παράμερα τὴ γριούλα καὶ τὴ ρωτᾷ. Σὲ λίγο ἀφήνει τὴ γριούλα, παίρνει τὸ δέμα καὶ μπαίνει στὸ μαγαζάκι.

Βγῆκε ἔπειτα, πῆρε τὸ εἰκοσαράκι ἀπὸ τὴ γριούλα, πρόστεσε καὶ αὐτὸ τριάντα λεπτὰ κι ἔδωσε τὸ δέμα στὸν ἀγροτικὸ ταχυδρόμο. Γυρίζει ὕστερα στὴ γριούλα καὶ τῆς λέει:

— Μεῖνε ἡσυχη, κυρούλα. Τὸ δέμα θὰ πάη στὴν Κατερινιώ σου χωρὶς ἄλλο.

Τὰ γέλια εἶχαν πάψει.

— Μπράβο του, εἶπαν μερικοὶ γέροι καὶ κούνη-

σαν τὸ κεφάλι. Τὸ παιδί ἔδωσε τὸ χέρι στὴ γριὰ κι ἔγινε ἄφαντο.

— Χιλιόχρονο, παιδάκι μου. Νὰ σὲ χαρῇ ἡ μα-
νούλα σου, εὐχήθηκε ἡ γριούλα. Καὶ πῆρε τὸν ἀνή-
φορο νὰ γυρίσῃ στὸ καλυβάκι της, ἀπάνω στὸ βουνό,
στὶς τσοπάνικες καλύβες...

Νώντας Ἐλατος

4. Τὸ ναυλόωουγο.

ΜΕ ΤΟ γλυκὸ φθινόπωρο ἄραξαν γιὰ λίγες μέρες στ' ὁμορφο νησι τὰ καράβια καὶ πάλι ἔκαναν πανιὰ γιὰ τὰ ταξίδια τὰ μακρινά. Ὅλο τὸ νησι στὸ πόδι, ἄλλοι στὸ ἀκρογιάλι κι ἄλλοι στὰ λιακωτά. Κουνοῦν τ' ἄσπρα μαντίλια καὶ φωνάζουν:

— Στὸ καλό! στὸ καλό!

Τελευταία ἔμεινε ἡ γολέτα τοῦ καπετὰν Παλιούρα, ἡ «Βαγγελίστρα». Οἱ ναῦτες καὶ τὸ ναυτό-

πουλο εἶναι στή θέση τους, μὰ ὁ καπετάνιος ἀργεῖ. Θέλει ν' ἀκούσῃ λίγο ἀκόμη τὰ βιολιά καὶ νὰ κερᾶσῃ μιὰ φορὰ ἀκόμη τοὺς φίλους. Τέλος μπαίνει κι αὐτός, καὶ ἡ γολέτα κίνησε.

Τὸ ναυτόπουλο ρίχνει μιὰ ματιὰ σ' ἓνα χαμηλὸ σπιτάκι ἀπάνω στὸ βράχο. Στὸ λιακωτὸ εἶναι ἡ μάνα του, χήρα μαυροντυμένη, καὶ τὸ μικρὸ του τὸ ἀδερφάκι. Κουνοῦν τὰ μαντίλια τους. Βγάζει κι αὐτὸς τὸ μαντίλι του, τοὺς χαιρετᾷ καὶ ρίχνεται γρήγορα στὴ δουλειά· λύνει τὰ πανιὰ καὶ βοηθᾷ νὰ σηκώσουν τὴν ἄγκυρα.

Τὴν ὥρα ποὺ βασίλευε ὁ ἥλιος, χανόταν σιγὰ-σιγὰ καὶ ἡ «Βαγγελίστρα» στὸν ὁρίζοντα. Τὸ ναυτόπουλο, ἀνεβασμένο στὸ ψηλὸ κατάρτι, βλέπει γιὰ τελευταία φορὰ τὸ νησάκι ποὺ χρυσώνεται ἀπὸ τὸ ἀντιφέγγισμα τοῦ ἡλίου. Ψηλὰ στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ἀσπρίζει τὸ ἐκκλησάκι τοῦ προφήτη Ἡλία. Ἐκεῖ θὰ πηγαίνει ταχτικά ἡ μάνα του ν' ἀνάβῃ τὰ καντήλια καὶ τ' ἀγναντεύῃ τὴ θάλασσα. Πότε θὰ γυρίσῃ ἡ «Βαγγελίστρα» μὲ τὸ γιό της, ποὺ θὰ φέρῃ τὴν προῖκα νὰ παντρεύῃ τὴν ἀδερφή του!..

Ἦρθε τοῦ ἀγίου Νικολάου καὶ ἡ «Βαγγελίστρα» δὲ φάνηκε. Οὔτε τὰ Χριστούγεννα οὔτε τὰ Φῶτα, ποὺ βαφτίζονται τὰ νερά. Ἐνα γράμμα ἦρθε γιὰ τὴ μητέρα του, τὴ χαροκαμένη. Τῆς γράφει τὸ ναυτόπουλο ἀπὸ τὴν Πόλη, πὼς ἐμποδίστηκε, γιὰτὶ βροῖ-καν δουλειά. Νὰ μὴν ἔχῃ ὅμως φόβο, γιὰτὶ τὸ καράβι εἶναι καλοτάξιδο καὶ δὲ φοβᾶται τίς φουρτού-νες. Τώρα θὰ πᾶνε στὴ Μασσαλία κι ἀπὸ κεῖ τὴ

Λαμπρή, πρώτα ὁ Θεός, θὰ εἶναι στήν ἀγκαλιά της. Ἐκεῖ στή Μασσαλία θὰ ψωνίσῃ καὶ τὰ προικιά.

* * *

Ξημερώνει τὸ Μεγάλο Σάββατο καὶ ἡ «Βαγγελίστρα» εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ νησί. Μὰ νὰ πιάσῃ στὸ λιμάνι δὲ μπορεῖ. Ὡς ἐδῶ πῆγε πρίμος ὁ καιρός. Τώρα ἄλλαξε κι ἔγινε βοριάς καραβοπνίχτης. Βουνά εἶναι τὰ κύματα καὶ τὸ καράβι παιγνίδι τῶν κυμάτων. Σκισμένα τὰ πανιά, σπασμένα τὰ κατάρτια, κι εἶναι βαθὺ τὸ σκοτάδι καὶ οἱ ξέρες κοντά του.

— Γιὰ τὸ Θεό! λέει ὁ καπετάνιος θυμωμένος, ἔξω ἀπὸ τὸ νησί μας καὶ νὰ χαθοῦμε!

— Μάνα μου! συλλογίζεται τὸ ναυτόπουλο. Ἄντι νὰ βγάλῃς τὰ μαῦρα, θὰ βάλῃς κι ἄλλα γιὰ μένα!..

Οἱ θαλασσινοὶ ὅταν νιώσουν τὸν κίντυνο γίνονται ἄλλοι ἄνθρωποι. Ὁ καπετὰν Παλιούρας θύμωσε μὲ τὸ βοριά.

— Ἔ, γιὰ τὸ Θεό! εἶπε πάλι. Ἔξω ἀπὸ τὸ νησί μας νὰ χαθοῦμε!

Ἀποφάσισε νὰ παλέψῃ καὶ νὰ νικήσῃ. Εἶπε στοὺς ναῦτες νὰ πιάσουν τὶς θέσεις τους στὸ κατάρτι, πρόσταξε τὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῇ στὸ κατάρτι καὶ νὰ κοιτάξῃ ἄγρυπνα, κι ἐκεῖνος χούφτωσε μὲ τὸ δυνατὸ χέρι του τὸ τιμόνι.

— Μάινα πανιά! πρόσταξε.

Ἰδρωσαν οἱ ναῦτες γιὰ νὰ κάμουν τὸ θέλημα

τοῦ καπετάνιου. Ἰδρωσε κι ὁ καπετάνιος γιὰ νὰ ὀρθοπλῶρῃ τὴ γολέτα στὸν ἄνεμο. Τὸ ναυτόπουλο στὸ ψηλὸ κατάρτι νιώθει τὸν ἄνεμο νὰ τοῦ βελονιάζῃ τὰ χέρια, καὶ πολλὲς φορὲς τὸ κῦμα τοῦ μπατίζει τὸ πρόσωπο. Τὰ μάτια του πονοῦν καὶ δακρύζουν, μὰ ποῦ νὰ τὰ κλείσῃ! Κοιτάζει μέσα στὸ σκοτάδι καὶ φωνάζει κάθε τόσο δυνατά:

— Ξέρα δεξιὰ!.. Ξέρα ἀριστερά μας!

Ἀκούει ὁ καπετάνιος, γυρίζει τὸ τιμόνι κι ἡ γολέτα ἀλλάζει τὸ δρόμο της.

Πήγαινε δεξιὰ, ἀριστερὰ γυρίζει.

Πήγαινε ἀριστερά, δεξιὰ ἀργοπλέει.

Ἔτσι παιδεύτηκε γιὰ ὥρες τὸ πλήρωμα. Ἡ γολέτα, σὰν πουλάρι ἀπολυμένο στὸν κάμπο, γυρίζει ἀδιάκοπα στὴ σκοτεινὴ καὶ ἀγριεμένη θάλασσα. Οἱ ὥρες φαίνονται χρόνος!

Τέλος πῆρε νὰ γλυκοχαράζῃ, καὶ φάνηκε σὰ μαῦρος ὄγκος τὸ νησὶ ἐμπρὸς στὸ σταχτόμαυρο ὄριζοντα. Ὁ καπετάνιος μάντεψε τὸ πατρικὸ λιμάνι καὶ γύριε σκατὰ κεῖ τὴν πρύμη τῆς «Βαγγελίστρας».

Τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαιναν οἱ ἐπιτάφιοι ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες, ἔμπαινε καὶ ἡ γολέτα στὸ λιμάνι.

— Ἡρῆθα, μάνα μου! παράγγειλε τὸ ναυτόπουλο μόλις ἔρριξε τὴν ἄγκυρα.

* * *

Τὴ νύχτα στὴν Ἀνάσταση πῆγε τὸ ναυτόπουλο μὲ τοὺς δικούς του στὴν ἐκκλησίᾳ. Ἐφαγαν ἅμα

γύρισαν, καὶ ξαπλώθηκε νὰ κοιμηθῇ. Ἦταν τόσο κουρασμένο.

Τὸ μεσημέρι ντύθηκε καὶ πῆγε στὴν Ἀγάπη. Ἀντιλαλοῦν τὰ σήμαντρα καὶ σημαίνουν οἱ καμπάνες. Ὅλο τὸ νησι μοσκοβολᾷ σὰν ἐκκλησάκι.

— Χριστὸς ἀνέστη!

— Ἀληθῶς ἀνέστη!

Ἀπὸ κεῖ πηγαίνουν στὸ χοροστάσι. Χορεύουν οἱ λιγερὲς μὲ τὰ κίτρινα φακιόλια καὶ τὰ λαμπρὰ ροῦχα τους, χορεύουν καὶ οἱ λεβέντες μὲ τὰ πλεχτὰ ζωνάρια τους. Χόρεψε κι ἡ ἀδερφή του τὸ συρτό, κι ὕστερα τὸν καλαματιανὸ μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της. Τὸ ναυτόπουλο κοιτάζει καὶ καμαρώνει.

* * *

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ πάντρεψε τὴν ἀδερφή του τὸ ναυτόπουλο. Οἱ λιγερὲς τὴ στόλισαν καὶ τὴν τραγούδησαν:

*Ἦλιος ἦταν προξενητής,
αὐγερινὸς στεφανωτής.
Χαρὰ στή μάνα τοῦ γαμπροῦ,
καὶ σ' ὅλο τὸ πεθερικό,
ὅπου θὰ πάρουν τέτοια νιά,
ὁμορφη καὶ νοικοκυρά,
χρυσὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ,
βασίλισσα τῆς γειτονιάς.*

Κάτου σὲ γιालό, σὲ περιγιάλι
νύφη ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζαν,
γαμπρὸν ὁμορφο καὶ παληκάρι,
μὲ ξανθὰ μαλλιά, μὲ πλατιά φρόδια,
μοιάζει τὸν αὐτὸ καὶ τὸν πετρίτη.

Ἔπειτα ἦρθε ὁ γαμπρός, πῆγαν στὴν ἐκκλησία,
κι ὁ καπετὰν Παλιούρας ἄλλαξε τὰ στέφανα.

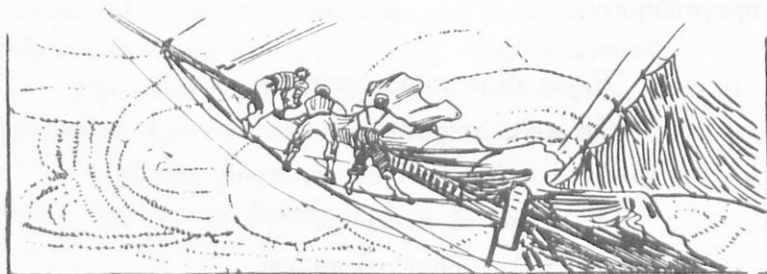
— Καὶ στὰ δικά σου, Στάμο, εὐχήθηκε στὸ
ναυτόπουλο ὁ καπετάνιος.

— Εὐχαριστῶ, μὰ τὰ δικά μου ἀργοῦν ἀκόμη!

Ἦθελε νὰ εἰπῇ:

— Νὰ μεγαλώσῃ κι ὁ ἀδερφός μου, νὰ χτίσουμε
δικό μας καράβι, νὰ γίνω καπετάνιος καὶ τότε...

Α. Καρκαβίτσας

Ο κύρ Βοριάς

Ο ΚΥΡ ΒΟΡΙΑΣ παράγγειλε όλων τῶν καραβιῶνε:
— Καράβια π' ἀρμενίζετε, κάτεργα πὺν κινᾶτε,
ἐμπᾶτε στὰ λιμάνια σας, γιατί θενὰ φνσήξω,
ν' ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νὰ κρυώσω κρύες βρυσσοῦλες
κι ὁσά βρω μεσοπέλαγος, στεριᾶς θενὰ τὰ ρίξω.
Κι ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, ὅλα λιμάνια πιάνουν,
τοῦ κῦρ Ἀντριᾶ τὸ κάτεργο μέσα βαθιὰ ἀρμενίζει.
— Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κῦρ Βοριά, φνσήσης δὲ φνσήσης,
τὶ ἔχω καράβι ἀπὸ καρνὰ καὶ τὰ κουπιὰ πυξάρι,
ἔχω κι ἀντένες μπρούντζινες κι ἀτσάλινα κατάρτια,
ἔχω πανιά μεταξωτά, τῆς Προῦσας τὸ μετάξι,
ἔχω καὶ καραβόσκοινα ἀπὸ ξανθῆς μαλλάκια
κι ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, ὅλο ἄντρες τοῦ πολέμου,
κι ἔχω κι ἓνα ναυτόπουλο, πὺν τοὺς καιροὺς γνωρίζει,
κι ἐκεῖ πὺν στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω.

Ἄρεβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι,
γιὰ νὰ διαλέξης τὸν καιρό, νὰ ἰδῇς γιὰ τὸν ἄερα.

Παίζογελώντα ἀνέβαινε, κλαίοντας κατεβαίνει.

— Τὸ τί εἶδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλὰ ποὺ πῆγες;

— Εἶδα τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τ' ἄστρα ματωμένα,
εἶδα τὴ μπόρα ποὺ ἄστραφε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη,
καὶ στῆς Ἀττάλειας τὰ βουνὰ ἀστροχαλάζι πέφτει.

Ὅσπον νὰ εἰπῇ νὰ καλοεπῇ, νὰ καλοκουβεντιάσῃ,
βαριὰ φουρτοῦνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τριίζει.

Ἀσπρογαλιάζει ἡ θάλασσα, σφνυρίζουν τὰ κατάρτια,
σκώνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι.

Σπηλιάδα τοῦ ῥθε ἀπὸ τὴ μιά, σπηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,
σπηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του κι ἐξεσανίδωσε το.

Γέμισε ἡ θάλασσα πανιά, τὸ κῆμα παληκάρια,
καὶ τὸ μικρὸ ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάγει.

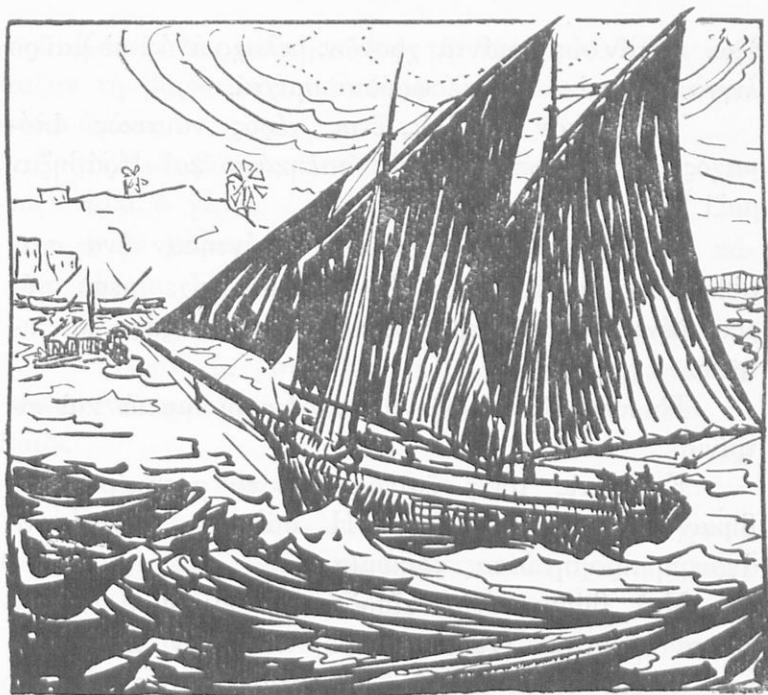
Ὅλες οἱ μάνες κλαίγανε κι ὅλες παρηγοριοῦνται
καὶ μιὰ μανούλα ἐνὸς παιδιοῦ παρηγοριά δὲν ἔχει.

Βάνει τίς πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τροχάλα στὸν κόρφο,
πειροβολαίει τὴ θάλασσα καὶ τροχαλαίει τὸ κῆμα.

— Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκνυματούσα,
πόπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδί δὲν ἔχω.

— Δὲ φταίω ἡ δόλια ἡ θάλασσα, δὲ φταίω ἐγὼ τὸ κῆμα,
μὸν φταίει ὁ πρωτομάστορας ποὺ φτιάνει τὰ καράβια
καὶ τὰ πελέκαγε φτενὰ καὶ τὰ γυρίζει ὁ ἄερας,
καὶ χάνω τὰ καράβια μου, ποὺ εἶναι δικὰ μ' στολίδια,
χάνω τὰ παληκάρια μου, ὅπου μὲ τραγονδοῦνε.

Δημοτικό

6. Ὁ Μάνδος.

ΜΕ ΤΗΝ ἀνατολή τοῦ ἡλίου ἓνα καράβι ἔφερενε βόλτες ἔξω ἀπὸ τὸ λιμανάκι τοῦ νησιοῦ. Τὸ νησάκι δὲν εἶχε ἀπάνω του παρὰ λίγα ἄσπρα σπιτάκια καὶ δυὸ- τρία περιβόλια. Φύλαγε καὶ στὸ λιμανάκι του δυὸ-τρία ψαροκάικα καὶ λίγες βαρκοῦλες.

Τὸ καράβι βρῆκε πρῶτο τὸν καιρό, καὶ ἄραξε σὲ μιὰν ἄκρη.

Ἕνας νέος πήδησε στὴ βαρκοῦλα του καὶ βγῆκε

ἔξω. Ἦταν ὥς τριάντα χρονῶν, μελαχροινός, μὲ μαῦρο λιγνὸ μουστάκι καὶ μὲ φρύδια συμχτά.

Ὁ καπετὰν Μαθιός, ἓνας γέρος ναυτικός ἀπόμαχος, τὸ καλωσῶρισε τὸ παληκάρι καὶ τράβηξαν μαζί στὸ σπίτι του.

Στὸ δρόμο ποὺ περνοῦσαν ἀπάντησαν ἓνα σπιτάκι παλιὸ μὲ περιβόλι. Τὸ περιβόλι εἶχε μέσα γέρικα δέντρα, λεμονιές, πορτοκαλιές, νεραντζιές καὶ κιτριές.

Τὸ παληκάρι ἔρριξε μιὰ γρήγορη ματιὰ καὶ κιτρίνισε.

Κατὰ τὶς τρεῖς ὕστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι κατέβηκαν πάλι στὸ καράβι. Ἡ θάλασσα ἄρχισε νὰ ἀγριεύη προμηνώντας τρικυμία.

Μιὰ βάρκα στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Ἦταν φανερὸ πὼς τὴν κυβερνοῦσαν ἀδέξια χέρια· ἀλλιῶς θὰ ἦταν εὐκολο νὰ μπῇ.

Τὸ παληκάρι πήδησε στὴ βαρκούλα του κι εἶπε στὸ γέρο Μαθιό:

— Ἀφήνω γειά!

— Στὸ καλὸ!

— Ὅπως εἶπαμε.

— Μεῖνε ἡσυχος, παιδί μου· θὰ προσπαθήσω καὶ πιστεύω νὰ τὰ καταφέρω... Στὸ καλὸ!.. Μεῖνε ἡσυχος...

Ἐξαφνα ἓνας γέρος κατέβηκε στὸ λιμάνι μὲ φωνές:

— Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, τὸ ἐγγόνι μου πνίγεται... Μιὰ βάρκα!

Κανείς δὲν κούνησε ἀπὸ τῆ θέσης του. Ὅλοι κοίταζαν τὴ βάρκα πὺν πάλευε στὰ κύματα καὶ σήκωσαν τοὺς ὤμους.

— Μιὰ βάρκα, παιδιὰ, πληρώνω ὅσο-ὅσο! φώναξε πάλι ὁ γέρος.

— Δὲ βλέπεις πὺς λείπουν οἱ βάρκες; εἶπε κάποιος. Εἶναι ὅλες ἔξω. Θὰ πόδισαν στὸ ἀπέξω λιμάνι.

Τώρα ἡ βάρκα πὺν κιντύνευε ἀναποδογυρίστηκε.

— Δυστυχία μου! πάει τὸ παιδί! ξαναφώναξε ὁ γέρος. Δυὸ χιλιάδες δραχμὲς δίνω σ' ὅποιον σώσει τὸ παιδί.

Καμιὰ ἀπόκριση.

Στὸ μεταξὺ, τὸ μελαχροινὸ παληκάρι πὺν πήγαινε στὸ καράβι του γύρισε τὴ βάρκα καὶ προχώρησε κατὰ τὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ.

— Τρεῖς χιλιάδες δίνω! Τὸ παιδί μόνο νὰ σωθῇ!

Τὰ κύματα ὅσο πήγαιναν καὶ θέριευαν. Φαίνονταν σὰ νὰ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ πέλαγος καὶ νὰ ξεσποῦσαν φοβερὰ στὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ. Χωρὶς κίντυνο κανένας δὲ μποροῦσε νὰ πλησιάσει ἐκεῖ. Τὸ παληκάρι γδύθηκε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα.

— Πάει, χάθηκε! εἶπαν ἐκεῖνοι πὺν ἦταν στὴν ἀκρογιαλιά!

— Οἱ χιλιάδες τὸν ἔκαναν νὰ χάσει τὴ ζωὴ του.

— Παῖξεις μὲ τὰ χρήματα!

Ὁ γέρο-Μαθιὸς τοὺς κοίταξε τόσο αὐστηρά, πὺν χαμήλωσαν τὰ μάτια καὶ δὲν ξαναμίλησαν... Πάλι ξαναφάνηκε τὸ κεφάλι τοῦ παληκαριοῦ καὶ σὲ λίγο ξα-

ναβούτησε μακριά. Ένα χέρι κάπου φάνηκε και σὲ λίγο τίποτα. Οἱ ἀναπνοὲς τῶν ἀνθρώπων κόπηκαν.

— Παιδί μου! φώναξε ὁ γέροντας. Στάχτη νὰ γίνουν τὰ χρήματα καὶ τὸ καλὸ τους!..

Σὲ λίγο ξαναφάνηκε τὸ παληκάρι κρατώντας κάτι στὴν ἀριστερὴ μασχάλη. Πλησίασε τὴ βάρκα του, ἔρριξε μέσα ἓνα παιδί καὶ ἀνέβηκε κι αὐτός. Μὰ τί κάνει, γιατί δὲ φαίνεται; Λιγοθύμησε ἴσως;.. Δυστυχία!

Νά το ὅμως τώρα! Κάτι ταχτοποίησε μέσα στὴ βάρκα καὶ πήρε τὰ κουπιὰ στὰ χέρια του. Ἡ βάρκα ἔρχεται πηδώντας. Νά τη, ἔφτασε!

— Τὸ παιδί; ρωτᾷ ὁ γέρος.

— Δὲν ἔχει τίποτα, λέει τὸ παληκάρι καὶ τὸ βγάζει στὴν ἀγκαλιά του χλομό. Ἀνάσαινε. Ένα ἀμάξι πλησίασε τότε καὶ τὸ ἔβαλαν μέσα.

— Γρήγορα στὸ σπίτι! πρόσταξε ὁ γέρος. Ἀντικρύζει ἔπειτα τὸ παληκάρι καὶ κοκκινίζει. Τὸ καλὸ ποὺ ἔκαμες δὲν πληρώνεται... Πάρε ὅσα ἔχω, δέκα χιλιάδες.

Τὸ παληκάρι τοῦ ρίχνει μιὰ ματιά, ποὺ ἔδειχνε λύπη καὶ περιφρόνηση μαζί.

— Δῶσε τις στὸν πατέρα τοῦ παιδιοῦ, ποὺ ἔχει μεγαλύτερη ἀνάγκη ἀπὸ μένα, εἶπε.

Καὶ γύρισε στὸ καράβι του. Κατέβηκε στὴν καμαρούλα του, καὶ ἀφοῦ ἄλλαξε ἀνέβηκε καὶ κάθισε στὸ τιμόνι.

— Ἔχε γειά, καπετὰν Μαθιέ! φώναξε.

— Στὸ καλὸ!

—“Όπως είπαμε.

— Ναί, παιδί μου... Στὸ καλό!

Μ’ ἐπιδέξιες βόλτες βγήκε τὸ καράβι καὶ σὲ λίγο πῆρε δρόμο κατὰ τὸ ἀντικρινὸ νησί..

“Όλοι ὅσοι ἦταν στὸ λιμάνι τὰ ἔχασαν. Κάποιος εἶπε:

— Περηφάνεια!..

—“Όχι! φώναξε αὐστηρὰ ὁ γέρο-Μαθιός. Πάντα ἄκριτοι εἰστε. Αὐτὰ δὲν εἶναι περηφάνεια. Ποῦ νὰ ξαίρετε σεῖς τί παληκάρι εἶναι ὁ Μάνθος!..

“Ερριξε τελευταία ματιὰ στὸ καράβι καὶ πρόστεσε:

— Πᾶμε στὸ καφενεῖο νὰ σᾶς πῶ.

Τὸν ἀκολούθησαν ὅλοι οἱ νέοι. Οἱ γεροντότεροι σκυφτοὶ πῆγαν σπίτια τους· μερικοὶ σὲ ἄλλο καφενεῖο, ὅχι σὲ κεῖνο ποὺ πήγαινε ὁ καπετὰν Μαθιός.

“Ο γέρο-Μαθιὸς πρόσταξε καφὲ καὶ κἀθισε.

— Ποὺ λέτε, εἶπε, καὶ κοίταξε γύρω του. Οἱ γέροι δὲ μᾶς ἤρθαν, γιατί δὲν εἶχαν καθαρὸ τὸ πρόσωπό τους! Τότε ποὺ ἔπρεπε, πῆραν τὸ μέρος τοῦ ἄρχοντα ἀπὸ φόβο κι ἀπὸ συμφέρον. Τ’ ὀρφανὸ τὸ ἄφησαν στὴν τύχη του.

— Πές μας, νὰ ζῆς, τί ἔγινε; παρακάλεσαν οἱ νέοι. Ἐδῶ κρύβεται κάποιο μυστήριον.

— Ναί, μυστήριον... ἔξακολούθησε ὁ καπετὰν Μαθιός.

— Ἐγώ, ὁ πατέρας τοῦ παληκαριοῦ κι ὁ προκομμένος ὁ ἄρχοντάς μας ἤμαστε φίλοι ἀπὸ μικρὰ παιδιά.

Κι οί τρεῖς στήν ἀρχή δουλέψαμε στοῦ καράβι τοῦ καπετὰν Μπισμάνη. Πρῶτος ἔχτισε δικό του καράβι ὁ πατέρας τοῦ Μάνθου, ὁ καπετὰν Στάμος μὲ τ' ὄνομα! Δουλέψαμε κι ἐκεῖ. Μᾶς βοήθησε κι ἀποχτήσαμε κι ἐμεῖς δικὰ μας καράβια. Ἡ τύχη τοῦ ἄρχοντά μας τὸν πῆγε ἴσα στὰ πλούτη. Νωρὶς πρόκοψε κι ἀποτραβήχτηκε στοῦ νησί. Θέλεις ἦταν τὸ φυσικό του, θέλεις φοβήθηκε μὴ φτωγήνη, ἔγινε φιλάργυρος. Τὸν ξαίρετε δά! κι εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ περισσότερα.

Ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια πέθανε ὁ καπετὰν Στάμος. Ἄφησε τὸ Μάνθο δεκαπέντε χρονῶν, δυὸ κορίτσια καὶ δυὸ ἀγόρια μικρότερα. Εἶχε τότε δυὸ μεγάλα καράβια κι ἓνα μικροκάϊκο. Εἶχε καὶ τὸ σπιτάκι του στήν ἀπάνω γειτονιά, κοντὰ στὸν Ἄι-Νι-κόλα.

Ἡξαίρα πὼς ὁ καπετὰν Στάμος χρωστοῦσε στοῦ φίλο μας. Ὁ μακαρίτης θαρροῦσε πὼς ὁ ἄρχοντάς μας ἔμενε πάντα παλιός του φίλος. Ἀσχημα ὅμως ἔκαμε, γιατί ἔπρεπε νὰ κρατῇ χαρτιά. Ἄς εἶναι. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πὼς πρὶν νὰ κλείσουν τὰ σαράντα τοῦ μακαρίτη, τοῦ πούλησε τὸ σπίτι κι ἔβγαλε ἔξω τὴ χήρα καὶ τὰ παιδιὰ του, τοῦ πούλησε τὰ δυὸ μεγάλα καράβια κι ἤθελε νὰ τοῦ πουλήσῃ καὶ τὸ καΐκι.

— Καὶ νὰ τοῦ γλιτώνῃ τώρα ὁ Μάνθος τὸ μονάκριβό του ἀγόρι! εἶπε ἓνας.

— Δὲ θὰ τὸ κατάλαβε· ἀλλιῶς δὲ θὰ τὸ ἔκανε, πρόστεσε ἄλλος.

— Μὴ βιάζεστε, ἐξακολούθησε ὁ καπετὰν Μα-

θιός, τὸ ἤξαιρε καὶ τὸ παράξαιρε. Ἐσεῖς δὲν ξαίρετε τί παληκάρι εἶναι ὁ Μάνθος. Πάω, ποὺ λέτε, στὸν ἄρχοντά μας καὶ τοῦ λέω:

— Δὲν ἀφήνεις τὸ καῖκι νὰ τὸ δουλέψη ὁ Μάνθος; Τί φίλος εἶσαι σύ; Πῶς θὰ ζήσουν τόσες ψυχές;

— Δὲν ξαίρω πῶς θὰ ζήσουν, μοῦ λέει ἄσπλχνα. Ἐγὼ θέλω τὰ χρήματά μου!

— Καλά, θὰ δουλέψη τὸ παιδί καὶ θὰ σοῦ τὰ πληρώση.

— Χαρὰ στὸ παιδί! μοῦ εἶπε.

Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, παιδιά, θύμωσα, καὶ δὲν ξαίρω τί θὰ ἔκανα. Συλλογίστηκα ὅμως πὼς θὰ ἔκανα μεγαλύτερο κακό. Ἴσως ἔπαιρνα καὶ τὴ δική μου οἰκογένεια στὸ λαιμό μου. Γυρίζω λοιπὸν καὶ τοῦ λέω:

— Δὲ δέχεται μένα ἐγγυητή;

— Ἐγγυητὴ καὶ πληρωτὴ, μοῦ λέει.

— Τὸ ξαίρω, λέω, μόλις κρατώντας τὸ θυμὸ μου Νὰ τελειώνουμε.

Τοῦ ἔκανα μυστικὰ χαρτιά. Ἄν τὸ μάθαινε ὁ Μάνθος, κι ἂς ἦταν παιδί, δὲ θὰ τὸ δεχόταν. Εἶπα στὸ Μάνθο νὰ καθήση σὲ κάποιο σπιτάκι δικό μου.

— Ὅχι, μοῦ λέει. Δὲ μπορῶ νὰ βλέπω τὸ σπίτι μας καὶ τὸν καλὸ μας ἄρχοντα. Θὰ πάω σὲ ἄλλο νησί. Θὰ δουλέψω νὰ ξεχρεώσω τὸ καῖκι τὸ γρηγορότερο.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ὅταν οἰκονομοῦσε χρήματα, ἐρχόταν σπίτι μου, μοῦ ἔδινε τὰ χρήματα κι ἔφευγε.

Ἔτσι σὲ λίγα χρόνια ξεχρέωσε τὸ καίτιν τὸ πούλησε κι ἔκαμε μεγαλύτερο. Τώρα κι ἓνα χρόνο ἔφτιασε τὸ καράβι πὺν εἶδατε σήμερα.

— Καὶ τώρα γιατί ἤρθε; ρώτησε ἓνας.

— Μοῦ ἔφερε χρήματα νὰ τοῦ ἀγοράσω τὸ πατρικό του σπίτι. Θέλει νάρθη νὰ καθήση ἐδῶ.

— Τώρα πιστεύω νὰ τοῦ τὸ δώση χάρισμα ὁ ἄρχοντας, εἶπε ἄλλος.

— Βρῆκες τὸν ἄνθρωπο! εἶπαν οἱ ἄλλοι ὁμόφωνα.

— Ἀλήθεια, εἶπε ὁ καπετὰν Μαθιός. Μὰ καὶ νὰ θελήση νὰ τὸ κάμη ὁ ἄρχοντας, τὸ παληκάρι ὁ Μάνθος—ξαίρετέ το—δὲ θὰ τὸ δεχτῇ. Χάρη ἀπὸ τέτοιους δὲ δέχεται, οὔτε κι ἀπὸ κανένα! Ἄς εἶναι καλὰ τὰ χρυσόχερά του. Ἐκεῖνο πὺν ἐλπίζω εἶναι, πὼς θὰ δεχτῇ ὁ ἄρχοντας νὰ πάρη τὶς χιλιαδοῦλες, ὅσες ἀξίζει τὸ σπίτι. Ἄν δὲν τοῦ γλίτωνε τὸ παιδί, ἦταν καλὸς νὰ τὰ ζητήση ὅλα. Ἔτσι κατάντησε ὁ παλιός μας φίλος...

— Ὁ πεθερὸς ὅμως τοῦ ἄρχοντά μας εἶναι καλός, εἶπε ἓνας.

— Καλός... Θέλεις νὰ πῆς πὼς δὲ μοιάζει μὲ τὸ γαμπρό του, ναί. Μὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἀκόμη καλύτερος, εἶπε ὁ καπετὰν Μαθιός.

— Δὲ σὲ καταλαβαίνουμε.

— Κοιτάξετε νὰ μοιάσετε τοῦ Μάνθου καὶ θὰ μὲ καταλάβετε. Ἕνας πατέρας δὲ δίνει τὴν κόρη του σὲ πλούσιο πὺν τοῦ ἀρέσουν τ' ἄδικα.

— Ἀλήθεια! εἶπαν.

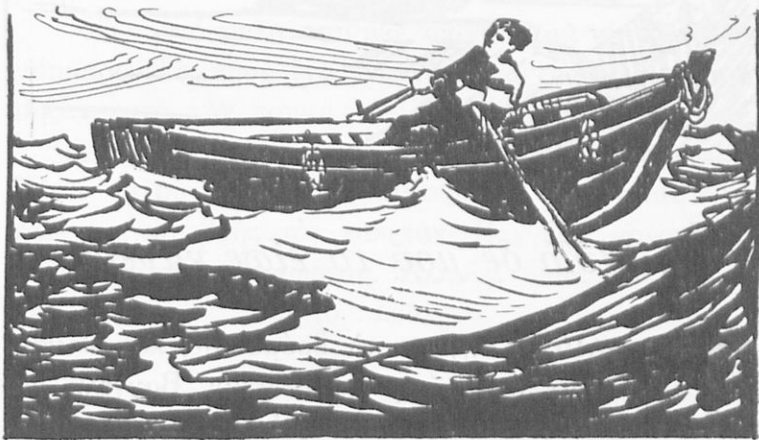
— Ἀγριος καιρός. Λὲς νὰ πρόφτασε νὰ ποδίση

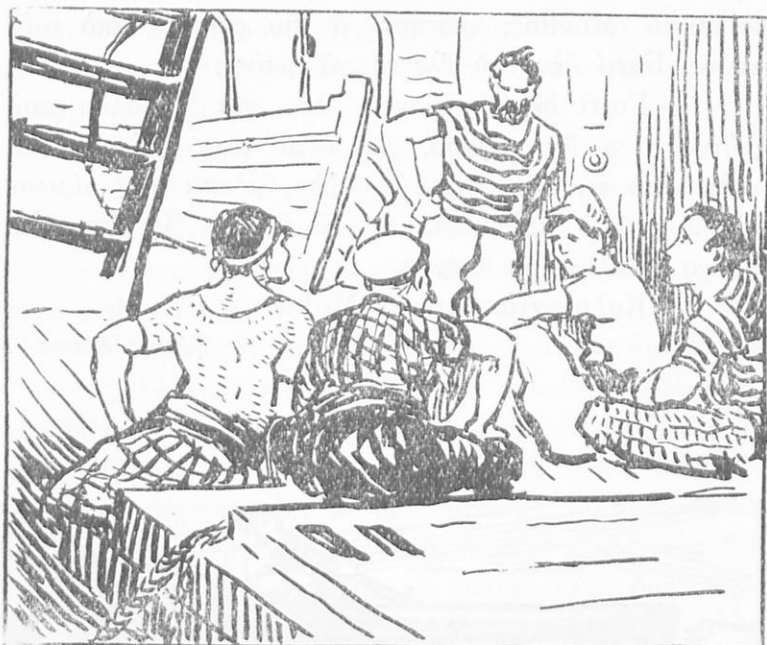
κάπου ὁ Μάνθος; ρώτησε ὁ πιὸ σεμνὸς ἀπὸ τοὺς νέους. Γιατί δὲν τοῦ ἔλεγες νὰ μείνῃ;

— Γιατὶ δὲ θὰ ἔμενε. Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο ποὺ ρώτησες, κι ἂν γέρασα, τὰ μάτια μου βλέπουν πιὸ καλὰ ἀπὸ τὰ δικά σας. Ἄν δὲν ἔβλεπα πὼς σίμωσε σὲ λιμάνι τὸ παληκάρι μου, δὲ θὰ μὲ βλέπατε ἐδῶ ἡσυχο... Καληνύχτα σας.

— Καληνύχτα, καπετὰν Μαθιέ.

Νώντας Ἐλατος

7. *Ἀνὸ δὲ μοῦ τὸ εἶσε κανεῖς.*

ΤΟ ΒΑΠΟΡΙ πήγαινε τὸ δρόμο του, καὶ οἱ ναῦ-
τες εἶχαν στὴ μέση τὸν καπετὰν Βαγγέλη καὶ
τοὺς ἔλεγε παλιᾶς ναυτικῆς ἱστορίες.

“Ὅλοι τὸν ἄκουαν μὲ προσοχὴ καὶ μὲ σεβασμό.
Μὰ ἓνα νεοφερμένο ναυτόπουλο, ποὺ δὲν τὸν ἐγνώ-
ριζε καλά, ἀπάνω στὴ διήγησι τοῦ εἶπε:

— Ψέματα, καπετὰν Βαγγέλη, αὐτὰ δὲ γίνονται!

Κόπηκε μὲ μιᾶς ἡ διήγησι, κόπηκαν κι οἱ ἀναπνοῆς
τῶν ναυτῶν καὶ κοίταξαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο φοβισμένα.

Ὁ καπετὰν Βαγγέλης κάρφωσε τὰ μάτια του στὸ ναυτόπουλο καὶ εἶπε μὲ τρεμουλιαστή φωνή:

— Αὐτὸ δὲ μοῦ τὸ εἶπε κανεῖς.

Τὸ εἶπε μὲ τέτοια φωνή καὶ ἡ ματιά του ἦταν τέτοια, ποὺ ἔφερε στὸ ναυτόπουλο ζάλη. Κάτι πῆγε νὰ πῇ, μὰ ἡ φωνή του κόπηκε στὸ λάρυγγά του.

— Μὴ συνεριῖσαι τὸ παιδί, καπετὰν Βαγγέλη, πὲς τὴν ἱστορία σου, εἶπε δειλὰ ἓνας ναύτης.

— Δὲ μπορῶ τώρα ἄλλοτε, εἶπε ὁ καπετὰν Βαγγέλης.

Σηκώθηκε, τράβηξε καὶ κλείστηκε στὴν καμπίνα του.

Τὸ ναυτόπουλο στάθηκε ἀκίνητο, σὰ νὰ εἶχε γίνει μάρμαρο. Τὸ πῆρε ἓνας ναύτης ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τράβηξαν κατὰ τὴν πρύμη.

— Τί ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔκαμες, Στάμο; τοῦ εἶπε: "Ἐτσι μιλοῦν στοὺς μεγαλύτερους; " Ἄς εἶναι, κοίταξε νὰ τὸν βρῇς τὸν καπετὰν Βαγγέλη μοναχὸ καὶ νὰ τοῦ ζητήσης συχώρεση. Ἀλλιῶς, ὅπως καὶ νὰ κάμης, θὰ φύγης ἀπὸ τὸ πλοῖο.

* * *

Νύχτωσε· ἡ θάλασσα ἦταν λάδι. Φυσοῦσε δροσερὸ ἀεράκι καὶ τ' ἀστέρια λαμποκοποῦσαν. Παράμερα ἀκουμπισμένος ὁ καπετὰν Βαγγέλης κοίταξε τὴ θάλασσα, ὅταν τὸν πλησίασε τὸ ναυτόπουλο δειλὰ καὶ τοῦ εἶπε μὲ φωνή τρεμουλιαστή:

— Συμπάθησέ με, καπετὰν Βαγγέλη· δὲν ξαίρω

πῶς μοῦ ξέφυγε τέτοιος λόγος. Συμπάθησέ με, σὲ παρακαλῶ. Καὶ τὸ ἔπιασαν λυγμοί.

Γύρισε σιγὰ ὁ καπετὰν Βαγγέλης καὶ τὸ κοίταξε καλὰ γιὰ κάμποση ὥρα.

— Σὲ συγχωρῶ, παιδί μου, τοῦ εἶπε. Μοῦ ἔκαμες μεγάλο κακό, γιατί πρώτη φορὰ βρέθηκε ἄνθρωπος νὰ μοῦ πῇ τέτοιο λόγο. Ἔ, ἅμα κοπιάση κανεὶς γιὰ νὰ βγάλῃ ἓνα ὄνομα, καὶ στ' ἄστεϊα νὰ τὸν πειράξουν, τοῦ κακοφαίνεται. Ἔτσι εἶναι.

Ἔπιασε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι, τὸ κάθησε σ' ἓναν πάγκο κι ἄρχισε νὰ τοῦ λέη:

— Ἀπὸ μικρὸς ἤμουν ὀρφανὸς κι ἔπρεπε νὰ βοῶ δουλειά. Μπῆκα σὰν καὶ σένα ναυτόπουλο στὸ καράβι τοῦ Ραμαντάνη. Εἶχε καὶ σύντροφο. Πολλὰ ἔλεγαν γιὰ τοὺς δυὸ τους, μὰ κι ἀλήθεια νὰ ἦταν τί θὰ ἔκανα; Εἶχα ἀνάγκη νὰ θρέψω τὴ μάνα μου καὶ δυὸ ἀδερφές. Ταξιδεύαμε ἀπὸ νησὶ σὲ νησί, φορτώναμε κρασιά, ξεφορτώναμε ἄλλου, παίρναμε ἀπὸ κεῖ ὅ,τι βρῖσκαμε, κι ἔτσι γυρίζαμε.

Μιὰ φορὰ φορτώσαμε ζάχαρη, ρύζια καὶ καφέδες ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὴ Σύρα. Βοήκαμε βοριά τὸν καιρὸ καὶ λοξοδρομήσαμε κατὰ τὴ Σέρφο. Εἶχαμε καιρὸ νὰ μποῦμε μὲ τὸ ἡλιοβασίλεμα στὸ λιμάνι μὰ δὲν τὸ κάναμε. Τῇ νύχτα χωρὶς νὰ θέλω ἄκουσα τοὺς καπετάνιους νὰ λένε:

— Μὲ τὴν τρικυμία ποὺ εἶχαμε, εἴμαστε δικαιολογημένοι. Θὰ βγάλουμε στὸ ἐρημόνησο τὰ μισὰ σακκιά καὶ θὰ εἰποῦμε πὼς τὰ πετάξαμε στὴ θάλασσα γιὰ νὰ σώσουμε τ' ἄλλα. Καλὰ θὰ μπαλωθοῦμε...

— Καλά, εἶπε ὁ ἄλλος· μὰ τὸ ναυτόπουλο ποὺ ἔχουμε δὲ μ' ἀρέσει. Σοῦ εἶπα νὰ μὴν τὸ πάρης καὶ δὲ μ' ἄκουσες.

— Μὴ σὲ μέλει! τοῦ εἶπε ὁ ἄλλος. Δὲ θὰ πῇ τίποτα. Εἶναι ἔξυπνο καὶ θὰ μάθῃ τὴν τέχνη μας γρήγορα. Θὰ ἰδῇς πόσο θὰ μᾶς βοηθήσῃ! Ἄν κάνῃ πὼς λέει τίποτα, ἀλίμονό του!

Τί τὰ θέλεις, παιδί μου. Ἦμουν λιοντάρι στὴν καρδιά· μοῦ φαινόταν πὼς μπορούσα νὰ τὰ βάλω καὶ μὲ τοὺς δυό. Μὰ ἐκεῖ, μέσα στὴ θάλασσα, φοβήθηκα. Μ' ἔπιασε κρύος ἵδρωτας. Ἴσως καὶ τὰ ἔλε-
γαν ἔτσι μεγαλόφωνα γιὰ νὰ τ' ἀκούσω, ποιός ξαί-
ρει! Ὡστόσο ἀποφάσισα νὰ κάμω πὼς δὲν ἄκουσα
τίποτα καὶ νὰ ἔχω πάντα τὸ νοῦ μου.

Μὲ τὰ χαράματα σιμώσαμε στὸ ξερονήσι. Γύρω δὲ βλέπαμε κανένα πλοῖο. Βγάλαμε τότε κάμποσα σακκιὰ καὶ τὰ κρύψαμε σὲ μιὰ σπηλιά.

— Ἐσύ, ὅτι κάνουμε δὲν εἶναι δική σου δου-
λειὰ νὰ ἐξετάξης, μοῦ εἶπε ὁ Ραμαντάνης, ὅταν ξα-
ναμπήκαμε στὸ καράβι.

— Δὲν ἐξετάζω ποτέ μου, εἶπα.

— Ἐκεῖνο ποὺ σοῦ λέω! Τὸ νοῦ σου, γιὰτὶ δὲ
μὲ ξαίρεις καλά.

Μιλιά ἐγώ. Κάναμε πανιὰ καὶ πήγαμε στὴ
Σύρα· μπήκαμε στὸ λιμάνι καὶ ρίξαμε τὴν ἄγκυρα.

Ὁμορφη πόλη ἡ Σύρα! Εἶναι τὸ διαμάντι
τῶν Κυκλάδων. Καθὼς σκαλώνουν τὰ σπίτια ἀπὸ τὴν
παραλία στὴν κορφὴ τοῦ ἱβουνοῦ, νομίζεις πὼς μιὰ
μαρμαρένια σκάλα ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐ-

ρανό. Ἐκεῖ ψηλὰ εἶναι ἡ Ἀπάνω Σύρα, μὲ μιὰ ὁμορφη ἐκκλησιά, τὸν Ἅι-Γιώργη. Τὸ τί βλέπει ἀπὸ κεῖ ἀπάνω κανεῖς, δὲ λέγεται. Τὸ πίσω μέρος δὲν ἔχει παρὰ πέτρες καὶ ξερολάγκαδα καὶ ράχες κιτρινοκόκκινες· ποῦ καὶ ποῦ νὰ ἰδῇς καὶ καμιὰ μικρὴ πρασινάδα. Μὰ τὸ πλευρὸ ποῦ εἶναι κατὰ τὴν πόλιν ἔχει τὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα ἀντικρὺ του. Τὰ μισὰ νησιὰ τῶν Κυκλάδων τὰ βλέπεις μπροστά σου. Ἀριστερὰ μιὰ ἄκρη ἀπὸ τὴν Τήνον μὲ τὸ μοναστήρι τῆς Μεγαλόχαρης. Ἐπειτα τὴ χαμηλὴ Μύκονο καὶ τὰ νησιάκια τῆς Δῆλος· πίσω τὴ Νάξο· ἐδῶθε τὴ Μῆλο, τὴ Φολέγανδρο, τὴ Σίκινο, τὴ Σέριφο μὲ τὸ ψηλὸ βουνὸ καὶ τὴ γλυκιὰ καὶ ὠραία Σίφνο· Θασρεῖς πὼς ὄνειρεύεσαι ἀπὸ κεῖνο τὸ ψῆλωμα.

Γύρω στὸ καράβι μας ἦταν ἄλλα καράβια, κι ἂν γινόταν τίποτα μπορούσα νὰ φωνάξω. Κατέβηκα στὴν καμαρούλα μου, ετοίμασα τὰ πράματά μου καὶ τὰ ἀνέβασα στὸ κατάστρωμα.

— Γὰ ποῦ, ὦρα καλή; μὲ ρωτᾷ ὁ Ραμαντάνης.

— Πάω νὰ βρῶ τίμα ἀφεντικά, τοῦ ἀπαντῶ ἄφοβα.

— Τί εἶπες; μοῦ λέει. Καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι στὴ μέση του.

— Μὴν κουνηθῇς! τοῦ λέω. Σπύρο! φωνάξω σ' ἓνα ναυτόπουλο ποῦ ἦταν στὸ διπλάνο καράβι. Καὶ τοῦ πετῶ ἓνα γράμμα. Κάνε μου τὴ χάρη νὰ τὸ στείλῃς στὴ μάνα μου. Καὶ νὰ τῆς πῇς νὰ μὴν τὸ ἀνοίξῃ πρὶν νὰ πάω ἐγώ...

— Τὸ βλέπετε; γυρίζω καὶ τοῦ λέω τοῦ Ρα-

μαντάνη καὶ τοῦ συντροφίου του. Μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτώσετε· μὰ καὶ σεῖς δὲ θὰ γλιτώσετε. Τὰ γράφω ὅλα.

Τὰ θηρία μὲ μιᾶς ἡμέρωσαν.

— Τί ἔπαθες, Βαγγέλη; μοῦ λέει μαλακὰ ὁ καπετάνιος. Τρελάθηκες; Δὲ σὲ καταλαβαίνω...

— Μὲ καταλαβαίνεις πολὺ καλὰ! τοῦ λέω. Ὅ,τι εἶπατε τ' ἄκουσα ὅλα.

— Καὶ τί θέλεις;

— Νὰ μὲ ἀφήσετε νὰ φύγω καὶ νὰ γυρίσετε νὰ πάρετε τὰ σακκιά τοῦ ἐμπορίου. Εἶδεμὴ θὰ σᾶς μὴνύσω στὴν ἐξουσία.

— Τὰ βλέπεις; τοῦ λέει τοῦ καπετάνιου ὁ σύντροφός του. Δὲ μ' ἄφησες ἐμένα νὰ κάμω ἐκεῖνο ποὺ ἤξαιρα!

Πέρασαν τόσα χρόνια, παιδί μου, καὶ τώρα ἀκόμη, ὅταν θυμοῦμαι αὐτὰ τὰ λόγια, ἀνατριχιάζω.

Στάθηκε λίγο ὁ καπετὰν Βαγγέλης κι ὕστερα ἐξακολούθησε:

— Ὁ καπετάνιος ἔφερε μερικὲς βόλτες ἀπάνω στὸ κατάστρομα κι ὕστερα μοῦ λέει:

— Καὶ τί σὲ μέλει ἐσένα, Βαγγέλη; Ἐσὺ θὰ πληρωθῇς τὸ μισθό σου. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ σοῦ δίνω διπλὸ μισθό· θὰ σὲ βάλουμε καὶ στὰ κέρδη. Τί ἄλλο θέλεις;

— Ἀδίκᾳ χορήματα ἐγὼ δὲν παίρνω, εἶπα.

— Ἐ, μὴ λὲς τίποτα καὶ πηγαινε στὸ καλό.

— Μὴ χάνης τὰ λόγια σου. Ἡ παραδίνεις τὸ προῶμα στὸν ἔμπορο ἢ τρέχω στὴν ἐξουσία.

Μὲ πλήρωσαν καὶ μ' ἄφησαν νὰ φύγω. Ὑστερα ἀπὸ ἡμέρες πῆγα στὸν ἔμπορο.

— Σοῦ ἔφερε ὅλο τὸ προᾶμα τὸ καράβι τοῦ Ραμαντάνη; ρώτησα.

— Ναί, μοῦ εἶπε, κι ἔτσι ἠσύχασα.

Τί ἀπόγιναν τ' ἀφεντικά μου δὲν ξαίρω. Κάπου εἶπαν πὼς πνίγηκαν. Νὰ σοῦ πῶ, καλὰ-καλὰ δὲν εἶχα καμιὰ ὀρεξη νὰ ρωτήσω, ἂν ἦταν ἀλήθεια ἢ ψέματα. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἔκαμα δὲν ξαίρω πὼς μαθεύτηκε παντοῦ. Τώρα οἱ τίμοι καραβοκύρηδες κοίταζαν ποιὸς νὰ μὲ πρωτοπάρῃ στὸ καράβι του.

Ἔτσι, παιδί μου, εἶπε ὁ καπετὰν Βαγγέλης, τελειώνοντας τὴν ἱστορία του, ἔζησα μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ μὲ τὴν ἀλήθεια θέλω νὰ πεθάνω...

Νώντας Ἐλατος

8. Τὸ τέλος ἐνὸς καραβιοῦ.

Ο ΓΕΡΟ-ΚΑΛΟΥΔΗΣ ράβει τὸ πανὶ στὴν πλώρη. Οἱ ναῦτες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς πῇ μιὰ ἱστορία. Ὁ γερο-Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη τοὺς εἶπε:

— Μιὰ φορὰ κιντυνέσαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη θάλασσα. Ἐκεῖ πὺν νομίζαμε πὼς ἄδικα παλεύαμε νὰ σωθοῦμε, βλέπουμε μακριὰ ἓνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μεμιᾶς ζωντανέσαμε ὅλοι. Δένουμε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλὰ κι ἀρ-

χίζουμε νὰ φωνάζουμε, νὰ φουσοῦμε τὸν κόχyla καὶ νὰ κινοῦμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ μόλις φαινόταν σὰ χελιδονάκι ποὺ σιγοπετᾷ. Σὲ λιγάκι φάνηκε ὁλόκληρο. Ἐρχόταν σὰ βόλι ἀπάνω μας. Σὲ λίγο πλησίασε· διάβαζα μάλιστα καὶ τ' ὄνομά του στὶς κουλοῦρες· τὸ ἔλεγαν «Σωτῆρα».

— Ἄ! ἄ! ἄ! βάλαμε ὅλοι χαρούμενες φωνές. Ἀπὸ κείνους ὅμως οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανεὶς.

Εἶδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὀρθὸ στὴν πρύμη, τὸ ναύκληρο καὶ πέντ' ἔξι ναῦτες. Ὅλοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταξαν, μὰ οὔτε σκοινιὰ ἐτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνο ὁ σκύλος τους, ἓνας σκύλος μαλλιαρὸς, κατάμαυρος, μὲ κεφάλι ὁλοστρόγγυλο σὰ μπόμπα παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς ἔστελνε τὸ ἄγριό του γάβγισμα.

Ὡστόσο τὸ καράβι ἦρθε μιὰ βόλτα κι ἔπεσε δίπλα μας, δεκαπέντε ὀργιές μακριά. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο νὰ γυρίζη στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζουμε τὶς φωνές:

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε!.. Ποῦ μᾶς ἀφήνετε; σῶστε μας!.. Ἀδέρφια, πνιγόμαστε!.. βοήθεια!

Ἀκούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε· ὁ ἓνας ἔκλεισε τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούστηκε μιὰ φωνή, σὰ νὰ τὴν ἔστελνε ὁ ἴδιος ὁ χάρος.

— Στὴν ἄλλη ζωὴ!.. στὴν ἄλλη ζωὴ!..

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου! Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴ θέσῃ μας, κι ἄρχισα νὰ θυμώνω περισσότερο γιὰ τ' ἄνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρή του πράξη. Ὁ «Σωτήρας» ὁμως πάντα μάγκραινε. Βάζομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές:

— Ἀδέρφια, πνιγόμαστε! ποῦ μᾶς ἀφήνετε! Βοήθεια!.. πνιγόμαστε, βοήθεια!..

Κλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ κρατήσαμε τὴν ἀναπνοή μας. Καὶ ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δυνατή:

— Στὴν ἄλλη ζωή!.. στὴν ἄλλη ζωή!..

Ἐμείνε ὅπου βρέθηκε καθένας γιὰ πολλὴ ὥρα.

— Ἐμπρός, παιδιά, στὶς ἀντλίες, μὴ χάνετε καιρό! εἶπε ὁ καπετάνιος μας.

Ἀντλήσαμε καμιά ὥρα· ἔπειτα ἕνας-ἕνας ἀφήσαμε τὶς ἀντλίες. Πλάκωσε ὥστόσο ἡ νύχτα. Καὶ τί νύχτα. Κόλαση σωστή. Τὸ πῆρε χιονιάς, καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ μᾶς σκεπάζῃ. Νέκρα ἔπεσε στὸ καράβι καὶ νόμιζες πὼς ἦταν παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὐρλιαξε τὸ σκυλί, καὶ ἡ ἀντλία στὴν πρύμη ἔβγαξε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴ θρηνητικὴ τῆς φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες ποὺ τοὺς διάλεξα! μουρμούριζε ἕνας κι ἕνας! Τέτοιοι δὲ βροίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!..

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάμουμε! τοῦ λέει ἕνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε; νὰ παλέψετε!.. Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια ὁ χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαιμό... Θὰ

σὲ πάρη;.. Νὰ σὲ πάρη παληκαρίσια. Ὅχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῇς.

— Μὰ δὲ βλέπεις ποὺ χάσκει τὸ κῦμα νὰ μᾶς καταπιῇ;

— Ὅσπου νὰ μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφᾶω ἐγώ!..

Ὁ καπετάνιος γύρευε νὰ μᾶς κεντήσῃ τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιὸς μπορούσε νὰ κινηθῇ. Τὸ χιόνι πλάκωνε μιὰ πύλη στὸ κατάστρωμα. Στὰ σκοιινιά, στὰ κατάρτια, στὰ σίδερα, στὰ κουρέλια τῶν πανιῶν ἀπλῶ- νόταν κι ἄσπριζε σὰν κουλουριασμένα φίδια.

Ἔτσι ἤμαστε, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— Ἔ! ἀπὸ τὸ καράβι!

Νὰ μὴν ἦταν ἀπὸ τὸ «Σωτῆρα;» Δόξα νάχη ὁ Θεός! Δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι, ἦταν ἀπὸ τὴ γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετὰν Καρέλη, ποὺ μᾶς ἔσωσε.

Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ροῦχα ποὺ εἶχαν κολλήσῃ ἀπάνω μας, μᾶς πότισαν τσάϊ μὲ ροῦμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν στὰ ζεστά στρώματα.

Τέλος ἀπὸ τὴν Πόλη κατεβήκαμε στὴ Δῆλο. Ἐβδομήντα κομμάτια καράβια μικρὰ καὶ μεγάλα ἦταν ἐκεῖ, κι ἀκόμα πέντ' ἑξὶ βαπόρια. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σκοιινιά νόμισα πὼς ἔμπαινα σὲ πυκνοντυμένο δάσος χειμῶνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο, ξεσκούφωτο, ἀναμαλλιασμένο νὰ τρέχῃ στὴν πλώρη καὶ νὰ καταριέται. Κοιτάζω καλὰ τὸ καταραμένο καράβι, ὁ «Σωτῆρας»,

ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα κι ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετὰν Μπισμάνη.

— Ἡ κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νὰ ποὺ ὁ Θεὸς δὲ μᾶς ἄφησε νὰ χαθοῦμε.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνη καὶ ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνος, ὁ Τσικνιάς, σκοτεινίασε. Ἀσυνήθιστη κίνησις ἄρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς σὲ μερμηγκοφωλιά τὰ πρωτοβρόχια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σκοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! χέρια, πόδια, νύχια, δόντια ὅλα εἶναι σὲ κίνησις. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἐχθρὸς, καὶ καθέννας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρῦσῃ ὅπως μποροῦσε καλύτερα.

Καὶ ἀλήθεια, σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἐχθρὸς. Μαῦρος, θεοσκοτεινὸς πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιά ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνὲς καὶ φτεροκοπήματα, κι ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιὰ-κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνὲς ἀντηχοῦσαν καὶ γαβγίσματα. Σ' ἓνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο ξυλεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σὰν πούπουλα καὶ σκέπασαν τὴ θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί! Μιὰ μαοῦνα σφυρναίικη, φορτωμένη κάρβουνο, ἄδειασε ὅλως διόλου. Ἀπὸ μιὰ σφυγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτα. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους καὶ ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιοὺ νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς εἴμαστε στὴν ἄκρη, κι εὐκόλα, ἀφοῦ κόψαμε τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὶς Μικρὲς Δῆλες.

Ὅλη τὴ νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Καὶ ὅταν

ἔφεξε ἡ ἡμέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε. Ἄλλα καρὰ-βια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνὰ ἀπὸ ξάρτια, ἓνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεῖ ἦταν δίχως μπαστούνι καὶ φλόκους. Ἐνα βαπόρι ἔγερνε καὶ κρατοῦσε καρφωμένο στὴν ἄγκυρά του ἓνα σαμιώτικο τρεχαντήρι. Δὲν ξαίρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας πίσω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες; τὸν ρωτῶ.

— Ἄχ, παιδί μου, λέει στενάζοντας· ὁ κακομοίρης χάθηκε, φτωχὸς ἄνθρωπος.

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸ «Σωτῆρα» πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες, καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεμένους ὡς τὸ κόκκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο καὶ ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζη τὰ ναυάγια σὰ νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, φτωχὸς ἄνθρωπος! Δὲν ἤθελα νὰ τὸν ἰδῶ ἔτσι... ξανάειπε ὁ καπετάνιος μας.

— Ἀλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γερο-Καλούδης καὶ σώπασε. Κι οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσουν.

Α. Καρκαβίτσας

9. Κρίμα νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάλα.

ΓΕΙΤΟΝΑ του δὲν ἄφηνε ἀπείραχτο ὁ Ἀντώνης ὁ Κατσιβούλης. "Ὅλο καὶ φιλονικοῦσε γιὰ τὰ σύνορα τῆς σταφίδας του. "Ἄν δὲν παρὰβλεπαν οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς παίρνη κάθε χρόνο καὶ κάμποσο τόπο, ἔπρεπε νὰ περιμένουν δικαστήρια καὶ κάθε εἶδος ἀναποδιά. Μὰ περισσότερο εἶχε στενοχωρέσει τὸ Γιώργη τὸ Χριστοδουλιά. "Ἐνα χαντάκι γώριζε τὶς σταφίδες τους, τ' ἁλώνια τους καὶ τὰ σπίτια τους.

Κάποιον Αὐγουστο ὁ Κατσιβούλης κι ὁ Χριστοδουλιάς εἶχαν μαζέψει στὴν ἀποθήκη τὸ πρῶτο χέρι· μὰ ἡ περισσότερη σταφίδα ἦταν στ' ἁλώνια.

Α. Κακαβίτσα-Νόντα "Ελατον, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Α' Δημ., ἔκδ. α' 1932 4

Ἐνα μαυραδάκι φάνηκε στὸν οὐρανό. Ὁ Κατσιβούλης μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὴ μεγαλύτερή του κόρη ἔλειπαν στὴν πόλη. Τὴ σταφίδα τὴν προσέχε τὸ μικρό τους ἀγόρι, ὁ Νάσος, ὡς δέκα χρόνων. Τὸν εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ γιὰ τὰ μάτια, γιὰτὶ κι ἀφύλακτη νὰ ἦταν, κανεὶς δὲν τὴν πείραζε.

— Δέ μ' ἀρέσει τὸ σημάδι, εἶπε στοὺς δικούς του ὁ Χριστοδουλιάς. Γρήγορα νὰ μαζέψουμε τὴ μαυρομάτα, νὰ μὴν ἔχουμε τὰ ἴδια τὰ περσινά.

Πέρσι ἔτυχε κι αὐτὸς νὰ λείπη. Ἦταν ἡ γυναῖκα του, μὰ σὲ μιὰ δυνατὴ κι ἔξαφνη μπόρα ποὺ ἦρθε, λίγη σταφίδα πρόφτασε νὰ μαζέψῃ. Ὁ Κατσιβούλης μποροῦσε νὰ βοηθήσῃ, μὰ δὲν τὸ ἔκαμε. Ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἐξώστη καθόταν κι ἔβλεπε μὲ χαρὰ πῶς ἔπαιρνε τὸ νερὸ τὴν ξένη περιουσία.

Τώρα ὁ Χριστοδουλιάς μὲ τοὺς δικούς του δούλευαν γρήγορα καὶ εἶχαν μαζεμένη τὴν περισσότερη σταφίδα. Ἀρχισαν νὰ πέφτουν οἱ πρῶτες ἀριὲς σταλαματιές. Ὁ Νάσος τοῦ Κατσιβούλη ἔβαλε τὶς φωνές. Καταλάβαινε τὸ κακὸ ποὺ τοὺς ἔβρισκε, μὰ καταλάβαινε καὶ τὴν ἀδυναμία του.

— Ἐ, θὰ κλάψῃς καὶ σύ, ὅπως καὶ μεῖς κλάψαμε πέρσι, εἶπε τὸ ἀγόρι τοῦ Χριστοδουλιᾶ.

— Κάνε τὴ δουλειά σου καὶ τέτοια λόγια δὲ μ' ἀρέσουν. Τ' ἀκοῦς;.. Νὰ μὴ σ' ἀκούσω νὰ τὸ ξαναπῇς! εἶπε αὐστηρὰ ὁ Χριστοδουλιάς. Δὲν ἠθελε τὸ κακὸ κανενός, μὰ καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μαζέψῃ τὴ σταφίδα τοῦ Κατσιβούλη. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε!..

Ἐπειτα ὁμως συλλογίστηκε: Καὶ τί φταίει τὸ

μικρὸ νὰ πεινᾷ ὅλον τὸ χρόνον; Κι ἔπειτα ἔχει νὰ παντρέψῃ καὶ τὴν κόρη του καὶ τὴν προῖκα θὰ τὴ δώσῃ ἀπὸ τούτῃ τῇ σταφίδᾳ... Θὰ εἰπῆς κι ἐγὼ φτωχὸς ἤμουν κι εἶχα νὰ παντρέψω, κι ἐγὼ εἶχα μικρὰ καὶ πείνασαν. Τὰ σκέφτηκε ἐκεῖνος; Γιατί νὰ μὲ σκοτίζουν ἐμένα τώρα;

Ἡ σταφίδα του στὸ μεταξὺ ἦταν ἀσφαλισμένη· τώρα μποροῦσε νὰ πάῃ σπιτάκι του. Δυνατὸς ἀέρας σήκωσε σύννεφο τῇ σκόνῃ, κι ὕστερα οἱ σταλαματιῆς ἄρχισαν νὰ πέφτουν πιδὸ πυκνά. Μιὰ ἀστραπὴ θάμπωσε τὰ μάτια τους κι ἀκολούθησε βροντὴ ποὺ ἔσεισε τὴ γῆ.

—Κοῦμα νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάτα! συλλογίστηκε. Πέρασαν ἀπὸ τὸ νοῦ τὰ ἔξοδα καὶ τὰ βάσανα ποὺ περνοῦν ὥσπου ν' ἀποθηκιάσουν τὴ σταφίδα καὶ νὰ τὴν πουλήσουν. Κλάδεμα, σκάψιμο, ξανασκάψιμο, βλαστολόγημα, κορφολόγημα, χαράκωμα, θειάφισμα καὶ ράντισμα μὲ γαλαζόπετρα. Ἐπειτα τὸ καρδιοχτύπι νὰ τρυγηθῇ ἡ σταφίδα, νὰ ἀπλωθῇ στὸ ἁλώνι, νὰ ξεραθῇ, νὰ μαζευνθῇ, νὰ τὴ βάλουν στὰ σακκιά καί... νάρθῃ κι ὁ ἔμπορος.

—Ἀμαρτία νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάτα! εἶπε πάλι ὁ Χριστοδουλιάς. Στάθηκε μιὰ στιγμὴ συλλογισμένος κι ἔπειτα φώνηξε:

—Ἐμπρός, παιδιά, ἐλᾶτε νὰ μαζέψουμε καὶ τοῦ γείτονα τὴ σταφίδα.

Κάτι θέλησαν νὰ μουρμουρίσουν μερικοί, μὰ μὲ μιὰ ματιὰ ὁ Χριστοδουλιάς τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν πὼς ἔπρεπε νὰ τρέξουν, σὰ νὰ ἦταν δική τους καὶ κα-

λύτερα ακόμη. Δὲ δίστασαν περισσότερο καὶ ρίχτηκαν πρόθυμα στὴ δουλειά.

Τὴν ὥρα ποὺ πλάκωσε ἡ δυνατὴ βροχὴ κι αὐλάκωναν τὸν οὐρανὸ οἱ ἀστραπὲς καὶ ξεκούφαιναν οἱ βροντές, δὲν ἦταν οὔτε σπειρὶ σταφίδα στ' ἀλώνια. Τὴν ἴδια ὥρα φάνηκε ἀπάνω στὸ ἄλογό του τρεχάτος ὁ Κατσιβούλης. Ἔσταζαν κι οἱ δυὸ ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ τὸν ἰδρῶτα. Καθὼς εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ ἀλώνι ἄδειο, ἔβαλε τὶς φωνές. Ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τὸ Χριστοδουλιὰ, τοῦ κόπηκε ἡ ἀναπνοή.

— Ἐσὺ νὰ μοῦ κάμης αὐτὸ τὸ καλό!

— Γιατί ὄχι; Γείτονες εἴμαστε, εἶπε μὲ γέλια ὁ Χριστοδουλιὰς. «Πρῶτα θὰ ἰδῇ κανεῖς τὸ γείτονά του κι ὕστερα τὸν ἥλιο».

Νώντας Ἑλατος

10. Εἶδες ἄσωρο κόρακα;

Ο ΚΑΒΟΥΡΑΣ κληρονόμησε ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀμπέλια καὶ χωράφια, ἐλιές καὶ περιβόλια. Ὁ Προκόπης δὲν κληρονόμησε τίποτα· ἀκόμα καὶ τὸ καλύβι πὺν τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του ἦταν χρεωμένο. Μὰ τὸ ξεχρέωσε, τὸ γκρέμισε καὶ τὸ ἔχτισε σπίτι. Ἀμπέλια δὲν εἶχε κι ἀμπέλια φύτεψε· χωράφια δὲν εἶχε καὶ χωράφια ἀγόρασε· ἀγόρασε κι ἐλιές, τὶς ξανάνιωσε, φύτεψε κι ἄλλες, καὶ τοὺς ξερότοπους πὺν εἶχε ἀπὸ τὸν πατέρα του, τοὺς ἔκαμε

περιβόλια πολύκαρπα. Ὁ Προκόπης πρόκοβε, κι ὁ Κάβουρας, λὲς καὶ τὸ εἶχε τ' ὄνομά του, πήγαινε στραβὰ σὰν τὸν κάβουρα.

— Στραβὰ πηγαίνεις, κάβουρα, νὰ ἰδῶ τὴν καταντιά σου, ἔλεγαν κουνώντας τὸ κεφάλι οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου.

Γέρασαν τ' ἀμπέλια του, ἔπιασαν ἀγριάδα τὰ χωράφια του, γέμισαν ξεράδια οἱ ἐλιές του καὶ ἀρρώστησαν τὰ δέντρα στὰ περιβόλια του.

— Νὰ εἰπῇς πὼς δὲ σκάβω καὶ δὲν κλαδεύω καὶ δὲ βλαστολογῶ τ' ἀμπέλια μου, πὼς δὲν ὀργώνω τὰ χωράφια μου καὶ δὲν καλλιεργῶ τὰ περιβόλια μου; Γιατί, παιδιά, δὲ θέλει ἡ γῆ νὰ μοῦ δώση καρπούς; Ἔτσι παραπονιόταν στοὺς πατριῶτες του ὁ Κάβουρας.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια:

— Δὲν κάνεις ὅ,τι πρέπει, δὲν τὸ κάνεις! Μὰ ποῦ νὰ τοὺς ἀκούσῃ!

— Τόχει ἡ μοῖρα μου, ἔλεγε σταυρώνοντας τὰ χέρια.

Ἔτσι ἀπὸ μεγάλο νοικοκύρη ποὺ τὸν ἄφησε ὁ πατέρας του, σὲ λίγα χρόνια ἄρχισαν νὰ τὸν παίρνουν καὶ τὰ χρέη μπροστά. Ἐτρίβαν ἀπὸ χαρὰ τὰ χέρια τους οἱ δανειστές του.

— Μὲ τὸν καιρὸ νὰ πάρουμε ἐμεῖς τὰ χτήματα, καὶ νὰ ἰδῇς πὼς θ' ἀναγκάσουμε τὴ γῆ νὰ μᾶς δώσῃ ὅ,τι θέλουμε.

* * *

Μιά Κυριακή, ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία, ὁ Κάβουρας ἔπινε τὸν καφέ του μαζὶ μὲ τὸν Προκόπη. Ἦταν ἄνοιξη, πὺν ρίχνουν τὴν ὄψιμη σπορά, καλαμπόκια καὶ φασόλια.

— Ἐσὺ δὲν εἶχες κι ἀπόχτησες, εἶπε ὁ Κάβουρας μελαγχολικὸς στὸν Προκόπη. Ἐγὼ βρῆκα καὶ θὰ τὰ χάσω. Δὲ μοῦ λὲς καὶ σὺ καμιὰ συμβουλή, Προκόπη;

— Νὰ σοῦ πῶ, φίλε μου. Μὰ καθὼς ξαίρεις, τὰ ἔχω λίγα τὰ λόγια μου. Ἄν εἰπῶ κάτι, πρέπει καὶ νὰ τὸ κάμης.

— Πές μου καὶ θὰ σ' ἀκούσω.

— Δὲ μοῦ λές, εἶδες στὴ ζωὴ σου ἄσπρο κόρακα;

— Ἀστειεύεσαι;

— Πές μου, εἶδες ἄσπρο κόρακα;

— Ὅχι. ἔμαθα στὸ σχολεῖο πὼς τὰ κοράκια ἅμα βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγό, βγάζουν ἄσπρα πούπουλα, μὰ στίς πενήντα ἡμέρες μαυρίζουν. Ἄμα θέλουμε νὰ εἰπούμε γιὰ κάτι πὺν δὲ γίνεται λέμε: ὅταν ἀσπρίση ὁ κόρακας.

— Ναί, εἶπε ὁ Προκόπης, γιὰτὶ ποτὲ δὲν ἀσπρίζει. Μὰ εἶναι κι ἄσπρος κόρακας, κι αὐτὸς εἶναι πὺν σοῦ χάλασε τὰ χτήματα. Τρυπᾷ τὰ δέντρα σου καὶ ξεραίνονται βόσκει στ' ἀμπέλια σου καὶ στὰ χωράφια σου, καὶ δὲν κάνουν προκοπή.

— Λές; ρωτᾷ συλλογισμένος ὁ Κάβουρας. Μὰ πὼς δὲν τὸν ξαίρει ὁ κόσμος!

— "Όχι ὁ κόσμος, ἐσὺ θέλεις νὰ πῆς. Γιατὶ κάθε τόσο ἔρχεται ἓνας ἢ δύο. Τοὺς κυνηγοῦν ὅλα τὰ ζῶα, γι' αὐτὸ κρῦβονται. Γιὰ νὰ δῆς τὸν ἄσπρο κόρακα πρέπει νὰ σηκωθῆς πρωὶ τὰ χαράματα, καὶ νὰ γυρίσης τὸν κάμπο καὶ τὰ βουνὰ καὶ τ' ἀκρογιάλια, καὶ κάπου θὰ τὸν πετύχῃς. Νὰ κοιτάξῃς ποῦ θὰ πάῃ νὰ καθήσῃ γιὰ νὰ βρῇς τὴ φωλιά του. Τὴν ἔχει στρωμένη μὲ κάποιο βοτάνι θαυματουργό. "Αν πάρῃς ἀπ' αὐτὸ καὶ βάλῃς λίγο στὸ κάθε σου χτήμα, ἔγινε ἡ δουλειά σου. Νὰ ἰδῇς τότε πὼς θὰ ξαναγεμίσουν τὰ βαρέλια σου κρασί καὶ λάδι. Καὶ γιατί θὰ πῆς; Γιατὶ τότε δὲ θὰ ξεκολλοῦν ἀπὸ τὰ χτήματά σου τὰ γοργόνια.

— Τί εἶναι πάλι αὐτά;

— "Ακουσε, εἶπε ὁ Προκόπης. Τὰ γοργόνια εἶναι ὁμορφα ἀγόρια ποὺ μένουν πάντα στὰ χωράφια, στ' ἀμπέλια καὶ στὰ καλλιεργημένα χτήματα. Ἀγαποῦν πολὺ τὴ δουλειὰ καὶ πολλοὶ τὰ εἶδαν νὰ σκάβουν, νὰ ὀργώνουν, νὰ σκαλίζουν, νὰ ποτίζουν καὶ νὰ κάνουν μὲ προθυμία ὅλες τὶς δουλειὲς στὰ χτήματα. Γι' αὐτὸ λένε γιὰ κεῖνον ποὺ εἶναι γρήγορος καὶ δούλευτῃς πὼς δουλεύει σὰ γοργόνι.

— Δύσκολο νὰ σηκωθῶ πρωί, μὰ θὰ προσπαθῇσω.

— "Όπως θέλεις, λέει ὁ Προκόπης.

* * *

Τὴ Δευτέρα κατὰ τὰ χαράματα ξύπνησε ὁ Κάβουρας. Ἡ ὑπηρετριά του κοιμόταν καὶ τὴν ξύπνησε

για νὰ τοῦ ψήσῃ καφέ. Ἔπειτα βγῆκε. Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ περιβόλι του ποὺ εἶχε στὴν ἀκρογιαλιά. Εἶδε τὸν περιβολάρη του νὰ φορτώνῃ σ' ἓνα καΐκι πολλὰ κοφίνια γεμάτα πορτοκάλια καὶ λεμόνια.

— Μπά! λέει, τόσο πρωί; Ἐμεῖς συμφωνήσαμε τὸ μεσημέρι!

Κοιτάζει καλύτερα. Δὲν ἦταν τὸ καΐκι ποὺ εἶχε συμφωνήσει. Θὰ εἰπῇ λοιπὸν πὼς ὁ περιβολάρης του τὸν ἔχλεβε.

Προχώρησε στὶς ἐλιές του. Κοιτάζει γιὰ κοπριά, πουθενὰ κοπριά! Καὶ ὅμως χτὲς τὸ ἀπόγεμα φόρτωσε δυὸ ἀμάξια, τὰ πλήρωσε, κι ὁ ἀμαξᾶς τὸν ἐβεβαίωσε πὼς τὰ ξεφόρτωσε στὶς ἐλιές. Λοιπὸν τοῦ εἶπε ψέματα, ἢ τὴν πούλησε ἢ τὴν ἔρριξε στὸ δικό του.

— Δυὸ παράξενα ὥς τώρα, κι ἄς μὴν εἶδα τὸν ἄσπρο κόρακα! συλλογίστηκε ὁ Κάβουρας.

Ὑστερα προχώρησε στὰ χωράφια του. Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθῇ δυὸ ὀργιές κι ἀκόμῃ νὰ ἔρθουν οἱ ζευγολάτες! Κι ἐκεῖνοι τοῦ ἔλεγαν πὼς ἔπιαναν δουλειὰ πρὶν νὰ φέξῃ. Κοιτάζει τὰ ὀργώματα, δὲν ἦταν βαθιά. Μπῆκε σὲ ὑποψία.

— Ἀς περάσω καὶ ἀπὸ τ' ἀμπέλια μου, λέει, νὰ ἰδῶ μὴ μοῦ κάνουν τὰ ἴδια κι οἱ σκαφτιάδες. Καὶ πλήρωσα τόσα μεροδούλια!.. Πάει, βλέπει τ' ἀμπέλι του, κι ἐκεῖ ἄλλες ἀναποδιές. Σὰ νὰ τὰ εἶχαν σγαρλίσει μὲ τὰ πόδια τους κόττες καὶ ὄχι δουλευτάδες μὲ τὶς ἀξίνες τους.

Εἶχε προχωρήσει ἡ μέρα ἀρκετὰ καὶ ἀπελπίστηκε πὼς θὰ ἰδῇ τὸν ἄσπρο κόρακα. Ἀφοῦ ὅμως βγῆκε

στην ἐξοχή ἀποφάσισε νὰ καθήσῃ μὲ τοὺς ἐργάτες του. Πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω τους. Φυσικὰ οἱ ἐργάτες δούλεψαν περισσότερο καὶ καλύτερα ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

Βγῆκε κι ἄλλες φορὲς νὰ ἰδῇ τὸν ἄσπρο κόρακα. Βέβαια τὸ πουλὶ δὲν τὸ ἔβλεπε, ἐπιστατοῦσε ὁμως σὲ ὅλες του τὶς δουλειές. Κι οἱ δουλειές του ἄρχισαν νὰ καλυτερεύουν.

Τὸ φθινόπωρο ἀπάντησε μιὰ μέρα τὸν Προκόπη.

— Ἐ, πῶς πᾶμε; τὸν εἶδες τὸν ἄσπρο κόρακα; τὸν ἐρώτησε κεῖνος μὲ χαμόγελο.

— Τὸν εἶδα, καὶ τὰ γοργόνια δουλεύουν, εἶπε ὁ Κάβουρας. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ τὸ καλὸ ποῦ ἔκαμες. Τώρα νιώθω καὶ τὰ λόγια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου πὼς τὸ μάτι τοῦ νοικοκύρη κάνει τὸ χωράφι καὶ προκόβει.

Νώντας Ἐλατος

11. Μιά δίκη.

ΝΑ ΔΟΥΜΕ τί θὰ πῇ καὶ τὸ δικαστήριο!
— Τί θέλεις νὰ πῇ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου; Τὴν ἀχλαδιά πὺν εἶναι στὸ σύνορο, τὴν ξαίρουν ὅλοι πὼς εἶναι δική μου. Ὅπως ἡ ἐλιά πὺν εἶναι στὴν ἄλλη μεριά εἶναι δική σου! Τὴν ἀχλαδιά τὴ φύτεψε ὁ παππούς μου, καὶ τὴν ἐλιά ὁ παππούς τοῦ παπποῦ σου. Ὅποιον νὰ ρωτήσης ἀπὸ τοὺς γέρους, αὐτὸ θὰ σοῦ πῇ.

— Δὲν ξαίρω τί θὰ πῇ ὁ ἓνας κι ὁ ἄλλος. Ἡ

ἀχλαδιὰ γέρνει περισσότερον στὸ δικό μου χτήμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. Ἄν εἶναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριον, καλύψα νὰ σοῦ τὴ χάρισω.

— Χά χά... τὸ χαριστή! Νὰ μοῦ τὴ χάρισης, ὅχι. Θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸ νόμο.

Ἔτσι ἄρχισε ἡ φιλονικία μὲ Κυριακὴ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ ὕστερα ἀπὸ τὴ λειτουργία. Ἦταν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδήμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ὁ πρῶτος εἶχε βαφτίσει τοῦ δεύτερου ἓνα ἀγόρι. Εἶχαν καὶ ἀπὸ ἓνα περιβόλι κοληητά. Κατὰ τὸ δημόσιο δρόμο ἦταν οἱ πόρτες τῶν σπιτιῶν τους. Τὴν πρώτη καλημέρα μεταξὺ τους τὴν ἔλεγαν. Μαζὶ εἶχαν τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες.

— Νὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Μετὰ χαρᾶς σου, γείτονα, αὔριο ποτίζω ἐγώ.

— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ μαζέψης τὰ πορτοκάλια σου;

— Ναί, σ' εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς καὶ ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω.

* * *

Ἔτσι ζοῦσαν μὲ χαρά. Καὶ τώρα ἐτοιμάζονταν γιὰ δικαστήρια. Καὶ γιατί; Γιὰ τὸ τίποτα. Μὲ μέρη ὁ βαφτιστικὸς ἀνέβηκε στὴν ἀχλαδιὰ ποὺ ἦταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ περιβόλια. Ἡ νουνά του τοῦ φώναξε:

— Μή, παιδί μου, γιὰτὶ ἀκόμη εἶναι ἄγουρα τὰ ἀχλάδια καὶ θὰ μοῦ ἀρρωστήσης.

Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ τὸ ἄκουσε καὶ τὸ εἶπε στὸν ἄντρα της. Ἐκεῖνος, ποιὸς ξαίρει σὲ τί θέση βρέθηκε, κι ἄρχισε ἡ γκρίνια μεταξύ τους. Οὔτε καλημέρα οὔτε καλησπέρα ἔλεγαν. Τὸν ἓνα δρόμο ὁ ἓνας, τὸν ἄλλον ὁ ἄλλος. Ὁ Μπελοδήμος συλλογίστηκε: Μπόρα εἶναι, θὰ περάση. Θὰ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανιώσῃ. Ἴσως καὶ νὰ ντρέπεται νὰ πῇ πὼς δὲν ἔχει δίκιο.

Μιὰ μέρα ὅμως ἦρθε ὁ δικαστικὸς κλητῆρας καὶ τοῦ κοινοποίησε ἀγωγή.

— Δὲν κάνει νὰ τὰ σπρώξω τὰ πράματα, συλλογίστηκε ὁ Μπελοδήμος.

Πάει στὸν παπὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ τὰ λέει ὅλα.

— Δὲν εἶναι καλὰ πράματα, παπά μου, νάχουμε τὴν εὐχή σου. Μίλησέ του, ὅτι θέλει, νὰ γίνῃ μὲ τὸ καλό. Εἴμαστε ἐμεῖς, φτωχοὶ ἄνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια;

* * *

Ὁ παπὰς, ἓνας σεβάσμιος γέροντας, πῆγε καὶ μίλησε τοῦ Λυκούση.

— Ἀσχημα πράματα εἶναι αὐτὰ ποὺ γίνονται, τοῦ λέει. Ἡ ἀχλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Ἐτσι τὴν ξαίρει τὸ χωριό. Καλὰ θὰ κάμῃ νὰ δεχτῇ νὰ τὴ μοιράσουν. Ὁ Μπελοδήμος θέλει νὰ εἶναι ἀγαπημένος καθὼς καὶ πρὶν μὲ τὸ γείτονα καὶ κουμπάρο του.

Ὁ Λυκούσης ποῦ νὰ δεχτῇ! Μίλησε μάλιστα καὶ ἄρεπα στὸν παπὰ. Τοῦ εἶπε νὰ μὴν ἀνακατώνεται στὶς

ξένες δουλειές. Κι ὅ,τι ἔχουν οἱ δύο τους θὰ τὸ ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο.

* * *

Ἔτσι τὸ ἠθέλε ὁ Λυκούσης, ἔτσι κι ἔγινε. Ἄρχισε τὸ δικαστήριο. Σήμερα θὰ ἐξετασθοῦν οἱ μάρτυρες, αὔριο νὰ γίνουν τὰ χαρτιά, νὰ γραφοῦν καὶ ἄλλα χαρτόσημα, νὰ πάη τὸ δικαστήριο στὸν τόπο καὶ νὰ ἰδῇ ποιὸς ἔχει δίκιο. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ τὸ δικαστήριο εἶπε πὼς ἔχει δίκιο ὁ Μπελοδήμος· δική του ἡ ἀχλαδιά.

Μὰ τότε ὁ Λυκούσης πείσμωνσε περισσότερο. Ἔκαμε ἄλλα χαρτιά γιὰ νὰ πάη στὸ ἀνώτερο δικαστήριο ἢ ὑπόθεση. Ἀπὸ τὰ δεκάρικα πὺν ξόδευε στὴν ἀρχή, ἔφτασε στὰ εἰκοσιπεντάρικα καὶ ὕστερα στὰ κατοστάρικα. Τὴν ἐσοδεῖα τοῦ περιβολιοῦ τὴν ἔτρωγαν τὰ ἔξοδα γιὰ τὴ δίκη. Τὰ χρόνια περνοῦσαν, ἡ ἐσοδεῖα δὲν ἔφτανε, καὶ στὸ τέλος χρεώθηκε! Τέλος βγῆκε ἡ τελειωτικὴ ἀπόφαση. Ἡ ἀχλαδιά πάλι τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα; ἄλλες δίκες νὰ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα καὶ τὰ χρέη ὁ Λυκούσης. Χρεωμένο τὸ περιβόλι, χρεωμένο καὶ τὸ σπίτι. Οἱ δανειστὲς του ἔβγαλαν ἀπόφαση νὰ τοῦ πουλήσουν τὸ περιβόλι. Ὁ Μπελοδήμος ἀγόρασε τὸ σπίτι καὶ τὸ περιβόλι.

Τὸ βράδυ πὺν γύριζαν ἀπὸ τὴν πόλη, πλησίασε ὁ Λυκούσης τὸν κουμπάρο του καὶ τοῦ εἶπε θυμωμένα:

— Καὶ ἐδῶ μπροστά μου βγῆκες. Θέλεις νάχῃς τὴν εὐχαρίστηση νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω.

— Ἐχεις ἄδικο, κουμπάρε. Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτὸ πού φαντάζεσαι.

— Ἀλλά;

— Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν οἱ ἄλλοι.

— Καὶ θὰ σοῦ ἔπαιρναν τὴ χαρά, ἔ;

— Πάντα πικρόλογος, καημένε, Ὅχι τὸ πῆρα τὸ περιβόλι καὶ τὸ σπίτι γιὰ νὰ μείνης μέσα. Θέλω νὰ μείνης γείτονάς μου.

— Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα;

— Μὴ βιάζεσαι κι αὐτὸ τὸ κάνω ἂν τὸ θέλῃς. Μὰ λέω πὼς ἔτσι θὰ μοῦ πληρώσης τὸ χρέος μὲ τὴν ἡσυχία σου. Οἱ ἄλλοι δὲ σὲ περίμεναν, βλέπεις. Θὰ δουλέψῃς καλύτερα τὸ περιβόλι, καὶ σὲ λίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλι δικό σου.

Λίγο-λίγο ἔπεφτε ὁ θυμὸς τοῦ Λυκούση. Θυμήθηκε τὰ χρόνια πού πέρασαν ἀγαπημένοι, καὶ τὰ χρόνια πού μιὰ κακὴ ὥρα τοὺς χώρισε. Τί καλὰ θὰ ἦταν νὰ εἶχε ἀκούσει τὸν κουμπάρο του καὶ τὸν παπᾶ. Τὰ δάκρυα γέμισαν τὰ μάτια του.

Ἐπειτα ρώτησε δειλά:

— Ἀλήθεια, κουμπάρε;

— Ἀλήθεια, στὸ σταυρὸ πού πιστεύουμε.

Ὁ Λυκούσης τοῦ ἄρπαξε τὸ χέρι καὶ τὸ ἔσφιξε δυνατά.

— Σ' εὐχαριστῶ. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ! μπόρεσε νὰ τοῦ εἰπῇ.

Στὸ μεταξὺ ἔφτασαν στὰ σπίτια τους.

— Καληνύχτα, κουμπάρε.

— Καλὴ σου νύχτα, εὐχαριστῶ.

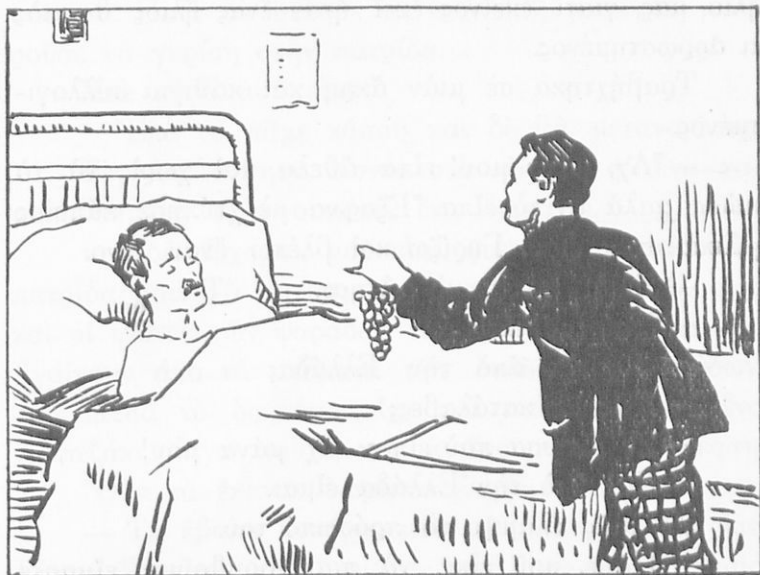
Τὴν ὥρα πὺν πῆγε νὰ μπῆ στὴν πόρτα τοῦ ὁ Λυκούσης τοῦ φώναξε ὁ Μπελοδῆμος:

— Γιά νὰ σοῦ πῶ, κουμπάρε. Καὶ πλησίασε σχεδὸν στὸ ἀφτί τοῦ. Τὴν ἀχλαδιά, λέω, νὰ τὴν κόψουμε αὔριο. Νὰ τὴν κόψουμε καὶ νὰ τὴν κάψουμε νὰ γίνη στάχτη...

Ὁ Λυκούσης συλλογίστηκε λίγο καὶ εἶπε:

— Ὅχι, κουμπάρε, νὰ μὴν τὴν κόψουμε. Θέλω νὰ τὴ βλέπουν τὰ παιδιά μου καὶ νὰ φεύγουν ὅσο μποροῦν τὶς φιλονικίες καὶ τὰ δικαστήρια.

Νώντας Ἐλατος

12. Τὸ ραζακὶ σταφύλι.

ΠΑΝΕ πολλά χρόνια πὺν ἤμουν στὴν ξενητιά, σὲ μιὰ μεγάλη κι ὠραία πόλη.

Ἦταν ἄνοιξη, καὶ βγῆκα νὰ περπατήσω στὸ δημόσιο κῆπο. Τὰ πουλιὰ κελαηδοῦσαν καὶ τὰ λουλούδια πολύχρωμα στόλιζαν τὴ γλῶη. Τὰ δέντρα φούντωναν ἀνθισμένα κι ἓνα μεγάλο ποτάμι περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὸ μεγάλο κῆπο.

Ὅλα ἦταν ὠραία, μὰ ἐμένα ὁ νοῦς μου πετοῦσε στὴν πατρίδα μου. Ἄς ἤμουν ἐκεῖ, κι ἄς ἔλειπαν τὰ χίλια καλὰ τῆς ξενητιάς. Καὶ πιὸ πολὺ ποθοῦσα τὸν

Α. Καρκαρίτσα-Νόντα *Ελατον, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Δ' Δημ., ἔκδ. α' 1932 5

ἥλιο μας, γιατί ἐκεῖνος ἐκεῖ ἦταν ἓνας ἥλιος θαμπὸς
κι ἀρρωστημένος.

Τραβήχτηκα σὲ μιὰν ἄκρη καὶ κάθησα συλλογι-
σμένος.

— Ἀχ, μάνα μου! εἶπα ἄθελα καὶ χωρὶς νὰ τὸ
νιώσω καλὰ ἂν τὸ εἶπα. Ἐξαφνα μὲ χτύπησε κάποιος
φιλικὰ στὸν ὄμο. Γυρίζω καὶ βλέπω ἓναν ξένο.

— Εἶσαι ξένος; μὲ ρώτησε.

— Ναί, τοῦ εἶπα.

— Κι εἶσαι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα;

— Πῶς μὲ κατάλαβες;

— Σὲ ἄκουσα ποὺ εἶπες: ἄχ μάνα μου!

— Ναί ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἶμαι.

Μὲ μιᾶς ἔλαμψε τὸ πρόσωπό του.

— Πᾶμε, μοῦ εἶπε, νὰ παρηγορηθοῦμε· εἴμαστε
πατριῶτες. Τὰ τελευταῖα λόγια τὰ εἶπε στὴ γλῶσσα μας.

— Ἀπὸ ποιοῦ μέρος; τὸν ρωτῶ.

— Τί σημασία ἔχει τὸ μέρος; ἀρκεῖ ποὺ σοῦ λέω
πὼς εἴμαστε πατριῶτες.

Ἀπὸ τότε γίναμε φίλοι. Βλεπόμαστε ὅταν μᾶς
ἄφηνε ἡ δουλειὰ καὶ λέγαμε τὶς ὁμορφιὲς τῆς πατρι-
δας μας.

— Δὲν εἶναι τόπος αὐτός, μοῦ ἔλεγε συχνά.

— Ἀλήθεια, τοῦ ἀπαντοῦσα. Ἐγὼ σ' ἓνα-δυὸ
χρόνια ἐλπίζω νὰ γυρίσω.

— Εὐτυχισμένος εἶσαι, μοῦ ἔλεγε. Νὰ μποροῦσα
κι ἐγώ!..

— Καὶ τί σ' ἐμποδίζει;

— Ἐ, πολλὰ ζητᾶς! μοῦ ἔλεγε μελαγχολικὰ καὶ

σώπαινε. Ποτὲ δὲ θέλησε νὰ τοῦ εἰπῇ, γιατί δὲ μπο-
ροῦσε νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα.

Μιὰ μέρα τοῦ εἶπε:

—“Ἐλα νὰ πᾶμε κάπου καὶ δὲ θὰ μετανοιώσῃς.

Τὸν ἀκολούθησα. Κοντὰ στὸ ποτάμι σ’ ἓνα χα-
μηλὸ σπιτάκι εἶχε νοικιάσει ἓνα δωμάτιο.

—“Ἐδῶ ἔρχομαι, τοῦ εἶπε, γιὰ νὰ θυμοῦμαι τὴν
πατρίδα μου. Τὸ ποτάμι τὸ φαντάζομαι γιὰ θάλασσα,
καὶ οἱ φωνῆς τῶν ψαράδων ποὺ ἀκούω ἐδῶ, λέω πὼς
βγαίνουν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν δικῶν μας ψαράδων.

Μέσα τὸ δωμάτιο εἶχε μιὰ παλιὰ κασέλα, ἓνα
τραπεζάκι, λίγα καθίσματα καὶ ἓνα μικρὸ καθρέφτη.

“Ὅλα τὸ ἔκαναν δωμάτιο ἐλληνικόν.

— Τὰ ἔβαλα μονάχος μου τὰ ἔπιπλα, τοῦ εἶπε.
Εἶναι ἴδιο μὲ τὸ δωμάτιο ποὺ εἶχα σπíti μας,
στὴν πατρίδα. Τώρα θὰ ψήσουμε καφὲ μόνοι μας, ὅπως
τὸν ψήνουν ἐκεῖ.

“Ἀναψε τὸ καμινέτο, ἔβαλε ἀπάνω τὸ μπρίκι μὲ
νερό, ἔπειτα πῆρε ἓνα μικρὸ πολίτικο μύλο τοῦ καφέ,
ποὺ ἔλαμπε σὰ χρυσός, καὶ ἄρχισε νὰ γυρῶν.

—“Ἀς ποῦμε καὶ κανένα τραγούδι δικό μας, εἶπε
μὲ ἀναστεναγμό.

Καὶ ἄρχισε νὰ τραγουδῇ:

*Παρακαλῶ σε, κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ μου,
ἀρρώστια κεῖ στὴν ξενιτιά τοῦ ξένου μὴν τοῦ δώσης!
Ἡ ἀρρώστια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
θέλει μανούλα στὸ πλευρό, γυναῖκα στὸ κεφάλι,
θέλει ἀδερφὲς ὁλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε...*

Τὸ ἔλεγε σιγαλά, τρεμουλιαστὰ καὶ μὲ τόσο πάθος, ποὺ παραλίγο νὰ μὲ πάρουν τὰ δάκρυα. Τὸ γρι-γρι τοῦ μύλου καὶ ἡ μυρουδιά τοῦ καφέ μ' ἔκαναν νὰ νομίζω πὼς ἤμουν σὲ ἐλληνικὸ δωμάτιο μαθητικό. Ἀλήθεια, ἤμουν σὲ ξένη πόλη ἢ σὲ καμιὰ συνοικία στὴν Ἀθήνα;

— Ἐδῶ μένεις; τὸν ἐρώτησα.

— Ὁχι, μοῦ εἶπε. Μένω στὴν πόλη. Ἐδῶ ἔρχομαι ὅποτε θέλω νὰ διασκεδάσω τὴ μελαγχολία μου.

Σηκώθηκε νὰ ετοιμάσῃ τὸν καφέ καὶ μὲ τὴν ἴδια φωνὴ ἐξακολούθησε τὸ τραγούδι, σὰ νὰ ἦταν μοναχὸς του:

*Μὰ τί εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τί εἶδαν τὰ καημένα;
πὼς θάφτουνε στὴν ξενιτιὰ τὸν ξένο ὄντας πεθάνη!*

*Δίχως θυμιάμα καὶ κερί, δίχως παπὰ καὶ ψάλτη,
δίχως μανούλας κλάματα, γυναίκας μοιρολόγια.*

* * *

Πέρασε ἓνας χρόνος. Τὴ δεύτερη χρονιά, τὸ Νοέμβρη, μοῦ ἔφεραν ἓνα γράμμα. Μοῦ ἔγραφε ὁ φίλος μου νὰ πάω νὰ τὸν δῶ σὲ κάποιο νοσοκομεῖο. Πῆγα.

— Πεθαίνω, μοῦ λέει.

— Θάρρος· δὲν ἔχεις τίποτα, τὸν παρηγόρησα.

— Ἀκου ποὺ σοῦ λέω, μοῦ εἶπε. Καταλαβαίνω πὼς θὰ πεθάνω. Πάρε τὰ κλειδιά, πήγαινε στὴν κάμαρα ποὺ ξαίρεις, ν' ἀνοίξης τὴν κασέλα μου. Ἔχω μέσα λίγο χῶμα ἐλληνικό· θέλω νὰ μοῦ τὸ ρίξης στὸν τάφο μου. Ἔχω καὶ λίγα φύλλα ξερὰ βασιλικό...

Σταμάτησε λίγο καὶ ὕστερα μοῦ ξανάειπε:

—Νὰ ἔρχεσαι νὰ μὲ βλέπης.

—Εὐχαρίστως, τοῦ εἶπα. Μὰ θὰ γίνης καλὰ καὶ θὰ πᾶμε μαζί στὴν πατρίδα.

—Κι ἐγὼ τὸ ἠθελα, μοῦ εἶπε, κι ἂς μὴν ἔχω κα-
νέναν ἐκεῖ κάτω. Μὰ ἡ μοῖρα μου ἔτσι τὸ θέλησε.

Ἐδῶ σταμάτησε πάλι, κι ἓνα δάκρυ ἔβρεξε τὰ
χλομά του μάγουλα. Τὴν ἄλλη μέρα τὸν βρίσκω χει-
ρότερα.

—Σταφύλι ραζακὶ θέλω! μοῦ εἶπε. Νὰ τὸ βρῆς
ὅπου κι ἂν εἶναι· ἂν εἴσαι φίλος, θὰ τὸ βρῆς.

Βγῆκα μὲ δακρυσμένα μάτια. Νοέμβρης, κι ἐκεῖ
ἀπάνω! Ποῦ νὰ βρῶ σταφύλι ραζακί! Ἔτρεξα παντοῦ.
Κάπου βρῆκα λίγα ξινοστάφυλα. Ἀγοράζω ἓνα καὶ
τρέχω. Βρίσκω τὸ φίλο μου πεσμένο σὲ βύθος. Τοῦ
μιλῶ, δὲ μοῦ μιλεῖ.

—Κάτι παραμιλοῦσε λίγο πρωτύτερα, μοῦ εἶπαν
οἱ νοσοκόμοι, μὰ δὲν καταλαβαίναμε τί ἔλεγε. Πλη-
σιάζω στὸ ἀφτὶ καὶ τοῦ φωνάζω δυνατὰ:

—Σήκω, Σπύρο, σοῦ ἔφερα τὸ ραζακὶ σταφύλι!

—Ποῦ εἶναι; ρώτησε ἀργὰ καὶ μισοάνοιξε τὰ
μάτια.

—Νά το!

—Δὲν τὸ βλέπω· θάμπωσαν τὰ μάτια μου. Βά-
λετο στὸ στόμα.

Τοῦ ἔβαλα δυὸ ρῶγες. Τὶς μάσησε ἀργὰ καὶ εἶπε:

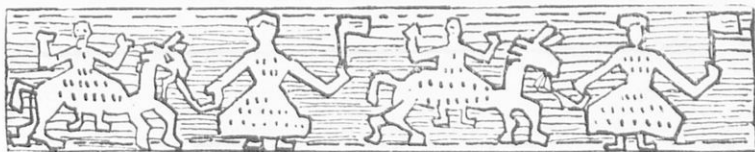
—Τί γλυκὸ τὸ ραζακὶ σταφύλι!.. Ἀπὸ τὴν κλη-
ματαριά μας τόκοψα... κοίτα πόσα ἔχει! Γιῶργο, ἔλα
νὰ κόψουμε σταφύλια...

Ὁ φίλος μου παραμιλοῦσε. Τοῦ ἔβαλα κι ἄλλες
ρῶγες στὸ στόμα.

*Νὰ εἶχα μηλιά ἀπ' τὸν τόπο μου καὶ μῆλο ἀπ' τὴ μηλιά μου,
νὰ εἶχα καὶ μοσχοστάφυλο ἀπ' τὴν κληματαριά μου...*

ψιθύρισε σιγὰ-σιγὰ, ὅσπου ἔδεσε ἡ γλῶσσα του. Τὸ
βράδυ ξεψύχησε.

*Νώντας *Ελατος*

13. Τὸ ἐλληνικὸ χῶμα.

ΤΩΡΑ ποὺ θὰ φύγω καὶ θὰ πάω στὰ ξένα,
καὶ θὰ ζοῦμε μῆνες, χρόνους χωρισμένοι,
ἄφησε νὰ πάρω κάτι κι ἀπὸ σένα,
γαλανὴ πατρίδα, πολυαγαπημένη.

Ἄφησε μαζί μου φυλαχτὸ νὰ πάρω,
γιὰ τὴν κάθε λύπη, κάθετι κακό,
φυλαχτὸ ἀπ' ἀρρώστια, φυλαχτὸ ἀπὸ χάρο,
μόνο λίγο χῶμα, χῶμα ἐλληνικό.

Ἡ δική σου χάρη θὰ μὲ δυναμώνη,
κι ὅπου κι ἂν γυρίσω κι ὅπου κι ἂν σταθῶ,
σὺ θὲ νὰ μοῦ δίνης μιὰ λαχτάρα μόνη,
πότε στήν Ἑλλάδα πίσω θὲ ναρθῶ.

Κι ἂν τὸ ριζικό μου—ἔρημο καὶ μαῦρο—
μούγραψε νὰ φύγω καὶ νὰ μὴ γυρίσω,
τὸ στερνὸ συχώριο εἰς ἐσένα θάβρω,
τὸ στερνὸ φιλί μου θὲ νὰ σοῦ χαρίσω.

Κι ἔτσι κι ἂν σὲ ξένα χῶματα πεθάνω.
καὶ τὸ ξένο μνημὲν θάναί πιὸ γλυκό,
σὰ θαφτῆς μαζί μου, στήν καρδιά μου ἀπάνω,
χῶμα ἀγαπημένο, χῶμα ἐλληνικό.

Γ. Δροσίνης

14. Ὡς ἀφήσουμε τοὺς γέρονς.

ΤΟ ΧΑΛΑΣΟΧΩΡΙ εἶναι ἀπάνω στὸ βουνό, πέντε ὥρες μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Τὰ λίγα χωράφια καὶ τ' ἀμπέλια ποὺ ἔχει στὶς πλαγιὲς δὲ φτάνουν νὰ θρέψουν τοὺς κατοίκους του. Τοὺς περισσότερους μῆνες τοῦ χρόνου κουβαλοῦν ἀπὸ τὴν πόλη σιτάρι, καλαμπόκι καὶ τόσα ἄλλα ποὺ χρειάζεται κάθε σπίτι.

Γιὰ νὰ κατεβῇ κανεὶς στὴ θάλασσα περνᾷ βράχους καὶ φαράγγια. Ὁ δρόμος ἔμεινε ἀπὸ τότε ποὺ

χτίστηκε τὸ χωριό, ὅπως τὸν εἶχαν πρωτοχαράξει τὰ γίδια.

Πολλὲς φορὲς τσακίστηκαν μουλάρια, κάποτε ἔπεσαν στὸ γκρεμὸ καὶ τὰ ἔφαγαν τὰ ὄρνια, καὶ μιὰ - δυὸ φορὲς πῆρε ὁ χείμαρρος μερικὰ μουλάρια μὲ ὅλο τους τὸ φόρτωμα. Τώρα καὶ κάμποσα χρόνια πῆρε καὶ ἄνθρωπο.

Μερικοὶ λένε πὼς λέγεται Χαλασοχώρι, γιατί εἶναι χτισμένο ἀπάνω στὰ χαλάσματα παλιοῦ χωριοῦ. Ἄλλοι ὅμως λένε πὼς τ' ὠνόμασαν ἔτσι τὰ γύρω χωριά, γιατί οἱ κάτοικοι δὲν κάνουν καλὸ οὔτε στὸν ἑαυτὸ τους οὔτε στοὺς γείτονες.

Μὰ ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια τὸ χωριὸ ἄλλαξε. Πρόεδρος στὴν κοινότητα ἔγινε ἓνας νέος ποὺ γύρισε ἀπὸ τὴν ξενιτιά.

Μιὰ Κυριακή, ἅμα τελείωσε ἡ λειτουργία καὶ βγῆκαν οἱ χωριανοὶ στὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας, τοὺς εἶπε:

— Παιδιά, τώρα θερίσαμε κι ἄλωνίσαμε. Ὡσπου νάρθη ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου, νὰ φτιάσουμε τὸ δρόμο. Ἄμα τελείωση ὁ τρύγος κι ἡ σπορά, τὸν ξαναρχίζουμε. Ἄν δὲν τελείωση φέτος, ἄς εἶναι τοῦ χρόνου. Ἡ ἀρχὴ νὰ γίνη.

Ἕνας γεροντάκος κιτρινιάρης καὶ καμπούρης ξερόβηξε, ἀνεβοκατέβασε τοὺς ὧμους του, χτύπησε τὴ μαγκουρίτσα του στὸ πλακόστρωτο καὶ εἶπε:

— Νά τώρα δουλειές!.. Τόσα χρόνια ἐμεῖς περάσαμε. Τὸ παληκάρι τώρα μᾶς θέλει δρόμους. Δὲν ἀφήνει τὸν κόσμο νὰ βγάλῃ καμιὰ δεκάρα νὰ ζήσει.

— Καλὰ λέει, πετάχτηκαν δυὸ - τρεῖς ἄλλοι γέ-
ροι. Τόσα χρόνια ποὺ εἴχαμε δήμαρχο τὸν κὺρ Ἀρ-
γύρη, ποτὲ γιὰ δρόμο δὲ μᾶς μίλησε. Τί τὸν θέ-
λουμε ἐμεῖς τὸ δρόμο;

Ὁ κὺρ Ἀργύρης ἦταν τὸ γεροντάκι ποὺ πρω-
τομίλησε. Πονηρὸ γεροντάκι. Ἀπὸ τὰ νιάτα του τὰ
κατάφερε νὰ τὸν ἀκοῦν οἱ χωριανοὶ του. Τὰ λίγα
χρηματάκια του τὰ τόκισε ὅσο βαστοῦσε ἡ ψυχὴ του,
καὶ τώρα ἦταν πλούσιος. Μὲ τὸν καιρὸ ἐγινε καὶ
δήμαρχος. Κοίταξε τὶς δικές του δουλειές, καὶ ποτὲ
δὲ θυμοῦνται νὰ ἔκαμε καλὸ σὲ κανένα.

— Ἐσεῖς νὰ τ' ἀκοῦτε! εἶπε κάποιος ἄλλος, ποὺ
δὲ σᾶς ἄρεσε ὁ κὺρ Ἀργύρης καί... Δὲν ἀποτελείωσε
τὸ λόγος του ἀπὸ φόβος· μὰ τὸ τί ἤθελε νὰ εἰπῇ
ὅλοι τὸ κατάλαβαν. Καὶ κάνατε πρόεδρο τὸ Φῶτος
τὸ Φτελιά, ποὺ ὁ πατέρας του ἦταν σὰν καὶ μᾶς!
ἤθελε νὰ πῇ.

Ὁ Φῶτος σταύρωσε τὰ χέρια του καὶ χαμο-
γελοῦσε. Ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν. Κάτι μουρμούρι-
σαν καὶ μερικοὶ ἄλλοι, μὰ δὲν τόλμησαν νὰ μιλή-
σουν ξάστερα.

— Ὅ,τι ἔχετε νὰ πῆτε, νὰ τὸ πῆτε ἐλεύθερα, εἶπε
ὁ Φῶτος. Ὁ δρόμος πρέπει νὰ γίνη καὶ θὰ γίνη.

— Ὅποιος θέλει δρόμους, ἄς πάη νὰ φτιάγῃ!
φώναξε δυνατὰ ὁ κὺρ Ἀργύρης. Ὅσοι θέλουν νὰ μὲ
ἀκούσουν, πέτρα νὰ μὴ σηκώσουν. Ἐτσι τὰ βρήκαμε,
ἔτσι θὰ τ' ἀφήσουμε.

— Ἐχει δίκιο ὁ κὺρ Ἀργύρης· ἔχει δίκιο, φώνα-
ξαν τώρα πὺς πολλοί.

— Μπορῶ νὰ σᾶς ἀναγκάσω μὲ τὸ νόμο, εἶπε ὁ Φῶτος, μὰ δὲ θὰ τὸ κάμω.

— Τότε φτιάσε τὸ δρόμο μόνος σου! εἶπε κάποιος.

— Ὅχι, θὰ τὸν φτιάσουμε ὅλοι μαζί. Τὸ πῶς θὰ γίνη, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ.

Γύρισε στοὺς νέους καὶ πρόστεσε:

— Ὅσοι, παιδιά, συμφωνᾶτε μαζί μου, ἐλᾶτε στὸ σχολεῖο. Ἄς ἀφήσουμε τοὺς γέρους νὰ τελειώσουν τὴν κουβέντα τους.

* * *

Στὸ σχολεῖο ὁ Φῶτος τοὺς εἶπε:

— Ὅλοι εἴμαστε ἀπάνω-κάτω συνομήλικοι. Θυμᾶστε τί μᾶς ἔλεγε ὁ δάσκαλός μας: Καὶ στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κόσμου νὰ γίνη δρόμος, ὠφέλεια ἔχουμε. Γιατὶ ὅτι μᾶς ἔρχεται ἀπὸ κεῖ, μᾶς ἔρχεται φτηνό. Μὲ τέτοιο δρόμο ποὺ ἔχουμε, μᾶς στοιχίζει κάθε ὁκὰ μιὰ δεκάρα. Ἄμα γίνη ὁ δρόμος, θὰ στοιχίζη λιγώτερο ἀπὸ πεντάρα. Λογαριάστε τώρα τὰ ζῶα μας ποὺ τσακίζονται, καὶ ὅτι θέλουμε μιὰ μέρα νὰ πᾶμε καὶ ναρθοῦμε. Ἄμα γίνη ὁ δρόμος, θὰ σηκωνώμαστε νύχτα καὶ δυὸ-τρεῖς ὥρες ἡμέρα θὰ γυρίζουμε πάλι στὴ δουλειά μας.

— Μὰ νὰ τὸν φτιάσουμε μόνοι μας καὶ οἱ ἄλλοι νὰ μᾶς περιπαίξουν; ρώτησε ἓνας.

— Δὲν πιστεύω νὰ ἔχη τόση σημασία αὐτό, εἶπε ὁ Φῶτος. Μὰ δὲ θὰ τοὺς ἀφήσουμε νὰ μᾶς περιπαίξουν. Ἐνα-δυὸ μαγαζιά ποὺ ἔχουμε εἶναι τῶν φίλων μας.

“Αμα τελειώση ὁ δρόμος, τὰ πράματα σὲ μᾶς θὰ τὰ πουλοῦν φτηνότερα. Σὲ κείνους ποὺ δὲ δούλεψαν, θὰ τὰ δίνουν ὅσο καὶ τώρα. Κι οἱ ἀγωγιάτες εἶναι δικοί μας. Ὅσο παίρνουν ἀγῶγι τώρα, θὰ παίρνουν καὶ ἅμα τελειώση ὁ δρόμος ἀπὸ τοὺς κακοκέφαλους· ἀπὸ μᾶς θὰ παίρνουν λιγώτερα.

— Κι ἂν δὲν πληρώσουν τὰ μεροδούλια ποὺ θὰ κάμουμε γιὰ λογαριασμό τους, θὰ πληρώνουν τὸ φόρο ὅσο ζοῦν, εἶπε ὁ πιὸ πρόθυμος καὶ ζωηρὸς ἀπὸ τοὺς νέους.

— Πολὺ σωστά, πρόστεσε ὁ Φῶτος. Σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι...

Τὴ Δευτέρα ὁ κὺρ Ἀργύρης μὲ τοὺς φίλους του ἔτριβαν τὰ μάτια τους. Οἱ νέοι πρόθυμοι, μὲ γέλια, μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια ἄρχισαν νὰ φτιάχνουν τὸ δρόμο.

Στὶς πλαγιὲς ἔχτισαν τοίχους γιὰ νὰ μὴν κυλοῦν τὰ μικρὰ λιθαράκια καὶ γεμίζουν τὸ δρόμο. Ἐμπόδισαν τὰ γίδια νὰ βόσκουν, κι ἔδιωξαν τοὺς καρβουνιάρηδες, ποὺ θὰ ξεροίζωναν ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα.

Τὴν ἄλλη χρονιά διώρθωναν τοὺς δρόμους ποὺ πηγαινεν στὰ χτήματά τους καὶ στὰ γειτονικά χωριά. Τὸ παράδειγμά τους ἀκολούθησαν κι ἐκεῖνοι, κι ἔτσι ἄρχισαν νὰ συγκοινωνοῦν καὶ μὲ τ’ ἄλλα μακρινότερα χωριά.

Οἱ γέροι στὴν ἀρχὴ γελοῦσαν.

— Καλὰ τοὺς βρήκαμε τοὺς κοντούς, ἔλεγαν.

“Ὅταν ὁμως ἔμαθαν πὼς τὰ ψώνια, ὅσοι δούλεψαν

στοὺς δρόμους, τὰ ἔπαιρναν φτηνότερα καὶ πλήρωναν τὸ μισὸ ἀγῶγι ἀπὸ ἄλλοτε, βάλανε τὶς φωνές. Καὶ πρῶτος φυσικὰ ὁ κύρ Ἀργύρης.

— Τί πράματα εἶν' αὐτά; δὲν εἴμαστε πατριῶτες ἐμεῖς;

— Πατριῶτες καὶ καλοί, μὰ ποῦ ἀκούστηκε νὰ τρώῃ κανεῖς σὲ τραπέζι χωρὶς νὰ πληρώσῃ; ἔλεγαν ὅσοι δούλεψαν. Δουλέψαμε ἐκατὸ μεροδούλια ὁ καθένας. Πληρώστε τὰ μισὰ καὶ θὰ ἔχετε ἴσα δικαιώματα.

Σιγὰ-σιγὰ ὅσοι εἶχαν πλήρωναν καὶ ὅσοι δὲν εἶχαν δούλευαν στοὺς νέους δρόμους ἢ διώρθωναν τοὺς παλιούς.

Μιὰ μέρα εἶπε ὁ Φῶτος:

— Τώρα νὰ φτιάξουμε καὶ τὸ γεφυράκι, νὰ μὴν πνιγώμαστε ὅταν κατεβάξῃ ὁ ξεριάς.

Προσκάλεσαν χτίστες καὶ τελείωσε καὶ τὸ γεφύρι.

* * *

Ὁ κύρ Ἀργύρης καὶ λιγοστοὶ ἄλλοι ἐπιμένανε ἀκόμη. Κάποτε εἶχε ἀνάγκη νὰ κατεβῇ στὴν πόλη. Σύμφωνοι οἱ ἀγωγιάτες νὰ τοῦ ζητήσουν τὸ διπλό. Τί νὰ κάμῃ ὁ κύρ Ἀργύρης; Δὲν ἔπαιρνε ἀναβολὴ τὸ ταξίδι. Τὸ πλήρωσε καὶ μπροστά.

Μόλις βγῆκαν παρακάτω ἀπὸ τὸ χωριό:

— Δὲν εἶν' ἄσκημος ὁ δρόμος σας, εἶπε περιπαιχτικά στὸν ἀγωγιάτη.

— Ναί, κύρ Ἀργύρη, μὰ τοῦ λόγου σου θὰ σὲ πᾶω ἀπὸ τὸν παλιὸ δρόμο.

—Τί λές;

—Ἔτσι θὰ γίνη· ἂν σὲ πάω ἀπὸ τὸ δρόμο μας, θὰ πληρώσω πρόστιμο. Ἔτσι ἔχουμε συμφωνήσει.

—Καὶ ποιὸς θὰ μᾶς δῇ;

—Γιὰ τυφλὸ μὲ περνᾷς, κύρ Ἀργύρη; Δὲν βλέπω τί κάνω

—Μὰ ὁ παλιὸς δρόμος θὰ εἶναι χάλια τώρα. Θὰ γκρεμιστῶ πουθενά.

—Τί νὰ γίνη; Στὸ δρόμο σου θὰ γκρεμιστῇς.

Ἀπάνω ἀπὸ εἴκοσι φορὲς ἀναγκάστηκε νὰ ξεκαβαλικιέψῃ καὶ νὰ πάῃ πεζὸς ὁ κύρ Ἀργύρης.

Στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔπιασε βροχὴ δυνατὴ. Ὅταν ἔφτασαν στὸ γεφύρι, τὸ ποτάμι κατέβαξε ὅ,τι κι ἂν πῆς.

—Ἀπὸ τὸ γεφύρι δὲ θὰ περάσῃς, κύρ Ἀργύρη, τοῦ εἶπε ὁ ἀγωγιάτης.

—Τί λές; Νὰ πνιγῶ;

—Ξαίρω κι ἐγώ, κύρ Ἀργύρη μου; Τὸ γεφύρι, ἂν δὲν ἦμαστε ἐμεῖς, δὲ θὰ χτιζόταν. Πῆς λοιπὸν πὼς δὲν εἶναι καὶ κάμε τὸ λογαριασμὸ σου.

—Μὰ ἂν δὲν ἦταν τὸ γεφύρι, κουτὸς δὲν εἶμαι θὰ γύριζα πίσω.

—Τότε νὰ γυρίσῃς πίσω, κι αὐριο μὲ τὸ καλὸ, ποὺ θὰ πέσῃ τὸ ποτάμι, ἔρχεσαι καὶ περνᾷς.

—Ἔλα, καημένε· παρακάλεσε ὁ κύρ Ἀργύρης, μὴ μὲ βασανίζῃς γέρον ἄνθρωπο.

—Σ' αὐτὸ ἔχεις δίκιο, κύρ Ἀργύρη. Μὰ νὰ πληρώσῃς τὸ πρόστιμο καὶ νὰ πληρώσῃς καὶ τὰ μεροδούλια ποὺ σοῦ πέφτουν στὸ μερδικό. Ἔτσι νάχουμε καλὸ, κι ἀπὸ τώρα κι ἐμπρὸς νὰ μὴν ἐμποδίζῃς νὰ γίνεται

τὸ καλὸ. Πᾶνε τὰ χρόνια πὺν ἡξαιρες! Πάρε το ἀπό-
φαση, κὺρ Ἀργύρη.

— Τὸ βλέπω, καημένο παιδί. Τί νὰ κάμω; θὰ
πληρώσω. Πᾶμε τώρα, γιὰτὶ θ' ἀνησυχοῦν στὸ σπίτι.

— Νὰ πᾶμε, κὺρ Ἀργύρη μου. Καὶ θὰ σὲ πάω
τραγουδώντας ἀπὸ τὸ δρόμο μας. Τὸ δικό σου ἄς τὸν
ἀφήσουμε νὰ ρημάξη. Τὸ βλέπω πὺν εἶσαι δίβουλος
ἀκόμη, μὰ πιστεύω πὺς μὲ τὸν καιρὸ θ' ἀλλάξης γνώμη.
Τὸ σωστὸ καὶ τὸ καλὸ φωνάζουν μοναχά τους...

Νώντας Ἐλατος

15. Τὸ τελευταῖο λείψανο.

ΠΑΝΕ πολλά χρόνια πὺν ταξίδευα Ἰούλιο μῆνα σ' ἓναν κάμπο. Ὅπου ἦταν ἐλιές κι ἀμπέλια ἡ ζέστη δὲν ἦταν καὶ τόσο δυνατή. Μὰ ὅταν βγῆκα σὲ ξερόκαμπο πῆγα νὰ σκάσω. Τὸ μεσημέρι δὲ βρῆκα κλαρὶ νὰ καθήσω στὸν ἴσκιο, οὔτε καλύβι, οὔτε τίποτα. Τὸ ἀπομεσήμερο μπῆκα σὲ μιὰ λαγκαδιά. Φυσοῦσε λίγο ἀεράκι καὶ δροσίστηκα. Τὰ μάτια μου χάριζαν καὶ λίγη πρασινάδα ἀπὸ τὶς πικροδάφνες πὺν ἦταν στὶς ὄχθες. Ἦταν ἀνθισμένες καὶ φαίνονταν σὰν τριανταφυλλίες.

Μόλις ανέβηκα ένα λόφο, κατέβηκα σὲ μιὰ κοιλάδα. Σωστή κόλαση! Γύρω χαμηλὰ βουνὰ καὶ κατὰ τὸ βοριὰ ἓνα ψηλὸ βουνὸ κατάξερο. Στὴ ρίζα του μιὰ πλαγιὰ ἔδειχνε τὰ χαλάσματα παλιοῦ χωριοῦ. Στὴν κορυφὴ τοῦ παλιοῦ χωριοῦ φαίνονταν λίγα πουρνάρια γύρω ἀπὸ ἓνα ἐκκλησάκι.

Δὲν εἶχα περάσει τὴ μισὴ κοιλάδα κι ὁ ἥλιος πῆγαινε νὰ βασιλέψη. Ἡ ζέστη ὅμως ὅλο καὶ δυνάμωνε. Τὰ γύρω βουνά, οἱ πέτρες κι οἱ βράχοι φαίνονταν σὰν καμίνια πυρωμένα. Σκόρπιζαν μιὰ ζέστη ποὺ σ' ἔπνιγε.

— Εἶναι ἐδῶ κοντὰ χωριό; ρώτησα τὸν ἀγωγιάτη μου.

— Εἶναι πολὺ μακριά, μοῦ ἀπάντησε· θὰ φτάσουμε σὲ δυὸ-τρεῖς ὥρες νύχτα.

— Καμιὰ βρύση; ξαναρώτησα.

— Ποῦ βρύση! Σὲ δυὸ ὥρες θ' ἀπαντήσουμε ἓνα ξεροπήγαδο.

— Στὸ παλιὸ χωριὸ δὲν εἶναι καμιὰ βρύση;

— Μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι· δὲν ξαίρω καὶ καλά. Δὲν πέρασα ἀπὸ κεῖ. Μὰ ἐκεῖ κάθεται κάποιος παράξενος ἄνθρωπος. Ἔτσι λένε· ἐγὼ δὲν τὸν εἶδα. Θὰ μᾶς δεχτῇ τάχα;

— Πᾶμε, εἶπα· κι ὅπως περάσουμε ἄς περάσουμε.

* * *

Δὲν ἦταν μακριά· μὰ ἀπὸ τὴν κακοτοπιὰ εἶδαμε καὶ πάθαμε ν' ἀνεβοῦμε. Μέσα στὰ χαλάσματα τρο-

μάξαμε νὰ περάσουμε. Κοντὰ στὸ ἐκκλησιάκι χύθηκε ἀπάνω μας ἓνα μαντρόσκυλο.

— Ἐδῶ, Τραχίλη! ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

Τὸ σκυλὶ γύρισε στὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησιάς.

Στὴν πόρτα πρόβαλε ἓνας καλόγερος ψηλὸς καὶ λιγνός, μὲ μακριὰ κάταπρα γένια. Ἦταν ἡ ὥρα ποὺ πάλευε τὸ φῶς μὲ τὸ σκοτάδι, καὶ τοῦ φάνηκε σὰ φάντασμα.

— Καλῶς ὠρίσατε! μᾶς εἶπε. Πῶς ἀπὸ δῶ;

— Εὐλογεῖτε· καλησπέρα σας, εἶπα· αὐτὸ κι αὐτὸ μᾶς ἔτυχε.

— Κοπιάστε... Ἀντώνη! φώναξε, φέρε τὸ φανάρι.

Ἐνα παληκάρι ἡλιοκαμένο, ὥς δεκαπέντε χρόνων, κατέβηκε ἀπὸ ἓνα κελί. Πῆρε τὰ πράματα καὶ βόλεψε μαζί μὲ τὸν ἀγωγιάτη τὸ μουλάρι.

Ἐμεῖς καθήσαμε στὴν αὐλή. Ἐνα δροσερὸ ἀεράκι ἄρχισε νὰ φυσᾷ στὶς πουρναριές. Ἦταν ψηλόκορμες καὶ φουντωτές.

Ἐπειτα χτύπησε τὸ σήμαντρο καὶ μπήκαμε στὴν ἐκκλησία. Ξημέρωνε γιορτὴ καὶ ὁ παπὰς διάβασε τὸν ἐσπερινό· ὁ ψυχογιός του τὸν ἐβοηθοῦσε στὸ ψάλσιμο. Τὸ τέμπλο ἦταν ἀπὸ ξύλο καρυδιάς μὲ λεπτὰ σκαλισματα. Οἱ εἰκόνες πολὺ παλιές.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ καθήσαμε νὰ φᾶμε κάτω ἀπὸ ἓνα πουρνάρι. Στὸ μεταξὺ πρόβαλε καὶ τὸ φεγγάρι πίσω ἀπὸ ἓνα πουρνάρι ποὺ ἔμοιαζε πῶς καίόταν.

— Ἦταν μοναστήρι ἄλλοτε ἐδῶ; ρώτησα τὸν παπά.

—“Οχι.

—“Η άγιωσύνη σας ήρθε από άλλο μοναστήρι;

— Ούτε γεννήθηκα εδώ, κι εδώ θά πεθάνω, είτε ό γέροντας γελώντας πικρά. Καταλαβαίνω, πρόστεσε άφοϋ στάθηκε λίγο· θέλεις νά μάθης τήν ιστορία τοϋ χωριοϋ μου πού ρήμαξε... “Αντώνη, κάμε μας καφέ.

“Ηρθε ό καφές. “Ο άγωγιάτης πήγε νά κοιμηθῇ. “Ο “Αντώνης ξαπλώθηκε κάπου εκεί κοντά καί χάιδευε τό σκύλο. “Ο παπάς άφοϋ ήπιε τόν καφέ του άρχισε:

— Τό χωριό μου, παληκάρι μου, άνθισε καί ρήμαξε στίς μέρες μου. “Όταν ήμουν μικρός, τά βουνά ήταν δασωμένα. Φίδι δέ μποροϋσε νά περάση. Χαμηλά ήταν χωράφια, πιό άπάνω έλιές, καί στίς πλαγιές άμπέλια. Τά σπίτια τοϋ χωριοϋ ήταν χωμένα στα δέντρα.

Τήν άνοιξη, όπου κι άν περνοϋσες, έπεφταν τ’ άνθη άπάνω σου· εδώ έβγαινα κάθε βράδυ κι άκουα τ’ άηδόνια. Τό νεράκι πού τώρα στάζει, τότε έβγαινε ποτάμι καί γύριζε δυό-τρεῖς μύλους. Τώρα οί μύλοι είναι ρημασμένοι.

Τό καλοκαίρι έμπαινα στο δάσος καί χαιρόταν ή ψυχή μου. Χαμηλά ήταν θεόρατες πουρναριές καί βελανιδιές, καί ψηλότερα έλατα καί πεϋκα. Τό φθινόπωρο έτρεχαν από παντοϋ ν’ άγοράσουν τά όπωρικά μας, ύστερα τό μοϋστο μας καί τό χειμώνα τά λάδια μας. “Όπως περνούσαμε δροσερό καλοκαίρι, έτσι καί ό χειμώνας μέ όλα τά χιόνια ήταν μαλακός. Τά δέντρα δέν άφηναν τό βοριά νά φτάση

στά σπίτια μας τὰ καλοσυγυρισμένα. Ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τὰ εἶχαμε.

Σώπασε γιὰ λίγο ὁ παπάς. Μιὰ κουκουβάγια ἀκούστηκε. Ὁ Ἀντώνης εἶχε ἀποκοιμηθῇ κι ἀναταράχτηκε.

— Πήγαινε, παιδί μου, νὰ κοιμηθῇς, τοῦ εἶπε ὁ παπάς. Ἐμεῖς, ὅταν τελειώσουμε τὴν κουβέντα, βολευόμαστε μονάχοι μας.

Πάλι ἀκούστηκε ἡ κουκουβάγια.

— Κλάψε καὶ σὺ τὸ χαλασμό! εἶπε ὁ παπάς.

— Λοιπόν, παληγάρι μου, ἔτσι ζούσαμε εὐτυχισμένοι στὰ μικρά μου χρόνια. Ὑστερα ἄρχισε ὁ χαλασμός! Μπῆκε τὸ τσεκούρι καὶ ξάπλωσε κάτω τοὺς εὐεργέτες μας, τὰ δέντρα, γιὰ νὰ τὰ κάμουν κάρβουνα.

Τοῦ κάκου φώναξε ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου:

— Παιδιά, τί κάνετε; θὰ μᾶς πνίξουν τὰ ποτάμια! θὰ μᾶς ψήση ἡ ζέστη! θὰ μᾶς παγώση τὸ κρύο τὸ χειμῶνα!

Ποιὸς ἔπαιρνε ἀπὸ λόγια μπροστὰ στὰ ἑκατοστάρικα πού πλήρωναν οἱ καρβουνιάρηδες!

— Θ' ἀνοίξῃ ὁ λόγγος νὰ κάμετε χωράφια καὶ νὰ ἰδῇτε σιτάρι πού θὰ κάνετε! τοὺς ἔλεγε.

Σὰ νὰ μὴν ἔφτανε τὸ τσεκούρι, ἄρχισε κι ἡ φωτιά. Φωτιά οἱ νοικοκυραῖοι ν' ἀνοίξουν χωράφια, φωτιά οἱ τσοπάνηδες νὰ φυτρώσῃ χορτάρι γιὰ τὰ πρόβατά τους.

Τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων ἀκολούθησαν τώρα καὶ οἱ μικροί. Δὲ λῆω πὼς στὸν καιρὸ μας δὲν ἦταν παιδιά πού κυνηγοῦσαν τὶς φωλιές τῶν πουλιῶν, μὰ

τὰ περισσότερα τ' ἀγαπούσαμε τὰ πουλάκια. Τώρα δὲν ἔμεινε φωλιά γιὰ φωλιά. Τὰ μεγαλύτερα παιδιά πῆραν καὶ τὰ τουφέκια· μὰμ καὶ μπουμ ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ. Οὔτε τρυποκάρυδο δὲν ἄφησαν.

Τοῦ κάκου ἓνας δάσκαλος μίλησε στὸ σχολεῖο καὶ στὴν ἐκκλησία, πὼς μὲ τὴν καταστροφή τῶν πουλιῶν θὰ μᾶς πνίξουν οἱ κάμπιες· δὲ θ' ἀφήσουν οὔτε δέντρο στοὺς κήπους, οὔτε λάχανο, οὔτε ἐλιά. Κανεῖς δὲν τὸν ἄκουσε. Χρόνο μὲ τὸ χρόνο λιγότευε ὁ λόγγος, καὶ τὰ πουλάκια περνοῦσαν ἀπὸ τὸ χωριό μας καὶ τραβοῦσαν γι' ἄλλοῦ.

Μεγάλωσα. Ἔγινα παπὰς γιὰ νὰ ἡμερώσω τὰ θηρία, μὰ τόσο τὸ χειρότερο. Εἶχαν πάρει τὸν κατήφορο. Σὲ λίγα χρόνια ρήμαξε ὁ τόπος. Τὸ ξεροπόταμο κατέβαζε νεροποντὲς καὶ χαλοῦσε τὰ χωράφια... Πρῶτα ὅσα ἦταν στὶς πλαγιές, ἔπειτα κι ὅσα ἦταν στὸν κάμπο.

Οἱ κάμπιες ἔτρωγαν τὰ φύλλα κι ἄφηναν γυμνὲς τὶς κερασιές καὶ τὶς μηλιές, τὶς κυδωνιές καὶ τὶς ἀγλαδιές καὶ κάθε ἄλλο δέντρο. Ὡς καὶ λάχανα δὲν εἶχαμε νὰ φᾶμε. Ἔτσι μπῆκε ἡ πείνα στὸ χωριό. Χάλασαν ὕστερα καὶ τ' ἀμπέλια, καὶ τὶς ἐλιές τὶς ἔκοψαν, ἄλλες γιὰ κάρβουνα κι ἄλλες γιὰ φωτιά.

Τὰ νερὰ τοῦ ξεροπόταμου ἔκαμαν τὸ βάλτο. Ὁταν ἦταν ὁ λόγγος, οὔτε ξεριά εἶχαμε οὔτε βάλτο. Ὁ βάλτος σκόρπισε τὴ θερμὴ καὶ κοντὰ στὴ θερμὴ κι ὅ,τι ἄλλο εἶδος ἀρρώστια. Ἐπεσε θανατικό. Ρήμαξε τὸ ἓνα σπῖτι κοντὰ στὸ ἄλλο. Πέθανε κι ἡ παπαδιά μου καὶ τὰ παιδιά μου, τελευταῖα κι ὁ πατέρας

μου. Ὅσοι δὲν πέθαιναν ἦταν κατακίτρινοι, σωστὰ φαντάσματα.

— Τὰ βλέπετε; τοὺς ἔλεγα· ἐλάτε τώρα νὰ ξαναδασώσουμε τὸν τόπο μας.

Ποῦ ν' ἀκούσουν! Ὅσοι μπορούσαν ἔφευγαν. Ὅσοι ξενητεύονταν δὲν ξαναγύριζαν. Ἔτσι σιγὰ-σιγὰ ἐρημώθηκε τὸ χωριό μου κι ἔμεινα μονάχος.

Λίγες οἰκογένειες ἔχτισαν νέο χωριὸ πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ μοῦ εἶπαν νὰ πάω κι ἐγώ.

— Οὔτε νὰ σᾶς ξαίρω, τοὺς εἶπα. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φωτίσῃ νὰ μὴν πάρετε κι ἄλλον κόσμον στὸ λαιμό σας. Ἐγὼ θὰ μείνω νὰ μὲ φᾶνε τὰ χώματα τοῦ χωριοῦ μου.

Μόνο αὐτὲς τὶς πουρναριὲς ποὺ βλέπεις μπόρεσα νὰ σώσω. Μὲ τὸν παραγιό μου φροντίζω νὰ ξαναδασωθῇ ὁ τόπος. Μοῦ ὑποσχέθηκαν καὶ δυὸ-τρεῖς οἰκογένειες ξένες νὰ ἔρθουν νὰ καθήσουν ἐδῶ. Παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ δῶ τὸ χωριό μου ξανανιωμένο. Τότε θὰ πεθάνω εὐχαριστημένος. *Νώντας Ἐλατος*

16. Ἡ ἄνοιξη.

ΤΩΡΑ εἶν' Ἀπρίλης καὶ χαρά, τώρα εἶναι καλοκαίρι,
τὸ λέν τ' ἀηδόνια στὰ κλαδιά, κι οἱ πέρδικες στὰ πλάγια,
τὸ λέν οἱ κοῦκοι στὰ ψηλά, ψηλὰ στὰ καταράχια.

Πᾶν τὰ χοπάδια στὰ βουνά, νὰ ξεκαλοκαιριάσουν,
πᾶν καὶ κοντὰ οἱ τσοπάνηδες, λαλώντας τὴ φλογέρα,
νὰ τὰ τυροκομήσουνε καὶ τὴ νομὴ νὰ βγάλουν,
καὶ νὰ γιορτάσουν τ' Ἀν-Γιωργιοῦ, νὰ ρίξουν στὸ σημάδι,
νὰ πιοῦν νερὸ ἀπὸ τὰ βουνά, νὰ πάρουν τὸν ἀέρα.

Δημοτικό

17. Ὁ κῆπος τὴν ἀνοιξήν.

ΤΗΝ ἀνοιξή ὁ κῆπος εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Στὸ βορινὸ μέρος στέκονται ὀρθὰ καὶ βαθυπράσινα κυπαρίσσια, σὰ γίγαντες, νὰ κρατήσουν μὲ τίς πλάτες τους τὸ ἄγριο φύσημα τοῦ βοριᾶ. Στὶς ἄλλες πλευρὲς βάτα καὶ σκίνα ἀπλώνουν τ' ἀγκαθερὰ κλαδιά τους καὶ κάνουν φράχτη φοβερὸ κι ἀπέραστο. Πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη χάσκει μιὰ ὀργιὰ βαθὺ τὸ χαντάκι καὶ ψηλώνει ἄλλο τόσο τὸ χῶμα. Καὶ μέσα πρασινίζουν βραγιᾶς-βραγιᾶς τὰ λαχανικὰ καὶ οἱ φράουλες. Δεξιὰ κι ἀριστερά, στὰ δρομάκια, μοσκοβολᾷ τὸ

δεντρολίβανο, ἡ φασκομηλιά, τὸ καρνοφύλλι, ὁ δυόσμος, καὶ μέσα στὰ τετράγωνα ψηλώνουν οἱ μηλιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κιτριές κι οἱ ἀχλαδιές φορτωμένες μὲ λουλούδια.

Δέντρα εἶναι ἢ νυφοῦλες; Τί ώραία εἶναι ἐκεῖνη ἡ τζίτζιφιὰ καὶ ἡ μυγδαλιὰ ποὺ ἔδεσε τώρα τὸν καρπὸ της, κι ἡ συκιὰ ποὺ τώρα βγάζει τὰ πρῶτα φύλλα της, κι ἡ λεμονιά ποὺ δείχνει ἀκόμη στὰ κλαδιά της τὸν κειριμπαρένιο της καρπὸ, τὰ λεμόνια. Καὶ ἡ κερασιά γιατί τάζει στὰ παιδιὰ γρήγορα νὰ τοὺς δώση κόκκινα σκουλαρίκια γιὰ τ' ἀφτιά τους καὶ γλυκόχυμα παιγνίδια γιὰ τὰ χεῖλη τους; Κι ἡ βυσοινιά γιατί τοὺς τάζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ γλυκό; Κι ἡ μουριά γιατί νὰ μᾶς θυμίζει τὰ ξινόγλυκα μοῦρα; "Αχ, Θεέ μου, τί ὁμορφος ποὺ εἶναι τώρα ὁ κήπος!

Οἱ πορτοκαλιές—νά τες! Σὰν ἀστεράκια λάμπουν τ' ἄσπρα τους λουλούδια καὶ μέσα στὰ πράσινα φύλλα τους καὶ ψηλὰ χρυσοκοκκινίζουν τὰ παλιὰ πορτοκάλια. Πουλιὰ πετοῦν καὶ κελαιθοῦν· οἱ μέλισσες βουτίζουν. Κάτω στὴ γῇ τὸ σκαθάρι περπατεῖ κι ὁ σαλίγκαρος σκαλώνει στὰ χόρτα κι ἡ σαύρα λιάζεται ἀπάνω στὴν πέτρα, κι ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸ πανί της στὴν ἄκρη τοῦ τοίχου. Τίποτα δὲ μένει ἀργό, ὅλα κινοῦνται κι ἐργάζονται, κι ἀπ' ὅλα περισσότερο τὰ μυρμήγκια.

Κοίτα τὰ μυρμήγκια. "Αὐτὰ σκαρφαλώνουν στὰ κουκιά, ἄλλα στὶς μηλιές καὶ τὶς ἀπιδιές, ἄλλα σὲ μιὰ πικροδάφνη, καὶ πιὸ πολλὰ σὲ μιὰ τριανταφυλλιά ποὺ εἶναι κοντὰ στὰ κυπαρίσσια. Εἶναι γεμάτη τριαντά-

φύλλα ἄλλα εἶναι ἀνοιχτά, ἄλλα μισανοιχτά καὶ ἄλλα μπουμπούκια ἀκόμη. Μὰ ὁ ἀέρας μοσκοβολᾷ ὁλόγυρά της καὶ τ' ἄνθη ἀπλώνουν μετὰξωτὸ ρόδινο πέπλο ἀπάνω της.

Τί ζητοῦν τὰ μυρμήγκια ποὺ σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα καὶ στὴν τριανταφυλλιά; Κοιτάξετε μὲ προσοχή. Κάτω ἀπὸ μερικὰ ξαρωμένα καὶ μαραμμένα φύλλα εἶναι οἱ μελίγκρες. Μικρούτσικα ἔντομα, ὅσο τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας, πρασινωπά, μὲ ποδαράκια ποὺ μόλις φαίνονται. Οἱ μελίγκρες ἔχουν μυτερὴ προβοσκίδα, ποὺ τρυποῦν τὴν ἐπιδερμίδα τῶν φύλλων καὶ βύζαίνουν τὸ γλυκὸ χυμό. Γι' αὐτὸ μαραίνονται τὰ φύλλα.

Τὰ μυρμήγκια πλησιάζουν τὶς μελίγκρες, τὶς χαϊδεύουν μὲ τὰ κερατάκια τους καὶ τὶς ἀναγκάζουν νὰ τοὺς δώσουν λίγο ἀπὸ τὸ γλυκὸ χυμὸ ποὺ βύζαξαν. Νομίζεις πὼς οἱ μελίγκρες εἶναι οἱ ἀγελάδες τῶν μυρμηγκιῶν. Καὶ δὲν τὶς ἀρμέγουν μόνο, παρὰ φροντίζουν καὶ νὰ τὶς βοσκήσουν· γιατί τόσο μικρὰ ἔντομα ποὺ εἶνε δὲ μποροῦν νὰ πᾶνε ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο. Τὶς παίρνουν ἀπαλὰ μὲ τὸ στόμα τους τὰ μυρμήγκια καὶ τὶς πηγαίνουν στὰ πιὸ τρυφερὰ φύλλα.

Ἀλλὰ καὶ τὰ σκαθάρια τὰ μικρότερα ἀπὸ τὸ σπειρὶ τοῦ καφέ, μὲ τὴν κόκκινη πέτσα καὶ τὶς ἑφτὰ μαῦρες βουλίτσες, ἐκεῖνα ποὺ λέμε παπαδίτσες, πετοῦν καὶ μαζεύονται στὶς τριανταφυλλιές, στὶς κουκιές καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀνεβαίνουν τὰ μυρμήγκια. Τί ζητοῦν ἐκεῖ οἱ παπαδίτσες; Τὰ παιδιὰ ἀγαποῦν τὶς χαριτωμένες παπαδίτσες, μὰ ποῦ νὰ ξαίρουν πὼς εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας!

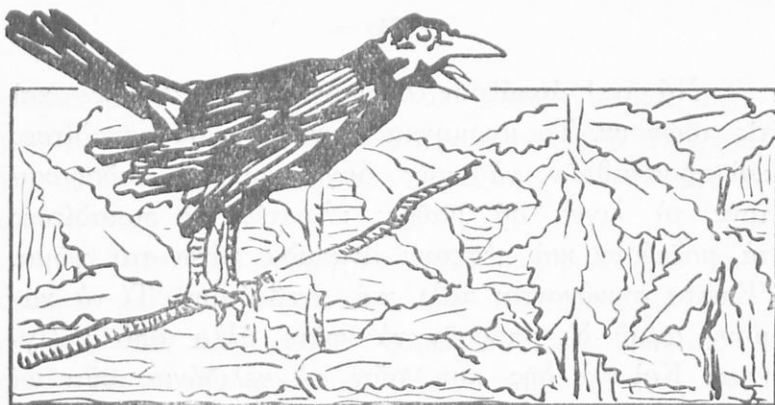
Νά τες! ἀρπάζουν λαίμαργα τὶς μελίγκρες καὶ τὶς τρώγουν. Τὰ μυρμήγκια κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς δαγκάσουν τὰ ποδαράκια τους τὰ λιγνὰ σὰ μαῦρες κλωστές. Οἱ παπαδίτσες τὰ μαζεύουν καὶ πέφτουν ἀνάποδα κάτω στὸ χῶμα. Ἐπειτα σηκώνονται πάλι καὶ ἀνεβαίνουν. Τί νὰ κάμουν ἀφοῦ δὲ μποροῦν νὰ φᾶνε ἄλλο ἀπὸ μελίγκρες; Καὶ νὰ δῆς πὺν οὔτε τὰ χελιδόνια, οὔτε οἱ σπουργίτες, οὔτε τ' ἄλλα πουλιά δὲν κυνηγοῦν τὶς παπαδίτσες, σὰ νὰ νιώθουν κρυφὴ χαρὰ πὺν καθαρίζουν τὸν κῆπο ἀπὸ τὶς μελίγκρες.

Χαρὰ Θεοῦ εἶνε ὁ κῆπος τὴν ἀνοιξη. Παντοῦ κίνηση καὶ ζωή.

Κάτω σὲ δρομάκι
καὶ σὲ πρασινάδες
δέντρα φυτεμένα
κι ἄνθη γεμισμένα.
Κι ὁ φιλὸς ἀγέρας
μέσα τριγυροῖζει
καὶ τινάζει τ' ἄνθια
καὶ τὴ γῆς πλουμίζει,
μ' ἄνθια τὴ γεμίζει
καὶ τὴ νοστιμίζει.

A. Καρκαβίτσας

18. Ὁ κότσυφας.

*Κάνει κρούο, κάνει τσίφι
γιὰ τὸ δόλιο τὸ κοτούφι!..*

ΑΛΗΘΕΙΑ κάνει κρούο δυνατό, κι ὁ κότσυφας δὲν ξαίρει ποῦ νὰ πάη νὰ φυλαχτῇ. Νὰ πάη πέρα μὲ τὰ γελιδόνια καὶ τ' ἄλλα ταξιδιάρικα πουλιά, δὲν τὸ θέλει. Τὸ ξαίρει πὼς ἐκεῖ καὶ ζέστη θὰ βρῇ καὶ ἄφθονα ἔντομα γιὰ νὰ φάη. Μὰ τὸν τόπο ποῦ γεννήθηκε δὲν τὸν ἀλλάζει.

— Κάλιο νὰ πεθάνω παρὰ νὰ ξενιτευτῶ, λέει μὲ πείσμα.

Καὶ χτυπᾷ δυνατὰ τὰ φτερὰ καὶ κρούβεται πίσω ἀπὸ τὸν κισσὸ ποῦ σκαλώνει πυκνὸς στοὺς τοίχους ἑνὸς ἐρημοκλησιοῦ. Ἐκεῖ οὔτε ἄνεμος οὔτε χιόνι μπορεῖ νὰ τὸν φτάσῃ. Τὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ εἶνε σκληρὰ σὰν πετσί, καὶ οἱ πέντε γλωσσες τοῦ ἑνὸς φύλλου μπαίνουν στ' ἀνοίγματα τοῦ ἄλλου καὶ σφα-

λίζουν τόσο καλά, σὰ νὰ κάνουν ἓνα καταπράσινο σκέπασμα ἀπάνω στὸν τοῖχο. Ἄν πῆς γιὰ φαγί, ἄς εἶναι καλὰ οἱ μικρὲς ρῶγες τους, ποὺ μοιάζουν μὲ χοντρὰ σκάγια. Βέβαια, δὲν εἶναι γλυκιὲς σὰν τὶς ρῶγες τοῦ σταφυλιοῦ, οὔτε ξινόγλυκιες σὰν τὰ βατόμουρα. Μὰ ὠριμάζουν στὴν ὥρα ποὺ λείπουν ἐκεῖνα, καὶ εἶναι πολὺ καλὲς καὶ θρεπτικές.

— Ἔπειτα, λέει ὁ κότευφας, δὲν εἶναι λίγο νὰ κάνῃς ἔτσι ἀπὸ τὴ φωλιά σου καὶ νὰ βρίσκῃς ἔτοιμο τὸ φαγί σου.

*Κάνει κρύο, κάνει τσίφι
γιὰ τὸ δόλιο τὸ κοτσύφι!..*

Ἀλήθεια, κάνει κρύο κι ὁ κότευφας δὲν ξαίρει ποῦ νὰ πάῃ νὰ φυλαχτῇ. Καλὸς εἶναι ὁ κισσός, τὰ φύλλα του εἶναι σκληρὰ σὰν πετρεῖ κι ὁ καρπὸς του νόστιμος καὶ θρεπτικός. Μὰ τὸ κρύο κατάντησε ἀνυπόφορο! Ἀλήθεια, τὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ γυρίζουν κατὰ τὸν ἥλιο νὰ πάρουν φῶς καὶ ζεστασιά. Ἄμα ζεσταθοῦν ἐκεῖνα, θὰ δανείσουν καὶ στὸν κότευφα λίγη ζέστη. Ὅχι μόνο τὸν κότευφα, μὰ καὶ τὸν τοῖχο θὰ πυρώσουν, καὶ τότε;

— Τότε θὰ εἶμαι σὰν ἄρχοντας κοντὰ στὴ θερμότητα του, συλλογίζεται τὸ πουλί.

Μὰ ποῦ εἶναι ὁ ἥλιος; Μέρους τώρα χιονίζει ἀδιάκοπα καὶ ὁ βοριάς σφυρίζει θυμωμένος. Ἡ παγωνιά ὄχι μόνο φτάνει στὸν τοῖχο, μὰ περνᾷ τοὺς τοίχους καὶ μπαίνει μέσα στὰ σπίτια. Ἀδύνατο νὰ κρατηθῇ ὁ κότευφας ἐκεῖ.

— Πρέπει νὰ κατέβω στὶς ρεματιές, λέει. Ἐκεῖ, καὶ νὰ πέση τὸ χιόνι, σὲ λίγες ὥρες θὰ λιώση. Τὰ χαμόκλαδα θὰ εἶναι ντυμένα καὶ μπορῶ νὰ φυλαχτῶ.

Τὸ εἶπε καὶ τὸ ἔκαμε. Πέταξε ἀπὸ τὸν κισσὸ καὶ κατέβηκε στὴ ρεματιά. Μὰ καὶ τὸ πέταγμά του εἶναι βαρὺ. Τὰ φτερά του, πὺν λάμπουν σὰ μαῦρο μεταξωτό, δὲν εἶναι ἀνάλογα μὲ τὸ σῶμα του. Δὲ μποροῦν νὰ τὸν κρατήσουν πολλὴ ὥρα ψηλά, κι ὁ κακόμοιρος ὁ κότσυφας κάθεται σὲ δέντρο, σὲ πέτρα, ἢ καὶ σὲ χαμόκλαδο, νὰ ξεκουραστῇ. Μέσα στὸ ἄσπρο χιόνι πὺν τὸν τριγυρίζει, φαίνεται ἡ μαύρη του κορμοστασιά. Ὅλα του εἶναι μαῦρα ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μύτη του, πὺν εἶναι κιτρινοκόκκινη σὰν παλιὸ κεχριμπάρι. Τὰ πόδια του λάμπουν σὰν κλωνιὰ ἀπὸ κοράλλι. Κι ἡ σπιθωτὴ οὐρά του ἀνοίγει σὰ μαύρη ὀλομέταξη βεντάγια.

Ἔτσι πότε πετώντας καὶ πότε ἡσυχάζοντας σὲ δέντρο, σὲ πέτρα ἢ χαμόκλαδο, ἔφτασε ὁ κότσυφας στὶς χαμηλὲς ρεματιές.

*Κάνει κρύο, κάνει τσίφι,
γιὰ τὸ δόλιο τὸ κοτσύφι!..*

— Τώρα, κάνει ὁ κότσυφας, τεντώνοντας τὸ ἓνα ποδαράκι του, οὔτε κρύο οὔτε τσίφι ἔχει ἐδῶ κάτω. Ζεστάθηκα γιὰ καλὰ.

Στάθηκε ἀπάνω σ' ἓνα χαμόκλαδο καὶ κοίταξε γύρω του τὴν κοιλάδα.

— Σωστὸς παράδεισος! εἶπε μὲ χαρά.

Ἀλήθεια, σωστὸς παράδεισος. Τὸ χιόνι εἶχε λιώσει καὶ πολλὰ ρυάκια κελάρυζαν ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰ νὰ

τραγουδοῦσαν τὴν ὁμορφη ζωή. Κελάρουν καὶ κυλοῦσαν τὰ νερά τους στὴ ρεματιά, κι αὐτὴ ἀνοιγε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὰ κατέβαζε κάτω στοὺς κάμπους μὲ δυνατὴ βοή. Ὅπου ἦταν λάκκωμα, τὸ χιόνι σπιθοβολοῦσε ἀκόμη κόκκινες, κίτρινες, γαλάζιες χρυσορόδινες σπίθες, κι ἀπὸ μέσα του πετιόταν ἡ νιογέννητη χλόη. Κοντὰ στὴ ρεματιά φύτρωναν δάφνες καὶ μυρτιές μὲ τὶς μαῦρες στρογγυλὲς ρῶγες τους, καὶ στίς πλαγιὲς ψήλωναν λιγερὲς ἀγριελιὲς καὶ ἡμερες ἐλιές, μὲ τὸ γαλαζόμαυρο καρπὸ τους. Ὁ κότσυφας πεινοῦσε καὶ δὲν ἤξαιρε τί νὰ πρωτοφάη.

— Καλὰ τὸ λένε, ὅποιος ἔχει πολλὰ δὲν ἔχει τίποτα! εἶπε κοιτάζοντας δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Νά ἐγὼ τώρα ποὺ πεινῶ καὶ δὲν ξαίρω τί νὰ πρωτοφάω. Καλὸς ὁ καρπὸς τῆς δάφνης, μὰ καὶ τῆς μυρτιᾶς εἶναι καλύτερος· μοσκοβολάει! Καὶ τῆς ἀγριελιᾶς οἱ ἐλιές εἶναι γλυκιές, μὰ καὶ τῆς ἡμερης γλυκύτερες καὶ πιὸ θρεπτικές. Τί νὰ κάμω;

Ἐκεῖ ποὺ συλλογιζόταν ἔτσι ὁ κότσυφας, βλέπει λίγο μακριὰ του ἓνα χαμόκλαδο ποὺ τοῦ ἄλλαξε ὁλωσδιόλου τὴ σκέψη. Εἶχε τὰ κλαδιὰ του ὀρθὰ καὶ κόκκινα, καὶ τὰ φύλλα του μακρουλά, στενὰ καὶ καταπράσινα. Ἀπάνω του καθόταν τὸ χιόνι κι ἔδειχνε πιὸ λαμπρὰ τὰ φύλλα του καὶ τὰ κλαδιὰ του. Μὰ μέσα ἀπὸ τὸ χιόνι ἔβγαιναν κάτι βαθυκόκκινα στρογγυλὰ κουμπιά, ποὺ ἔλαμπαν σὰ μεγάλα ρουμπίνια δεμένα στὸ ἀσήμι.

— Ἄ, τὰ κούμαρα!.. φώναξε ὁ κότσυφας. Τώρα ξαίρω καὶ παραξαίρω τί νὰ πρωτοφάω.

Δὲν πρόφτασε ν' ἀγγίξῃ τὸ πρῶτο κούμαρο καὶ στάθηκε ἀνήσυχος. Κάποιον κίντυνο ἔνιωσε γύρω του. Γύρισε δῶθε κεῖθε τὸ κεφάλι του, καὶ μὲ μιᾶς πέταξε χτυπώντας δυνατὰ τὰ φτερά του.

— Μπάμ! ἀκούστηκε τὴν ἴδια ὥρα μιὰ τουφεκιά.

— Μπάμ! μπάμ! δεύτερη, τρίτη τουφεκιά.

Οἱ κυνηγοὶ τὴν ἔζωσαν τὴν κοιλάδα. Τὰ σκυλιὰ ἔτρεχαν γαβγίζοντας καὶ γύριζαν τοὺς θάμνους καὶ τὰ βάτα. Μὰ ὁ κότσυφας δύσκολα χτυπιέται ἀπὸ τοὺς κυνηγούς· ἀδύνατο νὰ πιαστῇ ζωντανὸς ἀπὸ σκυλί. Ξαίρει νὰ στριφογυρίξῃ ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ τόσο γοργά, πὺν νὰ θαμπώνῃ τοῦ κυνηγοῦ τὸ μάτι. Ξαίρει νὰ κρύβεται ἔτσι στὰ μέσα χαμόκλαδα, πὺν ἀδύνατο νὰ τὸν βρῇ λαγωνικό. Ἔτσι γλίτωσε. Καὶ ὅταν κατάλαβε πὺς οἱ ἐχθροὶ του ἔφυγαν, γύρισε στίς κουμαριές καὶ ρίχτηκε μὲ ὄρεξη στὰ κούμαρα. Ἐφαγε, ὅσο πὺν χόρτασε.

*Κάνει κρύο, κάνει τσίφι
γιὰ τὸ δόλιο τὸ κοτσύφι!..*

Τώρα ὅμως πάει τὸ κρύο. Ἦρθε ἡ ἀνοιξὴ καὶ ὁ κότσυφας διάλεξε τὸ ταίρι του. Τὸ Μάρτη πέταξε μὲ τὴ συντροφισσά του ἀπὸ τὴν κοιλάδα καὶ χώθηκε στὸ δάσος. Τώρα τὸ δάσος ἄρχισε πάλι νὰ φουντώνῃ καὶ νὰ ὁμορφαίνει. Βιάζεται τὸ ζευγάρι νὰ χτίσῃ τὴ φωλιά του καὶ νὰ κάμῃ τὰ παιδιὰ του. Βοῆκε κάτι ὁμορφα χαμόκλαδα στὴ ρίζα ἑνὸς βράχου καὶ ἐκεῖ μέσα κάθησε. Συνάξει ρίζες λεπτές καὶ ξερὰ χορταράκια, χτίζει ἐκεῖ τὴ φωλιά του καὶ ἀπὸ

μέσα τὴν ἀλείφει μὲ λάσπη. Ἡ κυρὰ κοιτουφίνα κά-
θεται καὶ γεννᾷ πέντ' ἔξι αὐγὰ γαλαξοπράσινα μὲ
κόκκινες βουλίτσες. Ἐκεῖ τὰ κλωσσᾷ, κι ὁ κότσυφας
στὴν κορφή τοῦ βράχου κάθεται καὶ φυλάγει, νὰ
μὴν τύχη κανένas κίντυνος. Φυλάγει καὶ δὲν παύει
νὰ κελαηδῇ τὴν εὐτυχία του. Τὸ κελάηδημά του
μοιάζει μὲ σφύριγμα καὶ ἀντηχεῖ σὲ ὅλο τὸ δάσος.
Ἀπὸ τὸν κότσυφα καὶ τ' ἀηδόνια κανένα ἄλλο πουλὶ
δὲν κελαηδεῖ στὴν πατρίδα μας τόσο μελωδικά. Νο-
μίζει κανεῖς πὼς ἀκούει φλάουτο. Καὶ τὸ νιώθει ὁ
κότσυφας πὼς εἶναι καλὸς τραγουδιστής, γιατί ὅταν
τραγουδῇ ἀνεβαίνει ἢ σὲ ψηλὸ βράχο ἢ στὴν κορυφὴ
δέντρου.

Ὁ κότσυφας ἀγαπᾷ τὶς δροσιεὺς ὅπως καὶ τ' ἀη-
δόνη. Ὅταν βγοῦν τὰ πουλάκια ἀπὸ τ' αὐγό, εἶναι
ὀλόγυμνα. Ἀπὸ τὸ πρω ὡς τὸ βράδυ πατέρας καὶ
μητέρα δὲ βρῖσκουν ἡσυχία. Κυνηγοῦν σκουλήκια κι
ἄλλα ἔντομα, καὶ τὰ φέρνουν νὰ θρέψουν τὰ παιδιὰ τους.

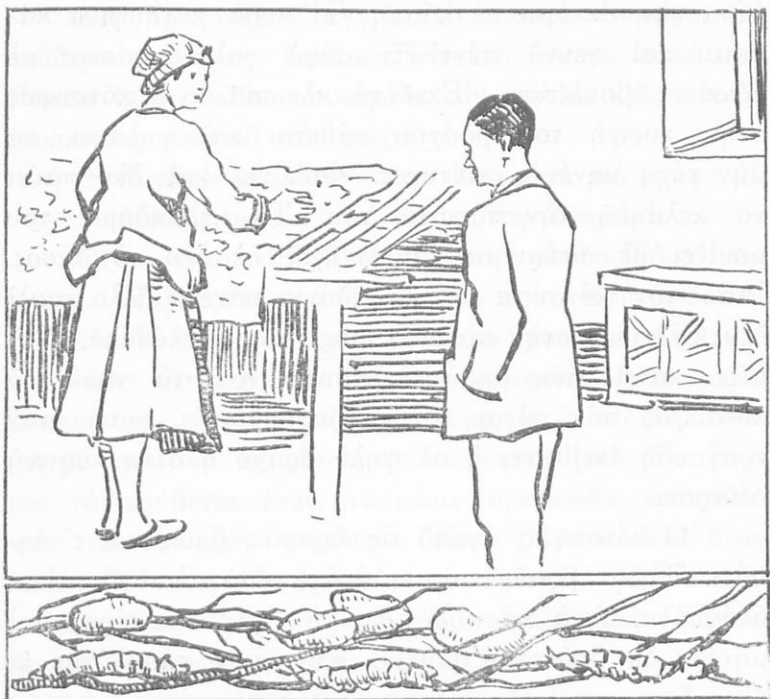
Κι ὅταν μεγαλώσῃ τὰ παιδιὰ του ὁ κότσυφας δὲ
μένει ἡσυχος· βρῖσκεται σὲ ἀδιάκοπη κίνηση. Μόνο ἡ
μεγάλῃ ζέστη τοῦ μεσημεριοῦ τὸν κρατεῖ λίγο. Ὅταν
εἶναι ἀπάνω στὸ χῶμα πηδᾷ μὲ μεγάλα πηδήματα τρι-
γύρω. Ὅταν νιώσῃ κάτι ἀσυνήθιστο σηκώνει ἀμέσως
ἀπάνω τὴν οὐρὰ καὶ κατεβάζει πρὸς τὰ κάτω τὶς φτε-
ροῦγες. Κι ὅταν ἔρῃ ὁ χειμῶνας ἀρχίζει πάλι τὴν
ἴδια ζωή.

Κάνει κρύο, κάνει τσίφι

γιὰ τὸ δόλιο τὸ κοιτούφι!..

Α. Καρκαβίτσας

Α. Καρκαβίτσα-Νόντα Ἐλατοῦ, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Δ' Ἀμμ. ἔκδ. α' 1932 7

19. Τὸ μελάζι.

ΕΔΩ καὶ πολλὰ χρόνια πέρασα τὸ καλοκαίρι μου σ' ἓνα ὄρεινὸ χωριὸ στὴν Πελοπόννησο, ὡς ἔξι ὥρες μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Στὸ χωριὸ ἔφτασα ὅταν βασίλευε ὁ ἥλιος. Ἦταν στὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀπριλίου. Ἡ πρώτη μου ἐντύπωση ἦταν, πὼς τὸ χωριὸ εἶχε περισσότερες μουριές παρὰ ἄλλα δέντρα. Στὸ σπίτι πού μὲ φιλοξένησαν, κοιμή-

θηκα ἄπάνω στὸν καναπὲ τῆς σάλας. Τὰ σεντόνια ἦταν μεταξωτά.

— Τόσο πλούσιοι δὲν εἶναι, συλλογίστηκα· γιατί αὐτὴ ἡ πολυτέλεια;

Τὸ πρῶτὶ ἄκουσα τὴ νοικοκυρὰ νὰ λέη στὴν κόρη της, πρὶν πάη στὸ σχολεῖο, νὰ μαζέψῃ μουρόφυλλα. Οἱ μουριῆς μόλις εἶχαν ἀνοίξει κι εἶχαν κάτι φυλλαράκια σὰν τὴν καρδιά τοῦ μαρουλιοῦ. Παραξενεύτηκα, τί νὰ τὰ ἤθελαν;

Ἄφ'οὔ ἐτοιμάστηκα, βγῆκα καὶ κοίταξα στὴν ἄλλη κάμαρα.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταῖσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπε ἡ νοικοκυρά, καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸν καφέ.

— Ποιά μικρούλια; ρώτησα.

Πλησιάζω καὶ βλέπω σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάτι μικρούτσιες κάμπιες ἄπάνω σὲ φυλλαράκια μουριᾶς. Κοντά, μέσα σὲ μπαμπάκι, ἦταν κάτι σπόροι ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶνε τὸ μετάξι, μοῦ ἐξήγησε. Λίγο ἔβαλα, πολὺν λίγο, μιὰ-δυσὶ καλαμωτές. Θὰ ἰδῆς πῶς θὰ μεγαλώσουν καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

Σὲ μιὰ ἐβδομάδα μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες. Μὰ μεγάλωσαν καὶ τὰ φύλλα τῆς μουριᾶς κι ἔγιναν σκληρά. Ἡ νοικοκυρὰ τὰ ἔκοβε τότε ψιλὰ-ψιλὰ, κι ἐκεῖνες τὰ ἔτρωγαν ἀχόρταγα. Εἶχαν πιάσει τέσσερεις καλαμωτές, κάτι σὰν ταψιά, φτιασμένα ἀπὸ καλάμια κι ἄπάνω στρωμένα μ' ἐφημερίδες. Ἡ νοικοκυρὰ ἔρριχνε τὰ φύλλα στὴ μιὰ καλαμωτὴ, κι ὥσπου νὰ ρίξῃ στὴν τελευταία, στὴν πρώτη ἦταν φαγωμένα τὰ φύλλα.

Στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδας τὰ σκουλήκια ἔμειναν ἀκίνητα πᾶν ἀρρωστημένα.

— Βγάζουν τὸ πονκάμισό τους, μοῦ ἐξήγησε ἡ νοικοκυρά, καὶ γι' αὐτὸ ἀδυνατίζουν. Θ' ἀλλάξουν τρεῖς φορὲς ἀκόμη. Ὑστερα ὅ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν κουκούλι.

Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς ἐβδομάδες ὅλη ἡ οἰκογένεια ἦταν σὲ κίνηση. Οἱ καλαμωτὲς εἶχαν γίνει ἔξι. Ὁ πατέρας ἔκοβε ὁλόκληρες κλάρες ἀπὸ τὴ μουριά, τὰ παιδιὰ τὶς κουβαλοῦσαν, κι ἡ μητέρα ἀφοῦ ἔκοβε τὰ φύλλα, τὰ πετοῦσε ἔτσι ὁλόκληρα στὶς καλαμωτὲς. Κάθε σκουλήκι ἦταν μεγάλο ὅσο τὸ μικρὸ δάχτυλο. Ἀρχίζει τὸ φύλλο ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη, τὸ ψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα κι ἀδιάκοπα, καὶ σὲ λίγο ἄφηνε μόνο τὸ κοτσάνι καὶ λίγα νεῦρα. Αὐτὸ γινόταν πέντ' ἔξι φορὲς τὴν ἡμέρα.

Κάθε μέρα ἔβγαζαν τὶς ἐφημερίδες μὲ τὰ κοτσάνια ποὺ ἔμεναν κι ἔβαζαν καθαρές.

Ἀφοῦ ἔφαγαν λίγες μέρες σταμάτησαν καὶ σήκωναν τὸ μαῦρο κεφάλι τους ψηλά.

— Θέλουν κλαρὶ νὰ πλέξουν τὸ κουκούλι, εἶπε ἡ νοικοκυρά, καὶ πῆγε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σ' ἓνα βουνάλακι. Σὲ μιὰ-δυὸ ὥρες γύρισε μὲ τὸ γαῖδουράκι της φορτωμένο ρεῖκια καὶ θυμάρια. Κάθε ρίζα τὴν ἔζωσε μ' ἓνα σκοινάκι στὴ μέση καὶ τὴν ἔδεσε σὲ ξύλα, ποὺ τὰ ἔστησε ἀπὸ τὶς καλαμωτὲς ὡς τὸ ταβάνι.

— Κάθησε τώρα σὲ μιὰ καρέκλα νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

Κάθησα καὶ νὰ τί εἶδα. Ὅσα σκουλήκια εἶχαν

χορτάσει, σκαρφάλωσαν στὰ κλαριά. Πῆρε τὸ καθένα τὴ θέση του ἀνάμεσα στὰ κλωναράκια, κι ἄρχισε νὰ γυρίζῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ ἓνα κλαράκι δεξιὰ πρὸς τὸ ἀριστερό, κι ἀπὸ τὸ ἀπάνω πρὸς τὸ κάτω. Κοίταξα πὸ καλὰ κι εἶδα πὼς ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ κλωστή καὶ τὴν ἔπλεκε γύρω στὰ κλαδιά. Τὸ βράδυ-βράδυ φαινόταν τὸ σχῆμα τοῦ κουκουλιοῦ. Τὴν ἄλλη μέρα δὲ φαίνονταν καθόλου τὰ σκουλήκια.

— Στὶς τρεῖς ἡμέρες, μοῦ εἶπε, παύει πὰ νὰ κλώθῃ τὸ σκουλήκι.

Ἔτσι σὲ λίγες ἡμέρες ἔπλεξαν ὅλα τὰ σκουλήκια τὰ κουκούλια τους. Ἡ νοικοκυρὰ τὰ τρύγησε καὶ τ' ἄπλωσε στὸν ἥλιο.

— Ἄν τ' ἀφήσω στὸν ἥλιο, θὰ βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε, κι οἱ ἔμποροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι. Θ' ἀφήσω μερικὰ γιὰ νὰ ἰδῇς.

Ἐκεῖνα ποὺ ἄφησε τρύπησαν σὲ δέκα μέρες τὴ μιὰ ἄκρη καὶ βγῆκαν πεταλοῦδες. Οἱ πεταλοῦδες γέννησαν τ' αὐγά τους, κι ἔπειτα μιὰ μὲ τὴν ἄλλη ψόφησαν ὅλες.

Μὲ τὸ ψαλίδι ἔκοψα ἓνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, ποὺ ἡ νοικοκυρὰ εἶχε ἀπλωμένα στὸν ἥλιο γιὰ τὸν ἔμπορο, κι εἶδα μέσα τὴ χρυσαλλίδα νεκρή. Ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου τὴν εἶχε ξεράνει.

Καθὼς μοῦ εἶπε ἡ νοικοκυρὰ, στὰ περισσότερα σπῖτια τοῦ χωριοῦ ἔτρεφαν κουκούλι. Κατὰ τὸν Ἰούλιο ἦρθαν οἱ ἔμποροι κι ἀγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικὲς οἰκογένειες πῆραν καὶ χίλιες δραχμές, οἱ περισσότερες ἀπὸ διακόσιες ὥς πεντακόσιες.

“Όσα τύχαινε νὰ βγάλουν πεταλούδες, οἱ γυναῖ-
κες τὰ ἔβραζαν, τὰ ἔξαιναν καὶ ὕστερα τὰ ἔγνεθαν.
Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὕφαιναν τὰ σεντόνια καὶ τὰ
μεταξωτὰ φουστάνια.

— Ποιὸς σᾶς ἔμαθε νὰ τρέφειτε τὸ μεταξοσκού-
ληκο; ρώτησα μιὰ μέρα τὴ νοικοκυρά.

— Ἡ μακαρίτισσα ἡ μάνα μου, ἄρχισε νὰ λέη,
χίρειψε πολὺ νέα. Ἐμεινε μὲ τρία κορίτσια, ἐμένα καὶ
τὶς δυὸ ἄλλες ἀδερφές μου ποὺ γνώρισες, καὶ τὸ μικρό-
τερο ἀδερφό μου, ποὺ εἶναι ἔμπορος τώρα στὸν Πει-
ραιᾶ. Ἡ μεγαλύτερή μου ἀδερφή ἦταν δέκα χρο-
νῶν καὶ τὸ ἀδερφάκι μου μόλις δυὸ χρονῶν. Ὁ πα-
τέρας μου ἦταν πολὺ φτωχός, εἶχε ἀφήσει καὶ χρέη.
Μᾶς πούλησαν ἓνα-δυὸ χωράφια ποὺ εἴχαμε, ἓνα
ἀμπέλι καὶ τὸ σπίτι μας. Ἡ μητέρα μου ἀναγκά-
στηκε νὰ μείνῃ σ’ ἓνα καλυβάκι, ποὺ τὸ εἶχε πάρει
προῖκα. Εἶχε κι ἓνα χωραφάκι, μὰ τί νὰ κάνῃ μὲ τὶς
ἐκατὸ ὀκάδες τὸ γέννημα ποὺ μᾶς ἔδινε στὰ δυὸ
χρόνια; Ἦρθαν χρόνια δύστυχα γιὰ μᾶς· ἡ μητέρα
μου ἀναγκάστηκε καὶ νὰ ζητιανεύῃ...

Σκούπισε ἓνα δάκρυ ποὺ κύλησε στὸ μάγουλό
της καὶ ξανάρχισε:

— Καλὴ ὥρα, ὅπως ἐσύ, ἦρθε τότε στὸ χωριὸ
μας μιὰ πλούσια κυρία. Φαινόταν πολὺ καλὴ καὶ
πονετική. Ἡ μάνα μου κίνησε μιὰ μέρα καὶ πῆγε
στὸ σπίτι ποὺ καθόταν. Δὲν εἴχαμε, θυμοῦμαι, οὔτε
χούφτα ἀλεύρι. Ἡ κυρία τὴ δέχτηκε καὶ τὴ ρώ-
τησε τί ἤθελε.

— Μιὰ μικρὴ ἐλεημοσύνη, κυρία... Πεινώ!

— Ἐλεημοσύνη, κυρά μου, εἶπε ἡ κυρία, δὲ θὰ σοῦ δώσω.

Ἡ μητέρα μου τὰ ἔχασε. Ἦταν δυνατό, συλλογίστηκε, μιὰ τέτοια γλυκομίλητη κυρία νὰ εἶναι ἄσπλαχνη; Κοκκίνησε καὶ σηκώθηκε νὰ φύγη.

— Μὴ βιάζεσαι, τῆς εἶπε ἡ κυρία· θὰ σοῦ κάμω κάτι καλύτερο ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνη.

Ἡ μάνα μου σάστισε πιδὸ πολὺ. Τί νὰ ἦταν αὐτὸ τὸ καλύτερο;

— Ναί, τῆς εἶπε. Ὅσα καὶ νὰ σοῦ δώσω, πάλι θὰ ξαναπεινάσης καὶ πάλι θ' ἀναγκαστῇς νὰ ζητήσης. Καταλαβαίνω τί ἔχεις ὑποφέρει ὡς τώρα. Αὐριο θὰ παραγγεῖλω στὴν πόλιν νὰ μοῦ στείλουν ἓνα κουτὶ κουκουλόσπορο, νὰ σοῦ τὸν δώσω νὰ κάμης κουκούλι...

— Δὲν ξαίρω πῶς γίνεται, εἶπε ἡ μητέρα μου.

— Ἐγὼ θὰ σὲ μάθω, εἶπε ἡ κυρία. Καὶ τὴν ὁδήγησε τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

— Μιὰ-δυὸ μουριὲς ἔχω, εἶπε ἡ μάνα μου, καὶ ἂν κατάλαβα καλά, αὐτὴ ἡ δουλειὰ χρειάζεται πολλὰ μουρόφυλλα.

— Θὰ σοῦ δανείσω χρήματα ν' ἀγοράσης φύλλα καὶ ν' ἀγοράσης κι ἀλεύρι, ὅσο νὰ γίνῃ τὸ κουκούλι. Τοῦ χρόνου θὰ ξανάρθω, κι ἐλπίζω νὰ μπορῇς νὰ μοῦ δώσης τὸ χρέος σου.

Ἔτσι ἔγινε· ἐκείνῃ τῇ χρονιᾷ πήραμε τρακόσιες δραχμές. Τῇ δεύτερῃ χρονιᾷ δώσαμε στὴν κυρία τὶς διακόσιες δραχμές ποὺ μᾶς εἶχε δανείσει.

Κοντὰ σὲ μᾶς ἔμαθε καὶ τὸ ἄλλο χωριό. Ἀπὸ τὶς παλιὲς μουριὲς ἔκοψαν κλαδιά, τὰ φύτεψαν κι ἔγι-

ναν ἄλλες μουριές. Ἡ μητέρα μου ἀπὸ φτωχὴ δὲν ἔγινε βέβαια πλούσια. Μὰ πάντρεψε καὶ τὶς τρεῖς μας, μᾶς ἔκαμε νοικοκυρὲς κι ἔμαθε καὶ τὸν ἀδερφό μας λίγα γράμματα καὶ τὸν ἔκαμε καλὸν ἄνθρωπο!..

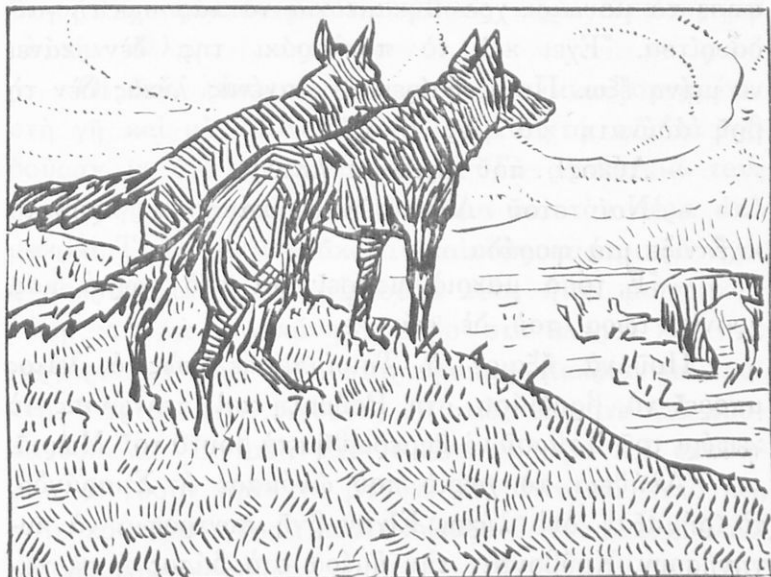
—Τ' ἀποφάγια τοῦ σκουληκιοῦ τί τὰ κάνετε, ποὺ τὰ μαζεύετε; ρώτησα.

—Τρέφουμε τὸ χειμῶνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴ τὴν τροφὴ πολὺ καὶ τ' ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίνει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν τὰ σκουλήκια. Σ' ἓνα μῆνα θὰ φουντώσουν πάλι, καὶ θὰ θρέψουμε ἓνα-δυὸ ἀρνιά ἢ κάθε οἰκογένεια. Τὸ φθινόπωρο οἱ μουριές θὰ εἶναι πάλι γεμάτες, τὰ φύλλα τους θὰ τὰ μαζέψουμε καὶ θὰ τὰ ξεράνουμε γιὰ τὸ χειμῶνα. Πρῶτα εἴχαμε ἀπὸ ἓνα ζευγάρι βόδια γιὰ τὰ χωράφια μας. Τώρα ἔχουμε κι ἀπὸ μιὰ-δυὸ γελάδες γιὰ μοσχάρια. Ἔτσι ἔχουμε κι ἀρκετὴ κοπριὰ γιὰ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ χωράφια μας.

—Καλὴ ψυχὴ ἢ κυρία ἐκείνη.

—Ν' ἀγιάσουν τὰ κόκκαλά της. Πᾶνε χρόνια ποὺ πέθανε, μὰ ἐμεῖς δὲ θὰ τὴν ξεχάσουμε ποτέ!..

*Νώντας *Ελατος*

20. Τὸ μνῆμα τῆς μάνας.

ΕΙΧΑΝ θερίσει πιά, καὶ οἱ χωρικοὶ ἄφηναν ἐλεύθερα στὴν ἐξοχὴ τὰ ζῶα τους νὰ βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια καὶ ἄλογα καὶ μουλάρια μαζί.

— Ἐμεῖς νὰ μὴν ἀφήσουμε ἔξω τὴ γαῖδουρίτσα μας, εἶπε ἡ Σμαράγδα στὸν ἄντρα της τὸ χαλκιά, τὸ Ζαφείρη τὸν Τσιρίμπαση.

— Ὅλος ὁ κόσμος τ' ἀφήνει ἔξω· γιατί ἔμεῖς ὄχι;

— Οἱ ἄλλοι, ἂν πάθουν τίποτα, ἔχουν ν' ἀγοράσουν κι ἄλλα. Ἐμεῖς; Πέρσι θυμᾶσαι ποὺ μᾶς ψό-

φησε τὸ μουλάρι, χρεωθήκαμε γιὰ νὰ πάρουμε τὴ γαῖ-
δουρίτσα. Ἔχει καὶ τὸ πουλαράκι της, δὲν κάνει
νὰ μείνῃ ἔξω. Ποιὸς ξαίρει, ἂν κανέννας λύκος δὲν τὴ
βοῇ ἀδύνατη καὶ μᾶς τὴ φάη.

— Λύκος!.. ποῦ βρέθηκε λύκος;

— Ναί· στοῦ Λάλα ἔκοψε κάμποσα πρόβατα
κι ἔπνιξε μιὰ φοράδα.

— Ἔ, τόσο μακριὰ μπορεῖ μὰ στὸ χωριό μας,
χρόνια τώρα ποὺ δὲ φάνηκε.

Ποῦ νὰ ἤξαιρε ὁ Τσιρίμπασης πὼς ὁ λύκος
μπορεῖ νὰ βραδιάσῃ στὴ Ρούμελη καὶ περνώντας τὸ
γεφύρι τοῦ Ἰσθμοῦ νὰ ξημερωθῇ στὰ βουνὰ τοῦ Μωριά.

Ἀλήθεια, τὸ χωριὸ ποὺ ὠνόμασε ἡ Σμαράγδα,
τὸ ρήμαξαν δυὸ λύκοι. Εἶχαν βγῇ συντροφιά νὰ κυ-
νηγήσουν. Κρύβονταν τὴν ἡμέρα στὸ δάσος ἢ σὲ κα-
μιὰ ἀπόμερη σπηλιά, καὶ τὴ νύχτα ρίχνονταν στὰ κο-
πάδια. Ὡσπου νὰ ποῦν: «λύκος τριγυρνάει στὶς στάνες
μας», οὔτε λύκος φαινόταν οὔτε τ' ἀχνάρια του.

Σ' ἓνα βουνὸ οἱ δυὸ λύκοι τὴν ὥρα ποὺ σκοτεῖ-
νιαζε ἀπάντησαν μιὰ ἀλεπού. Ἦταν βιαστική, μὰ κον-
τοστάθηκε καὶ τοὺς κοίταξε. Τὴν κοίταξαν κι ἐκεῖνοι
φιλικά, σὰ νὰ τῆς ἔλεγαν πὼς εἶναι ξένοι καὶ δὲν
ξαίρουν ποῦ ἔχει καλὸ κυνήγι. Ἡ ἀλεπού ὡσμίστηκε
τριγύρω καὶ σταμάτησε κάπου τὸ κεφάλι της σὰ νὰ
τοὺς ἔδειχνε κάτι σπουδαῖο. Ἐπειτα τοὺς ἔρριξε μιὰ
ματιὰ κι ἔγινε ἄφαντη. Οἱ λύκοι κατάλαβαν τί ἤθελε
νὰ τοὺς πῇ:

— Πιὸ εὐκόλα θὰ κυνηγήσετε στοῦ Τάση τὴ
στάνη. Σκυλιὰ δὲν ἔχει, κι ὁ τσοπάνης ἀγαπᾷ τὸν

ύπνο. Εἶχε κάμποσες κότες καὶ τὶς πῆρα ὅλες τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

Οἱ δυὸ λύκοι προχώρησαν. Πήγαιναν σκυμμένοι στὴ γῇ καὶ μὲ τὰ ποδάρια τοὺς ἀνοιχτά, σὰ νὰ περπατοῦσαν. Τὰ ρουθούνια τοὺς ἦταν ὑγρὰ καὶ μύριζαν τὸ γῶμα καὶ τὸν ἀέρα ἀπὸ μακριά. Τ' ἀφτιά τοὺς ἄκουαν καὶ τὸν παραμικρὸ ἤχο· ἢ μακριὰ καὶ φουντωτὴ οὐρὰ τοὺς ἦταν μισοσηκωμένη, γιὰ νὰ μὴν κάνη θόρυβο στὰ κλαριά καὶ στὰ χορτάρια. Ὅπως ἦταν σταχτόμαυρη, μακριὰ καὶ πυκνὴ ἢ τρίχα τοὺς, καθέννας θὰ τοὺς ἔπαιρνε γιὰ τσοπανόσκυλα. Ἐφτασαν ἔτσι σ' ἓνα ψήλωμα καὶ στάθηκαν νὰ ἰδοῦν πρὶν νὰ βγοῦνε στ' ἀνοιχτά. Ἀπὸ κεῖ, πότε κοίταζαν γύρω, πότε κοίταξε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, σὰ νὰ κρυφομιλοῦσαν.

* * *

Ἡ ἀστροφεγγιὰ φώτιζε τὴ στάνη σὰν ἡμέρα. Ὁ οὐρανὸς ἦταν βαθιὰ γαλανός. Ὁ γαλαξίας τὸν ἐχώριζε τὸν οὐρανὸ στὴ μέση σὰν ἀπέραντο ἀσημόστρωτο ποτάμι.

Μέσα στὸ μαντρὶ τὰ πρόβατα πλαγιασμένα καταγῆς, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο, φαίνονταν σὰ μεγάλη φλοκάτα ἀπλωμένη στὴν ἀστροφεγγιὰ. Ἡ πόρτα τοῦ μαντριοῦ ἦταν κλειστή, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ γυάλιζαν οἱ μεγάλες πέτρες, πού κάθονται οἱ τσοπάνηδες τὴν αὐγὴ καὶ ἀρμέγουν. Ἀπάνω στὰ ξύλα φαίνονταν οἱ ξύλινες καρδάρες ἀνάποδα σὰν καπέλα στραβοβαλμένα. Παράξω σὲ δυὸ διχαλωτὰ ξύλα κρεμόταν τὸ μαῦρο λε-

βέτι πὸν ἔβραζαν τὸ γάλα. Καὶ βαθιὰ μέσα στὸ μαντριὸν ξεχώριζε ἡ καλυβούλα τοῦ τσοπάνη μὲ τὴ στρογγυλὴ μικρὴ πορτούλα της, σὰ μεγάλο μάτι ὁρθάνοιχτο. Φωνή, μιλιὰ, τίποτα. Μόνο κάπου-κάπου ἓνα κουδουνάκι ξυπνοῦσε τὴ νύχτα μὲ τὴ φωνίτσα του: ντίν! ντίν! ντίν!..

Τέλος οἱ δυὸ λύκοι σηκώθηκαν, ὠσιμίστηκαν τὸ δρόμο, καὶ πλησίασαν πάλι τὰ κεφάλια τους νὰ συνεννοηθοῦν· ἤθελαν νὰ εἰποῦν στὴ γλῶσσα τους νὰ μὴν ἔχουν ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια τῆς ἀλεπούς, νὰ ριχτῇ ὁ ἓνας στὸ μαντρί, καὶ ἂν τύχη νὰ εἶναι σκυλιὰ νὰ τὰ βάλῃ μαζί τους. Ἔτσι ὁ ἄλλος θὰ κατορθώσῃ ν' ἄρπάξῃ ἓνα πρόβατο, θὰ πάρῃ τὴ ρεματιὰ καὶ θὰ βγῇ στὸ Γεροντόβραχο. Ἐκεῖ ν' ἀνταμώσουν νὰ τὸ φᾶνε. Ἐπесαν ἔπειτα χάμω κι ἄρχισαν νὰ σέρνονται κατὰ τὸ μαντρί. Τόσο ἀπαλὰ σέρνονταν, πὸν οὔτε λιθάρι κυλοῦσε οὔτε ξύλο σάλευε στὸ πέρασμά τους. Μὰ μὲ ὅλη τὴν προφύλαξη ἀκούστηκε κάποιο γριζίμο στὸ μαντρί. Ἐκεῖνος πὸν προχωροῦσε λίγο ἐμπρὸς γύρισε καὶ κοίταξε γιὰ τελευταία φορὰ τὸ σύντροφό του. Ἦθελε νὰ τοῦ εἰπῇ: «ψέματα μᾶς εἶπε ἡ ξαδέρφη μας ἢ ἀλεπού...ὅπως εἶπαμε».

Καὶ ἀμέσως τινάχτηκε στὰ λιγνὰ ψηλὰ πόδια του, λίγισε τὸ κορμί του, τέντωσε ἴσα ἐμπρὸς τὸ λαιμό του, καὶ τὸ κεφάλι του χώθηκε σὰ σφήνα στὸ σκοτάδι. Τὴν ἴδια στιγμὴ δυὸ στρογγυλοὶ καὶ μαλλιαροὶ ἴσκιαι ὥρμησαν ἀπὸ τὸ μαντρί καὶ μὲ φοβερὰ γαβγίσματα ρίχτηκαν ἀπάνω του. Ἐκεῖνος τὸ ἔβαλε στὰ πόδια.

Ὁ ἄλλος λύκος πήδησε στοὺς μαντρί καὶ πρὶν καλὰ νὰ τὸν νιώσουν τὰ πρόβατα, ἄλλου ἔεσκισε τὴν κοιλιά, ἄλλου ἔσπασε τὴν ραχοκοκαλιά. Ἐκεῖνα πετάχτηκαν ἀπὸ τὸν ὕπνο τρομαγμένα καὶ στριμώχτηκαν τὸ ἓνα κοντὰ στοὺς ἄλλοι. Στὴν ἄλλη ἄκρῃ τοῦ μαντριοῦ ὅσα μπόρεσαν πήδησαν τὸ φράχτη καὶ σκόρπισαν στοὺς σκοτάδι. Τὰ περισσότερα στάθηκαν ἐκεῖ τρέμοντας, μὲ τὸ κεφάλι κρυμμένο στὰ πόδια τοῦ ἓνα τοῦ ἄλλου. Ὁ λύκος ἅμα χόρτασε ἀπὸ αἷμα ἄρπαξε ἓνα πρόβατο στὰ δόντια του, πήδησε τὸ μαντρί καὶ πῆρε τὴν ρεματιά.

Στὸ μεταξὺ ξύπνησε ὁ βοσκός, ἄρπαξε τ' ὄπλο του καὶ ἄρχισε νὰ πυροβολῇ. Πυροβολοῦσε στὸν ἀέρα καὶ φώναζε δυνατά, γιὰ νὰ δώσῃ εἰδήσιν καὶ στ' ἄλλα μαντριά. Δὲν ἄργησαν ν' ἀκουστοῦν καὶ ἀπὸ κεῖ ἄλλες τουφεκιές, φωνές καὶ γαβγίσματα. Τὰ βουνὰ ἀντιλαλοῦσαν γύρω.

Καθὼς ἔτρεχε ὁ λύκος, ἔξαφνα εἶδε μαῦρον ἵσκιον νὰ κατρακυλᾷ ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ ἔνιωσε τὸ ζεστὸ χνότον ἐνὸς σκύλου νὰ τοῦ καίῃ τὴν πλάτη. Χωρὶς νὰ θέλῃ παράτησε καταγῆς τὸ πρόβατον καὶ ἔξακολούθησε νὰ τρέχῃ μὲ πιδὸ ἀνοιχτὰ πηδήματα. Ὅσο ὅμως καὶ ἂν ἔτρεχε δὲν ἄργησε νὰ αἰσθανθῇ στὰ πίσω πόδια του ἄγριες δαγκωματιές. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ κατῶρθωσε νὰ ξεφύγῃ καὶ νὰ φτάσῃ στοὺς Γεροντόβραχον. Ἐμείνει ἐκεῖ κάμποσες ἡμέρες, ὥσπου νὰ γιάνουν οἱ πληγές του. Ἀναγκάστηκε νὰ τρέφεται μὲ σκουλήκια. Τοῦ κάκου περιμένε τὸ σύντροφόν του.

Ἐπειτα μόλις ἔνιωσε πῶς μπορούσε νὰ περπα-

τήση βγήκε πάλι στο κυνήγι. Στις ρεματιές ἔκανε ἀκόμη ζέστη. Ἀρχισε κι ἀνέβαινε στὰ ψηλά. Κάτι ὄψιμα λαγουδάκια κι ἓνα κατσικάκι, πού ἔμεινε πίσω ἀπὸ τὴ συντροφιά του, τὸν ἔθρεψαν στὸ δρόμο καὶ τὸν ἐδυνάμωσαν. Καθὼς βγήκε σὲ μιὰ ράχη μύρισε ψοφίμι. Τὰ ὄρνια πού εἶδε συναγμένα στὸ ψήλωμα καὶ τὰ ρουθούνια του τὸν ὠδήγησαν γρήγορα κοντὰ σ' ἓναν κέδρο. Τὰ ὄρνια πέταξαν σκούζοντας ὅταν εἶδαν νὰ πλησιάζει ὁ λύκος, σὰ νὰ θύμωσαν πού τοὺς χάλασε τὸ φαγί τους. Κοιτάζει καὶ τί βλέπει; Τὸ σύντροφό του ἔλεινὸ καὶ ἄθλιο πτώμα οὔτε ὁ μισὸς δὲν εἶχε μείνει.

Ἔξαφνα βλέπει ἓνα λαγό. Ἔτρεξε νὰ τὸν κυνηγήσει. Τὸν ἔπιασε καὶ τὸν ἔφαγε.

Ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ βρέθηκε μιὰ βραδιά στὸ λιβάδι πού ἔβοσκαν τὰ ζῶα τοῦ χωριοῦ. Τὸ λιβάδι ἀνέβαινε σιγὰ-σιγὰ σ' ἓνα βουνό, σκεπασμένο μ' ἔλατα, μὲ κέδρα καὶ πουρνάρια. Κάπου-κάπου φούντωναν καὶ μερικὲς γέρινες βελανιδιές.

Ὁ λύκος καθὼς εἶδε τόσα ζῶα νὰ βόσκουν στὴ μοναξιά, στάθηκε. Τοῦ κεντήθηκε ἡ ὄρεξη νὰ τὰ βάλη μὲ τὰ μεγάλα ζῶα.

Ἐπese γάμω καὶ ἄρχισε νὰ σέρνεται ἀπάνω στὴν ψηλὴ καὶ δροσερὴ γλόη. Σερνόταν ἡσυχὰ σὰ φίδι, μὰ ὅσο προσεχτικὰ κι ἂν πλησίαζε, τὰ ζῶα τὸν ἔνιωσαν. Τ' ἄλογα χλιμίντρισαν ἀνήσυχὰ καὶ τὰ βόδια μούγκρισαν. Καὶ στὴ στιγμή ὅλα τ' ἄλογα μαζεύτηκαν σ' ἓνα μέρος, ἔσμιξαν τὰ κεφάλια τους, σὰ νὰ ἦταν ὅλα δεμένα σ' ἓνα στυλο, καὶ μὲ τὰ κορμιά τους ἔκαμαν κύκλο. Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ τὰ βόδια. Συνάχτηκαν,

ἔβαλαν στὴ μέση τὰ μοσχάρια καὶ τὶς ἀδύνατες ἀγελάδες, κι ἐκεῖνα στάθηκαν ὀλόγυρα μὲ τὰ κεφάλια πρὸς τὰ ἔξω, σκυμμένα κάτω καὶ τὰ κέρατα ἑτοιμα. Ὁ λύκος σύρθηκε πρῶτα μιὰ-δυὸ φορές γύρω στ' ἄλογα καὶ δοκίμασε νὰ πηδήσῃ στὴ ράχη κανενός.

Μὰ τ' ἄλογα ἄρχισαν τέτοιες κλωτσιές μὲ τὰ πίσω πόδια τους, πού γιὰ πολλὴν ὥρα δὲν ἔβλεπες παρὰ ἀτσαλένιες ὀπλές μέσα σὲ οὐρὲς φουντωμένες. Ποῦ νὰ τολμήσῃ νὰ πλησιάσῃ ὁ λύκος! Σύρθηκε ἔπειτα γύρω στὰ βόδια καὶ δοκίμασε μ' ἓνα πήδημα ν' ἀνοίξῃ τὸ λαιμὸ κανενός. Μὰ κάθε φορὰ πού δοκίμαζε, ἀντὶ τὸ λαιμὸ ἔβρισκε ἐμπρὸς του κάτι κέρατα μυτερὰ καὶ δυνατά, ἑτοιμα νὰ τοῦ σκίσουν τὴν κοιλιά.

Μάκρυνε λοιπὸν ἀπὸ κεῖ γιὰ νὰ συλλογιστῇ καλύτερα τί νὰ κάμῃ. Ἐξαφνα βλέπει τὴ γαῖδουρίτσα τοῦ

Τσιρίμπαση μὲ τὸ πουλαράκι της. Ἦταν ξεχασμένη σὲ κάποιο ψήλωμα, καὶ τώρα ποὺ ἔνιωσε τὸν κίντυνο ἔτρεξε τὸν κατήφορο γιὰ νὰ χωθῇ ἀνάμεσα στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔτρεξε νὰ τῆς κόψῃ τὸ δρόμο.

Ἐνα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σὲ μιὰ κουφάλα πουρναριοῦ κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του. Μὰ ὅταν εἶδε τὸ λύκο νὰ χυθῇ ἀπάνω στὴ γαιδουρίτσα, βγῆκε κι ἔτρεξε γιὰ τὸ χωριό.

Ὁ λύκος ἄρχισε νὰ φέρνῃ γύρους, τὴ γαιδουρίτσα, ὅλο καὶ στενώτερους γύρους, νὰ τῆς δείχνῃ τὰ δόντια του. Ἐκείνη στάθηκε ἀπελπισμένη. Ἔτρεμε ὀλόκληρη. Ἀδύνατο νὰ φτάσῃ στ' ἄλογα. Ὁ λύκος ἔβαλε σημάδι τὸ πουλαράκι καὶ χύθηκε ἀπάνω του. Μὰ τώρα ἦρθε ἡ σειρὰ τῆς μάνας. Ἡ γαιδουρίτσα πῆρε θάρρος καὶ μπῆκε ἀνάμεσα στὸ λύκο καὶ τὸ παιδί της. Μὲ τὰ πίσω πόδια της ἄρχισε νὰ κλωτσᾷ καὶ μὲ τὸ στήθος της νὰ σπρώχνῃ τὸ πουλαράκι της στὴν κουφάλα ἐνὸς ἔλατου. Μὰ ἐκεῖνο δὲν τὴ βοηθοῦσε καθόλου· ἔτρεμε κι ἔστεκε ἀκίνητο. Πολλὲς φορὲς τέντωνε τὸ κεφάλι του, περίεργο νὰ ἰδῇ τί γίνεται πίσω ἀπὸ τὴ μάνα του. Τέλος ἡ γαιδουρίτσα κατάφερε νὰ βάλῃ μέσα τὸ πουλαράκι, ἔκλεισε μὲ τὸ στήθος της τὴν κουφάλα, καὶ μὲ τὰ πίσω πόδια της ἔδινε κλωτσιᾶς ἀδιάκοπα.

Ὁ λύκος ἄφρισε ἀπὸ τὴ λύσσα του. Πολλὲς φορὲς κατῶρθωσε νὰ μπήξῃ τὰ δόντια του στ' ἀφύλαχτα πλευρὰ τῆς γαιδουρίτσας. Μὰ στὸ τέλος ἔπεσε κάτω ἀπὸ τὶς κλωτσιᾶς της. Τὰ αἵματα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ πλευρὰ τῆς γαιδουρίτσας· μὰ δὲν ἔτρεχαν λιγώ-

τερα ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ λύκου. Ἡ ἄμοιρη μάνη προστάτευε καὶ μὲ τὸ αἷμα της τὸ παιδί της.

Ἐξαφνα ἀκούστηκαν μακριὰ βραχνὰ γαβγίσματα. Ἦταν ὁ Ἀράρης τοῦ γύφτου, ἓνα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Τὸ σκυλάκι ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ λιβάδι ἦρθε λαχανιασμένο στὸ σπίτι τοῦ Τσιρίμπαση καὶ μὲ τὰ νοήματα ἔδωσε νὰ καταλάβῃ πὼς ἡ γαῖδουρίτσα τοὺς κιντύνευε.

Ὁ Τσιρίμπασης κοιμόταν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Ὁ Ἀράρης τὸν τράβηξε ἀπὸ τὰ ροῦχα, τὸν ξύπνησε καὶ τοῦ ἔδειξε πὼς ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τὸν τράβηξε ἄλλῃ μιὰ φορὰ καὶ ἔτρεξε ἐμπρὸς μαζὶ μὲ τὸ σκυλάκι.

Ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τοῦ Ἀράρη ξύπνησε καὶ ἡ Σμαράγδα.

— Πάει ἡ γαῖδουρίτσα μου! εἶπε.

Ὁ λύκος στὸ μεταξὺ εἶχε καιρὸ νὰ φύγῃ. Κατάλαβε πὼς καθὼς ἦταν κουρασμένος δύσκολα θὰ γλύτωνε ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ Ἀράρη. Πῆρε λοιπὸν τὸν κατήφορο. Μὰ κι ὁ σκύλος τὸν πῆρε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν ἔρριξε στὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ. Σὲ μιὰ στροφὴ τὸν ἀντίκρισε ὁ Τσιρίμπασης καὶ μὲ μιὰ τουφεκιὰ τὸν ξάπλωσε κάτω.

Ὁ Ἀράρης ἔτρεξε, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό, τὸν ἐσήκωσε ψηλά, τὸν τίναξε, τὸν ξανατίναξε, κι ἀφοῦ βεβαιώθηκε πὼς ἦταν νεκρὸς τὸν πῆρε κι ἔτρεξε μὲ χαρὰ στὸν ἀφέντη του.

Στὸ μεταξὺ ξημέρωσε. Ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τῶν σκύλων καὶ τὶς φωνὲς τῶν τσοπάνηδων οἱ χωρικοὶ

ἔμαθαν πὼς φάνηκε λύκος κι ἔτρεξαν στὰ χωράφια νὰ ἰδοῦν τὰ ζῶα τους.

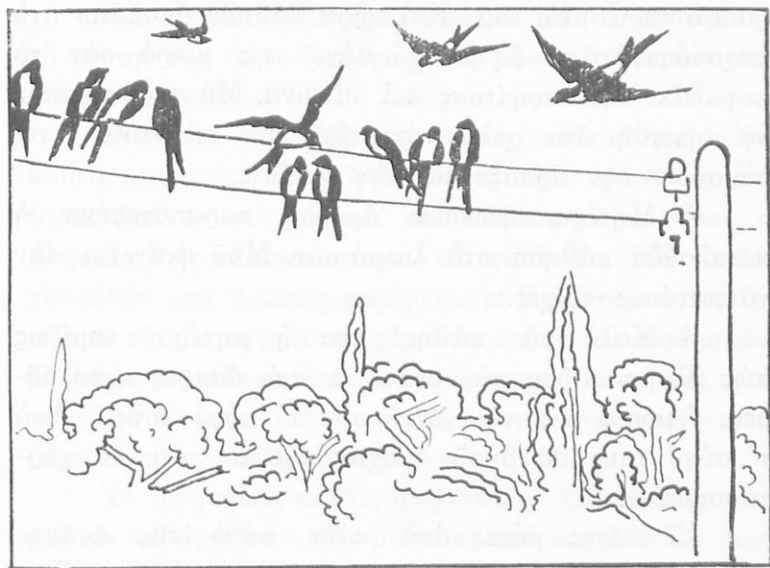
Σὲ λίγο μαζεύτηκαν γύρω ἀπὸ τὸ ἔλατο. Ἡ γαϊδουρίτσα ζοῦσε ἀκόμη, μὰ τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀπὸ τὶς πληγές. Ἀγκομαχοῦσε τόσο θλιβερά, ποὺ ράγιζε τοῦ καθενὸς τὴν καρδιά. Μόλις εἶδε τὸν Ἀράπη νὰ σέρνῃ τὸ λύκο, χაῖδεψε μὲ τὸ κεφάλι τῆς τὸ πουλαράκι, ἔρριξε μιὰ ματιὰ εὐχαριστημένη στὸ σκύλο καὶ ξεψύχησε. Τὸ πουλαράκι δὲν εἶχε πάθει τίποτα, μὰ δύσκολα κατῳρθώσαν νὰ τὸ βγάλουν ἀποκεῖ. Τόσο ἦταν τρομαγμένο.

Κάποιος εἶπε μὲ συγκίνηση:

— Τέτοια μάνα δὲν πρέπει νὰ τὴ φᾶνε τὰ κοράκια κι οἱ ἀλεποῦδες. Λέω νὰ τὴ θάψουμε.

“Οἱ τοὶ δέχτηκαν, ἔσκαψαν ἓνα λάκκο καὶ τὴν ἔθαψαν ἐκεῖ. Ἀπὸ τότε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔμεινε νὰ λέγεται «τὸ μνήμα τῆς μάνας».

A. Καρκαβίτσας

21. Ἡ ἄσπρη πελαγούδα.

ΚΟΝΤΕΥΕΙ νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰούλιος. Στὸ λαχανόκηπο μεγάλωσαν ὅλα τὰ λαχανικά. Μιὰ ἄσπρη πεταλούδα μὲ τὰ τέσσερα λεπτὰ κι ἄσπρα φτερά της, ποὺ ἔχουν μαῦρες βουλίτσες ἀπάνω, πετᾷ ἀπὸ λάχανο σὲ λάχανο.

Τί ζητᾷ ἐκεῖ ἡ ἄσπρη πεταλούδα; Δὲν τρώει λαχανόφυλλα. Λίγες ἡμέρες πρὶν πετοῦσε στὰ λουλούδια. Κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι της ἔχει διπλωμένη τὴν προβοσκίδα της σὰν ἐλατήριο ρολογιοῦ. Μόλις κάθιζε, τὴν ξεδίπλωνε, τὴ βύθιζε στὸ λουλούδι καὶ

ρουφούσε τὸ μέλι του. Καὶ τώρα κάθισε ἀποκάτω στὸ λαχανόφυλλο κι ἄφησε τ' αὐγά της, μικρὰ σὰν τὸ κεφαλάκι τῆς καρφίτσας καὶ κίτρινα. Μὰ καθὼς ἔκαμε νὰ σηκωθῇ, ἓνα χελιδονάκι ἀπὸ τὰ τελευταῖα ξεπεταρούδια τὴν ἄρπαξε καὶ τὴν κατάπιε.

— Μητέρα, φωνάζει ἀμέσως παραπονεμένα· ἡ πεταλούδα κάθισε στὸ λαιμό μου. Μοῦ φαίνεται σὰν νὰ κατάπια τρίχες.

— Καλὰ νὰ πάθης! λέει ἡ μητέρα· νομίζεις πὼς δὲ μποροῦσα νὰ πιάσω κι ἐγὼ ἄσπρες πεταλούδες; Ἄφησέ τις νὰ γεννήσουν τ' αὐγά τους. Ἀπὸ τ' αὐγά τους θὰ βγοῦν παχιὲς κάμπιες καὶ θὰ χορτάσουμε φαί.

Σὲ λίγες μέρες ἀπὸ κάθε αὐγὸ τῆς ἄσπρης πεταλούδας βγῆκε καὶ μιὰ μικρούλα κάμπια. Εἶναι καστανὴ μὲ τρεῖς κίτρινες γραμμὲς στὸ κορμί της. Εἶναι ἀχόρταγη, καὶ σὲ λίγο δὲν ἀφήνει ἀπὸ κάθε λάχανο παρὰ τὸ κοτσάνι. Τρώει τρώει κι ἔπειτα μένει δυὸ μέρες ἀκίνητη. Τὸ πουκάμισό της φαίνεται νὰ τὴ στενοχωρῇ. Τὸ ἀλλάζει μὲ ἄλλο πιὸ πλατύ. Πάλι τρώει, τρώει καὶ σὲ λίγο κι αὐτὸ τὸ πουκάμισο τῆς εἶναι στενὸ. Πάλι κάθεται λίγες ὥρες ἀκίνητη, σκίζεται κι αὐτὸ καὶ προβάλλει ἄλλο πιὸ πλατύ. Αὐτὸ γίνεται τέσσερεις φορές.

Τὰ χελιδόνια εἶναι εὐχαριστημένα.

— Τρῶτε, λένε στὰ μικρά τους, νὰ δυναμώσετε, γιατί σὲ λίγο θὰ σωθοῦν οἱ κάμπιες καὶ θὰ φύγουμε...

— Μιὰ σφηκούλα! μιὰ σφηκούλα! λέει ἔξαφνα ἓνα χελιδονάκι ἀνήσυχο.

—Ναί, λέει ἡ μητέρα, μοιάζει μὲ σφηκούλα, μὰ τὸ κεντρί της δὲν ἔχει φαρμάκι. Ἀφῆσέ την· δὲν ἀξίζει τὸν κόπο.

Ἀλήθεια δὲν ἀξίζει τὸν κόπο. Εἶναι μὰ σφηκούλα μικρότερη ἀπὸ τὴ μύγα καὶ πολὺ πιὸ λιγνή. Κάθισε ἀπάνω στὸ λάχανο, καὶ φαίνεται πὼς θέλει νὰ πλησιάσῃ τὶς κάμπιες χωρὶς νὰ τὴ δοῦν. Μὰ ἐκεῖνες τὴν εἶδαν καὶ ἀμέσως ταράχτηκαν. Ξεκόλλησαν ἀπὸ τὰ φύλλα τὰ μπροστινά τους πόδια, πὺν εἶναι ὥπλισμένα μὲ νύχια σουβλερά, ψήλωσαν τὸ κορμί τους καὶ χτυποῦν μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω, σὰ νὰ χτυποῦν στὸν ἀέρα κάποιον ἐπίβουλο ἐχθρό.

Ἡ σφηκούλα φεύγει φοβισμένη. Οἱ κάμπιες ἡσυχάζουν κι ἀρχίζουν νὰ βόσκουν στὰ λάχανα. Ἡ σφηκούλα πάλι ξαναέρχεται πετᾷ προσεχτικὰ ἀπάνω στὶς κάμπιες καὶ ὅποια δὴ πιὸ ξένοιαστη, κάθεται στὴ ράχη της. Τώρα ὅ,τι καὶ νὰ κάμῃ ἡ κάμπια ἀδύνατο νὰ τὴ βγάλῃ ἀπὸ πάνω της. Γυρίζει ἀπὸ δῶ, γυρίζει ἀπὸ κεῖ, σηκώνει τὸ κεφάλι της, τινάζει τὸ κορμί της· τίποτα! Ἡ σφηκούλα κρατιέται καλὰ καὶ χώνει τὸ κεντρί της βαθιὰ στὴ ράχη τῆς κάμπιας. Λίγες στιγμὲς κάθεται ἔτσι κι ἔπειτα σηκώνεται καὶ φεύγει. Καὶ ἡ κάμπια, πὺν πρὶν δερνόταν σὰν τρελλή, ἡσύχασε ἀμέσως κι ἄρχισε πάλι νὰ βόσκει.

* * *

—Ἐφυγε, εἶπε τὸ χελιδονάκι.

—Ἐφυγε, ἀφοῦ κατώρθωσε ἐκεῖνο πὺν ἤθελε.

— Τί; τί; ρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— Ἡ σφηκούλα γέννησε στὸ σῶμα τῆς κάμπιας ὥς τριάντα αὐγά, ἐξήγησε ἡ μητέρα. Ἀπὸ αὐτὰ θὰ βγοῦν τριάντα σκουληκάκια, πού θὰ φᾶνε τὸ κρέας τῆς κάμπιας.

— Καὶ θὰ πεθάνη;

— Ἀμέσως ὄχι. Τὰ σκουληκάκια εἶναι πονηρά. Τρῶνε τὸ κρέας, μὰ δὲν τρῶνε καὶ τὸ στομάχι τῆς κάμπιας· αὐτὴ ὅλο τρέφεται καὶ παχαίνει.

Ὅταν μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες τῆς ἄσπρης πεταλούδας, ἄφησαν τὰ λάχανα καὶ ἄρχισαν νὰ σκαρφαλώνουν στὰ δέντρα, στοὺς τοίχους καὶ στὸ φράχτη. Τὰ χελιδόνια βρῆκαν σ' ἐκεῖνες ἀρκετὴ τροφὴ καὶ ἦταν εὐχαριστημένα.

Μιὰ μέρα, ἐκεῖ πού κυνηγοῦσε μὲ ὄρεξη τὸ περίεργο μικρὸ χελιδονάκι, στάθηκε ἔξαφνα ἀκίνητο. Μιὰ κάμπια πού ἦταν μπροστά του σερόνταν χωρὶς ὄρεξη. Τὸ χελιδονάκι ἔλεγε νὰ τὴν τρυπήσῃ μὲ τὸ ράμφος του, μὰ βλέπει νὰ προβάλλουν ἀπὸ τὸ κορμί της κάτι σκουληκάκια τόσα δὲ μικρά. Καθὼς πρόβαιναν τὰ σκουληκάκια, γύριζαν τριγύρω τὸ κεφάλι τους, πρόβαιναν καὶ γύριζαν ὥσπου, ὅταν βγῆκαν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν κάμπια, βρέθηκαν ἀμέσως κλεισμένα μέσα στὸ κουκούλι τους.

— Τί εἶναι αὐτὸ πάλι, μητέρα; ρωτᾷ τὸ χελιδονάκι.

— Αὐτὰ πού φαίνονται τώρα σὰ μικρὰ κίτρινα αὐγά εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς σφηκούλας. Κοίταξε ἡ κάμπια τῆς ἄσπρης πεταλούδας πῶς σπαρταρᾷ. Σὲ λίγο

θὰ φορήσῃ. Τὰ σκουληκάκια ἔγιναν χρουσαλλίδες καὶ κλείστηκαν στὰ κουκούλια τοὺς. Μὲ τὸν καιρὸ ἀπὸ κάθε κουκούλι θὰ βγῇ καὶ μιὰ μικρὴ σφηκούλα.

— Κι αὐτὲς θ' ἀρχίσουν τὰ ἴδια· κατάλαβα. Καὶ οἱ κάμπιες ποὺ δὲν τὶς τρύπησαν οἱ σφηκοῦλες τί θὰ γίνουν; Ξαναρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— Καιρὸς νὰ ἐτοιμαστοῦμε, γιατί ἔρχεται ὁ χειμῶνας, εἶπε συλλογισμένη ἡ μητέρα. Τὴν ἄνοιξη ποὺ θὰ γυρίσουμε θὰ σοῦ δείξω τί ἔγιναν.

* * *

Ἦρθε ὁ Μάρτης καὶ ἦρθαν πάλι τὰ χελιδόνια· ἦρθε καὶ τὸ περίεργο χελιδονάκι μὲ τὴ μάνα του καὶ τὸν πατέρα του. Τώρα εἶναι μεγάλο· ἔχει καὶ αὐτὸ σύντροφο καὶ θὰ χτίσῃ δική του φωλιά. Μὰ ὅσο καὶ ἂν μεγάλωσε δὲν ξέχασε τὴν ὑπόσχεση ποὺ τοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα του· θέλει νὰ μάθῃ τί ἔγιναν οἱ κάμπιες ποὺ γλύτωσαν ἀπὸ τὰ κεντήματα τῆς σφηκούλας.

— Εἶναι τώρα ἐτοιμο τὸ πρῶτο μας φαί, πρὶν νὰ ξεστάνῃ γιὰ καλὰ ὁ ἥλιος, εἶπε ἡ μητέρα. Κοίταξε στὰ δέντρα, στοὺς τοίχους καὶ στὸ φράχτη. Μικροῦλες ἀραχνένιες κούνιες κρέμονται ἀπὸ ἓνα σκοινάκι. Τὸν καιρὸ ποὺ ἐμεῖς εἴχαμε καλοκαίρι ἐκεῖ κάτω στὴν Ἀφρική, ἐδῶ ἔπεφτε χιόνι· φυσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἔκανε πολὺ κρύο. Καὶ ὅμως ὁ ἄνεμος δὲν ἔκοψε τὸ σκοινάκι, οὔτε σκότωσε μέσα τὸ μωρό.

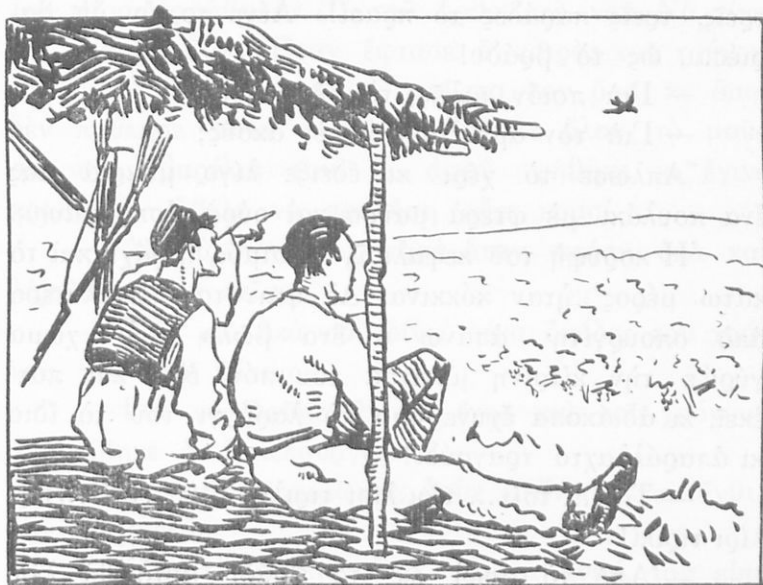
— Ποιό μωρό; ρώτησε τὸ νέο ζευγάρι.

— Τὸ μωρὸ τῆς κάμπιας, ποὺ γλύτωσε ἀπὸ τὴ

σφηκούλα. Κάθε κάμπια ὕφανε τὴν κούνια της κι ὕστερα
ἔγινε χρυσαλλίδα. Ἀπ' αὐτὴ θὰ γίνη ἡ ἄσπρη πετα-
λούδα καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ σκίση τὴν κούνια καὶ θὰ
βγῇ. Τώρα ἔχει νόστιμο φαγί· μὰ ὅταν γίνη πετα-
λούδα... θυμᾶσαι; ρώτησε ἡ μητέρα. Καὶ κοίταξε μὲ
χαμόγελο τὸ χελιδονάκι.

— Δὲν ἀξίζει, εἶπε κεῖνο· μοιάζει σὰ νὰ καταλί-
νης τρίχες. Καὶ πέταξε μὲ τὸ σύντροφό του νὰ χι-
σουν τὴ φωλιά τους.

Α. Καρκαβίτσας

22. Ὁ ἀμωεjourργός.

ΚΑΘΟΜΟΥΝ στὸν ἴσκιό τῆς καλύβας καὶ περίμενα νὰ δροσίση γιὰ νὰ κινήσω. Κοντά μου ὁ δραγάτης καθάριζε μὲ τὸ μαχαιράκι του ἓνα καλάμι γιὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥρα του. Ἀντίκρου μου τὸ ἀμπέλι ἄπλωνε τὰ κλαδιά του πρασινοντυμένα, κι ἔδειχνε ἀπὸ κάτω τὰ χοντρά μελωμένα σταφύλια του. Ὁ ἥλιος ἔριχνε τὶς ἀχτῖνες του παντοῦ κι ἔχυνε νύστα σὲ ἀνθρώπους, σὲ ζῶα καὶ σὲ φυτὰ· φύλλο δὲ σάλευε.

— Καλὰ καὶ σύ, εἶπε ἔξαφνα ὁ δραγάτης, «τρεῖς,

τρεις, τρεις παράδες τὸ κρασί!» Λέγε το ἄν δὲ βαριέσαι, ὥς τὸ βράδυ!

— Γιὰ ποιόν μιλάς; τὸν ἐρώτησα.

— Γιὰ τὸν ἀμπελουργό· δὲν ἀκοῦς;

“Ἀπλῶσε τὸ χέρι κι ἔδειξε λίγο μακριά μας ἓνα πουλάκι μὲ φτερὰ μαῦρα καὶ οὐρὰ ἀσπρόμαυρη.

“Ἡ κορυφή τοῦ κεφαλιοῦ, ὁ λαιμός, ἡ ράχη καὶ τὸ κάτω μέρος ἦταν κόκκινα. Δὲ φαινόταν μεγαλύτερο ἀπὸ σπουργίτη· ἀπάνω σ’ ἓνα βῶλο ἀπὸ χῶμα γύριζε τὴν κίτρινη μυτίτσα του πότε ἔδω καὶ πότε ἐκεῖ, κι ἀδιάκοπα ἔχυνε ἀπὸ τὸ λαρύγγι του τὸ ἴδιο κι ἀπαράλλαχτο τραγούδι!

— Τσίτ... τσίτ... τίρι λίρι τιριλί!, τοίτ... τοίτ... τίρι λίρι τιριλί!

— Ἀπὸ τὸ πρωὶ ὥς τὸ βράδυ αὐτὸ θὰ λέν, ἐξακολούθησε ὁ δραγάτης. Δὲν παύει νὰ μᾶς διαλαλῇ τὸ κρασί του.

— Ἐχει καὶ κρασί; ρώτησα μὲ χαμόγελο.

— Ἀφοῦ τὸν λένε κρασοποῦλο!

— Ἐσὺ μοῦ τὸν εἶπες ἀμπελουργό.

— Ἀμπελουργός, κρασοποῦλος, τὸ ἴδιο εἶναι. Μάλιστα σιὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου τὸν λένε καὶ πετρουλίδα, γιατί συνηθίζει νὰ στέκεται στὴν πέτρα. Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρό, λένε πὼς ἦταν ἄνθρωπος. Στὴν ἀρχὴ φύτεψε λίγα ἀμπέλια καὶ μὲ τὸν καιρὸ ἔγινε ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ.

Μιὰ χρονιά ἔτυχε νὰ μὴν κάνουν σταφύλια τ’ ἀμπέλια. Ἄλλοι πῆραν τὴ μισὴ ἐσοδεῖα κι οἱ περισσότεροι οὔτε τσαμπί. Μὰ τοῦ ἀμπελουργοῦ τ’ ἀμπέ-

λια παραφορτώθηκαν. Τί τοῦ ἤρθε σὶ τοῦ νοῦ. Νὰ γίνη καὶ κρασοποῦλος. Ὅταν ἔφτασε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου κι ἤρθαν ν' ἀγοράσουν τὸ μοῦστο του ὅσο κι ὅσο, δὲν πούλησε οὔτε φόρτωμα. Ἐβάλει ὅλον τὸ μοῦστο στὰ βαρέλια του, κι ἀφοῦ ψήθηκε κι ἔγινε κρασί, δὲν ἤθελε νὰ πουλήσῃ οὔτε κρασί.

— Δὲ θὰ πουλήσω, παρὰ ὅταν φτάσῃ ὁκὰ καὶ λίρα, ἔλεγε μὲ πείσμα.

— Στὴ μιὰ ὁκὰ σου δίνω δέκα ὁκάδες τοῦ χρόνου, τοῦ εἶπε κάποιος.

— Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ ἔχῃς καὶ τοῦ χρόνου! ἀποκρίθηκε ὁ ἀμπελουργός.

Ἔτσι ἤρθε ὁ χειμῶνας, ἤρθε ἡ ἀνοιξὴ καὶ ἀνθίσαν τ' ἀμπέλια.

— Ὅλα τ' ἀμπέλια εἶναι γεμάτα ἀνθό, τοῦ εἶπε κάποιος φίλος του. Τώρα πὺν σκαλίζουν καὶ βλαστολογοῦν, πούλησε τὸ κρασί σου νὰ τὸ πιοῦν οἱ ἐργάτες.

— Ἀφῆσε νὰ μποῦμε στὸν τρύγο καὶ βλέπουμε, εἶπε ὁ ἀμπελουργός.

Ὅταν ἤρθε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου, ὁ μοῦστος ἔγινε τόσο ἄφθονος πὺν ἔφτασε νὰ πουληθῇ μιὰ δεκάρα τὴν ὁκά.

— Μιὰ δραχμὴ τὴν ὁκά μπορεῖς τώρα νὰ τὸ πουλήσῃς τὸ ψημένο κρασί, εἶπε πάλι ὁ φίλος του στὸν ἀμπελουργό. Ὁ κόσμος δουλεύει πολὺ καὶ τὸ θέλει τὸ κρασί.

— Ἐννοια σου, καὶ τοῦ χρόνου θὰ πουλιέται δυὸ λίρες τὴν ὁκά, εἶπε ὁ ἀμπελουργός. Κι ἔφτασε καὶ ἄλλα βαρέλια νὰ βάλῃ τὸ νέο μοῦστο.

Τὸν ἄλλο χρόνο ἔγινε πιὸ πολλὴ ἐσοδειά. Καὶ τὸ χειρότερο, ὅταν δοκίμασε τὰ κρασιά του τὰ βρῆκε τὰ περισσότερα μισόξινα. Καὶ στὰ δυὸ χρόνια ξόδεψε τόσα χρήματα γιὰ τὴν καλλιέργεια χωρὶς νὰ πάρῃ πεντάρα! Τώρα φοβήθηκε. Ἔβαλε νὰ διαλαλήσουν στὸ χωριὸ πὼς πουλεῖ παλιὸ κρασί· φτηνὸ τὸ ἔβαλε· τρεῖς παράδες τὴν ὀκά.

Μὰ ποιὸς ἀγόραζε τώρα κρασί; Τὰ ὑπόγεια ἦταν γεμάτα· λίγοι πῆγαν νὰ δοκιμάσουν, κι ἀφοῦ τὸ βρῆκαν ξινό, δὲν ξαναπῆγαν.

— Γιὰ τουρσί, κουμπάρε, δὲ βρίσκει ταίρι, τοῦ εἶπε ἓνας περιπαιχτικά.

Τί τὸν θέλεις τὸν καλὸ σου τὸν κρασοποῦλο! Σὰν τρελὸς βγῆκε στὴν ἀγορὰ καὶ στίς γειτονιὲς καὶ φώναζε:

— Τρεῖς... τρεῖς... τρεῖς... παράδες τὸ κρασί! Τρεῖς... τρεῖς παράδες τὸ κρασί!

Οὔτε τρεῖς, οὔτε καὶ χάρισμα. Κανεῖς δὲν τὸ ἤθελε. Ὅπου περνοῦσε, ὁ κόσμος τὸν κοροΐδευε.

— Ὅκα καὶ λίρα! ὀκα καὶ λίρα! φώναζε ὁ ἓνας ἀπὸ δῶ.

— Δὲ σὲ συμφέρει, ζημιώνεσαι, κουμπάρε! τοῦ φώναζε ἄλλος. Δυὸ λίρες τὴν ὀκά! δυὸ λίρες τὴν ὀκά!

Ὁ ἀμπελουργὸς ἀπελπίστηκε· δὲ μποροῦσε νὰ ζήσει πιά καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τέτοια ζωή. Ὁ Θεὸς τὸν ἄκουσε καὶ τὸν ἔκαμε πουλί. Μὰ καὶ πουλί πού εἶναι, ὅταν πλησιάζῃ ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου, θυμᾶται τὴν παλιά του κατάσταση,

γυρίζει στ' ἀμπέλια, ἀνεβαίνει στὶς ψηλὲς πέτρες καὶ φωνάζει ἀδιάκοπα: «Τρεῖς... τρεῖς... τρεῖς παράδες τὸ κρασί!»

— Νόστιμο παραμῦθι, εἶπα.

— Νόστιμο ξενόστιμο, αὐτὸ εἶναι, εἶπε ὁ δραγάτης. Καὶ πρὶν προφτάσω νὰ τὸν ἐμποδίσω ἔρριξε στὸ πουλὶ μὲ δύναμη ἓνα λιθάρι. Καλὰ ποὺ δὲν τὸ πέτυχε. Τὸ πουλί, ἐκεῖ ποὺ κελαηδοῦσε, λὲς κι ἔβλεπε τὰ κινήματα τοῦ δραγάτη καὶ πέταξε μακριά.

— Τί σοῦ κάνει τὸ πουλάκι; τοῦ λέω.

— Ἀλήθεια, τί μοῦ κάνει; ρώτησε κι ἐκεῖνος, καὶ χαμήλωσε τὸ κεφάλι ντροπιασμένος. Κι ἐγὼ δὲ συλλογίστηκα γιατί τὸ ἔκαμα.

* * *

Στὸ μεταξὺ τὸ πουλάκι φάνηκε πάλι κοντά μας. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα κι ἄρχισε πάλι τὸ γρήγορο καὶ συγκρατητὸ λάλημά του:

— Τσίτ... τσίτ... τίρι λίρι τιρλί!

— Μὰ βλέπεις, τὸ πουλὶ δὲ σοῦ θύμωσε· ἦρθε πάλι καὶ ἄρχισε τὸ λάλημά του, εἶπα στὸ δραγάτη. Θέλει νὰ σὲ ρωτήσῃ γιατί θέλησες νὰ τὸ χτυπήσῃς.

— Ἀς εἶναι, ἀπάντησε ὁ δραγάτης, δὲν ἦρθε γιὰ μᾶς. Κάπου ἐδῶ ἔχει τὴ φωλιά του. Ὡστόσο λυποῦμαι ποὺ παραλίγο νὰ σκοτώσω τὸν καημένο τὸν ἀμπελουργό· τὸν ἔχω σύντροφο στὴ μοναξιά καὶ κυνηγᾷ τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἀμπελιῶν, ποὺ ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ τοὺς κάμω τίποτα.

— Ποιούς έχθρους; ρώτησα, κι ἄς ἤξαιρα τί ἤθελε νὰ εἰπῇ ὁ δραγάτης.

Ἐκεῖνος ἀπάντησε:

— Τὰ ἔντομα. Θέλεις νὰ εἰπῇς πῶς τὸ ξαίρω; Τὸ ἔμαθα στὸ σχολεῖο. Μὰ καὶ τόσα χρόνια πὺν εἶμαι δραγάτης, βλέπω τὴ ζωὴ τοῦ ἀμπελουργοῦ καὶ μπορῶ νὰ τὴν ἱστορήσω. Καθὼς εἶπα, ἐδῶ κάπου ἔχει τὴ φωλιά του σὲ κάποιο λάκκο, κοντὰ σὲ σωρὸ ἀπὸ χῶμα, καὶ τὴν ἔχει στρωμένη μὲ χόρτα ἢ ἄχυρα κι ἀπάνω μὲ πούπουλα, τρίχες ἢ καὶ ξερὰ πέταλα λουλουδιῶν. Ἡ συντρόφισσά του κλωσσᾷ τ' αὐγά. Αὐτὸς ἅμα βεβαιωθῇ πῶς δὲν εἶναι κίντυνος πετὰ νὰ τῆς φέρῃ τροφή. Σὲ λίγο γυρίζει μὲ καμιὰ κάμπια ἢ κανένα κουνούπι. Κι αὐτὸ γίνεται πολλὰς φορὲς τὴν ἡμέρα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ ὁ ἀμπελουργὸς χύθηκε σὲ μερικὲς σφῆκες πὺν ἔτρωγαν τὰ σταφύλια, ἄρπαξε μιὰ καὶ κάπου χῶθηκε. Πάλι ξαναφάνηκε κι ἔκαμε τὸ ἴδιο.

Ὁ δραγάτης ἐξακολούθησε:

— Ὑστερα ἀπὸ δεκαῆξι μέρες τὰ πουλάκια τσιμποῦν τὸ αὐγὸ τους καὶ βγαίνουν γυμνά. Ἡ μάνα τὰ σκεπάζει μὲ τὰ φτερά της. Ὁ πατέρας τότε μόλις προφτάνει νὰ εἰπῇ λίγες φορὲς: «Τρεῖς... τρεῖς... τρεῖς παράδες τὸ κρασί». Πρέπει νὰ χορτάσῃ ἔξι στόματα! Σὲ λίγες μέρες ἀρχίζει νὰ τὸν βοηθᾷ καὶ ἡ μάνα. Ὅταν μεγαλώσουν τὰ φτερά τῶν μικρῶν, οἱ γονεῖς τὰ μαθαίνουν νὰ πετοῦν, νὰ βρίσκουν μόνα τους τὴν τροφή, μὰ καὶ νὰ κρύβονται. Εἶναι μιὰ χαρὰ νὰ βλέπῃ κανεὶς τότε τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀμπελουργοῦ. Αὐτὸς κάθεται ψηλὰ καὶ κελαηδεῖ: «Τσίτ... τσίτ... τίρι λίρι τιρίλι!»

Τὰ πουλάκια του μὲ τὴ μάνα τους μόλις ἀρπάξουν κανένα ἔντομο κι ἀμέσως κρύβονται πίσω ἀπὸ λιθάρι, μέσα σὲ θάμνο ἢ σὲ μικρὸ λάκκο. Ἀμα ἰδοῦν τὸν πατέρα νὰ πετάξῃ, καταλαβαίνουν πὼς εἶναι κίντynos, καὶ μένουν ἀκίνητα. Τὸ χρῶμα τους μοιάζει μὲ τὸ χῶμα καὶ δύσκολα τοὺς ξεχωρίζουν τὰ μάτια τῶν ἐχθρῶν τους. Ἄλλοτε πάλι πετᾷ ὁ πατέρας καὶ κρύβεται ἔξαφνα χωρὶς νὰ εἶναι κίντynos. Εἶναι σὰ νὰ λήῃ στὰ παιδιὰ του: «Κρύφτηκα, ἐλάτε νὰ μὲ βρῆτε». Τρέχουν τότε τὰ παιδιὰ μὲ τὴ μητέρα. Ἐκεῖνη κάνει πὼς δὲν εἶδε ποῦ κρύφτηκε ὁ πατέρας. Ἐκεῖνα ψάχνουν ἀνήσυχα. Ἐξαφνα, ἐκεῖ πού δὲν τὸ περιμένουν, μπροστὰ στὰ μάτια τους, πετᾷ, ἀνεβαίνει στὴν πέτρα καὶ φωνάζει: «Τρεῖς... τρεῖς παράδες τὸ κρασί!» Τὰ πουλάκια του τότε τὸν κοιτάζουν περιέργα σὰ νὰ θαυμάζουν τὴν τέχνη τοῦ πατέρα τους.

— Ὡ τὸ χαριτωμένο τὸ πουλάκι! εἶπα μὴ χορταίνοντας τὸ συγκρατητὸ κι ἀδιόκοπο κελάηδημά του. Τώρα ὁ ἀμπελουργὸς ἔρχεται στ' ἀμπέλια καὶ χορταίνει ἀπὸ ἔντομα. Μὰ καὶ τὴν ἀνοιξὴ τὸ ἴδιο κάνει γυρίζει στ' ἀμπέλια καὶ τὰ ὀργώματα. Ἡ ἀξίνα τοῦ σκαφτιᾶ καὶ τὸ ἀλέτρι τοῦ γεωργοῦ μαζί μὲ τὸ χῶμα φέρνουν ἀπάνω καὶ τὶς χρυσαλλίδες. Ἔτσι αὐτὸ τὸ πουλάκι πηγαίνει καὶ μᾶς καθαρίζει τὰ χωράφια καὶ τ' ἀμπέλια ἀπὸ τὶς χρυσαλλίδες, πού θὰ γίνουν ἔντομα, θὰ φᾶνε τὶς ρίζες καὶ τὰ φύλλα ἀπὸ τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ κλήματα. Ὅταν περνᾷ ὁ Αὐγουστος τὰ ἔντομα λιγοστεύουν. Οἱ πεταλοῦδες χάρηκαν γιὰ λίγες μέρες τὴ ζωὴ, γέννησαν τ' αὐγά τους καὶ πέθαναν. Οἱ κάμπιες, ἄλ-

λες ὕφαναν τὸ βαβούλι τους καὶ κλείστηκαν μέσα, ἄλλες βγῆκαν ἀπὸ τ' αὐγὸ πὺν εἶχε βάλει ἡ μάνα τους στὸ χῶμα, ἔφαγαν ρίζες κι ἔγιναν χρυσολίδες. Τί θὰ κάμη ὁ ἀμπελουργός; Θὰ φύγη ὅπως τὰ χελιδόνια, οἱ σιταρῆθρες καὶ τὰ λελέκια. Θὰ πετάξῃ μακριά, θὰ περάσῃ θάλασσες καὶ θὰ πάῃ στὴν Ἀφρική, πὺν ποτὲ δὲ λείπουν τὰ ἔντομα. Ἄμα ἔρθη ὁ Μάρτης, νά σου ὁ ἀμπελουργός μὲ τὸ λάλημά του. «Τρεῖς... τρεῖς... τρεῖς παράδες τὸ κρασί!»

— Κι ἐγὼ ἤθελα νὰ σοῦ κάμω τὸ δάσκαλο! εἶπε ὁ δραγάτης.

— Γιατί ὅχι; τοῦ εἶπα. Ἐσὺ τὰ ξαίρεις πὺν καλὰ ἀπὸ μᾶς, πὺν μένουμε κλεισμένοι στὴν πόλη.

— Τσίτ... τσίτ... τίρι λίρι τιριλί! ἀκούστηκε πὺν ζωηρὸ τώρα τὸ κελήδημα τοῦ ἀμπελουργοῦ, σὰ νὰ μᾶς ἔλεγε: «εὐχαριστῶ πολὺ, πάρα πολὺ!»

Α. Καρκαβίτσας

23. Ἡ σουσουράδα.

Σουσουράδα μακρονούρα,
 πὸν πετᾶς στὰ κεραμίδια
 καὶ φωνάζεις τὰ παιδιὰ σου,
 γειά σου, σουσουράδα, γειά σου!

ΕΤΣΙ τραγουδούσαμε στὴ σουσουράδα, ὅταν ἤ-
 μαστε παιδιὰ καὶ τὴ βλέπαμε στὰ κεραμίδια.
 Κι ἀλήθεια, ἔχει μακριὰ οὐρὰ ἡ σουσουράδα.
 Ὅσο εἶναι ὄλο τὸ ἄλλο κορμί της, εἶναι μοναχὰ ἡ
 οὐρὰ της. Καὶ τὴν παίζει, γιὰ ἰδέτε, ἀπάνω κάτω,

Α. Καρχαβίτσα· Νόντα Ήλσον, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Α' Δημ., ἐκδ. α' 1932 9

ἀπάνω κάτω, σὰ νὰ θέλῃ νὰ χτυπήσῃ τὸ χῶμα καὶ ποτὲ δὲν τὸ χτυπᾷ. Τὰ ψηλὰ καὶ λιγνά της πόδια φεύγουν τόσο γρήγορα κοντὰ στὸ ρυάκι, σὰ νὰ παραβγαίνουν στὸ τρέξιμο μὲ τὸ νερὸ ποὺ κυλᾷ καὶ πάει.

Τὴν καημένη τὴ σουσουράδα! Πιὸ χαριτωμένο πουλάκι δὲν εἶδα. Τὸ λιγνὸ κορμάκι της μὲ τὰ μαυροπράσινα φτερὰ καὶ τὸ σταχτοκίτρινο στήθος φεύγει σὰ σαῖτα ἀπὸν ἀργαλειό. Ἡ οὐρὰ της μαυρίζει, μὰ γύρω-γύρω ἀσπρολογᾷ σὰ νὰ εἶναι κεντημένη μὲ ἄσπρο μεταξωτὸ γαῖτανάκι. Ἡ μυτίτσα της εἶναι μακριὰ καὶ σουβλερὴ. Γύρω στὰ μάτια της ἀσπρίζουν τὰ πούπουλα σὰν πουδραρισμένα· τὸ ἴδιο καὶ ἡ κοιλιά της.

Τὴν καημένη, τὴν ὁμορφη, τὴ λιγερὴ σουσουράδα! Τὴ συμπαθῶ ἀπὸ μικρὸς, ποὺ μοῦ εἶπε ἡ κυρούλα πὼς μιὰ γριὰ τῆς πῆρε τὴν οὐρὰ γιατί τῆς σκόρπισε τὰ σκουπίδια. Κι ἡ σουσουράδα τῆς ἔλεγε μὲ παράπονο:

*Δῶς' μου, γριὰ, τὴν οὐρά μου,
γιὰ νὰ πάω στὰ παιδιά μου!*

Κι ἡ γριὰ τὴν ἔστειλε στὸν τσοπάνη γιὰ τυρί, ὁ τσοπάνης στὰ πρόβατα γιὰ γάλα, τὰ πρόβατα στὴ γῆ γιὰ χορτάρι, κι ἡ γῆ στὸ Θεὸ γιὰ βροχή. Ἡ σουσουράδα ἀνέβηκε στὸν οὐρανὸ κι εἶπε:

— Θεέ μου, ρίξε βροχή, βροχὴ τῆς γῆς, κι ἡ γῆ χορτάρι, χορτάρι τῶν προβάτων, καὶ τὰ πρόβατα γάλα, γάλα τοῦ τσοπάνη, κι ὁ τσοπάνης τυρί, τυρὶ τῆς γριᾶς, κι ἡ γριὰ τὴν οὐρὰ μου, νὰ πάω στὰ παιδιά μου.

Ὁ Θεὸς τὴν ἐλέησε τὴν καημένη τὴ σουσουράδα
κι ἔκαμε τὸ θέλημά της. Ἔτσι κατώρθωσε νὰ πάρη
τὴν οὐρά της καὶ νὰ τρέξη χαρούμενη στὰ παιδιά της.

* * *

Τὴ συμπαθῶ τὴ σουσουράδα, κι ἅμα τὴ βλέπω
τὴν καμαρώνω καὶ τῆς μιλῶ, καὶ μὲ τὸ κελάηδημά της
ξαίρω τί θέλει νὰ μοῦ εἰπῇ.

— Λίγο μένεις, τῆς λέω, στὰ κεραμίδια καὶ στοὺς
κήπους, καὶ πιὸ πολὺ σ' ἀρέσει τὸ λαμποκόπημα τοῦ
νεροῦ γιὰ νὰ καθρεφτίζεσαι.

— Γιατί ὄχι; μοῦ ἀποκρίνεται. Νὰ βλέπῃ ὅλος ὁ
κόσμος τὴν ὁμορφιά μου κι ἐγὼ νὰ μὴν τὴν βλέπω;

— Μὰ καὶ τὰ ἔντομα ποὺ βρίσκεις στὰ νερὰ δὲν
τ' ἀφήνεις.

— Κι αὐτὸ σωστό, μὰ ὅταν θέλω ἔντομα τὰ βρί-
σκω κι ἄλλοῦ. Νά, τοίτ!.. τοίτ!..

Ἀμέσως βρίσκεται στὰ οὐράνια. Τὰ μακριὰ φτε-
ρὰ κι ἡ πιὸ μακριὰ οὐρά της ἀνοίγουν καὶ τὴ σηκώ-
νουν ψηλά. Ἐκεῖ ἀρχίζει γύρους ἀνοιχτοὺς κι ἀδιάκο-
πους σὰ σβούρα.

Τοίτ, τοίτ! κελαηδεῖ. Τὸ ράμφος της ἀνοιχτὸ δὲν
τὰ πιάνει τὰ ἔντομα, ἐκεῖνα πέφτουν μοναχὰ τους
μέσα, ὅπως μπαίνουν μὲ ὀλάνοιχτα πανιά τὰ καρά-
βια στὸ λιμάνι. Ἐξαφνα κάποιο δυνατὸ φτερο-
κόπημα ἀκούεται καὶ νάτην κατεβαίνει μὲ ὀρμὴ στὸ
αὐλάκι. Καὶ τρέχει τρέχει συναλλάζοντας τὰ λιγνὰ
πόδια της γοργά, ποὺ θαμπώνεσαι νὰ τὴν κοιτάξης.

Κι ἐκεῖ πού τρέχει, τσιμπᾷ τὴν ἴδια ὥρα ἓνα σκουληκάκι, μιὰ κάμπια, μιὰ μύγα, ὅ,τι βρεθῇ στὸ δρόμο της.

Τσίτ, τσίτ! κελαιθεῖ ἀδιάκοπα. Καὶ χορεύει, πότε ἀπάνω στὸ ἓνα πόδι, πότε στὸ ἄλλο. Μιὰ γυρίζει χαριτωμένα τὸ λαιμὸ μὲ τὸ κεφαλάκι της δεξιὰ, μιὰ ἀριστερά. Τὰ ἔξυπνα ματάκια της γυρίζουν ἐδῶ κι ἐκεῖ, γρήγορα κι ἀστραφτερά, γυρίζουν παντοῦ καὶ ψάχνουν τὸν ἀέρα, ψάχνουν τὰ χόματα, ψάχνουν τὰ νερά καὶ τὶς λάσπες, κι ὅλα τὰ βλέπουν καὶ δὲν ἀφήνουν τίποτα. Καὶ ἡ οὐρά της, ἡ μακριὰ οὐρά μὲ τὸ ἄσπρο μεταξωτὸ σειρίτι γύρω, τραμπαλίζει ἀπάνω κάτω ἀκούραστη.

* * *

— Ποῦς πᾶς, σουσουράδα, κι εἶσαι τόσο βιαστική;

— Πάω σὲς ἐρημιές, ἐκεῖ πού γέρνουν οἱ ἱτιές στὸ νερό. Γέρνουν καὶ καθρεφτίζονται σὰν καὶ μένα. Ἐκεῖ πάω νὰ χτίσω τὴ φωλιά μου καὶ νὰ κάμω τ' αὐγά μου.

— Ποῦ πᾶς, σουσουράδα, κι εἶσαι τόσο βιαστική

— Πάω σὲς ἐρημιές, ἐκεῖ πού ἓνα παλιὸ μοναστήρι δείχνει στὸ νερὸ τοὺς μισογκρεμισμένους τοίχους του. Στὴν αὐλή του τὰ κυπαρίσσια ψηλώνουν καὶ μοσκοβολοῦν. Στὸν κῆπο του τὰ ὀπωρικά ὠριμάζουν καὶ σαλπίζουν ἀτρύγητα, καὶ στὸ καμπαναριό του ἡ καμπάνα κρέμεται βουβὴ ἀπὸ χρόνια. Ἐκεῖ πάω νὰ χτίσω τὴ φωλιά μου καὶ νὰ κάμω τ' αὐγά μου.

— Ποῦ πᾶς, καημένη σουσουράδα, κι εἶσαι τόσο βιαστική;

— Πάω στὶς ἐρημιές, ἐκεῖ ποὺ ἓνα παλιὸ κάστρο καθρεφτίζει στὰ νερὰ τ' ἄγρια του θεμέλια καὶ τὶς περήφανες ἀψίδες του καὶ τὶς λιγερὲς μὰ φαγωμένες τουφεκῆθρες του. Ἐκεῖ ποὺ μιὰ φορὰ ἀκουόταν ἡ βοή τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἀρμάτων ἢ κλαγγή, στὸ κάστρο ποὺ τὸ φοβέριζαν θυμοὶ καὶ τὸ ἔδεχναν μολύβια. Τώρα βασιλεύει σιγή. Ἐκεῖ θὰ πάω νὰ χτίσω τὴ φωλιά μου καὶ νὰ γεννήσω τ' αὐγά μου. Πέντε ὥς ἑξι αὐγά θὰ γεννήσω καὶ θὰ τὰ κλωσσήσω δεκαπέντε ἡμέρες. Στὸ μεταξὺ ὁ σύντροφός μου θὰ μοῦ φέρῃ τροφή καὶ θὰ μοῦ κρατῇ γλυκιὰ συντροφιά μὲ τὸ κελάηδημά του. Ὑστερα θὰ φροντίζουμε καὶ οἱ δύο, ὥσπου νὰ ξεπεταχτοῦν τὰ μικρά μας.

* * *

— Καὶ γιατί νὰ πᾶς στὶς ἐρημιές, μικρούλα σουσουράδα; Τόσο κακοὶ σοῦ φαίνονται οἱ ἄνθρωποι;

— Τσίτ... τσίτ... τσίτ!.. Μὲ κάνεις νὰ γελῶ μὲ τὸ ἐρώτημά σου. Ἀκοῦς οἱ ἄνθρωποι κακοί!.. Καλοὶ καὶ χρυσοὶ εἶναι ἄνθρωποι γιὰ μένα καὶ ποτὲ δὲ μὲ πειράζουν. Μὰ ἔχουν στὰ σπίτια τους γάτες κι ἐκεῖνες τὰ κυνηγοῦν τὰ μικρά μου. Καὶ στὰ ρυάκια μοῦ ἀρέσει νὰ χτίζω τὴ φωλιά μου, μὰ δὲ μ' ἀφήνουν οἱ νυφίτσες· ἔρχονται κρυφὰ καὶ τὰ πνίγουν τὰ μικρά μου.

— Καὶ τὸ γεράκι;

— Τὸ γεράκι; Ὁχι, δὲν τὸ φοβοῦμαι τὸ γεράκι. Ἄμα βρίσκομαι ψηλὰ καὶ θέλει νὰ μὲ κυνηγήσῃ, ἐγὼ κατεβαίνω ἀμέσως στὴ γῆ κι ἐκεῖνο ἀναγκάζεται νὰ

μὲ ἀφήση. "Αν θελήσῃ νὰ κατεβῇ, μὲ τὴν ὁρμὴ ποὺ ἔχει θὰ σπάσῃ τὸ στήθος του στὸ χῶμα.

— Κι ἂν γλυτώσῃ, δὲ θὰ σ' ἀρπάξῃ;

— "Οχι, δὲ θὰ μ' ἀρπάξῃ· θὰ φωνάξω τσίτ... τσίτ... κι ἀμέσως θὰ τρέξουν οἱ ἄλλες σουσουράδες, θὰ τὸ βάλουμε στὴ μέση μὲ φωνὲς καὶ φτεροκοπήματα, ποὺ δὲ θὰ ξαίρῃ ποῦθε νὰ σωθῇ... Τσίτ... τσίτ!..

A. Καρκαβίτσας

24. Ἡ σουσιά.

Μὲ τὸ χάραμα τ' ἀφήνω
τὸ θαλάμι μου τὸ φίνο,
γὰ νὰ βγαίνω στὸ κνήγε
τί μπορεῖ νὰ μοῦ ξεφύγη;

Στρεΐδια, μύδια, καβουράκια
καὶ λογιῆς-λογιῆς ψαράκια

*τὰ πλοκάμια μου τ' ἀρπάζουν
καὶ στὸ στόμα μου τὰ βάζουν.*

ΑΛΗΘΕΙΑ, μόλις ἄρχισε νὰ χαράξη βγῆκε ἡ σου-
πιά νὰ κυνηγήσῃ, γιατί πεινοῦσε πολύ. Ὁ βο-
ριάς πὺν φυσοῦσε δυνατὸς τόσες ἡμέρες δὲν
τὴν ἄφησε νὰ προβάλῃ ἀπὸ τὸ θαλάμι της.

*Μπρὸς πατῶ καὶ πίσω πάω,
φάγε με, τὶ θὰ σὲ φάω.*

Ἔτσι εἶπε, καὶ μὲ τὰ ὀχτῶ πλοκάμια, πὺν φυ-
τρώνουν γύρω στὸ κεφάλι της, ἔσπρωξε δυὸ-τρεῖς
φορὲς τὸ νερὸ μπροστὰ κι ἔτρεξε γρήγορα πρὸς τὰ
πίσω κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ στάθηκε καὶ γύ-
ρισε νὰ κοιτάξῃ τοὺς βράχους.

— Νά ἓνα μῦδι, εἶπε. Ἀπλῶσε ἀμέσως τὸ ἓνα
ἀπὸ τὰ δυὸ μεγαλύτερα πλοκάμια της, πὺν φυτρώνουν
κι ἐκεῖνα γύρω στὸ κεφάλι της κι εἶναι στὶς ἄκρες
πλατιὰ σὰ φτυάρια, καὶ ξεκόλλησε ἀπὸ τὸ βράχο τὸ
μῦδι. Ἐπειτα, ἀπὸ πλοκάμι σὲ πλοκάμι, τὸ ἔφερε στὸ
στόμα της, πὺν μοιάζει μὲ τοῦ παπαγάλου, καὶ τοῦ
ἔσπασε τ' ὄστρακο, ὅπως σπάζουμε ἐμεῖς τὰ μύγδαλα.
Ὑστερα μὲ τὴ γλῶσσα της, πὺν εἶναι σωστὸς τρί-
φτης, ἔγλειψε τὸ κρέας καὶ τὸ κατάπιε.

— Νόστιμο φαί, μὰ λίγο, εἶπε. Κίνησε τὰ μικρὰ
πλοκάμια της κι ἄρχισε ν' ἀργοπλέῃ ἔμπρὸς. Σὲ λίγο
ἄρπαξε δυὸ στρεΐδια.

— Τὰ στρεΐδια εἶναι πιὸ νόστιμα, εἶπε, ἀφοῦ τὰ
ἔφαγε καὶ αὐτὰ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο.

Ένας κάβουρας ἐκεῖ κοντὰ πρόβαλε ἀπὸ τὸ θάλαμι του. Μὰ καθὼς εἶδε τὴ σουπιὰ τραβήχτηκε πάλι μέσα.

— Θὰ πεινάσουμε σήμερα, εἶπε στοὺς συντρόφους του. Ἔξω φυλάγει ἡ σουπιὰ.

— Ἐννοια σου, καὶ δὲ θὰ μοῦ γλυτώσης, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ σταμάτησε.

Ἀπὸ τὸ θυμὸ της ἀλλάξε χρώματα· ἔγινε κίτρινη, κόκκινη, γαλάζια, ὅσο πού πῆρε τὸ χρῶμα τοῦ βράχου καὶ δὲν ξεχώριζε καθόλου.

Ὅστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα βγῆκε πάλι προσεχτικὰ ὁ κάβουρας. Κοίταξε καλά, μὰ δὲν εἶδε τίποτα κακό.

— Ἐφυγε! φώναξε δυνατὰ μὲ χαρά, βγῆτε, ἔφυγε!

Τρία-τέσσερα καβούρια βγῆκαν κι ἄρχισαν νὰ κοιτάζουν κι ἐκεῖνα μὲ προσοχὴ τὸ βράχο.

— Περίεργο! εἶπε ἕνας. Κοίταξε πῶς ἀλλάζει χρώματα ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ βράχου!

— Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ φῶς, πρόστεσε ἄλλος.

— Ἀπ' ὅ,τι κι ἂν εἶναι, θὰ πάω νὰ ἰδῶ, εἶπε ἄλλος. Δὲ βλέπω παρὰ δέκα σκουλήκια μεγάλα καὶ παχιά, φώναξε σὲ λίγο. Καὶ ἄπλωσε τὶς δαγκάνες του νὰ τσακώσῃ ἕνα. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἔνιωσε κάτι νὰ τὸν ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ τὸν σφίγγῃ. Ἦταν τὰ δυὸ μεγάλα πλοκάμια τῆς σουπιᾶς. Γρήγορα τὸν παράδωσαν στὰ μικρότερα πλοκάμια, κι ὥσπου νὰ καταλάβῃ τὸ ξαφνικὸ πὺ τὸν ἤβρε, ἦταν στὸ στόμα της.

— Ἡ σουπιὰ! φώναξαν τ' ἄλλα καβούρια καὶ ἔτρεξαν σπρώχνοντας τὸ ἕνα τὸ ἄλλο νὰ ξαναμποῦν

στήν τρύπα τους. Ἐνα-δυὸ ἀπ' αὐτὰ τσακώθηκαν ἀπὸ τὰ πλοκάμια τοῦ χταποδιοῦ.

— Μὰ μοῦ παίρνεις τὸ κυνήγι, ξάδερφε! εἶπε μὲ παράπονο ἡ σουπιὰ.

— Νὰ μὴν κυνηγᾷς ἔξω ἀπὸ τὸ θαλάμι μου, εἶπε τὸ χταπόδι μὲ φοβέρα. Ἐγὼ τὰ περίμενα τόσον καιρὸ τὰ καβούρια· κι ἄπλωσε τὰ κλωνάρια του νὰ τὴν ἀρπάξη. Ἐκεῖνη ὅμως μὲ δυὸ σπρωξιὲς τοῦ νεροῦ βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά.

— Τί νὰ σοῦ κάμω, εἶπε τὸ χταπόδι πὺν δὲ μπορῶ νὰ κολυμπήσω στὰ βαθιά. Καὶ γιὰ νὰ παρηγορηθῇ, ἄρπαξε ἓνα μὲ τ' ἄλλο πολλὰ σαλιγκάρια, πὺν ἤθελαν νὰ ἰδοῦν τί εἶχε γίνει.

Στὸ μεταξὺ βάφθηκαν ρόδινα τὰ νερὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ χρυσώθηκαν οἱ ἀκρογιαλιές. Μέσα στὴ θάλασσα ξύπνησε ὁ κόσμος της. Τὰ μεγάλα ψάρια κυνηγοῦσαν τὰ μικρά, κι αὐτὰ ἄλλα μικρότερα, καὶ τὰ μικρότερα κυνηγοῦσαν τὰ σαλιγκάρια, ποῦ ζοῦν ἄφθονα στὰ πράσινα λιβάδια τῆς θάλασσας.

Ἡ σουπιὰ ἔφαγε ἀκόμη μερικὰ μύδια καὶ στρείδια, κατάπιε δλόκληρα ἓνα-δυὸ ψαράκια κι ἔπειτα χορτασμένη ἀποφάσισε νὰ γυρίσῃ στὸ θαλάμι της.

Ἐξαφνα ἔπεσε μπροστά της ἓνας ἴσκιος. Ἀπὸ τὰ νερὰ πὺν ταράχτηκαν κατάλαβε πὺς πλησίαζε κάποιον μεγάλο ψάρι, κι ἀλήθεια ἦταν ἓνα μεγάλο λαβράκι. Ἡ σουπιὰ κατάλαβε τὸν κίντυνο καὶ δίνοντας μιὰ ἔτρεξε στοὺς βράχους ὅσο μποροῦσε γρηγορώτερα. Μὰ τὸ λαβράκι ἦταν πιὸ γοργοκίνητο καὶ σὲ λίγο τὴν ἔφτασε.

*Κεφαλόποδο μὲ λένε,
κι ἂν μὲ χάσης γύρευέ με,*

εἶπε ἡ σουπιὰ, καὶ μονομιᾶς χύνει τὸ μελάνι της στὸ κεφάλι τοῦ ψαριοῦ. Ἀμέσως θόλωσαν τὰ νερὰ κι ἡ σουπιὰ βρέθηκε στὸ βυθό, λίγο πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴ θολούρα, κι ἔμεινε ἀκίνητη. Τὸ λαβράκι θαμπώθηκε, σὰ νὰ τοῦ ἔρριξαν στάχτη στὰ μάτια. Γιὰ κάμποση ὥρα κολυμποῦσε στὰ στραβά, κι εἶδε κι ἔπαθε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ θολούρα. Κοίταξε δεξιὰ, ἀριστερά, γύρω, πουθενὰ σουπιὰ!

— Μοῦ ξέφυγε, εἶπε, μὰ δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ψάχνω... Ἔφαγα ἀρετά· κι ὅμως πεινῶ ἀκόμη, πρόστεσε. Καὶ ρίχτηκε σ' ἓνα κοπάδι μαρίδες, πὺν περνοῦσε μπροστά του σὰ σύννεφο.

Ἡ σουπιὰ σὲ λίγο ἀνέβηκε πάλι ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ σιγὰ-σιγὰ τραβήχτηκε στὸ βράχο. Ἐξαφνα βλέπει ἓνα σκουληκάκι, μὰ δὲν ἄργησε νὰ ἰδῇ πὼς ἦταν περασμένο σὲ ἀγκίστρι. Παραμέρισε λίγο καὶ παραφύλαγε. Ἕνας χάνος πιάστηκε σ' αὐτό, κι ἐκεῖ πὺν πῆγε ἡ σουπιὰ νὰ τὸν ἀρπάξῃ, ὁ ψαρὰς τραβήξε τ' ἀγκίστρι καὶ τῆς ξέφυγε. Πάλι ξανάπεσε τὸ ἀγκίστρι καὶ πιάστηκε μιὰ πέγκα. Ὁ ψαρὰς τὴν πῆρε κι αὐτὴ. Ὅταν ξανάρριξε τὸ ἀγκίστρι, πέρασε πολὺς καιρὸς νὰ ξαναπιαστῇ ἄλλο ψάρι, κι ὁ ψαρὰς ἄρχισε νὰ τραγουδῇ:

*Χάνος εἶμαι χάνομαι,
πέγκα εἶμαι, πιάνομαι,
γύλος εἶμαι, σὲ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.*

Κι ἀλήθεια, πλησίασε ἓνα ὁμορφο ψαράκι μὲ πράσινα, κόκκινα, κίτρινα καὶ μαῦρα χρώματα. Πλησίασε τὸ σκουληκάκι καὶ τὸ τσιμποῦσε μὲ προφύλαξη λίγο-λίγο, ὥσπου ἄφησε γυμνὸ τὸ ἀγκίστρι. Ὁ ψαράς ἔνωσε τὸ τσίμπημα καὶ τράβηξε τὸ ἀγκίστρι ἀπάνω μὲ ὀρμή. Τὸ ψαράκι ἦταν γύλος κι ἄρχισε νὰ γυρίζῃ χαρούμενο καὶ νὰ τραγουδῇ:

*Γύλος εἶμαι, σὲ γελῶ
καὶ τὸ δόλωμα χαλῶ.*

— Τὸν ψαρὰ τὸν γελᾷς, μὰ ὄχι καὶ μένα! εἶπε ἡ σουπιὰ. Ἄπλωσε τὰ πλοκάμια της κι ἄρπαξε τὸ παιγνιδιάρικο ψαράκι. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἔπιασε δυο-τρεῖς ἄλλους γύλους, ἓνα χάνο καὶ μιὰ μικρούλα πέρκα.

Τῆς κεντήθηκε πάλι ἡ ὄρεξη καὶ δὲν ἤθελε νὰ γυρίσῃ στὸ θαλάμι της. Μὰ τὴν ὥρα ποὺ ἐτοιμαζόταν ν' ἀρπάξῃ ἓνα μπαρμποῦνι χρυσοκόκκινο, πέρασε ἀπὸ πάνω της μιὰ βάρκα. Ἐνας ψαράς ὀρθὸς μὲ τὸ καμάκι στὰ χέρια κοίταζε προσεχτικὰ τὸ βυθό. Τσάκ! ἀκούστηκε, μὰ τὴν ἴδια ὥρα ἡ σουπιὰ ἔχυσε ἄλλο μελάνι καὶ γλύτωσε, κι ἔτσι τὸ καμάκι μπήχτηκε στὰ χαλίκια. Ἀπὸ τὸν κρότο ταράχτηκε τὸ χταπόδι μέσα στὸ θαλάμι του, τὸ εἶδε ὁ ψαράς, καὶ πρὶν προφτάσῃ νὰ χύσῃ κι αὐτὸ τὸ μελάνι του τὸ καμάκωσε καὶ τὸ τράβηξε ἀπάνω.

— Πάει ὁ ξάδερφος, εἶπε ἡ σουπιὰ καὶ γύρισε στὸ θαλάμι της χαρούμενη.

Ἐκεῖ γύρω κατοικοῦσαν κι ἄλλες σουπιές. Ἦταν

ἡ ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ γυρίσουν ὅλες· μὰ ἔλειπαν οἱ περισσότερες.

— Τί ἔγιναν οἱ ἄλλες; ρώτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾷς, ἀποκρίθηκε μιὰ. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε, βρεθήκαμε μέσα στὰ δίκτυα.

— Καὶ πῶς γλυτώσατε;

— Μαζὶ μὲ μᾶς μερδεύτηκε κι ἓνα δελφίνι. Τί κακὸ ἔκαμε τὸ θηρίο! Ἐφαγε ψάρια, σουπιὲς καὶ καλαμάρια, κι ἀφοῦ χόρτασε ἄρχισε νὰ σκίζη τὰ δίκτυα. Ἐτσι βρήκαμε κι ἐμεῖς καιρὸ καὶ φύγαμε.

— Καὶ ἀπὸ φαγί;

— Ποῦ εἶχαμε τὸ νοῦ μας γιὰ φαγί; Μὰ ἐδῶ κοντὰ ἦταν κάτι μικροὶ ἄστακοὶ ἀρωματωμένοι. Ἐξαφνα παρουσιάστηκε ἓνα χταπόδι καὶ μὲ μιᾶς λιγοθύμησαν ὅλοι τους. Χόρτασε κι αὐτό, μὰ καὶ μεῖς πήραμε τὸ μερδικό μας.

Α. Καρκαβίτσας

25. Ἡ ἱστορία τῆς δαχτυλήθρας.

Η ΤΑΝ άνοιξη καὶ ἡ μέρα ἦταν πολὺ ζεστή. Ἡ Ρόδω κατέβηκε στὸν κῆπο καὶ κάθησε νὰ κεντήση κάτω ἀπὸ μιὰ ἀνθισμένη νεραντζιά. Οἱ μέλισσες πετοῦσαν καὶ τρυγοῦσαν τὸ μέλι ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τους. Ἡ Ρόδω σὲ λίγο, καθὼς κεντοῦσε καὶ συλλογιζόταν τὸ μάθημα ποὺ εἶχε νὰ πῇ γιὰ τὸ σίδερο, ἀποκοιμήθηκε. Βελόνα, κέντημα, ψαλίδι καὶ δαχτυλήθρα ἔμειναν ἀπάνω στὴν ποδιά της. Στὸν

ὕπνο της φαντάστηκε τὴ δαχτυλήθρα νὰ λήῃ τὴν ἱστορία της στὸ ψαλίδι καὶ στὴ βελόνα...

* * *

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού ἤμουν φυλακισμένη βαθιὰ στὴ γῆ. Κι οἱ ἄλλες δαχτυλῆθρες καὶ σεῖς καὶ τ' ἀδέρφια σας, πού γυρίζουν τώρα σ' ὅλον τὸν κόσμο, ἤμαστε σύντροφοι. Μὰ δὲ μπορούσαμε νὰ πᾶμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Ὁ καθένας ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ μένῃ στὴ θέση του. Ἡμαστε τότε ἀκίνητοι μέσα στοὺς ἀπέραντους τοίχους τῆς φυλακῆς, σωροὶ ἀκάθαρτο σίδερο, ὅπως οἱ πέτρες.

Ἐκεῖ μέσα θὰ μείναμε ποιὸς ξαίρει πόσες χιλιάδες χρόνια. Κάποτε ἄκουσα χτύπο· ἓνα ρυθμικὸ χτύπο, πικ-πικ, ὅπως τὸ τικ-τάκ τοῦ ρολογιοῦ. Κάποτε σταμάτησε τὸ πικ-πικ, κι ἀκούστηκε μιὰ βροντὴ, πού σείστηκε ὁλόκληρη ἡ γῆ. Ἔτρεμα ἀπὸ τὸ φόβο μου. Πάλι ἀκούστηκε ὁ χτύπος καὶ πάλι βροντές, ὥσπου ἄκουσα τὸ χτύπο κοντὰ μου: πικ-πικ! πικ-πικ!.. Ἐξαφνα πάλι βρόντησε, κι ἓνα κομμάτι μεγάλο ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς φυλακῆς μας ἔπεσε κάτω.

Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς χώρισαν σὲ κομμάτια καὶ πετάχτηκαν ἔξω. Μαζί τους πετάχτηκα κι ἐγώ· μὰ ἀπὸ τὸ φόβο μου λιγοθύμησα. Οὔτε ἑβλεπα οὔτε ἄκουα πιά.

Ὅταν συνῆρθα, εἶδα νὰ στέκονται κοντὰ μου ἄνθρωποι μὲ λαμπίτσες ντυμένοι μαῦρα. Στὸ κεφάλι τους φοροῦσαν κασκέτα καὶ μερικοὶ κρατοῦσαν μυτερὰ σιδερένια ραβδιά καὶ σφυριά. Οἱ λαμπίτσες τους

φώτιζαν ἀρκετὰ γιὰ νὰ δῶ πὼς βρισκόμουν μέσα σὲ θόλο μεγάλο.

Σὲ λίγο οἱ ἐργάτες στάθηκαν στὴ σειρὰ ἀντίκρου στοὺς τοίχους τοῦ θόλου μὲ τὰ μυτερὰ σίδερα στὸ ἓνα χέρι καὶ μὲ τὰ σφυριὰ στὸ ἄλλο. Χτυποῦσαν τὸ σίδερο μὲ τὸ σφυρὶ στὸν τοῖχο καὶ ἔκαναν τρύπες, καὶ ἔτσι ξανάρχισε τὸ πικ-πικ. Ὅταν οἱ τρύπες γίνονταν ἀρκετὰ βαθιές, τὶς γέμιζαν μὲ δυναμίτη καὶ ἔτρεχαν νὰ κρυφτοῦν πίσω ἀπὸ κανένα βράχο φωνάζοντας: «φυλαχτήτε!» Ἐξαφνα μιὰ λάμψη πηδοῦσε στὰ σκοτεινά, καὶ ἀμέσως μιὰ βροντή, μπούμ! Τότε πάλι ἄλλο πλήθος ἀπὸ φυλακισμένο σίδερο πετιόταν ἔξω.

Αὐτὸ ἐξακολουθοῦσε γιὰ μέρες. Μιὰ μέρα ἓνας ἐργάτης μᾶς φόρτωσε στὸ κάρο καὶ μᾶς ἔσπρωχνε σὲ κάτι σκοτεινοὺς δρόμους. Ἦταν τόσο στενοὶ καὶ χαμηλοὶ οἱ δρόμοι, ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἀναγκαζόταν νὰ σκύβῃ. Ἐπειτα ἀπὸ πολλοὺς γύρους τὸ κάρο βγῆκε σὲ ἄλλο δρόμο πιὸ πλατὺ καὶ πιὸ ψηλό.

Αὐτὸς ὁ δρόμος μᾶς ἔβγαλε σὲ μιὰ λίμνη, ποὺ ἦταν μέσα μιὰ μεγάλη βάρκα. Μᾶς φόρτωσαν ἀπάνω στὴ βάρκα, κάθησε καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ φανάρι του καὶ ταξιδέψαμε ἀρκετὸν καιρὸ στὴν ὑπόγεια αὐτὴ λίμνη. Τί νὰ σᾶς πῶ ἦταν ἓνα ἄχαρο ταξίδι καὶ γιὰ μᾶς ἀκόμη ποὺ εἶχαμε συνηθίσει στὰ σκοτιάδια. Ἐκεῖ μέσα οὔτε φύτρωναν λουλούδια, οὔτε κελαηδοῦσαν πουλιά, οὔτε ψάρια κολυμποῦσαν. Κουφὰ βοοῦζε τὸ νερὸ κάτω ἀπὸ τὴ βάρκα, καὶ ὅταν χτυποῦσε στοὺς βράχους νόμιζε κανεὶς πὼς χτυποῦσε σὲ ἀδειανούς τάφους. Δὲ θυμοῦμαι πόσον καιρὸ ταξίδεψα, μὰ μοῦ

φάνηκε χρόνος. Τέλος σταμάτησε ή βάρκα. Ένας κουβας κατέβηκε από πάνω και ό εργάτης μās έρριξε μέσα. Άμέσως ό κουβας πήρε τόν άνήφορο. Τώρα ταξιδεύαμε στα ψηλά. Άνέβαινε κι ανέβαινε, κι ακόμη νά φτάσουμε άπάνω. Μιά στιγμή περάσαμε από κάποιο

παραθύρι κι είδαμε λίγο φως. Σκύβω κάτω, τί νά ιδω; "Ημαστε σ' ένα πηγάδι, κι ή βάρκα που μās έφερε φαινόταν κάτω βαθιά, σαν παντόφλα μικροϋ παιδιοϋ. Μά σέ λίγο και κείνη και μεϊς βρεθήκαμε πάλι στο σκοτάδι. Έπειτα από καιρό άρχισε νά φαίνεται λίγο φως στο γλυκοχάραμα, σιγά-σιγά όμως έφεγγε περισσότερο, ώσπου τέλος φτάσαμε στο φως του ήλιου.

* * *

Με τó τελευταίο αυτό ταξίδι τελείωσε κι ή ζωή μου στα βάθη της γης. Ό κουβας μās άδειασε άπάνω

Α. Κορκαβίτσα-Νόντα Έλατον, Τό Ραζακί Σταφύλι, Δ' Αημ., έκδ. α' 1932 10

σ' ἓνα σωρὸ ἀπὸ παλιούς συντροφούς καὶ χαιρόμουν τὴν ἡμέρα τὸν ἥλιο καὶ τὴ νύχτα τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα του.

Μὰ τὰ ξένα ἔχουν καὶ βάσανα. Μᾶς ξάπλωσαν ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ἀπάνω σὲ ξερὰ ξύλα ἀναμμένα. Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους συντροφούς εἶχα καὶ τὸ θειάφι· ποιὸς ξαίρει πόσες χιλιάδες χρόνια ἡμαστε μαζί. Τώρα τὸ θειάφι δὲ μπορούσε νὰ ὑποφέρῃ τὴ ζέστη κι ἔσκασε· ἔγινε ἀτμός, χύθηκε στὸν ἀέρα κι ἀπὸ τότε δὲν ξαίρω τί ἔγινε. Ἄμα κάηκαν τὰ ξύλα ἔσβησε ἡ φωτιά. Ἐμεῖς μείναμε ἐκεῖ κάμποσο καιρὸ καὶ μᾶς σκέπασε ἡ σκουριά.

Δὲν ξαίρετε τί σιχαμένο πρᾶμα πού εἶναι ἡ σκουριά. Μακάρι νὰ μὴ σκουριάσετε ποτέ. Οὔτε ἡ φλυαρία θὰ σὲ ὠφελήσῃ τότε, ψαλιδάκι μου, οὔτε ἡ ψιλὴ μύτη σου, ἀγαπημένο μου βελονάκι. Ἡ σκουριά εἶναι ἡ χειρότερη ἀρρώστια γιὰ μᾶς τὰ μέταλλα. Δὲν εἶναι μόνο πού μᾶς σαπίζει τὸ κορμὶ καὶ μᾶς καταστρέφει κάθε ὀμορφιά, μὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι μᾶς περιφρονοῦν καὶ μᾶς ρίχνουν στὰ σκουπίδια. Γιὰ τοῦτο καὶ μεῖς τότε ἀρχίσαμε νὰ στενοχωριόμαστε, πού δὲ μᾶς ἔβαζαν σὲ δουλειά.

* * *

Τέλος μᾶς πῆραν μιὰ μέρα, μᾶς ἀπλῶσαν σὲ σιδεροστρωμένα ἁλώνια καὶ μᾶς ἄρχισαν μὲ σιδερένια σφυριά· γκάπ-γκούπ! γκάπ-γκούπ! Μᾶς ἔδωσαν, μᾶς ἔδωσαν, ὥσπου μᾶς ἔκαναν τρίμματα. Ἐπειτα μᾶς ἔβαλαν σὲ τετράγωνες κάσες καὶ μᾶς ἄδειασαν σ' ἓνα φοῦρνο πού

ἔμοιαζε μὲ στρογγυλὸ πύργο. Ἔβλεπες κι ἔβγαιναν ἀπὸ μέσα κάτι κιτρινογάλαζες φλόγες ἑτοιμες νὰ γλείψουν τὸν οὐρανό. Σφύριζαν μὲ θυμὸ σὰ δαιμονισμένες. Πρώτη φορὰ πὺν φοβήθηκα στὴ ζωὴ μου! Μὰ οἱ ἐργάτες τὴ δουλειά τους! Ἀρπαζαν μιὰ κάσα ἀπὸ μᾶς καὶ μιὰ κάσα κάρβουνο καὶ τὰ ἔρριχναν μαζὶ στὸ ἀχόρταγο στόμα τοῦ θεριοῦ. Ἄ, τί ζέστη ἦταν ἐκείνη, ἀνυπόφορη! Καὶ μὴ θαρρῇτε πὼς μᾶς ἔλειπε ὁ ἀέρας. Ὁ φοῦρνος ἀπὸ κάτω εἶχε δυὸ τρύπες, κι ἔμπαινε ἀπὸ κεῖ ὁ ἀέρας σὰν τὸ σίφουνα. Μὰ ἀπὸ πάνω μᾶς ἔπεφταν ἀδιάκοπα ἄλλοι σύντροφοι καὶ κάρβουνα μαζὶ, κι ἔτσι ἡ φωτιά ὅλο μεγάλωνε. Θὰ ἔλιωνε κι ὁ ἴδιος ὁ φοῦρνος, ἂν δὲν ἦταν ἀπὸ τοῦβλα πὺν ἀντέχουν στὴ φωτιά. Μὰ δὲ μπορῶ νὰ πῶ, ἡ πολλὴ ζέστη μοῦ ἔκαμε κι ἕνα καλὸ. Ὅτι εἶχα ἀπάνω μου ἀκάθαρτο καὶ ξένο τὸ πῆρε καὶ μὲ καθάρισε. Ἀληθινά, χρωστῶ εὐγνωμοσύνη στοὺς ἀνθρώπους πὺν μ' ἔρριχναν στὸ φοῦρνο.

Ἀφοῦ περάσαμε τὸ φοῦρνο ἀπὸ πάνω ὡς κάτω, ἄνοιξε μιὰ τρύπα καὶ πρώτη πετάχτηκα ἔξω σὰν τρεχούμενο νερό, ροδοκόκκινη ἀπὸ τὴ ζέστη. Μπροστὰ στὸ φοῦρνο βρήκαμε αὐλάκια ἀπὸ ἄμμο καὶ χυθίκαμε μέσα. Ἐκεῖ σιγὰ-σιγὰ ἔφυγε ἡ ζέστη, πήξαμε καὶ γίναμε σιδερένια ραβδιά.

* * *

Τὰ ραβδιά τὰ ἔβαλαν πάλι σὲ καμίνι μὲ δυνατὴ φωτιά, μὰ δὲ μᾶς ἄφησαν οἱ ἐργάτες νὰ ξαναλιώσουμε. Μόνο πὺν γίναμε πυροκόκκινοι καὶ μαλακοὶ σὰν τὸ κερὶ. Ἐνας ἐργάτης μὲ μιὰ μεγάλη

τσιμπίδα ἄρπαξε τὰ ραβδιά, τὰ ἔβαξε στὸ ἄμόνι κι ἅπάνω χτυποῦσαν μεγάλα σφυριά. Πετοῦσαν σπίθες γύρω καὶ τὰ ραβδιά ὅλοι ἅπλωναν σὲ μάκρος καὶ σὲ πλάτος.

Ἔπειτα μᾶς ἀνάγκασαν νὰ περάσουμε μέσα ἀπὸ θεόρατους κυλίνδρους, ποὺ ἦταν ὁ ἓνας ἅπάνω στὸν ἄλλο. Αὐτοὶ μᾶς ζουλοῦσαν τόσο δυνατά, ποὺ ὅλοι μας γίναμε μιὰ λεπτὴ λαμαρίνα.

* * *

— Κι ἐγὼ λαμαρίνα εἶμαι, φώναξε ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κήπου ἓνας παραπεταμένος καὶ σκουριασμένος τενεκές. Χαίρομαι ποὺ σᾶς ξαναβλέπω, σύντροφοι.

— Μὴ μᾶς σκοτίζης, εἶπε τὸ ψαλίδι. Τώρα ποὺ σοῦ ἔφυγε τὸ καλαί καὶ ξεγανώθηκες μᾶς χαιρετᾷς. Ἄλλοτε μᾶς ἔκανες τὸ μεγάλο. Τὴ λάμψη ποὺ σοῦ ἔδινε τὸ καλαί τὴν ἔλεγες δική σου.

— Ναί, γιατί ἐσὺ τὴν ἔχεις ἀπὸ φυσικό σου! ἀπάντησε μὲ θυμὸ ὁ τενεκές.

— Ἀφῆστε τον τὸν καημένο, εἶπε ἡ δαχτυλήθρα. Ἀλήθεια, μερικὲς λαμαρίνες τὶς γάνωσαν μὲ καλαί κι ἔγιναν τενεκέδες. Τὶς ἄλλες τὶς ἔκοψαν λουρίδες καὶ ἀπὸ κάθε λουρίδα ἔφτιασαν κι ἓνα μακρὸ σωλῆνα, ἀπὸ μέσα κούφιο, ὅσο νὰ περνᾷ ἓνα δάχτυλο ἀνθρώπου. Κι ἐγὼ ἤμουν ἓνα κομμάτι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς σωλῆνες. Χαιρόμουν ποὺ πῆρα μορφὴ καὶ νόμιζα πὼς τέλειωσαν πιά τὰ βάσανά μου. Μὰ γελάστηκα τὸ μακρὸν κύλινδρο τὸν ἔκοψαν κομματάκια κομματάκια, κι

ἤμουν ἓνα κομμάτι ἐγώ, κι ἀπάνω μου κόλλησαν ἓνα σκέπασμα θολωτό, σφιχτά, πού νομίζεις πὼς εἴμαστε ἓνα. Μιὰ ρόδα μὲ μύτες μοῦ κέντησε τὰ πολλὰ μάλιστα κι ἔτσι ὕστερα ἀπὸ τόσα βάσανα ἔγινα δαχτυλήθρα.

* * *

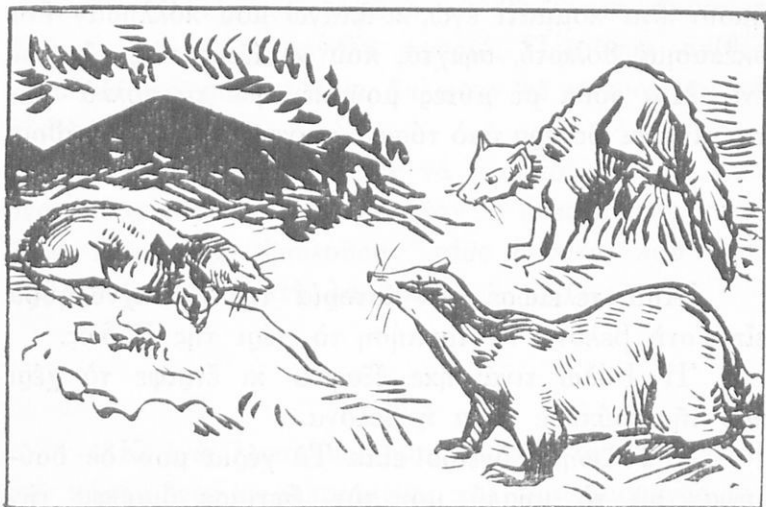
Ἄμα τελείωσε τὴν ἱστορία της ἡ δαχτυλήθρα εἶπε στὴ βελόνα νὰ τρυπήσῃ τὸ χέρι τῆς Ρόδως.

Ἡ Ρόδω τινάχτηκε ἔξαφνα κι ἔτριψε τὸ χέρι πού τῆς τρύπησε τάχα ἡ βελόνα.

— Τί ζωνηρὸ ὄνειρο! εἶπε. Τὰ χέρια μου δὲ δούλεψαν, μὰ τὸ μυαλό μου τὴν ἔφτιασε ὁμορφα τὴν ἱστορία.

Νώντας Ἐλατος

26. Ὁ τυφλοπόντικας κι οἱ φίλοι του.

Α΄

ΜΙΑ φορὰ κι ἔναν καιρὸ ὁ τυφλοπόντικας κά-
θησε στὴν τρύπα του συλλογισμένος.

— Πλάκωσαν δύσκολοι καιροί, εἶπε,
μῆτε κάμπια, μῆτε σκουλήκι βρίσκεται στὰ κατώγια
μου. Ὡς τώρα καλὰ πήγαμε χάρη στὸ χειμῶνα κα-
θὼς ἦταν τὰ ζωντανὰ ἀποκαρωμένα, χάπ! καὶ τ' ἄρ-
παζα χωρὶς κόπο.

— Μὰ σὰν πολλὰ λέω, πρόστισε ἔλπειτα ἀπὸ

λίγο. Εἶμαι νησιτικός ἀπὸ τὴν αὐγὴ καὶ πάει μεσημέρι· δυὸ ὥρες ἀκόμη καὶ πεθαίνω.

* * *

Βγῆκε ἀπὸ τὰ κατώγια του, ἀνέβηκε στὸ ἀπάνω πάτωμα, ποὺ εἶχε τὴν καθαυτὸ φωλιά του. Ἀπὸ κεῖ μ' ἓνα λοξὸ δρομάκι ἀνέβηκε στ' ἀνώγια του.

— "ὦ, τίς νυφοῦλες μου! εἶπε καθὼς εἶδε μερικὲς κάμπιες καὶ δυὸ-τρία σκουλήκια. Καὶ μ' ἓνα χάπ! οὔτε ἦταν οὔτε φάνηκαν· τίς ἔφαγε ὅλες μονομιᾶς.

— Καλὸ φαγί, μὰ λίγο, συλλογίστηκε. Τί νὰ γίνη; Φαίνεται πὼς μυρίστηκαν τὴν ἄνοιξη καὶ πῆραν δρόμο στὰ ψηλά. "Ἄς πᾶνε, ἄς πᾶνε, πρόστεσε πικραμένος· γρήγορα θὰ πέσουν στίς μύτες τῶν πουλιῶν. Μὰ τί μὲ μέλει; Μοναχὰ πὼς ἀπὸ δῶ κι ἔμπρὸς θὰ κοπιᾶζω πολὺ γιὰ τὸ φαγί μου.

* * *

Μπῆκε στὴν πλαγινὴ τρύπα καὶ ἄρχισε μὲ τὸ μουσούδι του νὰ σκάβη πρὸς τ' ἀπάνω. Ἐσκαψε κάμποση ὥρα, κι ἄρπαξε τὰ σκουλήκια καὶ τίς κάμπιες ποὺ ἀπαντοῦσε μπροστά του. Ξαφνικὰ στάθηκε ἀνήσυχος.

— "Ἡ ὁ κυρ Μηνᾶς ὁ περιβολάρης εἶναι ἀπάνω ἢ ἡ κυρὰ Μάρω, εἶπε συλλογισμένος.

Καὶ μὲ τὰ πόδια του σκόρπισε τὸ χῶμα καὶ τραβήχτηκε μέσα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή μιὰ ἀτσαλέ-

νια φέτα ἄστραψε ἅπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ γέμισε τὸ λαγούμι χαλίκια καὶ χῶματα.

— Μπράβο σου, κύρ Μηνά! Λίγο ἀκόμη κι ἡ ἀξίνα σου θὰ μ' ἔκοβε σὰ ραπάνι, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας παραπονιάρικα.

— "Αδिका κακομελέτησα τὴν καημένη τὴν ἀλεπού. Ἐκείνη ξαίρει νὰ κάνη τὶς δουλειές της μιὰ χαρά· παραμονεύει ὥσπου νὰ πεταχτῶ ἔξω καὶ μ' ἀρπάξει. Ὁ κύρ Μηνάς ὅμως δὲν κρατεῖ τὰ νεῦρα του· βιάζεται νὰ τελειώσῃ καὶ γι' αὐτὸ τὴν παθαίνει. "Ας εἶναι, «τὸ καλὸ τὸ παληκάρι ξαίρει κι ἄλλο μονοπάτι», πρόστεσε μπαίνοντας σὲ ἄλλο στενό. "Ας πάω νὰ δῶ τί γίνεται ὁ κύρ ἀσβός, ὁ γείτονάς μου. Ξύπνησε τάχα ἢ κοιμᾶται ἀκόμα; "Αν δὲν πάω νὰ τὸν ξυπνήσω, εἶναι καλὸς νὰ κοιμᾶται ὡς τὸν ἄλλο χεϊμῶνα.

* * *

Πέρασε κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ βγῆκε σ' ἓνα δασωμένο λόφο, πού τὸν ἔλουζε ὁ ἥλιος. Δυὸ δεντράκια ἔστεκαν γυρτὰ στὴν κορυφὴ καὶ στὰ πόδια του μουρμούριζε μιὰ βρουσούλα.

— Κόσκινο τὸν ἔκαμε τὸ λόφο ὁ φίλος, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας, καὶ πῆγε κοντὰ σὲ μιὰ τρύπα.

— Σωστὸ λεβέτι ἀναποδογυρισμένο! πρόστεσε ὅταν κοίταξε μέσα. Καὶ τί πάστρα! οὔτε τὸ καλύτερο σαλόνι τῆς Ἀθήνας. Τὸ ταβάνι του σωστὸ δίχτυ πλεγμένο μὲ τὶς ρίζες τοῦ δέντρου· ἔχει καὶ

τρυπίτσες για ν' ανανεώνεται ὁ ἀέρας... Κουμπάρε! ἔ, κουμπάρε! φώναξε δυνατά.

— Ποιός; βγήκε ἀπὸ τὸ σκοτάδι μιὰ φωνὴ νυσταγμένη.

— Φίλος, ἀπάντησε ὁ τυφλοπόντικας. Κι ἀμέσως ἄρπαξε δυὸ ποντικάκια ποὺ πετάχτηκαν ἀπὸ τὸ ξεστον στρῶμα τοῦ ἀσβόυ.

— Ποιός μοῦ τρώει τὰ ποντίκια μου; ρώτησε δυσανεκτῆς ὁ ἀσβός, χωρὶς ν' ἀνοίξη τὰ μάτια του.

— Τί; μήπως τὰ ἤθελες; ρώτησε ὁ τυφλοπόντικας, καὶ γύρισε δεξιὰ κι ἀριστερὰ μὴν πετύχει κι ἄλλα. Εἶπα, πὼς ἐσὺ δὲν ἔχεις ἀνάγκη. Σέρνεις ἀπάνω σου τὸ φαγί σου. Ἀλίμονο σὲ μᾶς, ποὺ τὸ τρώμε μὲ τὸν ἰδρωτὰ μας.

— Τί λές, ἀδερφέ! δὲ βλέπεις πὼς ἀπόμεινα πετσοὶ καὶ κόκκαλο! παραπονέθηκε ὁ ἀσβός. Ἔλα κοντὰ νὰ μὲ δῇς πὼς κατάντησα.

— Σὲ βλέπω, σὲ βλέπω, ἔκαμε ὁ τυφλοπόντικας φυλαχτά. Ἄν καὶ δὲν ἔχεις ἀκόμη δύναμη νὰ κουνιθῇς ἀπὸ τὸν τόπο σου, καλύτερα νὰ βλεπώμαστε ἀπὸ μακριά.

— Ἔχεις ἄδικο νὰ φοβᾶσαι ξαίρεις πόσο σ' ἀγαπῶ, εἶπε ὁ ἀσβός.

— Κι ἐγώ δὲ βλέπεις; Ἄμα κατάλαβα πὼς ζέστανε ὁ καιρός, ἐσένα συλλογίστηκα. Κι ἔτσι εἶναι, ἀδερφέ! λαγουμιτζῆς ἐσύ, λαγουμιτζῆς ἐγώ, ταιριαζουμε. Μὴ θὰ μοιάσουμε τοὺς κύρ Μηνάδες, ποὺ δὲ χωνεύει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο;

* * *

— “Αφησέ τους! εἶπε ὁ ἀσβὸς μὲ περιφρόνηση. Δὲ μοῦ λές· ἔχει ζέστη ἔξω; Μπορῶ νὰ πάω νὰ πιῶ λίγο νερό;

— Ζέστη, λέει Πάω νὰ σκάσω. Μὰ θὰ πῆς εἶναι καὶ ἀπὸ τὴ στενοχώρια μου.

— Γιατί; τί ἔπαθες; ρώτησε περίεργος ὁ ἀσβός.

— Τί νὰ πάθω; Δὲ μ' ἀφήνει νὰ σταθῶ σὲ μιὰ μεριά ὁ κύρ Μηνάς! Τί ἔχει μαζί μου αὐτὸς ὁ χριστιανός; Λέει πὼς τοῦ χαλῶ τὶς ρίζες ἀπὸ τὰ λαχανικά του. Ἐγὼ τ' ὀρκίζομαι, κουμπάρε, πὼς δὲ δοκίμασα ρίζα στὴ ζωὴ μου!

— Ἄμ ἐμένα; Τί τοῦ κάνω καὶ μὲ κυνηγᾷ ἐμένα, εἶπε ἀγαναχτισμένος κι ὁ ἀσβός. Θὰ πῆς, τρώω κάποτε κανένα σταφύλι. Μὰ τὸ σταφύλι εἶναι ἴσα-ἴσα πού τοῦ χαλᾷ τὸ κεφάλι· πόσα κακὰ δὲν ἔπαθε ὡς τώρα ἀπὸ τὸ κρασί του; Θὰ πῆς πὼς ρημάζω κάποτε τὶς φωλιές τῶν πουλιῶν καὶ ξεκάνω τὰ λαγουδάκια. Μὰ σκέψου καὶ τί ὠφέλειες ἔχει ἀπὸ μένα: Ἀπὸ τὸ τομάρι μου κάνει ἀδιάβροχα πετσίᾳ· ἀπὸ τὶς τριχὲς μου ἔχει μαλακὲς βοῦρτσες καὶ πινέλα· μὲ τὸ ξίγκι μου γιατρεύει τοὺς ρευματισμούς του καὶ κάπου-κάπου δοκιμάζει καὶ τὸ κρέας μου.

— Ἄμ ἂν εἶχε μυαλὸ ὁ κύρ Μηνάς, πρόστεσε θυμωμένα κι ὁ τυφλοπόντικας, ὅχι μόνο δὲ θὰ μᾶς κυνηγοῦσε, μὰ καὶ θὰ μᾶς ἔτρεφε καὶ θὰ φρόντιζε πὼς νὰ γίνουμε περισσότεροι.

— Ἔτσι ἄδικος εἶναι ὁ κόσμος, καημένε.

— Ἀλήθεια! ἔκαμε ὁ τυφλοπόντικας. Παραμίλησα καὶ πείνασα πάλι· πάω νὰ φάω τίποτα καὶ γυρίζω.

— Ἄ, φαγά!

— Ἀμ δὲν πᾶς δὰ καὶ τοῦ λόγου σου πίσω, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας· μόνο ἡ τεμπελιά σου εἶνε μεγαλύ-
τερη ἀπὸ τὴν πείνα σου. Γειά σου καὶ τὰ ξαναλέμε.

Β'

Ὅταν ἔφυγε ὁ τυφλοπόντικας, ὁ ἄσβὸς τέντωσε τὰ ποδαράκια του μὲ τὰ φτυαρωτὰ νύχια, ἔτριψε τὰ μάτια του, καὶ τρικλίζοντας πῆρε τὸ στενὸ πὺν τὸν ἔβγαλε στὴ βρυσούλα. Στάθηκε θαμπωμένος ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς· τ' ἄφτιά του ἄκουαν εὐχάριστα, ἔπειτα ἀπὸ τόσους μῆνες, τὸ γλυκὸ μουρμούρισμα τοῦ νεροῦ. Μὰ ἡ δίψα του ἦταν τόση, πὺν γρήγορα βούτηξε καὶ ἄρχισε νὰ πίνη. Ἐπινε βιαστικά καὶ κάθε τόσο ἄφηνε τὸ νερὸ καὶ χωνόταν στὴν τρύπα του μὲ φόβο.

Ἐξαφνα, καθὼς ἦταν ἑτοιμος νὰ ξαναβγῇ, ἓνας μεγάλος σκύλος χύθηκε στὴ βρύση καὶ χλάπ! χλάπ! ἄρχισε νὰ πίνη νερό. Σὲ λίγο ἀκούστηκαν βαριὰ πα-
τήματα καὶ φάνηκε νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ λόφο ἓνας κυνηγὸς μὲ τὸ τουφέκι του.

— Σκυλὶ ἀπὸ ράτσα, μουρμούρισε ὁ ἄσβός. Τὰ μακριὰ ἄφτιά του καὶ τὰ λιγνὰ ποδάκια του εἶναι κα-
μωμένα γιὰ κυνήγι· ἄς τραβηχτῶ, λέω.

Δὲν πρόφτασε νὰ τὸ εἰπῇ, κι ὁ σκύλος σήκωσε τὸ κεφάλι του ψηλά, ἔπειτα τὸ χαμήλωσε καὶ τράβηξε

ἴσα γιὰ τὴν τρύπα τοῦ ἄσβου. Ὁ κυνηγὸς εἶδε τὸ σχῆμα, σήκωσε τὸ τουφέκι του καὶ περίμενε.

— Κάμε ὄρεξη, μουρμούρισε περιπαιχτικά ὁ ἄσβος. Δὲ φοβοῦμαι καὶ τόσο. Ἄν ἦταν ὁ στραβοπόδης ὁ ξάδερφός σου, μάλιστα. Ἀφοῦ κι ὁ κὺρ Μηνᾶς τὸν λέει ἄσβοκυνηγάρη! Ἀπλώνει σὰ λάστιχο καὶ χώνεται στὴ στενωπότερη τρύπα τῆς φωλιάς μου... Ἐσὺ ὅμως δὲν καταδέχεσαι νὰ μπῆς στὸ χαμόσπιτό μου· ἔχεις ψηλὰ τὴ μύτη.

Μὰ γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια χώθηκε ὁ ἄσβος στὴ φωλιά του. Βρῆκε στὸ στρῶμα μερικὰ σκουληγκάκια, τὰ ἔφαγε ἄργα-ἄργα κι ἀπολαυστικά καὶ πάλι πλάγιασε. Πρὶν νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος ἀκούει πατημασιές.

* * *

— Ποιός; κάνει μισανοίγοντας μὲ κόπο τὰ μάτια του.

— Ἡ ξαδέρφη σου, ἡ νυφίτσα, ἀποκρίθηκε μιὰ ψιλὴ-ψιλὴ φωνή.

— Ἡρθες καὶ τοῦ λόγου σου νὰ φᾶς ποντίκια; λέει ὁ ἄσβος δυσαρεστημένος. Καὶ γύρισε ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρό.

— Ναί, ὄρεξη γιὰ ποντίκια ἔχω! εἶπε ἡ νυφίτσα. Δὲ λές, πὺν παραλίγο νὰ μὴν ἔχῃς πιά ξαδέρφη!

— Τί λές;

— Ἐκεῖνο πὺν σοῦ λέω. Ἄφησε νὰ ξεκουρασῶ, κι ἔπειτα ν' ἀκούσης τί τραβᾷ ἡ ἄμοιρη ἡ γενιά μας.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἕνα ποντικάκι προόβαλε ἀπὸ τὸ

στρώμα τοῦ ἄσβοῦ καὶ καθὼς ἄκουσε τὰ λόγια τῆς νυφίτσας βγῆκε θαρρετὰ καὶ κάθησε ν' ἀκούσῃ. Ἡ νυφίτσα ἀληθινὰ δὲν εἶχε ὄρεξιν καὶ φαινόταν πολὺ ταραγμένη· τὰ τρυφερὰ πλευρὰ τῆς ἀνοιγόκλειναν σὰ φυσερό. Μὰ καθὼς εἶδε τὸ ποντικᾶκι δὲν κρατήθηκε· χάπ! τὸ ἄρπαξε στὰ σουβλερὰ δοντάκια τῆς.

— Τ' εἶναι πάλι; ρώτησε ὁ ἄσβός. Δὲν εἶπες πὼς δὲν ἔχεις ὄρεξιν;

— Αὐτὴ δὲν ἔχει ὄρεξιν, ποὺ τρώει καὶ μένα! ἀκούστηκε ὁ τυφλοπόντικας. Κι ἔβγαλε ἀπὸ μιὰ τρύπα τὸ βρεμένο μουσούδι του.

— Ὅχι, στὴν τιμὴ μου! καθὼς ὀρκίζεται ὁ κύρ Μηνάς, ὅταν λέη ψέματα, εἶπε ἡ νυφίτσα. Τὸ ποντικᾶκι ἔδειξε μεγάλη ἀδιαντροπία καὶ γιὰ τοῦτο τιμωρήθηκε.

— Ἄφησε τὰ δασκαλέματα καὶ πές μας, εἶπε ὁ ἄσβός.

* * *

— Ἐγώ, ποὺ λέτε, ἄρχισε ἡ νυφίτσα, πέρασα τὸ χειμῶνα μέσα σ' ἓνα στάβλο, ἐδῶ κοντά. Καὶ δὲν πέ-
ρασα ἄσκημα· συγύρισα τὰ κοτέτσια, ποὺ δὲ θὰ λα-
λήσῃ τοῦ χρόνου πετεινός. Καὶ γιατί, λές; Ἀπὸ ἀγάπῃ
στὸ αἷμα, ὅπως λέει ὁ κύρ Μηνάς; Ὅχι, μὰ τὴ φι-
λία μας, τυφλοπόντικα.

— Μὴν ὀρκίζεσαι, καημένη καὶ σὲ πιστεύουμε, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

— Τὸ πείσμα μ' ἔκαμε, ἐξακολούθησε ἡ νυφίτσα. Καὶ γιατί, θὰ πῆς; Ἦταν μιὰ χήρα στὸ χωριό, κι

ἔλεγε πὼς θὰ μὲ κάμη νὰ μὴν πειράξω κλωσσοπούλι. Πήγαινε ἀπὸ κοτέτσι σὲ κοτέτσι καὶ μὲ πάντρευε, λέει. Ἔφτιανε μιὰ μικρὴ ρόκα, ἔβαζε λίγο μαλλὶ ἀπάνω, τὴν ἔμπηγε στὴν αὐλὴ κι ἔλεγε τὸ ξόρκι της. Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, τὴν ἔκανα γοῦστο τὴν κυρὰ Χαρίκλεια. Μοῦ ἄρεσε, καθὼς στεκόταν θεόψηλη στὴ μέση τῆς αὐλῆς κι ἔλεγε τὸ ξόρκι της:

Παντρεύω τὴ νυφίτσα, παντρεύω τὴν κυρά.

Τῆς δίνω πέντε ρόκες καὶ φόρτωμα προικιά!

— Πήγαινα ἀντίκρυ της, καθόμουν στὰ πίσω πόδια μου καὶ τῆς ἔπαιζα ἀπάνω κάτω τὰ χέρια, τὴν κοίταζα κατάματα, ὥσπου ἔσκαζε στὰ γέλια. Ἔχανε τότε τὸ ξόρκι καὶ τὸ ξανάρχιζε:

Παντρεύω τὴ νυφίτσα, παντρεύω τὴν κυρά.

Τῆς δίνω πέντε ρόκες καὶ φόρτωμα προικιά!

* * *

— Τὸ ἴδιο παιγνίδι ἔκαμε καὶ σήμερα. Μὰ βλέπω ἑξαφνα τὴ χήρα ν' ἀνοίγη τὸ στόμα της σὰν πηγάδι καὶ νὰ κοιτάζῃ ψηλά. Ὅσπου νὰ συλλογιστῶ τί τρέχει, νιώθω κάτι νύχια νὰ μὲ σφίγγουν.

— Ὁ κύρ Μηνάς! λέει ὁ τυφλοπόντικας μὲ ἀνατριχίλα.

— Ὁ σκύλος! λέει ὁ ἄσβός.

— Καλὲ τί Μηνάς καὶ σκύλος; κάνει ἡ νυφίτσα, τὸ ὄρνιο.

— Τὸ ὄρνιο!

— Ναί, τὸ ὄρνιο! ξανάειπε ἡ νυφίτσα. Μ' ἄρπαξε στὰ νύχια του καὶ τραβήξε ψηλά. Στὴν ἀορχὴ ἔκλεισα τὰ μάτια μου.

— Καθὼς χτυποῦσε τὰ φτερά του τ' ὄρνιο καὶ βούιζε ὁ ἀέρας στὸ πέρασμά του, λιγοθύμησα. Μὰ σὲ λίγο συνήρθα, καὶ καθὼς εἶδα γύρω μου, τὰ ἔχασα. Τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ θᾶμα! Κάμποι, βουνά, λειβάδια, δάση, ποτάμια, νά! πλάκα ἀπὸ κάτω μου.

— Καλέ!
τί εἶστε σεῖς,
θεοί; τοῦ λέω
τοῦ ὄρνιου.

— Ἄμ τί
θαρρεῖς; κάνει
περήφανα. Σὰν
ἐσᾶς πὺν τρυ-
πώνετε στὸ χῶ-
μα; Ζωὴ τῇ
λέτε καὶ τῇ δι-
κή σας;

— Ἀλή-
θεια, τοῦ ἀ-
παντῶ. Καὶ γυ-
ρίζοντας δεξιὰ
βλέπω μιὰ ἀ-

πέραντη ἀπλωσιά, πὺν ἔλαμπε σὰ γαλάζιο ἀτλάζι.

— Σὰν τὰ νυφιάτικα φορέματα πὺν σκίσεις ἀπὸ
τῇ ζήλεια σου, τὴν ἔκοψε ὁ τυφλοπόντικας.

— Ἀφῆσε τίς ἀνοησίες κι ἄκουσε, λέει ἡ νυφί-

τσα. Καθὼς βλέπω, τέτοιο πράμα, θαύμασα. Τί εἶναι κεῖνο; ρωτῶ.

— Δὲν τὸ ξαίρεις; Ἡ θάλασσα.

— Ἡ θάλασσα! Καὶ κεῖνα τὰ δέντρα ποὺ βγαίνουν ἀπὸ μέσα;

— Κρά! κρά! κρά! γέλασε δυνατὰ τὸ ὄρνις· δὲν εἶναι δέντρα, κυρὰ νυφίτσα μου, εἶναι καράβια.

— Καράβια! καὶ τί τὰ κάνουν;

— Νά, ταξιδεύουν πέρα δῶθε οἱ ἄνθρωποι.

— Μπά! ἔκαμα μὲ στεναγμό, νὰ σοῦ πῶ, ζηλεύω τὴ ζωὴ σας· ἤθελα νὰ ἦμουν κι ἐγὼ ὄρνις.

— Σὲ λίγο θὰ γίνης, μοῦ λέει.

— Πῶς θὰ γίνω;

— Νά. Ὅταν πάω στὴ φωλιά μου, θὰ σὲ φάω καὶ θὰ γίνης καὶ σὺ ὄρνις, μοῦ λέει. Πάγωσα ὅλη καθὼς ἄκουσα «θὰ σὲ φάω». Εἶχα ξεχάσει γιατί μ' ἄρπαξε στὰ νύχια τοῦ ὁ ἄγριος ἀεροδρόμος.

— Χί, χί, χί! γέλασε πονηρὰ ὁ τυφλοπόντικας. Ἔλεγε πὼς σὲ πηγαινέ νὰ σὲ παντρεύῃ;

— Χά, χά, χά... ἔκαμε κι ὁ ἀσβὸς δυνατὰ. Τί νὰ σοῦ πῶ, ξαδέσφη, τόσο ἀνόητη δὲ σὲ περιμένα, εἶπε.

— Λέτε; ρώτησε πονηρὰ ἡ νυφίτσα, θὰ τὸ δοῦμε. Λοιπὸν, καθὼς ἄκουσα «θὰ σὲ φάω», τὰ χρειάστηκα. Πρέπει δίχως ἄλλο νὰ βρῶ τρόπο νὰ γλυτώσω, συλλογίστηκα.

— Γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ, τοῦ λέω ξαφνικά.

— Τί θέλεις; κάνει τὸ ὄρνις. Καὶ μοῦ φέρνει τὸ ἀφτί του κοντὰ στὸ μουσούδι μου. Δὲ χάνω καιρό, τοῦ

δίνω μιὰ δαγκωσιὰ στὸ λαιμό· πήδησε τὸ αἷμα. Νιώθω ἀμέσως νὰ παραλύουν τὰ φτερὰ καὶ τὰ νύχια του. Μ' ἀφήνει τώρα, μὰ δὲν τ' ἀφήνω ἐγώ· ἂν ἔπεφτα ἀπὸ τόσο ὕψος θὰ γινόμουν κομμάτια. Καρφώνω τὰ δοντάκια μου στὸ λαιμό του καὶ πέφτουμε, ἐγὼ ἀπὸ πάνω καὶ τὸ ὄρνιο ἀπὸ κάτω ψόφιο. Ὑψώθηκα πάτησα τὸ χῶμα, δρόμο στὸ λαγούμι σου, ξαδερφούλη...

Καὶ μὲ τὸ λόγο χύμηξε ἀπάνω στὸν τυφλοπόντικα. Νόμισε πὼς θὰ τὸν ἔβρισκε ξεχασμένο, νὰ κλείσει τὸ πάθημά της μ' ἓνα καλὸ φαγί. Μὰ ὁ τυφλοπόντικας μὲ δυὸ πηδήματα χώθηκε σὲ μιὰ τρύπα καὶ πήρε δρόμο κατὰ τὴ φωλιά του.

* * *

— Κόπιασε, κυρὰ νυφίτσα, κόπιασε! τῆς φώναξε χοροῦδευτικά.

Χύθηκε κείνη πίσω του, μὰ βρέθηκε σὲ βαθὺ σκοτάδι· οὔτε τὴ μύτη της δὲν ἔβλεπε. Δὲν ἔλεγε ὅμως νὰ γυρίσει πίσω. Ἀπλώσε τὰ μακριὰ της μουστάκια, καὶ καθὼς ἐκεῖνα ἄγγιζαν τὰ πλευρὰ τοῦ δρόμου, ἔτρεχε στὸ σκοτάδι σὰ νὰ εἶχε τέσσερα τὰ μάτια της. Ὅπου τύχαινε γωνιά, τὰ μουστάκια τὴν ὠδηγοῦσαν νὰ γυρίσει δεξιὰ ἢ ἀριστερά, τὸν ἀνήφορο ἢ τὸν κατήφορο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν δῇ τὸν τυφλοπόντικα, ἀδύνατο. Ἐκεῖνος ἤξαιρε τὰ κατατόπια, καὶ πότε χωνόταν στὸ κατώγι, πότε σκαρφάλωνε στ' ἀνώγια, πότε κατέβαινε στὸ μεσαῖο. Ἀποκεῖ σήκωνε τὰ χόρτα, πού εἶχε γιὰ στρώμα, κι ἔπαιρνε δρόμο λοξὰ στὰ βάθη

Α. Καρκαβίτσα-Νόντα Ὑψώθηκα, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Ἀ' Δημ., ἐκδ. α' 1932 II

τῆς γῆς. Μὰ γιὰ νὰ τὴν πειράξῃ περισσότερο, τραγουδοῦσε τὸ ξόρκι, πὺν λένε οἱ νοικοκυρὲς γιὰ νὰ τὴν καλοπιᾶσουν νὰ μὴ χαλάῃ τὰ προικιά τους:

*Κόπιασε, κυρὰ νυφίτσα,
γιὰ νὰ φᾶς τίς τηγανίτες...*

— Ἐσένα θὰ φάω! ἔλεγε ἡ νυφίτσα. Κι ἔτριζε τὰ δόντια της.

Ὁ τυφλοπόντικας τραγουδοῦσε:

*Μὴν πειράζῃς τὰ προικιά,
θὰ σοῦ κάμουνμε χρυσά,
ὀλόχρυσα κι ὀλόαργυρα.*

— Ποῦ θὰ μοῦ πᾶς! λίγο καὶ θὰ σ' ἔχω στὰ νύχια μου! φοβέριζε ἡ νυφίτσα.

Κι ὁ τυφλοπόντικας ἔξακολουθοῦσε:

*Θὰ σοῦ δώσουμε γαμπρό,
νὰ παντρευτῇς, νὰ σπιωνθῇς,
νὰ γυνῇς νοικοκυρούλα,
νὰ μὴν τρέχῃς πὰ στὴ ρούγα...*

— Καὶ σένα θὰ σὲ στείλω δῶρο στὸ γαμπρό, λέει μὲ χαρὰ ἡ νυφίτσα, μιὰ στιγμὴ πὺν ἔνιωσε νὰ χώνουνται τὰ νύχια της σὲ κρέας.

— Τζί, τζί, τζί! ἀκούστηκε μιὰ ψιλὴ φωνίτσα. Δὲν εἶμαι ὁ τυφλοπόντικας· εἶμαι σωστὸ ποντίκι.

— Δὲν πειράζει. Νόστιμο εἶσαι καὶ σύ. Μὰ τί θέλεις ἐδῶ;

— Μὲ κυνηγοῦσε ὁ τυφλοπόντικας. Νά, ἀπὸ δῶ πάει. Ἄφησέ με μένα, τὸ κακόμοιρο.

— Τί; Μὲ πῆρες γιὰ τὸ σκύλο, ποὺ ἄφησε τὸ κρέας ἀπὸ τὰ δόντια του, γιὰ νὰ πιάσῃ κεῖνο ποὺ ἔβλεπε στὸ νερό; Ὁχι, φιλαράκο μου, κάνεις λάθος.

Ἔτρεξε λίγο ἀκόμη, κι ἀφοῦ ἀπελπίστηκε γύρισε στὴ φωλιά τοῦ ἀσβοῦ.

* * *

— Ἔ, τὸν ἔφαγες τὸν κακομοῖρη τὸ φίλο μου; ρώτησε ὁ ἀσβός.

— Ὁχι, τὸν ἄφησα νὰ παχύνη λιγάκι εἶναι ἀδύνατος.

— Χὰ χά χά! γέλασε ὁ ἀσβός. Σὰν τὴν κυρὰ ἀλεπού! Πέρσι μὲ κάλεσε νὰ μὲ φιλέψῃ σταφύλια. Πᾶμε, ποὺ λές, ποῦ νὰ μπορέσῃ νὰ φτάσῃ τὴν κληματαριά. Ἀφοῦ εἶδε πὼς δὲ γίνεται τίποτα, μοῦ λέει: Εἶναι ἄγουρα, κουμπάρε· ἅμα γίνουν ξαναερχόμαστε. Χὰ χά χά! ἀκοῦς ἄγουρα, ποὺ ἔσταζαν μέλι; Τὸ ἴδιο καὶ τοῦ λόγου σου τώρα.

— Ἄς εἶναι ὅπως τὸ λές. Γεῖά σου, εἶπε δυσσαρεστημένη ἡ νυφίτσα.

— Στὸ καλὸ. Καλὴ ἀντάμωση.

Γ'

Ἦρθε ὁ Ἀπρίλης. Ὁλος ὁ κάμπος ἦταν πράσινος καὶ λουλουδιασμένος. Τὰ κοτσύφια, οἱ κορυδαλοί, τ' ἀηδόνια, ὅλα τὰ πουλιὰ φτερούγιζαν στὰ κλαριά καὶ κελαηδοῦσαν χαρούμενα.

Ὁ τυφλοπόντικας, καθὼς κυνηγοῦσε, ἄκουσε μιὰ μέρα μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ δάσος: «κούκου! κούκου!»

— Κι ἄλλος φαγὰς μᾶς ἦρθε, συλλογίστηκε. Φαγὰς, μὰ κακὸς νοικοκύρης. Οὔτε φωλιά χτίζει, οὔτε τ' αὐγά του κλωσσᾷ. Τὰ γεννᾷ σὲ ξένες φωλιές καὶ δὲ γυρίζει νὰ τὰ κοιτάξῃ. Δὲ σοῦ λέω! Τρώω κι ἐγώ, μὰ δὲν τοῦ μοιάζω στὴν κακομοιριά.

Ἐφαγε δυὸ κάμπιες κι ἔπειτα εἶπε:

— Καيرὸς νὰ φροντίσω γιὰ τὸ νοικοκυριό μου. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, γυναῖκα, γύρισε κι εἶπε σὲ μιὰ κομπή τυφλοποντικίνα, ποὺ κυνηγοῦσε ἐκεῖ κοντά· τὸ κυνήγι λιγόστεψε ἐδῶ πέρα.

— Τὸ βλέπω κι ἐγώ, ἀπάντησε ἐκείνη λυπημένη.

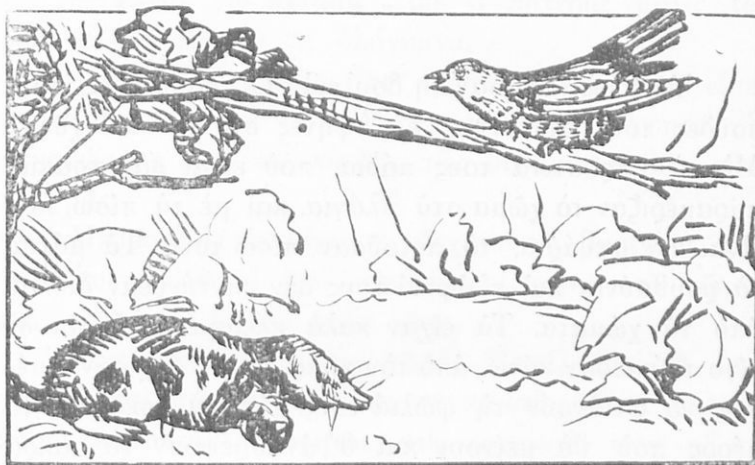
— Καλὰ θὰ κάμουμε, λέω, νὰ περάσουμε αὐριο τὸ ποτάμι καὶ νὰ πᾶμε στὸν ἀντικρινὸ τὸν κῆπο.

— Ὅπως θέλεις, ἄντρα μου, λέει ἡ τυφλοποντικίνα πρόθυμα.

Ἔτσι τὴν ἄλλη τὴν αὐγὴ ὁ τυφλοπόντικας κι ἡ γυναῖκα του πῆγαν στὴν ἄκρη τοῦ ποτάμι. Ἡ ἄλλη ὄχθη ἦταν ὡς διακόσια μέτρα ἀντίπερα. Παραμέρισαν τὶς τρίχες, ποὺ σκέπαζαν τὸ πρόσωπό τους, καὶ στὴ θέσῃ τῶν ματιῶν πρόβαλαν δυὸ μαῦρες καὶ λαμπερές

χαντρίτσες. Κοίταξαν αντίπερα για να βρουν τὸ συντομότερο δρόμο καὶ μπλούμ! ἔπεσαν στὸ νερό.

Τὰ κατάφεραν καλὰ στὸ κολύμπι καὶ σὲ λίγο βγήκαν κοντὰ στὸν κῆπο.

— Ἀχ! τί ὥραϊος πού εἶναι ὁ ἀπάνω κόσμος! εἶπε ἡ τυφλοποντικίνα.

— Κι ὁ δικός μας καλὸς εἶναι, ὅσο ἔχει φαί, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

Πλησίασαν στὸ φράχτη τοῦ κήπου. Μουριές ἦταν δλόγυρα καὶ χαμόκλαδα πυκνὰ καὶ ἀγκαθωτά. Κοίταξαν ἀπὸ μιὰ τρύπα καὶ εἶδαν τὸν κῆπο μέσα ὀλοπράσινο. Ἦταν χωρισμένος σὲ βραγιές, καὶ στὴν κάθε βραγιά καὶ ἓνα λαχανικὸ ἢ ὀπωρικόν. Ἐδῶ μαρούλια, ἐκεῖ κοκκινογούλια, παραπέρα φράουλες· ἄλλοῦ ἦταν μπάμιες καὶ μελιτζάνες, ἄλλοῦ φασολάκια, ἄλλοῦ κολοκυθιὲς καὶ κάπου λουλούδια λογιῆς-λογιῆς.

—'Εδῶ εἶναι πιὸ βολικὰ νὰ τρυπώσουμε, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

—'Οπως ξαίρεις, ἄντρα μου.

* * *

Ἀμέσως ἄρχισαν τὴ δουλειά. Οἱ σουβλερὲς μουσοῦδες τοὺς χώνονταν σὰ σφήνες στὸ μαλακὸ χῶμα. Μὲ τὰ μπροστινά τοὺς πόδια, ποὺ εἶναι σὰν τσαπιά, παραμέριζαν τὸ χῶμα στὰ πλάγια, καὶ μὲ τὰ πίσω, ποὺ εἶναι σὰ φτυάρια, τὸ πετοῦσαν πίσω τοὺς. Τὰ μάτια, τὰ ρουθούνια καὶ τ' ἄφτιά τοὺς δὲν κιντύνευαν διόλου ἀπὸ τὰ χώματα. Τὰ εἶχαν καλὰ κλεισμένα. Ἔτσι σὲ λίγο τρύπωσαν κάτω ἀπὸ τὸν κῆπο. Ἐκεῖ ἄρχισαν ἀμέσως νὰ φτιάνουν τὴ φωλιά τοὺς. Πρῶτα ἔσκαψαν τὸ μέρος ποὺ θὰ μείνουν καὶ θ' ἀναθρέψουν τὰ μικρά τοὺς. Ἐπειτα μιὰ πιθαμὴ ἀπὸ πάνω ἄνοιξαν μεγάλῃ κουλούρα—τ' ἀνώγια τοὺς νὰ ποῦμε—καὶ τρία τέσσερα λοξὰ δρομάκια γιὰ ν' ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπὸ τὴ φωλιά τοὺς ἐκεῖ. Ἀπὸ κεῖ πάλι ἔσκαψαν πρὸς τὰ κάτω πέντε λοξὰ δρομάκια, πέρασαν τὴ φωλιά τοὺς κι ἄνοιξαν ἀπὸ κάτω ἄλλῃ κουλούρα, σὰ νὰ ποῦμε τὰ κατώγια τοὺς. Τέλος ἀπὸ τὰ πλάγια τῆς κουλούρας ἔσκαψαν διάφορα ἄλλα δρομάκια ἴσια καὶ μακριά.

—Μηχανικὸς μιὰ φορὰ, ἔ! εἶπε στὴ γυναῖκα του θαυμάζοντας τὸ ἔργο του ὁ τυφλοπόντικας. Ἐδῶ μέσα οὔτε ἄλεπού, οὔτε νυφίτσα μπορεῖ νὰ μᾶς βρῇ!

—Κανεῖς δὲ σὲ φτάνει! ἀπάντησε ἐκείνη κοιτάζοντας τὸν τρυφερά.

* * *

Πέρασαν κάμποσες ημέρες κι ἡ τυφλοποντικίνα γέννησε πέντε τυφλοποντικάκια.

— Εἶναι γιὰ πέταμα, εἶπε ὁ πατέρας μόλις τὰ εἶδε. Εἶναι στραβὰ κι ὀλόγυμνα.

— Τάχα δὲν ἦσουν ἔτσι καὶ τοῦ λόγου σου; εἶπε ἡ γυναῖκα του, καὶ τὰ κοίταξε μὲ καμάρι. Ἄφησε νὰ μεγαλώσουν λίγο καὶ νὰ δῆς πῶς θὰ ὁμορφίνουν σὰν καὶ μᾶς.

Πέρασαν λίγες μέρες κι ἄρχισαν νὰ βγαίνουν κυνῆγι συντροφιά οἱ δύο· τὴν ἡμέρα μέσα στὸ χῶμα καὶ τὴ νύχτα ἀπάνω στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ τώρα ἦταν μιὰ χαρά. Μεγάλωσαν τὰ λαχανικά, καὶ τὰ σκουληκάκια, οἱ κάμπιες κι οἱ σαλίγκαροι κάθονταν ἀμέτρητοι στὶς τρυφερές τους ρίζες. Μὰ καὶ πεταλοῦδες καὶ βάτραχοι καὶ φρύνοι ἦταν μαζεμένοι ἐκεῖ. Ὁ ἀχόρταγος ὅμως τυφλοπόντικας ἦταν πάντα ἀνήσυχος.

— Κάμε γρήγορα, ἔλεγε κάθε τόσο στὴ γυναῖκα του, νὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ μας, γιατί δὲ θὰ μείνῃ τίποτα σὲ λίγο ἐδῶ μέσα! Δὲ φτάνει, κυρά μου, ὁ κῆπος γιὰ νὰ χορτάσουν ἐφτὰ στόματα. Ἐσὺ τώρα νὰ κυνηγᾷς τοὺς κολοκυθοκόφτες, ποὺ τρῶνε τὶς ρίζες, κι ὕστερα βρίσκουμε τὸ μπελά μας ἀπὸ τοὺς κὺρ Μηνάδες, τοὺς περιβολάρηδες.

— Τί κουτοί, ἀλήθεια κι ἀπαλήθεια! κάνει ἡ τυφλοποντικίνα. Δὲ θέλουν νὰ πιστέψουν, πῶς ἐμεῖς δὲν καταδεχόμαστε νὰ τρῶμε ἄνοστες ρίζες.

Δ'

Κάποτε, πρὶν νὰ ξημερώσῃ, ὁ τυφλοπόντικας γύρισε καταματωμένος.

— Αὐτὰ παθαίνει ὅποιος ἔχει πολλὰ παιδιά νὰ θρέψῃ...μουρμούριζε καθὼς ἔμπαινε στὴ φωλιά του.

— Τί τρέχει; τὸν ἐρώτησε ἀνήσυχα ἡ γυναῖκα του.

— Ἀφησέ με καὶ σύ.

Ἡ τυφλοποντικίνα πῆγε κοντά του.

— Λαχτάρα μου! φώναξε· εἶσαι γεμάτος αἵματα! Ποιὸς σὲ χτύπησε;

— Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο σοβαρὰ τὰ πράματα, λέει ὁ τυφλοπόντικας. Μὴν κόβῃς τὸ αἷμα σου. Νά, καθὼς κυνηγοῦσα στὸν κῆπο, γνωρίστηκα γιὰ πρώτη φορὰ μ' ἓνα φρούνο.

— Μ' αὐτὸν τὸν ἀσχημομούρη; Μὰ κεῖνος δὲ μπορεῖ νὰ πάρῃ τὰ πόδια του κι ὅλο τρικλίζει! λέει ἡ γυναῖκα του.

— Ναί, μ' αὐτόν. Μοῦ ἔπαιρνε τὰ πιὸ καλύτερα κομμάτια. Ἔβρεξε ἀποβραδὶς καὶ βγῆκαν κάτι ὀλόπαχοι γυμνοσάλιαγοι. Ἦταν ἕνας, πὺν τί νὰ σοῦ πῶ, γυναῖκα; νὰ τρώῃ ἡ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴ δίνῃ. Πῆγε νὰ τὸν ἀρπάξῃ κι αὐτόν. Ἔ, δὲν κρατήθηκα καὶ τοῦ δίνω μιὰ δαγκωματιά. Καλύτερα νὰ μὴν τὴν ἔδινα. Κάηκα, φαρμακώθηκα. Ἄναιφε ἡ γλῶσσα μου, γυναῖκα, καὶ μούδιασαν τὰ δόντια μου.

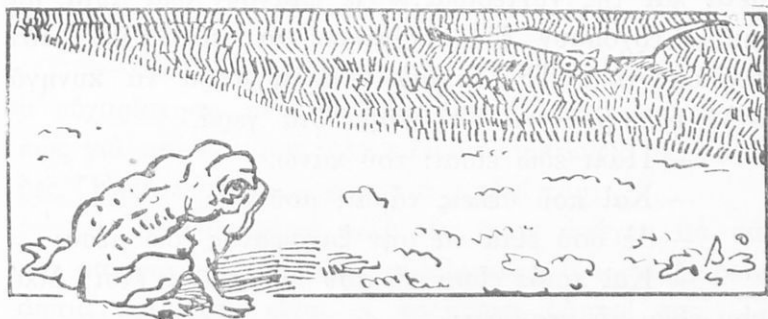
— Καλέ, τί κρέας εἶναι αὐτὸ πὺν ἔχεις! τοῦ κάνω.

— Καὶ τί νόμισες; λέει ἐκεῖνος μὲ γέλια. Ἄν

εἴστε σεῖς παληκαράδες καὶ φορεῖτε τὰ δόντια σας, ἔχουμε κι ἐμεῖς τὸν τρόπο νὰ σᾶς ξεδοντιάσουμε.

— Νὰ μᾶς ξεδοντιάξετε; κάνω μὲ ἀπορία.

— Ἄμὲ τί; Δάγκασέ με πάλι, ἔλα, δάγκασέ με σὰ θέλεις, μοῦ λέει, μ' ἐπιμονὴ κολλώντας ἀπάνω μου.

— Κι ἂν σὲ δαγκάσω τί; τὸν ρωτῶ μὲ θυμὸ.

— Εἶσαι φαρμακωμένος, δόλιε! μοῦ λέει ὅλο μου τὸ κορμὶ ἀναδίνει φαρμάκι· σὲ λίγο μᾶς ἀφήνεις χρόνους· γράψε τὴ διαθήκη σου νὰ τὴν πάω στὴ γυναῖκα σου.

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ· τὰ χρειάστηκα. Αὐτὸ λείπει, εἶπα μέσα μου, νὰ πεθάνω χωρὶς νὰ δῶ τοὺς δικούς μου.

— Τὸν καημένο! λέει ἡ τυφλοποντικίνα. Καὶ ἀρχισε νὰ δακρύζη.

— Ἀρχίζω, πὺν λές, καὶ φτύνω, φτύνω γιὰ νὰ βγάλω τὸ φαρμάκι. Ἐκεῖ πὺν ἔφτυνα νὰ σου μιὰ νυχτερίδα ἐμπρὸς στὴ μύτη μου. Χάμ, κάνω νὰ τὴν ἀρπάξω. Καθὼς ξαίρεις, γυναῖκα, τὸ κρέας τῆς νυχτερίδας εἶναι νόστιμο καὶ τρυφερὸ σὰν τοῦ ποντικοῦ. Ἐκεῖνη ὅμως μοῦ ξέφυγε καὶ τὰ νύχια τῆς κου-

κουβάγιας, πού τὴν κυνηγοῦσε, μπήχτηκαν στὸ κορμί μου. Καλὰ πού μὲ πῆρε ξώδεσμα καὶ πρόφτασα νὰ τρυπώσω. «Κουκουβάο! κουκουβάο!» φώναξε ἡ κουκουβάγια μὲ θυμό. Καταλαβαίνεις τί ἤθελε νὰ πῇ: «Ὅταν ξαναπέσετε στὰ νύχια μου, θὰ σᾶς δείξω καὶ σένα καὶ τῆς νυχτερίδας!» Δὲ φτάνουν ὅλα αὐτά, μὰ καθὼς ἐρχόμουν ἐδῶ ἀπάντησα τὸ γείτονά μας, τὸν τυφλοπόντικα. Τὸν ἔπιασα κι ἄλλη φορὰ νὰ κυνηγᾷ στὸν τόπο μου καὶ μαλώσαμε στὰ γερά.

— Πάλι ἐδῶ εἶσαι; τοῦ κάνω.

— Καὶ πού θέλεις νᾶμαι; μοῦ λέει.

— Δὲ σοῦ εἶπα νὰ μὴν ξαναφανῆς ἐδῶ μέσα;

— Καὶ ποιὸς εἶσαι σὺ πού προστάξεις ἔτσι; Δικό σου εἶναι τὸ περιβόλι;

— Δικό μου· δὲν τὸ ξαίρεις;

— Δικό σου ξεδικό σου, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ! Ἄν δὲ σ' ἀρέση, τράβα νὰ πᾶς σὲ καλύτερο! μοῦ λέει ἀδιάντροπα. Δὲν κρατήθηκα, γυναῖκα· τοῦ ρίχνομαι κι ἀρχίζουμε τὶς δαγκωσιές. Μιὰ ἐκεῖνος, δέκα ἐγώ. Κάποτε τὸν πετυχαίνω στὸ λαιμὸ καὶ πάρ' τον κάτω. Λιγοθύμησε ὁ παληκαράς.

— Καὶ τώρα;.. ρώτησε ἡ γυναῖκα του.

— Τώρα;.. Ξύπνα τὰ παιδιὰ, καὶ δρόμο. Δὲ μᾶς χωράει πιά ὁ κῆπος. Ἐκεῖ πού θὰ πᾶτε, νὰ μείνης κάμποσο καιρὸ μαζί τους κι ὕστερα νὰ τὰ στείλῃς νὰ βρῇ τὸ καθένα τὴν τύχη του.

* * *

Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ξύπνησαν τὰ τυφλοποντικάκια, καὶ καθὼς ἄκουσαν τὰ λόγια τοῦ πατέρα τους ἄρχισαν νὰ πηδοῦν καὶ νὰ φωνάζουν ὅλο χαρά:

— Θὰ φύγουμε! θὰ φύγουμε! πᾶμε παραπέρα!.. θὰ φύγουμε!

— Δές τα πῶς χαίρονται! λέει ὁ τυφλοπόντικας μ' εὐχαρίστηση στὴ γυναῖκα του. Τὸ καταλαβαίνουν, πὼς γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν κάνουν συντροφιά οἱ φαγάδες. Ἔπειτα γύρισε κι εἶπε στὰ παιδιά του:

— Ἄν καὶ ξαίρω πὼς δὲν ἔχετε ἀνάγκη, θὰ σᾶς πῶ σὰν πατέρας μερικὲς συμβουλές: Νὰ τὸ ξαίρετε, ἄφτιά καὶ μύτη εἶναι οἱ καλύτεροι ὁδηγοί σας. Τὴ φωλιά σας νὰ τὴ φτιάνετε ἔτσι πολὺπλοκη, ὅπως τὴν ἔχω ἐγώ, καὶ νὰ μὴν ἔχετε ἐμπιστοσύνη σὲ κανένα. Τὸ χτήμα σας νὰ εἶναι μεγάλο, δυὸ καὶ τρία στρέμματα, ὄχι λιγώτερο· καὶ κανένα νὰ μὴν ἔχετε κοντά· οὔτε τὸν ἀδερφό σας, γιὰτὶ θὰ ἔχετε καβγάδες.

— Καὶ τὸ νοῦ σας ἀπὸ τὴν ἀλεποῦ κι ἀπὸ τὴ νυφίτσα, πρόστεσε ἡ τυφλοποντικίνα.

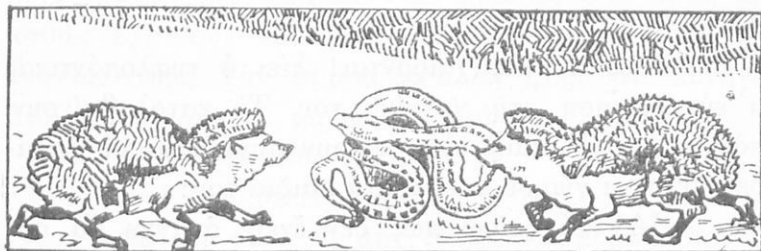
Τὰ τυφλοποντικάκια ἄκουσαν μὲ προσοχὴ τὰ λόγια τοῦ πατέρα τους. Ἔπειτα τὸν ἀποχαιρέτησαν, πῆραν τὴ μάνα τους κι ἔφυγαν ἀπὸ τὸν κῆπο.

Ε'

Ἦρθε τὸ φθινόπωρο. Οἱ κάμπιες, τὰ σκουλήκια κι οἱ πεταλοῦδες ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν στὸν κῆπο.

— Καιρός νὰ ξαναπεράσω τὸ ποτάμι καὶ νὰ βγῶ πάλι στὰ χωράφια μου, συλλογίστηκε πικραμένος ὁ τυφλοπόντικας.

Πέρασε τὸ ποτάμι καὶ ξαναγύρισε στὴν παλιά του φωλιά. Ἐνα ἀπομεσήμερο, σκαρφάλωσε τὸ λόφο καὶ

βρέθηκε μπροστὰ στὴ φωλιά τοῦ ἀσβοῦ. Εἶδε τὸ φίλο του νὰ λιάζεται καὶ νὰ κουνιέται γιὰ νὰ χωνέψη. Ἦταν ὀλοστρόγγυλος ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ πάχος.

— Καλημέρα, κουμπάρε, τοῦ λέει.

— Καλῶς μᾶς ἦρθες, κάνει νυσταγμένος ὁ ἀσβός. Κάθησε νὰ κουβεντιάσουμε λιγάκι. Μὴ φοβᾶσαι. Ἔχω φάει τόσο πολὺ, πὺν καὶ λαγόπουλο νὰ μοῦ φέρουν τώρα, δὲ θὰ τὸ ἄγγιζα.

— Νὰ μὴ βασκαθῆς, κουμπάρε, τοῦ λέει ὁ τυφλοπόντικας. Σωστὸ θρεφτάρι ἔγινες. Μὰ πές μου, τί τρῶς καὶ παχαίνεις ἔτσι;

— Ὅ,τι βρῶ δὲν τὸ ἀφήνω. Νά, λίγο πρωτύτερα ρήμαξα τὰ καλαμπόκια. Μπήκα στὸ χωράφι, λίγισα τὴν καλαμιὰ μὲ τὰ πόδια μου καὶ χράπ! ἄρπαξα ἓνα καλαμπόκι. Ὅλο καὶ γάλα εἶναι αὐτὴ τὴν ἐποχὴ! Ἐφαγα ἔφαγα, πὺν δὲ μπορῶ πιά... οὐφ! Τώρα βλέ-

πεις εἶναι καὶ τὰ γλυκὰ σταφύλια. Τρώω καὶ ἀπ' αὐτὰ ὅσα μπορῶ μαζί μὲ τὸ φίλο μου τὸ σκαντζόχοιρο. Μὰ εἶναι τόσο διασκεδαστικὸς ὁ σκαντζόχοιρος!

— Ἀλήθεια· γνώρισα κι ἐγὼ ἓνα, ὅταν ἤμουν στὸν κῆπο. Ὅλη μέρα καθόταν κυρμμένος στὸ φράχτη, καὶ τὴ νύχτα ἔβγαινε καὶ μοῦ ἔκανε χαλάστρα. Τί νὰ σοῦ εἰπῶ; ἂν δὲν εἶχε κεῖνα τὰ περόνια, πολὺ ἄσχημα θὰ περνοῦσε μαζί μου. Διασκεδάξεις, εἶπες, μ' αὐτόν.

— Εἶναι ἀστεῖος, εἶπε χαμογελώντας ὁ ἄσβός. Δὲν τοῦ φτάνει ποὺ τρώει ἓνα σωρὸ σταφύλια· παίρνει καὶ γιὰ τὸ σπίτι του.

— Σὰν καλὸς νοικοκύρης, λέει ὁ τυφλοπόντικας.

— Ἄς εἶναι, κάνει ὁ ἄσβός. Μὰ ἔλα ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὸ σταφύλι! Τὰ πόδια του εἶναι κοντούτσικα καὶ θὰ τοῦ σέρνεται στὸ χῶμα. Τί κάνει λοιπὸν ὁ καλὸς σου; Κόβει τὸ σταφύλι, τὸ ξερωγιάζει, κι ὕστερα κυλιέται ἀπάνω στὶς ρῶγες. Ἔτσι τὶς παίρνει στ' ἀγκάθια του καὶ τὶς πᾶει στὰ παιδιὰ του.

— Χί, χί, χί! ἔκαμε ὁ τυφλοπόντικας. Θὰ εἶνε ἀστεῖο νὰ βλέπῃ κανεὶς τὰ σκαντζοχοιράκια νὰ τρυγοῦν τὴ ράχη τοῦ πατέρα τους.

— Νὰ σκάξῃ στὰ γέλια, λέει ὁ ἄσβός. Μὰ εἶναι καλὸς φίλος, ὁ κακομοῖρης. Κάποτε μοῦ δίνει μερδικὸ ἀπὸ τὸ κυνήγι του.

— Αὐτὸ δὲ μ' ἀρέσει. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ δίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ φαγί του, λέει ὁ τυφλοπόντικας.

— Ἐννοια σου δά, κι ὁ κὺρ σκαντζόχοιρος τὸ ἴδιο κάνει. Δὲν τὸ δίνει ἀπὸ καλοσύνη του. Καθὼς

ξαίρεις, μ' ἀρέσει πολὺ τὸ φιδίσιο κρέας· μὰ ἔλα ποὺ φοβοῦμαι νὰ τὸ κυνηγήσω! Αὐτὸς τὰ καταφέρει μιά χαρά. Νά, προχίτες βρῆκε μιά ὀχιά ποὺ κοιμόταν κουλουριασμένη. Τῆς ἄρπαξε, ὁ καλὸς σου, τὴν οὐρὰ κι ὕστερα κουβαριάστηκε καὶ πρόβαλε τὰ περόνια του. Εὐπνήσε ἡ ὀχιά κι ἄρχισε νὰ τὸν χτυπᾷ μὲ τὸ κεφάλι της. Χτύπα-χτύπα ἀπάνω στ' ἀγκάθια του, λιγοθύμησε. Ὁ σκαντζόχοιρος ἐτοιμάστηκε νὰ στρωθῇ στὸ φαγί. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή παρουσιάζεται ἄλλος σκαντζόχοιρος.

— Καλῶς τὰ χαίρεσαι, τοῦ λέει μὲ ἀστεῖα, θέλω κι ἐγὼ μερδικό.

— Φύγε! τοῦ ἀπαντᾷ ἐκεῖνος ἀγριεμένος.

— Γιατί;

— Γιατὶ ἔτσι· λόγο θέλεις νὰ σοῦ δώσω τώρα; Δὲν ἄργησαν νὰ πιαστοῦν. Σηκώνουν ἀμέσως στὸ μέτωπο τοὺς ἀγκαθεροὺς σκούφους τοὺς σὰν περικεφαλαῖες, καὶ χύνεται ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλον. Σκράπ! σκρούπ! ἀκοὺς τὸ κονταροχτύπημα· καὶ τὰ χαλίκια κυλοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοὺς. Ἀλήθεια, νόμισα πὼς εἶχα μπροστά μου τὸν Ἀχιλλέα μὲ τὸν Ἑχτορα, ποὺ μοῦ ἔλεγε μιά φορὰ ὁ παππούς.

— Τί ἦταν πάλι αὐτὸς ὁ Ἀχιλλέας κι ὁ Ἑχτορας; ρώτησε ξαφνισμένος ὁ τυφλοπόντικας.

— Ἀσβοί! μὰ πολὺ παλιοί! ἀπὸ τοὺς ἀσβούς τοὺς ἥρωες! λέει περήφανα ὁ ἀσβός.

— Ἐ-γέ! ἔβαλε τὰ γέλια ὁ τυφλοπόντικας.

— Γιατὶ γελᾷς, κουμπάρε; ρώτησε ὁ ἀσβὸς σατισμένος.

— Στὸν πετεινὸν βλέπω τὰ φόρτωσες καὶ σὺ τὰ γράμματα, κουμπάρε! Ἄμ' ἄσβοι ἦταν αὐτοὶ οἱ ἥρωες ποὺ εἶπες ἢ ἄνθρωποι;

— Καὶ τί ἔχει νὰ κάμη; ρώτησε περιφρονητικὰ ὁ ἄσβός· ἄσβοί, ἄνθρωποι, τὸ ἴδιο κάνει. Τάχα δὲ μπορεῖ νὰ γίνουν ἥρωες κι οἱ ἄσβοί;.. Ὡστόσο, βρῆκα ἐγὼ καιρό, ἀρπάζω ἀπὸ τὴν ὀχιά ἓνα κομμάτι, κι ἐδῶ πᾶν οἱ ἄλλοι. Δὲν ξαίρεις, κουμπάρε, τί νοστιμιάδα εἶχε· ἄλλο νὰ σοῦ τὸ λέω κι ἄλλο νὰ τὸ τρῶς.

— Καὶ μένα μ' ἀρέσει τὸ κρέας τοῦ φιδιοῦ, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας, κι ἔγλειψε τὰ χεῖλη του. Καμιά μέρα θαρρῶ μαζί σου γιὰ νὰ τσιμπήσω κι ἐγὼ κανένα κομματάκι.

— Ὅπως θέλεις, κουμπάρε.

— Τώρα γειά σου, γιατί μὲ ἄρχισε ἢ πεῖνα, λέει ὁ τυφλοπόντικας.

— Ἄχ, φαγά! τοῦ κάνει ὁ ἄσβός.

— Πάλι τὰ ἴδια;

— Ἐλα δά, μὴ θυμῶνης. Θὰ ξαναγυρίσης ἀποδῶ;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ· σὲ λίγο, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας κι ἔφυγε.

Σ'

Οἱ μέρες γίνονταν ὅλο καὶ μικρότερες. Τὰ χελιδόνια ἔφυγαν. Ὁ βοριάς φουσοῦσε δυνατὰ καὶ τὰ πουλιά πετιοῦσαν λυπημένα. Ὁ τυφλοπόντικας ἐτοίμαζε τὸ σπιτικό του κι ἔκλεινε στὸ κελάρι του ὅσες κάμπιες καὶ σκουληκάκια τοῦ περίσσευαν.

Μιά μέρα πού πεθύμησε ποντικάκια, συλλογίστηκε τὸν ἀσβό. Ἄλλὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ βρῇ τώρα τέτοιο φαγί. Ἔξω ἀπὸ τὶς νυφίτσες, κι οἱ κουκουβάγιες κι οἱ κουροῦνες καὶ ἄλλα πουλιὰ τὰ κυνηγοῦσαν ἀλύπητα.

— Τί νὰ κάνη τάχα ὁ κουμπάρος; εἶπε. Δὲ χάνει καιρὸ καὶ νὰ τος στῇ φωλιά τοῦ ἀσβοῦ. Τὸν βρίσκει ὀλοστρόγγυλο ἀπὸ τὸ πολὺ πάχος μὰ καὶ ἀνήσυχο.

— Ἔ, πῶς περνᾷς τώρα; τοῦ κάνει πνίγοντας στὴ στιγμή ἓνα μὲ τ' ἄλλο τρία ποντικάκια.

— Δὲ βλέπεις; Μαζεύω ξερὰ φύλλα γιὰ τὸ στρῶμα μου, λέει ὁ ἀσβός. Μὰ γιὰ μένα ἦρθες ἢ γιὰ τὰ ποντίκια μου;

— Οὐφ, καημένε, μὴν εἶσαι κουτός. Ἐσὺ τώρα ἐτοιμάζεις νὰ κοιμηθῇς καὶ ποντίκια λογαριάζεις;

— Σὰν τί θέλεις νὰ κάμω, ἀφοῦ δὲ βρίσκω νὰ φάω; λέει μὲ λύπη ὁ ἀσβός.

— Κι ὁ φίλος σου ὁ σκαντζόχοιρος; Δὲ μπορεῖς νὰ οἰκονομήσης τίποτε ἀπ' αὐτόν;

— Κι αὐτὸς τὸ ἴδιο κάνει· μαζεύει ξερὰ φύλλα νὰ κάμῃ τὸ στρῶμα του. Ἄχ, αὐτὸς ὁ χειμῶνας! ἀναστέναξε βαθιὰ ὁ ἀσβός.

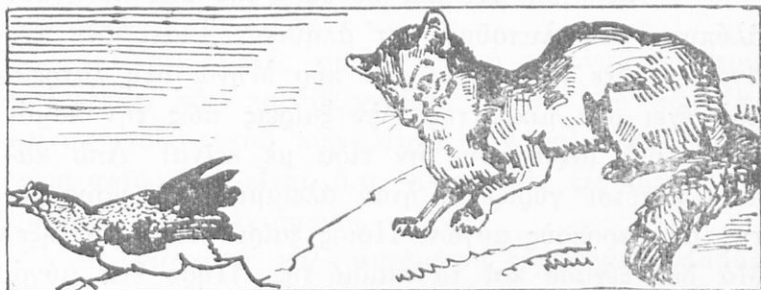
— Πόσο σᾶς λυποῦμαι, κακομοίρηδες, λέει ὁ τυφλοπόντικας· δὲ μαζεύεις τίποτα καὶ σύ· λίγα μανιτάρια, καμιά ρίζα ἀπὸ γογγύλια...

— Ὅ,τι μπορῶ κάνω· μὰ δὲν τὰ καταφέρνω νὰ μαζέψω ὅσα μοῦ χρειάζονται. Κι αὐτὴ ἡ ξαδέρφη μου μὲ λησμόνησε.

— Τώρα ξαδέρφη σου! Δὲν τάμαθες;

— Τί; τί; ρώτησε ἀνήσυχος ὁ ἀσβός.

— Ζωὴ σὲ λόγου σου· μὰ κι αὐτὴ τὸ παράκαμε.
Ἄμα χυνόταν σὲ ποντικούς ἢ σὲ κοτέτσι, ἔκανε κατα-
στροφή. Ἐνας ἀρουραῖος τῆς ἔφτανε γιὰ νὰ χορτάση,
καὶ κείνη ἔσφαζε ἑκατὸ τὴν ἡμέρα.

— Ἦταν ἀχόρταγη! παραδέχτηκε ὁ ἀσβός.

— Τί κατάλαβε; Ἐφαγε στὸ τέλος τὸ κεφάλι της!
Προχθὲς πὺν γύριζα στὴ φωλιά μου, βλέπω μιὰ μι-
κρούλα νυφίτσα κι ἐτοιμαζόταν νὰ μοῦ ριχτῇ.

— Ἐ, ἔ, τῆς φωνάζω· τί; ἀπὸ τώρα! Ποῦ εἶνε
ἡ μάνα σου;

— Νὰ ἦταν κι ἄλλη, μοῦ λέει, χωρὶς νὰ δείξῃ
τὴν παραμικρὴ λύπη.

— Τί, πέθανε; ξαναρωτῶ.

— Ὁχι, μοῦ λέει, μπῆκε μιὰ βραδιά στὸ κοτέτσι,
σκαρφάλωσε στὸ ξύλο πὺν κοιμόνταν οἱ κότες, καὶ
μια μὲ τὴν ἄλλη τοὺς ἄνοιξε τὴ φλέβα ὀλων, κά-
που ἐφτὰ-ὀχτὼ κότες! Ἐπειτα μεθυσμένη ἀπὸ τὸ αἶμα
ἔπεσε καὶ κοιμήθηκε. Τὴν αὐγὴ, πὺν μπῆκε στὸ κο-
τέτσι ὁ κύρ Μηνάς, τὴν ἔκαμε νὰ μὴν ξαναξυπνήσῃ.

Α. Καρκαβίτσα-Νόντα Ἐλατον, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Δ' Ἀημ., ἔκδ. α' 1932 12

Φώναξε ἔπειτα τὴν κυρὰ Χαρίκλεια, τὴ χήρα, καὶ τῆς εἶπε:

— Δὲν πιάνουν τὰ ξόρκια σου. Πάρε τώρα τὸ τομάρι της νὰ τὸ κάμης γάντια.

— Τὴν ἄμοιρη! εἶπε ὁ ἄσβός, τὴ λυποῦμαι.

— Ἄμ ἐγώ; Ἄν καὶ οἱ δικοὶ της μᾶς κυνηγοῦν ἀλύπητα, τὴ λυποῦμαι στ' ἀληθινά. Γιατὶ δὲν τῆς βγαίνει οὔτε ἡ γυναῖκα τοῦ κυρ Μηνᾶ, στὴ λατρεία ποὺ ἔχει στὰ μικρά της. Δὲν ξαίρεις πῶς τὴν καμάρωννα, μιὰ μέρα ποὺ τὴν εἶδα μὲ κεῖνα! Ἀπὸ κάποιον κοτέτσι γύριζε κι ἦταν ἀλειμμένο τὸ μουνσουδί της ἀπὸ κροκοῦς αὐγῶν. Ποιός ξαίρει πόσα ρούφηξε! Μὰ δὲν ξέχασε καὶ τὰ παιδιὰ της. Πῆρε ἓνα αὐγὸ, τὸ ἔσφιξε κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι της καὶ τὸ ἔφερε σὲ μιὰ κουφάλα ἐλιᾶς. Ἐβγαλε ἀπὸ κεῖ ἔξι-ὄχτῳ μικρὰ στὸν ἥλιο, τοὺς μοίρασε τὸ αὐγὸ κι ἔπειτα ἄρχισε νὰ παίζει μαζί τους καὶ νὰ τὰ μαθαίνει κυνήγι. Ἦταν μιὰ χαρὰ νὰ τὰ βλέπη κανεῖς!.. Νά! τὴ θυμήθηκα καὶ δάκρυσα.

— Τί νὰ γίνῃ, κουμπάρε μου, καθέννας μὲ τὴ μοῖρα του, εἶπε σοβαρὰ ὁ ἄσβός. Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ θὰ φάω ὅ,τι μάξιψα κι ὕστερα θὰ τὸ ρίξω στὸν ὕπνιν οἶλο τὸ χειμῶνα. Κοίταξε, ἅμα ξεστάνῃ ὁ καιρὸς, ναρ-θῆς νὰ μὲ ξυπνήσης. Μὰ τὸ καλὸ ποὺ σοῦ θέλω, νὰ μπῆς φυλαχτά.

— Γιατί;

— Γιατὶ μπορεῖ νὰ βρῆς στὴ θέση μου τὴν ἄλε-πού. Γιὰ νὰ μὴν κοπιάζῃ νὰ φτιάχνῃ δική της φωλιά, ἔρχεται πολλὰς φορὲς καὶ παίρνει τὴ δική μου.

— "Εννοια σου, ἔχεις τὸ λόγο μου ἔξω ἀπὸ κακὸ συναπάντημα.

— Τί συναπάντημα; ρώτησε νυσταγμένος ὁ ἄσβός.

— Γυρεύεις τί γίνεται; Ἐγώ, βλέπεις, τὸ χειμῶνα δὲν κοιμοῦμαι· δουλεύω.

— Καὶ τί μ' αὐτό; καὶ πέρσι κυνήγησες καὶ πρόπερσι.

— Ναί, πολλὰς φορὰς πάει ἡ στάμνα γιὰ νερό, μὰ κάποτε πάει καὶ δὲ γυρίζει. Τί νὰ σοῦ πῶ; Ἐκεῖνη ἢ ἀξίνα τοῦ κῦρ Μηνᾶ σὰν πολὺ μὲ φέρνει γύρω φέτος. Ἄς εἶναι, ὅ,τι γράφει δὲν ξεγράφει. Γειά σου καὶ καλὴ ἀντάμωση.

— Στὸ καλὸ· καλὴ ἀντάμωση, εὐχήθηκε ὁ ἄσβός. Κουλουριάστηκε στὸ στρῶμα του καὶ φρόντισε νὰ δίνη ὅσο λιγώτερο μποροῦσε κορμὶ στὸν ἄερα. Σὲ λίγο ἀποκοιμήθηκε.

* * *

Ὁ χειμῶνας πλάκωσε. Ὁ βοριάς ὅσο πάει καὶ δυναμώνει καὶ γίνεται πιὸ κρύος. Οὔτε ἄσβοι, οὔτε φρόνοι, οὔτε σκαντζόχοιροι, οὔτε τυφλοπόντικoi φαίνονται στοὺς κήπους καὶ στὰ χωράφια. Ἄλλοι τρῶσαν βαθιὰ στὸ χῶμα κι ἄλλοι ἔπεσαν στὸν ὕπνο καὶ περιμένουν νὰ ξαναγυρίση ἡ ἀνοιξη.

Α. Καρκαβίτσας

27. Ἡ ἀγεωτὸν καὶ ὁ σκαντζόχοιρος.

ΚΟΝΤΕΥΕΙ νὰ φύγῃ τὸ φθινόπωρο κι ὁ γερο-Χειμῶνας φορεῖ τὴν ἄσπρη σκούφια του κι ἐτοιμάζεται νὰ κατεβῇ στὴ γῇ. Κάθε αὐγὴ ἢ ὀμίγλη ἀπλώνει πυκνὰ γαλάζια πέπλα στὰ βουνά, στοὺς κάμπους καὶ στὶς κοιλάδες. Ἔπειτα βγαίνει ὁ ἥλιος, ἓνας ἥλιος θαμπὸς σὰν ἄρρωστος, καὶ τὸ πράσινο χορτάρι φαίνεται πασπαλισμένο μὲ τριμμένο διαμάντι. Ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων πέφτει σταλαματιᾶς σταλαματιᾶς τὸ νερὸ ποὺ ἄφησε στὰ φύλλα τους ἡ καταιγιά. Μαζὶ πέφτουν καὶ τὰ φύλλα, τὰ τελευταῖα

φύλλα πού κρατιόνταν ἀκόμη στὰ δέντρα. Εἶναι κατακίτρινα, ξερά καὶ ξεσχισμένα, κι ὁ παραμικρὸς ἄνεμος τὰ παίρνει μακριὰ καὶ τὰ κάνει νὰ ἤχουῖν σὰν ἄδεια ὄστρακα.

* * *

Μὲ τέτοιον καιρὸ μιὰ ἀλεποῦ προχωροῦσε φυλαχτὰ στὴν ἄκρη τοῦ δάσους. Τώρα πού τὰ δέντρα ἔμειναν χωρὶς φύλλα κι οἱ καλαμιές τῶν χωραφιῶν θερίστηκαν, καὶ τῶν λιβαδιῶν τὰ χόρτα κόπηκαν, ἡ κυρὰ Μάρω δύσκολα, πολὺ δύσκολα οἰκονομοῦσε τὴν τροφή της.

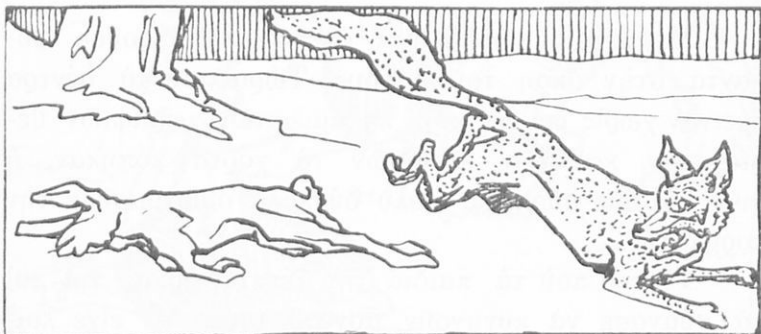
Τυχερὸ πού τὰ παιδιὰ της ξεπετάχτηκαν πιά καὶ τὰ γύμνασε νὰ κυνηγοῦν μοναχά τους. Δὲν εἶχε λοιπὸν νὰ φροντίζει παρὰ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Μὰ κι ἔτσι δύσκολα τὰ κατάφερνε. Δὲν τρεφόταν πιά παρὰ μὲ ἀρουραίους. Τὸ βαρέθηκε ὅμως αὐτὸ τὸ φαγὶ καὶ βγήκε σήμερα νὰ βρῇ τίποτα ἄλλο φαγώσιμο. Ἡξαιρε πὼς κάτω στὰ χωράφια οἱ κυνηγοὶ ἔστηναν δίχτυα καὶ ξόβεργα γιὰ νὰ πιάσουν πουλιά, καὶ κεῖ πήγαινε ἡ κυρὰ Μάρω. Μιὰ καλὴ τοίχλα ἦ ἓνα τρυφερὸ ὀρτύκι δὲ θὰ ἦταν ἄσχημο.

Μὰ ὁ καιρὸς πού πιάνουν τὶς τοίχλες καὶ τὰ ὀρτύκια πέρασε πιά, κι ἡ καλὴ μας δὲ βρῆκε τίποτα, οὔτε ἓνα κομπογιάννη. Κοίταξε, ξανακοίταξε παντοῦ κι εἶπε μελαγχολικά:

— Ρήμαξε ὁ τόπος! Σὲ λίγο θὰ παγώση καὶ τὸ χῶμα, καὶ θὰ λείψουν κι οἱ ποντικοί. Δύσκολοι καιροί! πολὺ δύσκολοι καιροί!..

* * *

Πήγε και κάθισε πίσω από ένα φουντωτό κέδρο· σήκωσε τ' άφτιά της, κράτησε όρθο το κεφάλι της και το δεξι μπροστινό πόδι της, κι έμεινε άκί-

νητη σά ν' άφουγκραζόταν βαθιά. Μά ούτε σκυλί ούτε άνθρωπο ώσμίστηκε. Τότε βγήκε από τόν κέδρο και μπήκε στα όργώματα. Άλλά και κει δέν άκουε τίποτε άλλο παρά τόν άνεμο πού κινούσε τά χαμόκλαδα και τη φωνή της καρακάξας «κρά! κρά!».

Έξαφνα άρχισε νά τρέχη· έτρεχε άπάνω κάτω, δώθε κειθε, με το κεφάλι σκυμμένο σά νά ζητούσε κάτι.

Έπειτα προχώρησε ίσια έμπρός μέσα από το όργωμα και μπήκε σ' ένα χωράφι πού ήταν φυτρωμένο το σιτάρι. Με μιās έσκυψε απότομα σά νά τη χτύπησαν σκάγια στο κεφάλι κι έμεινε άκίνητη πίσω από μιá πρασινάδα.

Έπειτα σήκωσε σιγά-σιγά το κεφάλι, κάρφωσε κά-

που τὰ μάτια της κι εἶδε ἓνα λαγὸ νὰ κοιμᾶται στὴν αὐλακιά. Δὲ χάνει καιρὸ· μὲ ἓνα πήδημα τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ σβέροκο. Ὁ λαγὸς ξύπνησε ὅταν ἔνωσε τὰ δόντια τῆς ἀλεποῦς στὸ λαρύγγι του. Ἐσκουξε λυπητερὰ κι ἔκαμε τρία μεγάλα πηδήματα γιὰ νὰ γλυτώσῃ. Μὰ δὲν κέρδισε ἄλλο, παρὰ πὺν ἀνάγκασε τὴν ἀλεποῦν νὰ σφίξῃ περισσότερο τὰ δόντια της καὶ νὰ τὸν πνίξῃ. Ἐπειτα ἔγλειψε τὰ χεῖλη της κι εἶπε περιπαιχτικά:

— Ἄν σοῦ ἀρέσῃ, ξανακοιμᾶσαι ἄλλῃ φορὰ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, ἀνόητε!

* * *

Κάθησε ὕστερα κι ἄρχισε νὰ τρώῃ. Ἐφαγε ἀρκετὰ καὶ εἶχε νὰ φάῃ ἀκόμῃ· μὰ νὰ φάῃ ὅλο τὸ λαγὸ, ἀδύνατο. Ἐσκαψε λοιπὸν ἓνα λάκκο μὲ τὰ νύχια της κι ἔχωσε μέσα ὅ,τι ἔμεινε ἀπὸ τὸ λαγὸ.

— Κι αὐριο μέρα ξημερώνει. Ὅποιος μαζεῦει βρῖσκει στὴν ἀνάγκη, εἶπε.

Ἀφοῦ ἀπόχωσε τὸ λάκκο, ἔβαλε ἐπάνω ἓνα κομμάτι πρασινάδα.

— Γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, ἄς γλείψω τὸ αἷμα. Πρέπει κανεῖς ὅλα νὰ τὰ προβλέπῃ, πρόστесе.

Ἐπειτα κάθησε στὰ πίσω πόδια της καὶ κοίταξε γύρω. Πέρα ἀπὸ τὸ ποταμάκι εἶδε ἓνα βοσκὸ μὲ τὰ πρόβατά του καὶ τὸ σκύλο του.

— Στὴ στάνη του, εἶπε ἡ κυρὰ Μάρω, ἔχει κάτι κότεις καλοθρεμμένες. Τὸ καλοκαίρι πρόφτασα νὰ τοῦ

ἀρπάξω ἓνα-δυὸ κοτόπουλα· μὰ παραλίγο νὰ μὲ πνίξη ὁ σκύλος του. Τί νὰ τοῦ κάμω, ποὺ δὲν ἔχω τὰ δόντια τοῦ κῦρ Νικόλα, τοῦ λύκου. Ἀλλιῶς θὰ τοῦ ἔδειχνα...

*Ἐξαφνα ἀκούστηκαν γαβγίσματα. Ἡ ἄλεπού μπῆκε σὲ ἓνα χαντάκι κι ἀπὸ κεῖ κοίταξε προσεκτικά.

— Κυνηγοὶ νὰ εἶναι; συλλογίστηκε.

Σὲ λίγο ἀκούστηκαν κουδούνια μουλαριῶν. Ἦταν μερικὲς οἰκογένειες ποὺ κατέβαιναν στὰ χειμαδιά. Τὰ σκυλιά τους ὠσμίστηκαν τὴν ἄλεπού· μὰ οὔτε ὄρεξη εἶχαν νὰ τὴν κυνηγήσουν, οὔτε καὶ ἦταν μαθημένα.

— Δὲ σᾶς λογαριάζω διόλου, εἶπε μὲ περιφρόνηση ἡ κυρὰ Μάρω, ὅταν εἶδε πὼς ἦταν σπιτικά. Ὡστόσο, πρόστεσε, ὅποιος φυλάει τὰ ροῦχα του ἔχει τὰ μισά.

* * *

Τράβηξε ἴσια μέσα στὸ χαντάκι καὶ βγῆκε σὲ μιὰ γούρνα γεμάτη νερό. Διψοῦσε ἡ ἄλεπού καὶ ρούφηξε ἀρκετό. *Ἐξαφνα ἄκουσε κάτι νὰ σαλεύη. Γυρίζει καὶ βλέπει ἓνα σωρὸ ἀπὸ ξερὰ φύλλα νὰ περπατοῦν. Καὶ τί λέτε πὼς ἦταν; Ἕνας σκαντζόχοιρος εἶχε καρφωμένα στ' ἀγκάθια του πολλὰ φύλλα καὶ πῆγαινε μὲ κεῖνα νὰ στρώσῃ τὴ φωλιά τῶν παιδιῶν του. Στὸ δρόμο ἀπάντησε κάποιον ποντίκι καὶ στάθηκε νὰ τὸ ξεκοκκαλίσῃ πίσω ἀπὸ ἓνα φουντωτὸ ἀγριάγκαθο.

Ὁ σκαντζόχοιρος τὴν εἶδε τὴν ἄλεπού, μὰ ἔκαμε πὼς δὲν τὴν πρόσεξε· δὲν τοῦ ἄρεσε ἡ συντροφιὰ

της. Αὐτὸ ἡ κυρὰ Μάρω τὸ πῆρε γιὰ προσβολή.

— Θὰ σοῦ δείξω γώ! εἶπε θυμωμένη.

Πλησίασε καὶ τὸν ἐχαιρέτησε:

— Τί κάνεις; εἶσαι καλά; Βλέπω τρῶς ποντικάκι.

Τσιμουδιὰ ἐκεῖνος. Κι ἐπειδὴ δὲν τῆς εἶχε ἐμπιστοσύνη, μισοκουλουριάστηκε γιὰ νὰ εἶναι ἑτοιμος νὰ προβάλλῃ τ' ἀγκάθια του. Ἡ ἄλεπού πλησίασε πὶο πολὺ καὶ τοῦ λέει:

— Ἔχω καιρὸ νὰ φάω ποντίκι. Δῶσε μου λίγο.

— Βλέπεις πὼς δὲν ἔμεινε τίποτα, ἀπάντησε ὁ σκαντζόχοιρος καὶ κουλουριάστηκε πὶο πολὺ.

— Ὅσο γιὰ ἓνα μεζέ, ἔμεινε, εἶπε ἡ ἄλεπού. Καὶ πλησίασε γιὰ νὰ τὸν ἀρπάξῃ ἀπὸ τὸ λαιμό.

* * *

Μὰ ὁ σκαντζόχοιρος ἦταν πὶο γοργοκίνητος.

Στὴ στιγμή ἔγινε σωστὴ σφαῖρα, καὶ τὸ μουςοῦδι κι ἡ γλωσσίτσα τῆς ἄλεπούς ματώθηκαν στ' ἀγκάθια του.

— Τώρα θὰ ἰδῆς... φώναξε θυμωμένη ἡ κυρὰ Μάρω. Καὶ σκούπισε μὲ τὰ μπροστινὰ πόδια της τὰ αἷματα. Βγάλε τὸ μουςοῦδι σου νὰ μοῦ ζητήσης συχώρεση, ἀλλιῶς θὰ σὲ φάω!

Ὁ σκαντζόχοιρος ἔμενε ἀκίνητος σὰ νεκρός. Ἡ ἄλεπού μὲ τὸ πόδι της τὸν ἐγύριζε ἀπὸ δῶ, τὸν ἐγύριζε ἀπὸ κεῖ, θύμωνε, ἔσκουζε· μὰ δὲ μπορούσε νὰ τὸν πετύχῃ σὲ ψαχνό. Ὅπου τὸν ἄγγιζε τ' ἀγκάθια του τὴν τρυποῦσαν ἀλύπητα.

Στάθηκε λίγο νὰ συλλογιστῇ τί νὰ κάμῃ. Καὶ δὲν ἄργησε νὰ βρῇ τρόπο. Ὁ σκαντζόχοιρος ἔχει τρία ἀγκάθια πιὸ μεγάλα ἀπὸ τ' ἄλλα. Ἀπὸ κεῖ μὲ προσοχὴ τὸν ἄρπαξε μὲ τὰ δόντια της, πῆγε στὸ κάτω μέρος τῆς γούρνας ποὺ ἦταν βαθιὰ τὰ νερὰ καὶ μπλούμ! τὸν ἄφησε μέσα.

Ἀμέσως ξεκουλουριάστηκε ὁ σκαντζόχοιρος κι ἄρχισε νὰ κολυμπᾷ. Αὐτὸ ἤθελε κι ἡ ἄλεπού.

— "Ἐ, τοῦ λέει, σοῦ ἀρέσει; Μπορεῖς νὰ κολυμπᾷς ὡς αὔριο τὸ πρωτῖ. Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ. "Ἄν κάνης πὼς βγαίνεις, σὲ ἄρπαξα ἀπὸ τὸ λαιμό. "Ἄν πάλι μείνης στὸ νερό, κάποτε θὰ κουραστῇς καὶ θὰ πνιγῇς.

* * *

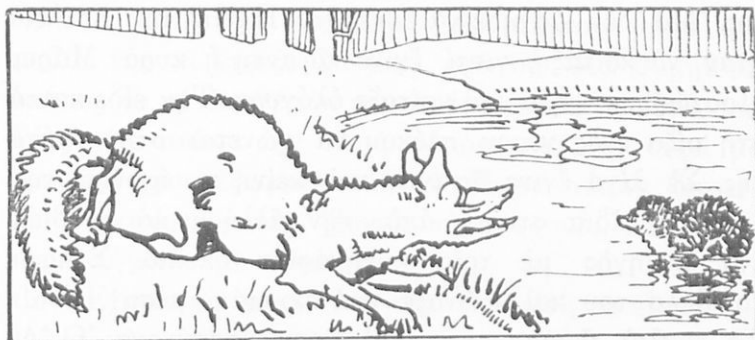
Δοκίμασε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ ὁ σκαντζόχοιρος. Μὰ ὅπου κι ἂν γύριζε, ἡ κυρὰ Μάρω ἔτρεχε μπροστὰ κι ἔδειχνε τὰ μυτερὰ δόντια της.

"Ἐτσι κολύμπησε κάπου ἓνα τέταρτο.

Τέλος ἡ ἀναπνοή του ἔγινε δύσκολη καὶ τὰ πόδια του παράλυσαν ἀπὸ τὴν κούραση. Δὲν ἤξαιρε τί νὰ κάμῃ. Θυμῆθηκε τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του. Ποῦ θὰ τ' ἄφηνε; Εἶπε λοιπὸν παρακαλεστικὰ στὴν ἄλεπού:

— "Ἐχω ἑφτά παιδιά. Ὁ χειμῶνας ὅπου κι ἂν εἶναι ἔρχεται, κι ἔρχονται γιὰ μᾶς ἡμέρες ἄσχημες. Μονάχη της ἡ γυναῖκα μου δὲ μπορεῖ νὰ τὰ καταφέρῃ. Κακὸ δὲ σοῦ ἔκαμα. "Ἄφησε τοῦτο τὸ χειμῶνα νὰ μείνω ἐδῶ, κι ὅταν ἔρθῃ ἡ ἀνοιξὴ φεύγω καὶ δὲ μὲ ξαναβλέπεις.

—'Εσὺ δὲ μοῦ κάνεις κακό; φώναξε ἡ ἀλεπού.
Δὲ μοῦ λές, τί θέλεις πὺν γυρίζεις στὰ λαγούμια μου
Τί ἄλλο παρὰ γιὰ νὰ μοῦ κουβαλᾷς τὰ σκυλιά; "Αν
δὲν εἶσατε σεῖς οἱ σκαντζόχοιροι, ἐμεῖς μὲ τὰ σκυλιά
θὰ ἤμαστε φίλοι, σὰν ξαδέρφια πὺν εἴμαστε.

—'Εγὼ σοῦ κουβαλῶ τὰ σκυλιά; ρώτησε ὁ
σκαντζόχοιρος μὲ ἀπορία.

—'Εσὺ βέβαια. Γιὰ τοῦτο τώρα πὺν ἔπεσες στὰ
χέρια μου δὲ μοῦ γλυτώνεις. "Αν ἔχεις μυαλό, ἕνα σοῦ
μένει νὰ κάμης. Γράψε τὴ διαθήκη σου καὶ ἄφησέ με
ἐπίτροπο. Σοῦ ὑπόσχομαι νὰ φροντίσω γιὰ τὰ παι-
διά σου.

"Οταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ σκαντζόχοιρος ἀπελπίστηκε.
Βούτησε ἄλλη μιὰ φορὰ στὸ νερὸ καὶ στ' ἄφτιά του
νόμισε πὺς ἄκουε βροντές. Συμμαζεύτηκε ὅσο μπο-
ροῦσε, νὰ μὴ μπαίνει τὸ νερὸ στὸ στόμα του. Μὰ
δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθῇ πολὺν καιρό. Ξανανέβηκε κι
ἐβγαλε τὸ κεφάλι του.

Κοιτάζει δεξιά, κοιτάζει ἀριστερά, ξανακοιτάζει,

δὲ μπορεῖ νὰ πιστέψῃ τὰ μάτια του. Ἡ ἄλεπού εἶχε γίνεи ἄφαντη.

* * *

Ὁ σκαντζόχοιρος ἔβαλε τὰ δυνατά του καὶ πετάχτηκε ἀπὸ τὴ γούρνα. Μόλις βγῆκε, ἔπεσε ἀναίσθητος. Μὰ δὲν ἄργησε νὰ συνέρθῃ. Πρώτῃ του δουλειὰ ἦταν νὰ κοιτάξῃ, γιατί ἔγινε ἄφαντη ἡ κυρὰ Μάρω. Προχώρησε ψηλὰ καὶ κοίταξε ὁλόγυρα. Τὴν εἶδε κοντὰ στὴ ρίζα ἐνὸς γέρου πεύκου νὰ χώνεται στὴν τρύπα της. Σὲ λίγο ἔγινε ἄφαντη καὶ κείνη κι ἡ οὐρά της.

Τὴν ἴδια στιγμή ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά πρόβαλε ἓνας κυνηγὸς μὲ τρία κυνηγάρικα σκυλιά. Σήκωσε τὸ ὄπλο του καὶ φώναξε στὰ σκυλιά: «μέσα! μέσα!» Τὰ σκυλιά ἄρχισαν νὰ γαβγίζουν χαρούμενα. Ὁ Ἀράρης, τὸ πιὸ μικρό, ἤθελε νὰ φτάσῃ πρῶτος στὴν τρύπα τῆς ἄλεπούς.

Τώρα κατάλαβε ὁ σκαντζόχοιρος. Συλλογίστηκε μιὰ στιγμή:

— Τί θὰ ὠφελήσῃ νὰ μποῦν στὴ φωλιά της; Ἡ κυρὰ Μάρω ξαίρει πῶς νὰ ξεφύγῃ. Ἔχει μιὰ τρύπα κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο πουρνάρι κι ἄλλῃ μιὰ μέσα στὸ μεγάλο βάτο. Μὰ αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν πρέπει νὰ γλυτώσῃ. Τὰ χαλάσαμε, καὶ νὰ τὰ ξαναφτιάσουμε ἀδύνατο. Δὲ θὰ πᾶμε καλά. Ἄς βοηθήσω κι ἐγὼ γιὰ νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴ μέση.

Συλλογίστηκε ἀκόμη λίγο, κι ἔπειτα ἔτρεξε ὅσο μπορούσε σ' ἓνα μέρος ποὺ ἦταν πολλὰ βάτα, καὶ σὲ λίγο ἔγινε κι αὐτὸς ἄφαντος.

* * *

‘Ὅστος οἷος ὁ τόπος γύρω ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὰ γαβγίσματα τῶν σκυλιῶν καὶ τὶς φωνὲς τοῦ κυνηγοῦ.

— Μέσα, μέσα! φώναζε ἐπίμονα ἐκεῖνος.

— Γὰβ γάφ! Γὰβ γάφ! ἀπαντοῦσαν τὰ σκυλιά.

‘Ο Μοῦργος ὠσμίστηκε τὴν ἀλεποῦ μέσα στὴ φωλιά της κι ἔτρεξε νὰ μπῇ πρῶτος. Μὰ θυμῆθηκε ἀμέσως τὸ τί ἔπαθε τὸν περασμένο χρόνο καὶ δείλιασε. Τότε εἶχε πιάσει τὴν κυρὰ Μάρω ἀπὸ τὴν οὐρά· μὰ ἐκεῖνη γύρισε ἔξαφνα καὶ τοῦ ἔδωσε τέτοια δυνατὴ δαγκωματιά, πὺ τοῦ ξέσκισε τὸ μουσούδι. Γιὰ τοῦτο τώρα πηγαινε μὲ προσοχή.

Ἔχωσε τὸ κορμί του ὥς τὴ μέση κι ἐξακολούθουσε νὰ γαβγίζῃ καὶ νὰ κουνᾷ πέρα δῶθε τὴν οὐρά του· μὰ δὲν προχωροῦσε περισσότερο. Ὅταν ὅμως ὁ κυνηγὸς τοῦ εἶπε προσταχτικά: «ντροπή, Μοῦργο, μέσα!» κοντοστάθηκε λίγο κι ὕστερα μπῆκε.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ Σπίθα, τὸ ἄλλο σκυλί, εἶχε πιάσει τὴν τρύπα πὺ ἐβγαίνει κάτω ἀπὸ τὸ πουρνάρι· μὰ δὲ μποροῦσε νὰ χωθῇ μέσα. Ἡ τρύπα ἦταν στενὴ καὶ τὸ σκυλί μεγαλόσωμο. Γιὰ τοῦτο ἔστεκε ἀπέξω, ἔχωνε μόνον τὸ μουσούδι της μέσα κι ὅλο σκάλιζε τὸ χῶμα μὲ τὰ πόδια της, οὐρλιαξε παρραπονιάρικα καὶ κουνοῦσε τὴν οὐρά της ἀδιάκοπα.

Τὸ τρίτο τέλος σκυλί, ὁ Ἀράνης, πότε κοιτάζε στὰ μάτια τὸν κυνηγό, πότε ἔτρεχε λίγο στὰ χαμόκλαδα καὶ ξαναγύριζε, πότε γάβγιζε, μὰ δὲν τολμοῦσε νὰ κάμῃ τίποτα. Ἦταν ἀκόμη ἀγύμναστο.

Ὁ κυνηγὸς ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησία του ἔβαλε τὸ ἄφτί του ἐπάνω στὸ χῶμα γιὰ νὰ καταλάβῃ τί γινόταν μέσα στὴ φωλιά. Ἄκουε φοβερὸ θόρυβο· πάλεμα δυνατό. Καὶ ἀληθινὰ γινόταν ἐκεῖ κάτι ἀπίστευτο. Στὴν ἀρχὴ ἡ ἄλεπού συλλογίστηκε νὰ φύγῃ ἐμπρὸς στὸ Μοῦργο· κατάλαβε ὅμως πὼς ἐκεῖνος θὰ ἔτρεχε πίσω της καὶ δὲ θὰ γλύτωνε. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ τὸν ἀντικρίσῃ παληκαρῶς. Γύρισε ἀπότομα καὶ τοῦ ρίχτηκε μὲ δόντια καὶ μὲ νύχια.

Μὰ κι ὁ Μοῦργος εἶχε ξεθαρρέψῃ πιὰ. Στάθηκε ἄφοβα μπροστά της, ἔδωσε κι αὐτὸς ὅσες μπόρεσε δαγκωματιές, ὥσπου τὸν πῆραν τὰ αἵματα στὰ μοῦτρα καὶ δὲν τὸν ἄφηναν νὰ ἰδῇ τί γίνεται γύρω του. Τότε κατώρθωσε νὰ τοῦ φύγῃ ἡ κυρὰ Μάρω, κι ἔτρεξε ἴσια νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν τρύπα ποὺ εἶχε στὴ ρίζα τοῦ πουρναριοῦ. Μὰ καθὼς πλησίαζε ἐκεῖ, ἄκουσε θόρυβο ἀφύσικο. Ὁ κυνηγὸς μὲ τὸ μαχαίρι του σκάλιζε τὸ χῶμα γιὰ ν' ἀνοίξῃ δρόμο στὴ Σπίθα. Καὶ κεῖνῃ δίπλα του σγάρλιζε τὸ χῶμα καὶ οὐρλιαζε ἀνυπόμονα, λὲς καὶ περίμενε νὰ βρῇ τὸ φαγί της.

Καθὼς ἄκουσε ἔτσι ἡ ἄλεπού, κοντοστάθηκε συλλογισμένη.

— Καὶ τί μ' αὐτό; εἶπε γελώντας. Ἐχῶ κι ἄλλο μονοπάτι, θὰ βγῶ ἀπὸ τὸ βάτο.

Ἀμέσως γύρισε πίσω, χύθηκε στὸ Μοῦργο καὶ τοῦ δίνει μιὰ γερὴ δαγκωματιὰ στὸ κεφάλι. Βάζει ἐκεῖνος τὰ οὐρλιασμάτα καὶ ἡ κυρὰ Μάρω τὸν πηδᾷ καὶ τρέχει νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ βάτο.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν τρύπα, μὰ τὴ βρίσκει βου-

λωμένη. Κοιτάζει καλὰ νὰ ἰδῇ ποιός τῆς ἔκαμε αὐτὴ τὴ συφορὰ καὶ βλέπει τὸ σκαντζόχοιρο. Εἶχε στρογγυλοκαθήσει ἔτσι πὺν οὔτε ποντικὸς δὲ μπορούσε νὰ περάσῃ ἀπὸ καὶ χωρὶς τὴν ἄδειά του.

— Πάλι ὁ σκαντζόχοιρος, εἶπε θυμωμένη ἡ κυρὰ Μάρω. Τί θέλεις ἐσὺ ἐδῶ; τοῦ κάνει ἄγρια. Κάμε πέρα νὰ περάσω, γιατί ἀλλιῶς θὰ σὲ δαγκάσω.

— "Οχι δά! λέει γελώντας ὁ σκαντζόχοιρος.

— Κάμε γρήγορα, ξανάειπε ἡ ἀλεποῦ τρίζοντας τὰ δόντια της.

— Μὴ θυμῶνης, καημένη, κι ἀσχημίζεις!.. λέει ἀτάραχος ὁ σκαντζόχοιρος.

Ἡ κυρὰ Μάρω κατάλαβε πὺς μὲ τὸ ἄγριο δὲν ἔβγαινε τίποτα κι ἄρχισε ν' ἀλλάζῃ γλῶσσα.

— "Ελα, καημένε, καὶ μὴ μὲ παιδεύης, εἶπε παραιογιάρικα. Σὲ ξαίρω γώ, δὲν εἶσαι κακός· δὲ μπορεῖς νὰ μ' ἀφήσης νὰ μὲ φᾶνε οἱ σκύλοι.

— Τὰ ξαδέρφια σου; τῆς εἶπε κοροϊδευτικὰ ὁ σκαντζόχοιρος.

— "Αφησε τώρα τ' ἀστεῖα. Ἀλήθεια σοῦ λέω· θὰ μὲ φάῃ ὁ Μοῦργος καὶ τὸ κοῦμα στὸ λαιμό σου.

— Μὴ χάνης τὰ λόγια σου, εἶπε ὁ σκαντζόχοιρος.

"Οταν εἶδε τὰ στενὰ ἡ ἀλεποῦ σκέφτηκε νὰ γυρίσῃ πίσω στὴ φωλιά της, νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὸ Μοῦργο καὶ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν τρύπα πὺν πρωτομπήκε. "Ἐτσι κι ἔκαμε.

Ἐορμᾷ ἀπάνω στὸ Μοῦργο, τὸν δαγκάνει μὲ λύσσα, μὰ κι αὐτὸς τὴ δαγκάνει καὶ ξεκολλᾷ ἀπὸ τὴ γούνα της ἓνα καλὸ κομμάτι. Πηδᾷ ἐμπρὸς ἡ ἀλεπού, τὴν

κυνηγᾷ ὁ Μοῦργος. Τῇ στιγμῇ ποὺ πρόβαλε τὸ μουσούδι τῆς ἔξω ἀπὸ τὴν τρύπα, ἓνα μπάμ! ἀκούστηκε καὶ ἡ κυρὰ Μάρω εἶδε γιὰ τελευταία φορὰ τὸν ἥλιο.

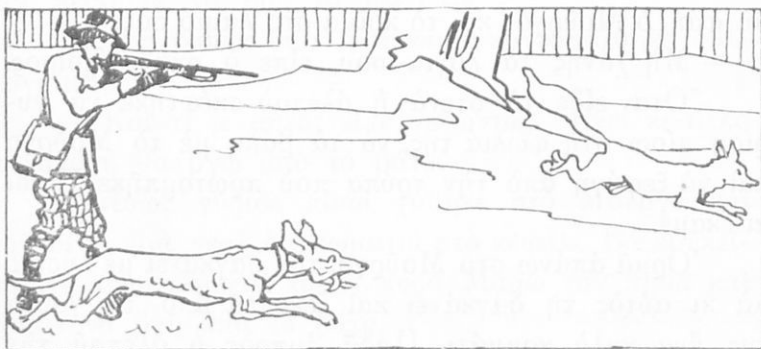
* * *

Μόλις ἄκουσε τὴν τουφεκιὰ ὁ σκαντζόχοιρος βγῆκε φυλαχτὰ ἀπὸ τὸ βάτο καὶ πῆγε πίσω ἀπὸ τὸ πουρνάρι. Ἦθελε νὰ ἰδῇ τί ἀλόγινε ἡ ἄλεπού. Εἶδε τὸν κυνηγὸ ποὺ τὴ βαστοῦσε ψηλά, καὶ τὰ σκυλιὰ ποὺ πηδοῦσαν νὰ τὴν ἀρπάξουν ἀπὸ τὰ χέρια του. Κούνησε τὸ κεφάλι θλιβερά.

— Ἀλήθεια, τὴ λυποῦμαι, εἶπε. Ἄν δὲ μὲ βασάνιζε τόσο, ἴσως νὰ μὴν τὰ πάθαινε. Τί νὰ τῆς κάμω;

Ἐλεπτα, ὅταν ἔνιωσε πὼς ἔφυγε ὁ κυνηγὸς καὶ τὰ σκυλιὰ του, πῆγε καὶ πῆρε τὰ παιδιὰ καὶ τὴ γυναῖκα του καὶ κάθησε στὴ φωλιά τῆς ἄλεπούς. Πέρασαν καλὰ τὸ χειμῶνα, κι ἂν δὲν ἔφυγαν, θὰ εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ.

Νώντας Ἐλατος

26. Τὰ κάρβουνα καὶ ὁ ἀσβέστης.

Α'

ΣΤΟ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. Ὅλη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι: γκάπ! γκούπ! γκάπ! γκούπ!

Γιατὶ χτυπᾷ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος; Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἦρθαν οἱ καρβουνιάρηδες, νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμῶνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν νὰ τὰ βάλουμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθήσουμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσουμε κάσιανα καὶ θὰ εἰποῦμε παραμύθια κι ἱστορίες παλιές. Ὁ βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζῃ θυμωμένος: τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἀφυλλὰ κλαριά

Β΄

Τί εἶναι πάλι ἐκεῖνο πού καπνίζει στό λόφο τὸν πετρωτό; Βγάζει μαῦρο στριφτό καπνό, μαῦρο καὶ πυκνὸ καπνό, πού ἀνεβαίνει στὰ σύννεφα ν' ἀνταμώσῃ τὴν καταιγίδα. Πίσω του βγαίνουν κάτι γλῶσσες πύρινες. Γλῶσσες φωτιάς πηδοῦν ψηλά, σὰ νὰ θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν καπνὸ στό ἀβέβαιο ταξίδι του. Μὰ δὲ μποροῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ πεισμώνουν, κι ὅλο πηδοῦν ψηλότερα καὶ σφυρίζουν θυμωμένα, σὰ νὰ τοῦ λένε: στάσου!

Κι ἔτσι ὁ πέτρινος σωρός, πού στέκει κοντὰ στό λόφο τὸν πετρωτό, μοιάζει ἀπὸ μακριὰ μὲ δράκο. Ἕνα δράκο ἀπὸ κείνους πού λένε τὰ παραμύθια. Εἶναι ριζωμένος στὴ γῇ κι ἡ φλογοκόκκινη κόμη του ἀνεμίζει φοβερὰ. Μὰ δὲν εἶναι δράκος· εἶναι τὸ καμίνι, τὸ ἀσβεστοκάμινο.

Τελείωσε ὁ χειμῶνας κι ἔρχεται ἡ ἀνοιξη. Ἡρ-
θαν οἱ ἀσβεστάδες νὰ κάμουν τὸν ἀσβέστη. Οἱ νοι-
κοκυρὲς τὸν θέλουν τὸν ἀσβέστη. Θ' ἀσπρίσουν τοὺς
τοίχους τῶν σπιτιῶν, θ' ἀσπρίσουν τὶς πέτρινες σκάλες,
τὰ πεζούλια, τὶς μάντρες, ὅλα θὰ τ' ἀσπρίσουν. Ἐρ-
χεται ἡ Λαμπρὴ καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη»·

* * *

Οἱ ἀσβεστάδες δουλεύουν ὅλη μέρα· ὅλη μέρα
ἀκούεται τὸ πελέκι. Ντὶν ντὶν! ντὶν ντὶν! ἀκούεται τὸ

σφυρι στὸν πέτρινο τὸ λόφο. Μπὰμ καὶ μπούμ! κάθε τόσο τὸ φουρνέλο. Οἱ πέτρες κυλοῦν βαριές, οἱ ἄσπρες πέτρες κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ ξεροβούνι, κομματιάζονται ἀπὸ τὰ σφυριά. Οἱ ἄσβεστάδες παίρνουν τὰ κομμάτια καὶ τὰ βάζουν ἀπάνω στὸ καμίνι· τὸ μεγάλο καὶ βαθὺ καμίνι, ποὺ χάσκει τὸ στρογγυλὸ στόμα του ἀχόρταγα. Ἐπειτα βάζουν ἀπὸ κάτω φωτιά· δυνατὴ φωτιά βάζουν οἱ ἄσβεστάδες καὶ τὴν ἀφήνουν νὰ καίη γιὰ ἡμέρες.

* * *

Ἔτσι γίνεται ὁ ἄσβεστος. Θὰ τὸν πάρη ἔπειτα ὁ χτίστης, θὰ τὸν σβήσῃ στὸ νερό, θὰ τὸν ἀνακατέψῃ μὲ ἄμμο καὶ θὰ χτίσῃ τὰ πέτρινα σπίτια, τὶς πέτρινες σκάλες καὶ τὶς πέτρινες μάντρες. Θὰ τὸν πάρουν κι οἱ καλὲς νοικοκυρὲς καὶ κάθε τόσο θ' ἀσπρίζουν ὅλα γύρω. Κι ὁ διαβάτης θὰ ὀνομάσῃ τὸ χωριὸ τους Ἀσπροχώρι.

Α. Καρκαβίτσας

29. Τὸ λιβάδι.

*Λ*ΑΝ ἀπὸ τρελὸ ζωγράφου χρώματα,
σκόρπια καὶ χυμένα δίχως τάξη,
ἀπλώνονται τ' Ἀπρίλη τ' ἀγριολούλουδα
στὸ ὀλοπράσινο τῆς γλότης μετὰξι.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἄκαρπα κι ἀνώφελα,
ζώντας ἀπὸ μιὰν ἀγῆ ὥς τὸ βράδυ,
τὸ καθένα χώρια εἶν' ἓνα τίποτε
καὶ μαζὶ ὅλα κάνουν τὸ λιβάδι.

Τὸ λιβάδι! τὸ ὄνειρο τῆς μέλισσας
καὶ τῆς πεταλούδας πανηγύρι!
Τοῦ πουλιοῦ ἡ λαχτάρα! Τὸ ξαπόσταμα
τοῦ χορμιοῦ μας, ἂν θέλῃ ν' ἀπογεύρη.

Γ. Δροσίνης

30. Μεσημέρι.

ΤΟΥ μεσημεριοῦ ἡ ἀχνάδα
κι ὁ θερμὸς τῆς ἀντηλιᾶς
ρίχνουν σκέπη στὴ λαμπράδα
τῆς ζεστῆς ἀκρογιαλιᾶς.

Κι ἡ ἀχνάδα αὐτὴ θαμπώνει
καὶ τὸ μάτι δὲ χωρίζει
ποῦ ἡ θάλασσα τελειώνει,
ποῦ ὁ οὐρανὸς ἀρχίζει.

Στὸ μυστήριο ἀδερφωμένα
βουνά, πέλαγα, οὐρανοὶ
σμίγουν, κάνουν κόσμον ἓνα
καὶ μιὰ πλάση γαλανή.

Κι ἂν περνᾷ βαρκούλα πέτρα
καὶ τὴ θάλασσα λευκαίνει,
φαίνεται σὰν περιστέρα
στὰ οὐράνια πλανεμένη.

Γ. Δροσίνης

31. Τὸ δειμνόν.

ἘΓΓΑ ἡ πηγὴ στὴ λαγκαδιὰ κυλᾷ μὲς στὰ χαλίκια,
σιγὰ κι ἄργὰ τὰ ἰσκιώματα γλιστροῦν τοῦ δειλινοῦ,
στὰ θάμνα σκόρπια βόσκουνε πηδώντας τὰ κατσίκια
στὸ βράχο τὸν ὀρθόψηλο τοῦ ἀπόκρεμνου βουνοῦ.

Κι ἀνάρια τὰ κουνούνια τους ἀκούονται στὴ ράχη,
δλόγηχα ἐδῶ, κομμένα ἐκεῖ, βραχνόφωνα ἄλλα ἤχοῦν,
λὲς σήμαντρα πολὺλαλα ποὺ κρέμονται στὰ βράχη
κι οἱ ἀχοί τους φεύγουνε ψηλὰ κι ἀνέεροι ξεψυχοῦν.

Καὶ τὸ ἀεράκι ἀνάλαφρα τὰ πεῦκα ἀργοαναδεύει
καὶ ἰσκιώνουν κι ὅλο ἰσκιώνουν τὰ πλάγια χαμηλά,
καὶ μιὰ κατσίκια ἀπ' τὶς πολλὲς παρᾶμερα ἀλαργεύει
καὶ ὀλόρθη πάει καὶ στέκεται σὲ μιὰ κορφὴ ψηλά.

Κ. Χατζόπουλος

32. Χιονισμένη νύχλα.

ΠΑΤΙΑ τὸ χιόνι στρώθηκε
σὲ κάμπους καὶ σὲ δάση,
γνάβινα κάστρα τὰ βοννά,
λευκὸ ὄνειρο εἶν' ἡ πλάση.

Κι ἀπάνω τους βαδιά, βουβή
νυχτιά καὶ παγωμένη,
δὲν ἀναδεύεται κλαδί,
πνοή δὲν ἀνασαίνει.

Οὔτε προβάτου βέλασμα
οὔτε ἓνα κλάμα γκιώνη,
γύρω παντοῦ ἓνα σάβανο
ἀπλώνεται τὸ χιόνι.

Κι ἀπὸ ψηλὰ στήν ἄπειρη
κι ἄλλαη αὐτὴ κρονάδα
τ' ἀχνὸ φεγγάρι ὁλότρεμο
σὰ νεκρική λαμπάδα.

Κ. Χατζόπουλος

33. Ἡ ἄνοιξη.

Ἡ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ ἄνοιξη
μὲ τ' ἄνθη στολισμένη
ροδοστεφανωμένη
τὴ γῆ γλυκοτηράει.

Κι ἡ γῆ τὴ γλῶσση ντύνεται,
τὰ δάση τῆς ἰσκιώνουν,
τὰ κρύα χιόνια λιώνουν,
ὁ οὐρανὸς γελάει.

Τὰ λουλουδάκια βάφονται,
τὰ πλάγια χρωματίζουν,
κι ἡδονικὲς φωτίζουν
οἱ ὁροσερεῖς αὐγές.

Στὸ ἀγκαθερὸ τριαντάφυλλο
γλυκολαλάει τ' ἀηδόνι.
Τὸ ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τὴ φωλιά.

Στοὺς κάμπους πλούσια κι ἄκοπα
σὲ πράσινα λιβάδια
τὰ ζωντανὰ κοπάδια
βελάζουν καὶ πηδοῦν.

Κι ὁ νιὸς βοσκὸς χαρούμενος
φυσώντας τὴ φλογέρα
γομίζει τὸν ἀέρα
μὲ τραγουδιῶν φωνές.

Βηλαγὰς

34. Τέσσερα αδέρφια.

ΤΕΣΣΕΡΑ
(γύρισε γοργά!)

τέσσερα αδέρφια τὸ χορὸ ὄξω στοὺς κάμπους σέρνονν
πιασμένα χέρι χέρι,
τοῦ Γεροχρόνου τὰ παιδιὰ
πούναι τ' ἀγόρια ὁμορφονιοὶ κι ἡ κόρη δίχως ταίρι.

Κι ἡ κόρη
(κοίταξε ὁμορφιές!)

κι ἡ κόρη πρώτη τραγουδεῖ: «Τοὺς κάμπους λουλουδίζω
καὶ τὰ κλαδιὰ φωντώνω,
τοῦ Πάσχα φέρνω τὶς χαρὲς
στῆς νύχτας μέσα τῇ δροσιᾷ μ' ἀηδόνια ξεφαντώνω».

Τὸ πρῶτο
(μὰνα μας γλνκιά!)

τὸ πρῶτο ἀγόρι τραγουδεῖ: «Σφαλῆστε τὰ βιβλία,
στὶς ἐξοχὲς νὰ πᾶμε
νὰ δροοιστοῦμε στὰ νερά,
στον ἴσκιο τῆς γερομουριᾶς τὰ πωρικὰ νὰ φᾶμε!»

Καὶ τ' ἄλλο
(κράτα τὸ χορό!)

καὶ τ' ἄλλο ἀγόρι τραγουδεῖ: «Ὁ τρύγος τῶρ' ἀρχίζει
μὲ χαρωπὰ τραγούδια.
σταφύλια κεῖ, σταφύλια δῶ,
πατεῖτε ἄντρες στοὺς ληγνούς, τρυγᾶτε κοπελούδια!»

Τὸ τρίτο

(ἂ μὰ τί χαρά!)

τὸ τρίτο λέει: «Ὅμως κι ἐγὼ τὰ παραμύθια φέρνω
τριγύρω στὰ μαγκάλια
μαζὶ μὲ κάσιτα ψητά,
Ἀγιοβασίλη φέρνω γώ, ἐγὼ καὶ πορτοκάλια».

Κι ὅλα τους

(γύριζε γοργά!)

κι ὅλα τους τραγουδοῦν μαζί: «Γυρνᾶμε νύχτα μέρα
πιασμένα χέρι χέρι,
ἐμεῖς τοῦ Χρόνου τὰ παιδιά,
τρεῖς γιοὶ κι οἱ τρεῖς ὁμορφονιοί, μιὰ κόρη δίχως ταίρι».

Α. Πάλλης

35. Βαριὰ τ' ἀγέλιρι...

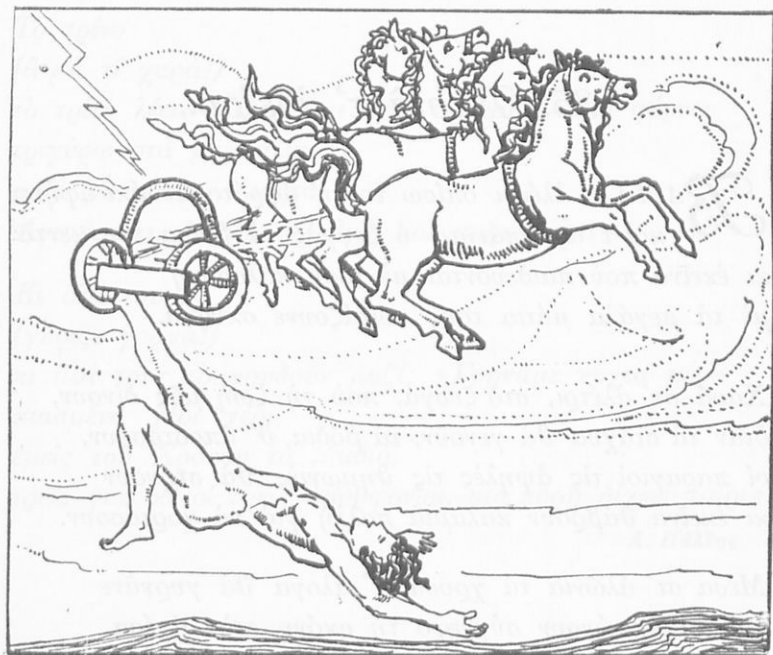
ΒΑΡΙΑ τ' ἀλέτρι ὀπίσω του τ' ἀφράτο ἀνλάκι ἀφήρει
καὶ τ' ἀργοπάτητα ὁ ζευγάς τὰ βόδια του γετιῶ
κι ἐκεῖνα πὸν παιδεύονται μὲ τόση καλοσύνη
μὲ τὰ μεγάλα μάτια τους κοιτάζουνε σκυφτά.

Χαρὰ σι' ἀλέτρι, στὸ ζευγά, πὸν τὴ ζωὴ μᾶς δίνουν,
ὅταν τὰ στάχνα θὰ γενοῦν, τὰ βόδια θ' ἀποστάσουν,
οἱ παραγιοὶ τὶς ἀψηλές τὶς θημωνιές θὰ στήνουν
κι ἐκεῖνα θὰ βροῦν καλαμιὰ πολλή γιὰ νὰ χορτάσουν.

Μέσα σι' ἀλώνια τὰ χρυσά, τ' ἄλογα θὰ γυρνᾶνε
καὶ θὰ σηκώνουν σύνγεφο τὴ σκόνη στὸν ἀγέρα
κι οἱ λιχυστάδες παρακεῖ ψηλὰ θὲ νὰ σκορπᾶνε
μαλαματένια κότσαλα μὲς στὸ γαλάζιο αἰθέρα.

Α. Φωτιάδης

36. Ὁ Φαέδοντας.

ΜΙΑ φορὰ κι ἓναν καιρὸ ζοῦσε στοὺς κάμπους τῆς πατρίδας μας μιὰ νεράιδα πὺν τὴν ἔλεγαν Κλυμένη. Αὐτὴ ἦταν γυναῖκα τοῦ Ἥλιου κι εἶχε ἓνα πολὺ ὁμορφο παιδὶ μὲ ὀλόχρυσα μαλλιά, καὶ τὸ ἔλεγαν Φαέθοντα. Κάθε μέρα τὸ ἔλουζε, τὸ χτένιζε καὶ τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν πατέρα του ἱστορίες, πὺν ἔμοιαζαν μὲ παραμῦθια. Καὶ κάθε πρωί, ὅταν ἔβγαине ὁ ἥλιος ἄρχιζε:

— Νά, τώρα ὁ πύρινος πατέρας σου ζεύει τὰ πύ-

ρινα τ' ἄλογα στήν πύρινη τὴν ἄμαξα, γιὰ νὰ κάμῃ τὸ πύρινο ταξίδι του.

* * *

Ὁ Φαέθοντας ἄκουε αὐτὰ καὶ περηφανεύτηκε πολὺ. Στὰ παιγνίδια του ὅλο μίλοῦσε μὲ τοὺς συντρόφους του γιὰ τὴ μεγάλη του γενιά. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι τὸν περιγελοῦσαν.

— Σὲ γελᾷ ἡ μητέρα σου καὶ σὺ τὸ πιστεύεις; τοῦ ἔλεγαν.

— Ἄν εἶσαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μας σημάδι. Ὁ Φαέθοντας πῆγαινε τότε στὴ νεράιδα μάνα του καὶ τῆς ἔλεγε ὁλοένα:

— Ἄν εἶναι ἀλήθεια, μάνα, πὼς εἶμαι γιὸς τοῦ Ἥλιου, δεῖξε μου σημάδι.

Ἐκεῖνη γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά της καὶ τοῦ ἔλεγε:

— Τί καλύτερο σημάδι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου θέλεις, παιδί μου; Δὲ βλέπεις ποὺ λάμπεις σὰν ἄχτινα του;

Ὁ νέος φώναζε τότε τοὺς συντρόφους του γιὰ νὰ τοὺς ἀποστομώσῃ:

— Τί καλύτερο σημάδι θέλετε ἀπὸ μένα; Δὲ βλέπετε ποὺ λάμπω σὰν ἄχτινα του;

Ἐκεῖνοι πάλι δὲν ἤθελαν νὰ πιστέψουν καὶ τὸν περιπαίζαν· τοῦ ξανάλεγαν μὲ πείσμα:

— Θέλουμε σημάδι! Δεῖξε μας σημάδι!

* * *

Ἀπὸ τὰ πολλὰ δὲ βάσταξε ὁ Φαέθοντας· πάει καὶ λέει τῆς νεράιδας:

— Μάνα, θέλω σημάδι ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Δεῖξε μου τὸ δρόμο νὰ πάω νὰ τὸν βρῶ.

— Ἀφοῦ σοῦ τὸ λέει ἡ μητέρα σου, δὲν τὸ πιστεύεις;

— Πιστεύω καὶ παραπιστεύω, μὰ θέλω νὰ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Τί ἀξίζει νὰ τὸ ξαίρω ἐγὼ μοναχός μου!

— Καλὰ, παιδί μου, ἀφοῦ τὸ θέλεις πήγαινε, εἶπε ἡ νεράιδα πικραμένη· μὰ κοίταξε νὰ μὴν πάθῃς τίποτα κακό. Πάρε τὸ δρόμο ποὺ πάει ἴσια στὴν ἀνατολή. Ἀμα φτάσης στὴν ἄκρη τ' οὐρανοῦ, θὰ ἰδῇς κάτι ψηλὲς ὁλόχρυσες κολόνες, ποὺ βαστοῦν ἀπάνω τους ἓνα παλάτι. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ παλάτι τοῦ πατέρα σου. Φεγγοβολοῦν οἱ ἀσημένιες πόρτες του. Ἐκεῖ ὁ θεὸς Ἡφαιστος, ὁ ξακουσμένος τεχνίτης, σκάλισε τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ μὲ τὰ κάλλη τους.

* * *

Κίνησε ὁ Φαέθοντας· δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει, φτάνει μὰ φορὰ στὸ παλάτι τοῦ πατέρα του. Κοιτάζει, τί νὰ ἰδῇ; Ὁ ἥλιος καθόταν στὸ διαμαντένιο θρόνο του, ντυμένος φόρεμα κόκκινο σὰν τὴ φλόγα, κεντημένο μὲ σμαράγδια. Φοροῦσε στὸ κεφάλι ἓνα στεφάνι τόσο λαμπερό, ποὺ ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρύσῃ ἀνθρώπου μάτι. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κάθονταν ἡ Ἥμερα καὶ οἱ Μῆνες, ὁ Χρόνος καὶ οἱ Αἰῶνες. Πίσω του στέκονταν ἡ Ἀνοιξη στεφανωμένη μὲ λουλούδια, καὶ τ' ἀδέρφια της· τὸ Καλοκαίρι ἰδρωμένο, μὲ στε-

φάνι ἀπὸ στάχια στὸ κεφάλι· τὸ Φθινόπωρο, φορτωμένο μὲ γλυκόχυμους καρπούς, καὶ ὁ γερο-Χειμῶνας, μὲ κάτασπρα μαλλιά καὶ γένια γεμάτα κρύσταλλα.

* * *

Ἀπὸ μακριὰ στάθηκε ὁ Φαέθοντας κι ἔβαλε τὸ χέρι στὰ μάτια του, γιατί θάμπωσε τὸ φῶς του.

Ὁ Ἥλιος γνώρισε τὸ παιδί του. Ἐκρυσσε ἀμέσως τὸ λαμπερὸ στεφάνι του καὶ τὸ ἔκραξε κοντά του.

— Πές μου, παιδί μου, πῶς ἦρθες ἐδῶ; τὸν ἐρώτησε. Καὶ τὸν ἀγκάλιασε τρυφερά.

— Παιδί σου μὲ λές καὶ τὸ πιστεύω, ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Φαέθοντας· μὰ θέλω νὰ τὸ πιστέψῃ κι ὁ κόσμος. Γι' αὐτὸ ἦρθ' νὰ μοῦ δώσης σημάδι, πὺν νὰ τὸ ἴδουν ὅλοι καὶ νὰ μὴν ξαναμιλήσουν.

— Σὰν τί σημάδι θέλεις; ἐρώτησε ὁ Ἥλιος.

— Κάμε ὄρκο.

— Τί ὄρκο;

— Πῶς θὰ μοῦ δώσης ὅ,τι σοῦ ζητήσω.

— Νόστιμος εἶσαι, εἶπε ὁ Ἥλιος γελώντας μὲ τὴν πονηρία τοῦ παιδιοῦ του. «Ὁρκίζομαι στὰ μαῦρα νερὰ τῆς Στύγας».

* * *

Χωρὶς νὰ προσέξῃ ὠρκίστηκε ὁ Ἥλιος. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ὄρκος ἦταν φοβερὸς καὶ στοὺς θεοὺς ἀκόμη. Ὅποιος θεὸς τὸν πατοῦσε θὰ ἔμενε ὁλόκληρο χρόνον σὰν πεθαμένος, καὶ ἄλλα ἐννιὰ χρόνια δὲν εἶχε δι-

καίωμα νὰ πηγαίνει μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Γιὰ τοῦτο ὁ Φαέθοντας χάριξε πὺν τὸν ἄκουσε, καὶ λέει ἀμέσως στὸν πατέρα του:

— Δῶσε μου τὴν ἄμαξά σου, νὰ τὴν ὀδηγήσω μιὰ ἡμέρα στὸν οὐρανό.

— Μὴ, παιδί μου, μὴ ζητᾷς τέτοιο προῖμα! εἶπε τρομαγμένος ὁ Ἥλιος. Ζήτησε ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Πῶς, ἄνθρωπος ἐσύ, θὰ κάμης ἐκεῖνο, πὺν δειλιάζει νὰ τὸ κάμη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Δίας; Μπορεῖς ἐσὺ νὰ σταθῇς στὴ μέση τ' οὐρανοῦ τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ κι ἐγώ, ὅταν φτάνω ἐκεῖ, ζαλίζομαι καὶ τὰ χάνω! Ἐπειτα, γιὰ νὰ γυρίσης πίσω ἐδῶ, ὁ δρόμος εἶναι τόσο κατηφοριστός, πὺν κι αὐτὴ ἡ θάλασσα τρέμει νὰ μὴν γκρεμιστῶ. Ἀφήνω τ' ἄγρια θηρία τ' οὐρανοῦ, τὸ Λιοντάρι, τὸ Σκορπιὸ καὶ τὸν Καρκίνο πὺν παραμονεύουν νὰ μὲ ἀρπάξουν μὲ ὅλη τὴν ἄμαξα. Ἐγὼ ξαίρω πῶς τοὺς ξεφεύγω! Ἀλλάξε γνώμη, παιδί μου.

— Ὅχι! Ὁρκίστηκες. Μόνο ἔτσι θὰ μὲ πιστέψῃ ὁ κόσμος γιὰ παιδί σου.

— Καὶ τί σὲ μέλει γιὰ τὸν κόσμος; Γιὰ τὸν κόσμο ζῆς; ἐρώτησε ὁ Ἥλιος μὲ ἀπορία. Φτάνει μόνος του κανεὶς νὰ ξαίρῃ τὴν ἀξία του καὶ τὴ γεινιά του.

— Ὅχι, τὸ θέλω! μοῦ τ' ὠρκίστηκες! ἐπιμένει ὁ Φαέθοντας.

Τί νὰ κάμη ὁ Ἥλιος, πὺν δέθηκε μὲ τὸν ὄρκο; Παίρνει τὸ παιδί του καὶ τὸ φέρνει μπροστὰ στὴν ἄμαξά του.

Ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι ἦταν ὁ ἄξονας, τὸ τιμόνι

καὶ ὁ γῦρος τῶν τροχῶν. Ἀργυρὲς οἱ ἀχτῖνες, καὶ
στὸ ζυγὸ χρυσοκόλλητα πετράδια ἔχυναν λαμπρὸ φῶς.

* * *

Ἐκεῖ ποὺ θαύμαζε ὁ Φαέθοντας τὴν ἄμαξα, ἡ
ροδοδάχτυλη Αὐγή, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἥλιου, ἄνοιξε τὶς
πύλες τῆς ἀνατολῆς. Ἀμέσως πετάχτηκε ὁ γιὸς τῆς
ὁ Αὐγερινός, μὲ μιὰ λαμπάδα στὸ χέρι, νὰ κυνηγήσῃ
τ' ἀστέρια. Ἐνα-ἕνα τρεμόσβηναν καὶ χάνονταν
μπροστά του τ' ἀστέρια. Χάθηκε καὶ τὸ Φεγγάρι·
ὥσπου τελευταῖα χάθηκε κι ὁ ἴδιος ὁ Αὐγερινός.

Ἄμα εἶδε ὁ Ἥλιος τὰ ρόδα τῆς ἀδερφῆς του
νὰ ροδοβάφουν τὸν κόσμον, πρόσταξε τὶς ξανθομαλλοῦ-
σες τὶς Ὠρεὲς νὰ φέρουν τ' ἄλογα.

Τέσσερα ἦταν τ' ἄλογα, τὸ ἕνα καλύτερο ἀπὸ
τὸ ἄλλο, χορτασμένα ἀπὸ τὴν ἀμβροσία ποὺ ἔτρω-
γαν ὅλη τὴ νύχτα. Καθὼς τὰ ἔξεψαν στὴν ἄμαξα,
πέταξαν τὰ ρουθούνια τοὺς φλόγες. Ἀβάσταγα ἀν-
τιπάτησαν τὸν ἀέρα καὶ βρόντησαν τὰ χρυσὰ χαλι-
νάρια. Ὁ Ἥλιος ἄλειψε τὸ παιδί του μὲ ἕνα θεϊκὸ
λάδι, γιὰ νὰ μὴν τὸ κάψουν οἱ φλόγες, τοῦ ἔβαλε
στὸ κεφάλι τὸ στεφάνι μὲ τὶς χρυσὲς ἀχτῖνες καὶ
τοῦ εἶπε ἀνήσυχος:

— Κράτα καλὰ τὰ χαλινάρια, παιδί μου, μὴν
κεντᾶς πολὺ τ' ἄλογα, καὶ πάρε τὸ δρόμο ποὺ ἄνοιξα
ἐγὼ τόσα χρόνια. Πρόσεξε μὴν ἀνεβῆς ψηλά, γιατί
θὰ κάψῃς τὸν οὐρανὸ· μήτε πάλι πολὺ χαμηλὰ νὰ
κατεβῆς, γιατί θὰ κάψῃς τὴ γῆ. Μὰ γιὰ τελευταῖα

φορὰ σὲ παρακαλῶ, παιδί μου, ἄφησέ με νὰ ὀδηγήσω ἐγὼ τὴν ἄμαξα.

* * *

Ποῦ ν' ἀκούσῃ ὁ φαντασμένος ὁ γιὸς του! Ἀρπάζει τὰ χαλινάρια, χτυπᾷ τ' ἄλογα καὶ μὲ τὸ δεξι χέρι ἀποχαιρετᾷ τὸν πατέρα του.

Χύνονται τ' ἄλογα καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα γλιντροίσματα. Ρόδισαν ἓνα μὲ τὸ ἄλλο τὰ ψηλὰ κοροφούνια, καὶ ἡ καταχνιὰ σηκώθηκε ἀπὸ τοὺς κάμπους, σὰν πουπουλένιο νυχτικὸ σκέπασμα τῆς γῆς. Ὅσο ἦταν πρῶί, ὁ Φαέθοντας ἐβλεπε κάτω τὶς πολίτειες, τὰ ποτάμια, τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους γεμάτος χαρά.

Ἄκουε τὴ βοῇ ποὺ ἔκανε ὁ κόσμος στὸ ξύπνημά του, οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, τὰ πετούμενα, καὶ φαντάστηκε πὼς τὸν εἶχαν γνωρίσει καὶ τὸν ἐδοξολογοῦσαν. Τὸ μόνο ποὺ κοίταξε ἦταν πὼς νὰ ξεχωρίσῃ τοὺς παλιοὺς συντρόφους του καὶ νὰ τοὺς φωνάξῃ ἀπὸ ψηλά: «Μὲ βλέπετε; τί θὰ πῆτε τώρα; Εἶμαι ἢ ὄχι γιὸς τοῦ Ἥλιου;»

* * *

Ὅταν ὁμως τ' ἄλογα τὸν ἀνέβασαν ἐκεῖ ποὺ πετοῦν οἱ ἀετοί, ἄρχισε νὰ φοβᾶται. Θυμῆθηκε τὰ λόγια τοῦ πατέρα του, μὰ ἦταν ἀργά. Ἐκλεισε τὰ μάτια του, νὰ μὴ βλέπῃ τὸ χάος.

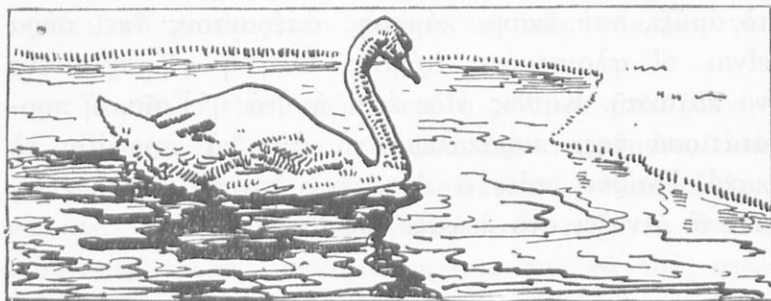
Τ' ἄλογα, καθὼς ἔνωσαν ἔτσι, πῆραν δρόμο σὰν φρενιασμένα. Ἀλίμονο τώρα στὸν κόσμο! Πότε ἡ ἄμαξα ζύγωνε στὸν οὐρανό, καὶ τότε χιόνιζε καὶ πάγωνε στὴ γῇ. Πότε χαμήλωνε πολὺ κι ἔκανε τόση ζέστη, ποὺ ἔσκαζαν οἱ ἄνθρωποι. Στέρεψαν οἱ πηγές καὶ κήκκαν τὰ λουλούδια. Τὰ πετροβούνια ἔγιναν σκόνη. Χόχλαξε ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ψάρια, ἄλλα ἔσκασαν καὶ γέμισαν τὶς ἀκρογιαλιές κι ἄλλα τρύπωσαν στὸ βυθὸ γιὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ φῶκες, ποὺ δὲ μποροῦν νὰ μείνουν πολὺ βαθιά, ἔσκασαν κι αὐτές. Κι ὁ ἴδιος, ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, δὲν τολμοῦσε νὰ βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ βασίλειο του. Στὴν Ἀφρικὴ πλησίασε τόσο πολὺ τὸ ἄμάξι, ποὺ ἔκαψε κάμπους ἀπέραντους· ἐκεῖ τώρα εἶναι οἱ φλογισμένες ἐρημιές. Ὅλη ἡ γῇ κιντύνευε νὰ κατακαῇ. Καθὼς εἶδε ἔτσι ἡ θεὰ ἡ Γαῖα, ἡ προστάτισσά της, παρακάλεσε τὸ Δία νὰ προλάβῃ τὸ κακό. Παίρνει τότε ὁ Δίας ἓνα δυνατὸ ἀστροπελέκι καὶ τὸ τινάζει στὸ κεφάλι τοῦ Φαέθοντα.

* * *

Ἔπεσε ἀστραποκαμένος ὁ φαντασμένος ἄμαξηλάτης. Τρέχουν οἱ νεράιδες μὲ τὴν ὁμορφὴ Κλυμένη στὴ μέση, σκίζουν τὰ πέπλα τους κι ἀρχίζουν τὰ μοιρολόγια. Οἱ τρεῖς ἀδερφές του τόσο ἦταν ἀπαρηγόρητες, ποὺ οἱ θεοὶ τὶς λυπήθηκαν καὶ τὶς ἔκαναν ἀργυρόφυλλες λεῦκες. Τὰ δάκρυά τους τὰ ἔκαμαν καθαρὸ κεχριμπάρι.

Ἐφτασε κι ὁ φίλος του ὁ Κύκνος, μάζεψε ἕνα-ἕνα τὰ κομμάτια καὶ τὰ ἔθαψε. Ἀλλὰ τόση ἦταν ἡ ἀγάπη του, ποὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ ἔρχεται κάθε ἡμέρα καὶ νὰ βουτᾷ στὸ ποτάμι, γιὰ νὰ βρῇ τίποτα ἀπὸ τὸ φίλο του. Οἱ θεοὶ γιὰ νὰ τὸν ἀνταμείψουν τὸν ἔκαναν πουλί. Μὰ καὶ πουλὶ ὁ κύκνος δὲν παύει ὡς τώρα νὰ χώνη τὸ κεφάλι στὰ νερὰ καὶ νὰ γυρεύη τὰ λείψανα τοῦ Φαέθοντα.

Α. Καρκαβίτσας

37. Ὁ ἀργοναύτης Ἀγκαῖος.

ΟΤΑΝ τέλειωσε ἡ ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Ἀγκαῖος, φρόντιζε μὲ περισσότερὴ ὄρεξιν νὰ καλλιεργήσῃ τὰ χτήματά του. Καλλιεργοῦσε ὄχι μονάχα ἐκεῖνα ποὺ εἶχε, μὰ καὶ νέα φύτευε ἀμπέλια.

Οἱ σκλάβοι του — καὶ εἶχε ἀρκετούς — δὲ σήκωναν κεφάλι ἀπὸ τὴ δουλειά· ὅλη μέρα μὲ τὴν ἀξίνα καὶ τὸ λοστὸ στὸ χέρι βρῖσκονταν. Μὰ κι ἔτσι ὁ

Ἄγκαϊος δὲν ἦταν εὐχαριστημένος καὶ γιὰ τὸ παραμικρὸ τοὺς ἔβριζε καὶ τοὺς βασάνιζε ἀλύπητα.

Μιὰ μέρα ὁ γεροντότερος ἀπ' αὐτοὺς, πὺν δούλειψε ἀπὸ μικρὸς στὸν πατέρα του, καὶ τὸν ἤρωα ὅταν ἦταν παιδὶ τὸν ἐσυντρέφεψε στὰ παιγνίδια του, πάει καὶ τοῦ λέει:

— Θὰ σοῦ εἰπῶ κάτι, ἀφεντικό, καὶ νὰ μὲ συμπαθῇς. Πολὺ φοβοῦμαι πὼς μὲ τὸν τρόπο πὺν φέρνεσαι στοὺς δούλους σου, δὲ θὰ προφτάσης νὰ πιῇς κρασί ἀπὸ τ' ἀμπέλια σου. Ὁ θεός, ἀφεντικό, δὲν προστατεύει τίς ἄδικες δουλειές.

Ὁ Ἄγκαϊος δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ γέρο σκλάβου καὶ ἐξακολούθησε νὰ φέρνεται ἄδικα καὶ σκληρὰ στοὺς δούλους του.

* * *

Ἦρθε ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου. Τρύγησε τ' ἀμπέλια του καὶ ἔβαλε τὸ μοῦστο στὰ βαρέλια. Ὅταν πιά ὁ μοῦστος ψήθηκε καὶ ἔγινε κρασί, πρόσταξε μιὰ μέρα τὸ γέρο σκλάβο νὰ τοῦ γεμίσει ἓνα ποτήρι γιὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ. Ἀμα τὸ ἔφερε ὁ σκλάβος, τὸ πῆρε ὁ Ἄγκαϊος καὶ τοῦ εἶπε:

— Θυμᾶσαι πὺν μοῦ εἶπες κάποτε, πὼς μπορεῖ νὰ μὴν προφτάσω νὰ πιῶ κρασί ἀπὸ τ' ἀμπέλια μου. Νά λοιπὸν πὺν πρόφτασα!

— Μὴ λὲς μεγάλο λόγο, ἀφεντικό, εἶπε ὁ σκλάβος, γιὰτὶ ὅσα φέρνει ἡ ὥρα, δὲν τὰ φέρνει ὅλος ὁ χρόνος. Ὅσο νὰ φτάσῃ τὸ ποτήρι στὰ χεῖλή σου, ποιὸς ξαίρει τί γίνεται.

Δὲν τέλειωσε τὰ λόγια τοῦ ὁ γέρος καὶ νά σου, μπαίνει λαχανιασμένος καὶ τρομαγμένος ἓνας δοῦλος καὶ λέει στὸν Ἀγκαῖο:

— Ἀφεντικό! ἓνα θεόρατο ἀγριογούρουνο μῆκε στ' ἀμπέλια σου καὶ κάνει μεγάλες ζημιές!

* * *

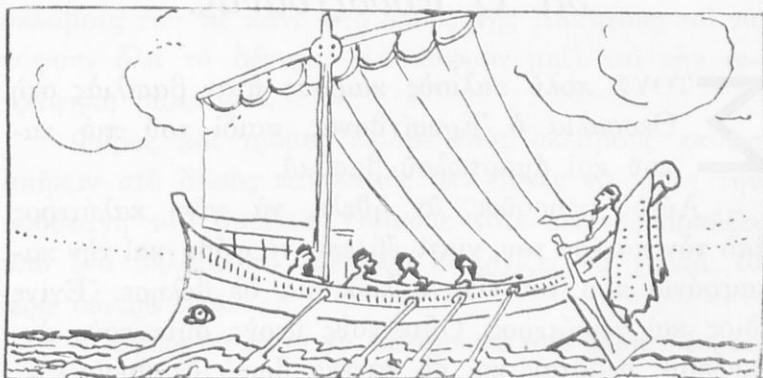
Ἀφήνει τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί ὁ Ἀγκαῖος καὶ πετιέται ἀπάνω. Ἀρπάζει τὸ κοντάρι τοῦ καὶ τρέχει νὰ σκοτώσῃ τὸ ἀγριογούρουνο.

Ὅταν ἔφτασε στ' ἀμπέλια καὶ εἶδε τὸ τρομερὸ ἀγρίμι, χύμηξε ἀσυλλόγιστα ἀπάνω του. Μὰ κι ἐκεῖνο καθὼς τὸν εἶδε ἀγρίεψε περισσότερο, σήκωσε τὶς τρίχες τοῦ σὰν ἀγκάθια καὶ μὲ τὰ μεγάλα σπαθωτὰ δόντια τοῦ τοῦ ἔσκισε τὴν κοιλιά.

Σὲ λίγο ὁ Ἀγκαῖος πέθανε μὲ βογγητὰ μέσα στὸ ἀμπέλι τοῦ, ἐκεῖ πὺ βασάνιζε τοὺς δούλους τοῦ.

Κι ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ δοκιμάσῃ τὸ κρασί τοῦ.

Νώντας Ἐλατος

38. Ὁ Ἑρυσίχθονας.

ΣΤΟΥΣ πολὺ παλιούς καιροὺς ἦταν βασιλιάς στὴ Θεσσαλία ὁ Ἑρυσίχθονας, παιδὶ τοῦ πιὸ κακοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ βασιλιᾶ.

Αὐτὸς μπορούσε, ἂν ᾔθελε, νὰ γίνῃ καλύτερος ἀπὸ τὸν πατέρα του, γιατί ἔβλεπε τὸ φόβο καὶ τὴν καταφρόνια πού τοῦ εἶχε ὁ λαός· μὰ δὲ θέλησε. Ἔγινε ἴδιος καὶ χειρότερος. Οὔτε τοὺς θεοὺς οὔτε τοὺς ἀνθρώπους σεβόταν, καὶ σὲ κανένα βωμὸ δὲ θυσίαζε.

Στὸν καιρὸ λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ Ἑρυσίχθονα ἦταν στὴ Θεσσαλία ἓνα δάσος ἀφιερωμένο στὴ θεὰ τὴ Δήμητρα. Στὴ μέση τοῦ δάσους φούντωνε μιὰ τετράψηλη βαλανιδιά. Ὅλα τ' ἄλλα δέντρα φαίνονταν μικρὰ μπροστά της. Ὅσο γιὰ τὸν κορμὸ της, εἴκοσι ἄνθρωποι μαζὶ δὲ μποροῦσαν νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν.

Κορδέλες, στεφάνια καὶ πλάκες ξύλινες κρέμονταν ἀπὸ τὰ κλωνάρια τοῦ δέντρου.

Ἦταν τ' ἀφιερῶματα ἐκείνων ποὺ εἶδαν καλὸ ἀπὸ τὴ θεά. Μάλιστα ἐπάνω στὶς πλάκες ἦταν σκαλισμένο καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ καλὸ ποὺ εἶδε καθένας ἀπὸ τὴ Δήμητρα. Ἔτσι συνήθιζαν τότε.

Γύρω στὴ βαλανιδιά χόρευαν πολλὲς φορὲς οἱ νεράϊδες τοῦ δάσους. Μιὰ μάλιστα νεράϊδα κατοικοῦσε μέσα στὸν κορμὸ, καὶ οὔτε φύλλο οὔτε φλούδα τολμοῦσε κανεὶς νὰ κόψῃ ἀπὸ τὸ ἱερὸ δέντρο.

* * *

Μιὰ φορὰ ὅμως ὁ Ἑρυσίχθοντας πρόσταξε τοὺς σκλάβους του νὰ πᾶνε στὸ δάσος τῆς Δήμητρας καὶ νὰ κόψουν ὅλα τὰ δέντρα. Νὰ κόψουν μαζὶ καὶ τὴν τετράψηλη βαλανιδιά.

Φόβος καὶ τρόμος ἔπιασε τοὺς σκλάβους καθὼς μπῆκαν στὸ δάσος καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν προσταγὴ τοῦ βασιλιᾶ. Θύμωσε τότε ἐκεῖνος· ἀρπάζει ἀπὸ ἓνα σκλάβο τὸ τσεκούρι κι ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ τὸ ἱερὸ δέντρο ἄγρια.

— Θέλω νὰ πέσῃ τὸ δέντρο καὶ θὰ πέσῃ, λέει μὲ πεῖσμα, κι ἂν ἀκόμη εἶναι ἡ ἴδια θεά!

Καὶ γκάπ! γκόπ! χτυποῦσε ὁ βασιλιάς μὲ τὸ τσεκούρι τὸ δέντρο. Ἐξαφνα ἓνας βαθὺς ἀναστεναγμὸς ἀκούστηκε, ποὺ καὶ τὴν πιὸ σκληρότερη καρδιά τὴ μαλάκωνε.

Ἡ βαλανιδιά σείστηκε σύγκορμη, καὶ τὰ κλωνάρια της, τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποὶ κιτρίνισαν μὲ μιᾶς.

Μὰ τίποτα δὲν κρατοῦσε τὸ χέρι τοῦ κακοῦ βασιλιᾶ. Χτυποῦσε ἀλύπητα, κι ἀπὸ κάθε τσεκουριά ποτάμι χυνόταν τὸ αἷμα.

Σὰν πετρωμένοι ἀπόμειναν οἱ σκλάβοι, καθὼς εἶδαν νὰ βγαίνει αἷμα ἀπὸ τὸ ξύλο. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς πῆγε τότε νὰ κρατήσῃ τὸ χέρι τοῦ βασιλιᾶ· μὰ ὁ Ἑρυσίχθονας μ' ἓνα χτύπημα τοῦ ἔκοψε πέρα πέρα τὸ κεφάλι.

— Πάρε καὶ σὺ τὴν πληρωμὴ σου, λέει.

Κι ἄργισε πάλι πιὸ ἄγρια νὰ χτυπᾷ τὸ δέντρο. Τότε μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ἀπὸ μέσα:

— Εἶμαι τῆς Δήμητρας ἡ ἀγαπημένη νεράϊδα καὶ κάθομαι μέσα σὲ τοῦτο τὸ δέντρο. Θὰ μὲ σκοτώσῃς, κακοῦργε, μὰ ξαῖρε το· ἡ θεὰ σκληρὰ θὰ σὲ τιμωρήσῃ.

Ὁ Ἑρυσίχθονας δὲν πρόσεξε τὰ λόγια τῆς νεράϊδας, κι ἐξακολούθησε νὰ χτυπᾷ μὲ τὸ τσεκούρι. Σὲ λίγο τὸ δέντρο σωριάστηκε καταγῆς.

* * *

Ντύθηκαν στὰ μαῦρα ὅλες οἱ νεράϊδες τοῦ δάσους, καὶ μὲ θρήνους πῆγαν στὴ Δήμητρα καὶ τὴν παρακάλεσαν νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἄδικο Ἑρυσίχθονα.

Φώναξε τότε ἡ Δήμητρα μιὰ ἀπὸ τὶς νεράϊδες καὶ τῆς εἶπε:

— Πήγαινε γρήγορα πέρα στὴν ἄκρη τῆς Σκυθίας. Ἐκεῖ βρίσκεται μιὰ χώρα σκοτεινὴ, ποὺ κανένα δέντρο δὲ μεγαλώνει μήτε φυτρώνουν λουλούδια καὶ σπαρτά. Ἐκεῖ πάντα βασιλεύει ὁ Τρόμος, ἡ Δυστυχία κι ἡ Πεῖνα. Νὰ βρῆς τὴν Πεῖνα καὶ νὰ τῆς πῆς πὼς τὴν προστάζω νὰ χωθῇ στὰ σπλάχνα τοῦ Ἑρυσίχθονα. Γιὰ νὰ φτάσης πρὸ γρήγορα, πάρε τὴν ἄμαξά μου.

* * *

Ἔτσι κι ἔγινε. Ἡ νεράϊδα ἀνέβηκε στὴν ἄμαξα τῆς Δήμητρας, ποὺ τὴν ἔσερναν δράκοντες φτερωτοί, κι ἔφτασε γρήγορα στὴ Σκυθία. Βοῆκε τὴν Πεῖνα σ' ἓναν κάμπο ξερὸ καὶ γεμάτο πέτρες, νὰ ξεριζώνῃ τὰ λιγοστὰ ἀγριόχορτα μὲ τὰ νύχια τῆς καὶ νὰ τὰ τραγανίξῃ μὲ τὰ σάπια δόντια τῆς.

Σὰν ἀγκάθια ἦταν τ' ἀχτένιστα μαλλιά τῆς, ποὺ χύνονταν στὶς κοκκαλιάρικες πλάτες τῆς. Τὰ μάτια τῆς ἦταν βαθουλὰ κι ἄφωτα, καὶ τὰ χεῖλη τῆς κίτρινα. Τὸ πετοῖ τῆς κατάξερο κολλοῦσε στὰ κόκκαλά τῆς, καὶ μποροῦσε κανεὶς νὰ μετρήσῃ τοὺς ἄρμους. Ἦταν ἡ κοιλιά τῆς βαθουλὴ καὶ τὰ πόδια τῆς μακριά, μὲ φουσκωμένους κάτω τοὺς ἀστράγλους κι ἀλίγιστα τὰ γόνατα.

Τρόμαξε καθὼς τὴν εἶδε ἡ νεράϊδα καὶ στάθηκε ἀπὸ μακριά, γιὰ νὰ τῆς πῇ τὴν προσταγὴ τῆς θεᾶς.

Ἡ Πεῖνα μ' ὅλο πὺν ἀντιπαθοῦσε τὴν Δήμητρα, γιὰτὶ ἔδινε τροφὴν στοὺς ἀνθρώπους, δὲ μποροῦσε νὰ μὴν κάμῃ τὸ θέλημά της.

Ἀμέσως ἔφτασε στὴ Θεσσαλία καὶ πῆγε στὸ παλάτι τοῦ Ἑρυσίχθονα. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὁ βασιλιάς κοιμόταν ἢ Πεῖνα τρέχει, τὸν σφίγγει στὴν ἄσπερη ἀγκαλιά της καὶ χώνεται στὰ σπλάγχνα του. Ξύπνησε λιμασμένος καὶ ἄρχισε νὰ φωνάζει:

— Πεινάω!.. πεινάω!..

Τρέχουν οἱ δοῦλοι καὶ τοῦ φέρουν ἓνα μὲ τ' ἄλλο τὰ φαγιά. Ὁ Ἑρυσίχθωνας τ' ἄρπαξε ὅλα καὶ χωρὶς νὰ τὰ μασήσῃ τὰ κατάπινε μονομιᾶς. Μὰ δὲ χορταίνει. Τοῦ ἔφεραν ὅσα θὰ μποροῦσαν νὰ χορτάσουν ὁλόκληρες πολιτεῖες· μὰ καὶ κεῖνα τὰ κατὰπινε στὴ στιγμὴ.

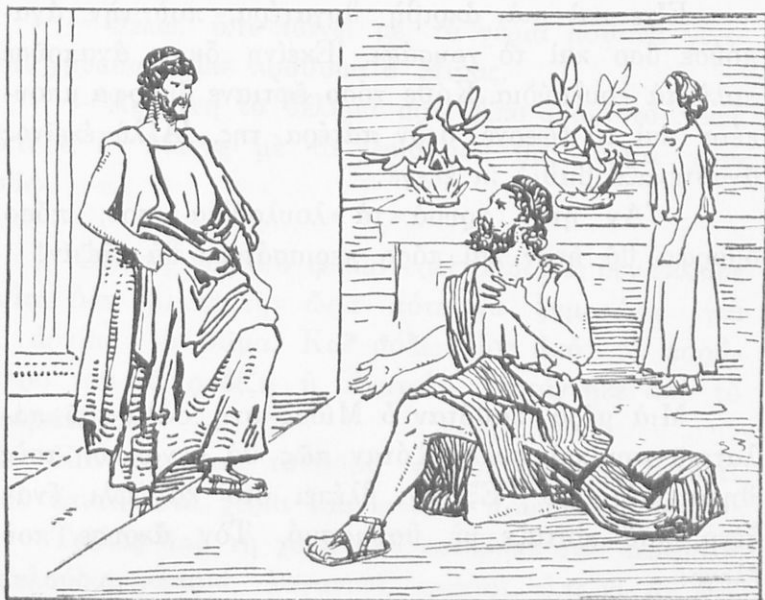
Ὅσο ἔτρωγε τόσο πὺν πολὺν πεινοῦσε, σὰν τὴ φωτιά, πὺν ὅσα ξύλα τῆς ρίχνουν δὲ λέει ὄχι.

Ἔτσι ἔφαγε ὅλη τὴν πατρικὴν του κληρονομιά, ὅλα τὰ βασιλικά πλούτη, καὶ στὸ τέλος πούλησε καὶ αὐτὴ τὴ μονάκριβη θυγατέρα του. Μὰ μὲ τίποτα δὲ μπόρεσε νὰ χορτάσῃ καὶ πέθανε τέλος ἀπὸ τὴν πείνα.

Ἔτσι τιμωρήθηκε ὁ Ἑρυσίχθωνας, πὺν δὲ σεβάστηκε τὸ δάσος.

Κι ἀκόμη τώρα στοὺς τόπους πὺν τοὺς γυμνῶνουν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν φωτιά ἢ μὲ τὸ τσεκούρι πάει καὶ κάθεται ἢ Πεῖνα καὶ οἱ ἄνθρωποι δουλεύουν, μὰ δὲ χορταίνουν ποτέ τους.

Α. Καρκαβίτσας

39. Ὁ Μίδα.

ΜΙΑ φορά κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας βασιλιάς πὺν τὸν ἔλεγαν Μίδα. Ἦταν ὁ πιὸ πλούσιος βασιλιάς τοῦ κόσμου. Ὡστόσο δὲν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του, ἤθελε κι ἄλλα ν' ἀποκτήσῃ.

Ὅταν βασίλευε ὁ ἥλιος κι ἔβλεπε χρυσὰ τὰ σύννεφα στὸν οὐρανό, ἔλεγε:

—Ἀχ καὶ νὰ ἦταν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι, καὶ τὸ χρυσάφι νὰ ἦταν ὅλο δικό μου!

Εἶχε καὶ μιὰ ἀκριβὴ θυγατέρα, πὺν τὴν ἀγαποῦσε ὅσο καὶ τὸ χρυσάφι. Ἐκεῖνη ὅμως ἀγαποῦσε πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσο ἔφτιανε ὁμορφα μπουκέτα καὶ τὰ ἔφερνε στὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀναστενάζε βαθιὰ κι ἔλεγε:

— "Ἄν ἦταν χρυσὰ τὰ λουλούδια σου, πόσο ὁμορφα θὰ ἦταν καὶ πόσο περισσότερο θὰ ἄξιζαν!

* * *

Μιὰ μέρα καθόταν ὁ Μίδας στὴ σάλα τοῦ παλατιοῦ του καὶ συλλογιζόταν πῶς θὰ μεγαλώσει τοὺς θησαυροὺς του. Ἐξαφνα βλέπει στὸ κατώφλι ἕναν ξένο, πὺν κοιτάζει μὲ θαυμασμό. Τὸν ἄκουσε πὺν ἔλεγε:

— Τί πλούσια καὶ χρυσοστόλιστη σάλα! Κι αὐτὸς ὁ Δίας θὰ μπορούσε νὰ καθήσῃ ἐδῶ μέσα! Εὐτυχισμένη βασιλιά, πὺν τίποτα δὲ σοῦ λείπει!..

— "Ἐχεις λάθος, εἶπε ἀναστενάζοντας ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο πὺν λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποιό εἶναι ἐκεῖνο πὺν τόσο τὸ λαχταρᾷ ἡ καρδιά σου; ρωτᾷ ὁ ξένος.

— Θέλω, ὅ,τι πιάνω στὰ χέρια μου νὰ γίνεται χρυσάφι! ἀποκρίνεται ὁ βασιλιάς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λὲς μὲ τὰ σωστά σου, εἶπε ὁ ξένος. Ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς θεοὺς, πὺν πολὺ τὸν ἔχεις εὐχαριστήσῃ μὲ τὸ φέρσιμό σου. Ἦρθε λοιπὸν νὰ σοῦ γάμω ὅ,τι μοῦ γυρέψῃς. Πές μου, τί θέλεις ἀπὸ μένα.

— Θέλω, ὅ,τι πιάνω μὲ τὰ χέρια μου νὰ γίνε-
ται χρυσάφι, εἶπε πρόθυμα ὁ Μίδας.

— "Ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριο τὸ πρωί,
ὅ,τι κι ἂν πιάνῃς μὲ τὰ χέρια σου θὰ γίνεταί χρυ-
σάφι.

* * *

"Ὅλη τὴ νύχτα ὁ φιλάργυρος βασιλιάς δὲν ἔκλεισε
μάτι. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ ξημερώσῃ γιὰ
ν' ἀρχίσῃ τὸ θᾶμα. Καὶ μόλις εἶδε ἀπὸ τὸ παρά-
θυρό του νὰ ροδιῇ ἡ ἀνατολή, πετάχτηκε ἀπὸ τὸ
κρεβάτι του.

Καὶ ἀληθινὰ τὸ θᾶμα ἄρχισε ἀμέσως. Κάθετι
ποῦ ἔπιανε στὰ χέρια του γινόταν χρυσάφι.

Τρελὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του κατέβηκε στὸ περιβόλι·
λουλούδια, κλαριά, λαχανικά, καρποί, ὅ,τι κι ἂν ἄγ-
γιζε, εὐθὺς γινόταν ὀλόχρυσο.

Ἀπὸ τὸ περιβόλι ὁ βασιλιάς ἀνέβηκε στὴν τρα-
πεζαρία. Σὲ λίγο μπῆκε κι ἡ κόρη του, καὶ καθὼς
εἶδε τὰ λουλούδια χρυσωμένα εἶπε:

— "Ἀχ, τί ἄσχημα λουλούδια. Κι ἡ γλυκιὰ μυ-
ρουδιά τους πάει, χάθηκε!

— Δὲν ξαίρεις τί λές, μονάχα κάθισε νὰ φᾶμε,
τῆς λέει ὁ πατέρας της.

Μὰ πῶς μπορούσε νὰ φάῃ, ἀφοῦ τὸ κάθετι
ποῦ ἔπιανε γινόταν χρυσό; Τότε κατάλαβε τὸ κακὸ ποῦ
ἔπαθε, κι ἄρχισε νὰ φωνάζῃ:

— "ὦ, δυστυχία μου! πῶς θὰ ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέει τρομαγμένη ἡ
θυγατέρα του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

Α. Καρσαβίνα-Νώντα "Ελάτωρ, Τὸ Ραζακὶ ὡς τὰ φῶτα, Α' Ἀθῆν., ἐκδ. α 1932 15

Ἄπλωσε καὶ κεῖνος τὴν ἀγκαλιά του μὰ μόλις τὴν ἄγγιξε, ἔγινε ἡ θυγατέρα του ὁλόχρυσο ἀγαλμα.

Ὁ Μίδας, καθὼς εἶδε ἔτσι τὴ θυγατέρα του, ἄρ-
χισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ:

— Ἀκριβὴ μου θυγατέρα, ἐγὼ μὲ τὴν ἀχορτασιά μου σὲ σκότωσα. Ἄς ἦταν δυνατὸ νὰ σὲ ἰδῶ πάλι ζωντανή, ν' ἀκούσω τὴ γλυκιὰ φωνή σου, κι ἂς γίνω ὁ πιὸ φτωχὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάστηκε πάλι ὁ ξένος καὶ τοῦ λέει:

— Βλέπω πὼς ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι παραδο-
μένη ὁλόκληρη στὸ χρυσάφι, ἀφοῦ τόσο ἀγαπᾷς τὴ
θυγατέρα σου. Θαρρῶ νὰ πιστεψῇς τώρα, πὼς τὰ
πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο.
Πήγαινε στὸ ποτάμι νὰ φέρῃς νερὸ καὶ νὰ ραντίσῃς
ὅσα πράματα θέλεις νὰ ξαναγίνουν ὅπως ἦταν πρω-
τύτερα.

Ἐτρεξε κι ἔφερε νερὸ ὁ βασιλιάς καὶ πρώτα-
πρῶτα ράντισε τὴ θυγατέρα του. Ἀναστήθηκε ἀμέσως
ἐκείνη. Κατέβηκαν τότε μαζὶ στὸ περιβόλι καὶ ράντι-
σαν τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τοὺς καρποὺς καὶ τὸ
κάθε τι ποὺ εἶχε ἀγγίξει μὲ τὰ χέρια του ὁ φιλάργυρος
βασιλιάς. Ὅλα γύρισαν ὅπως ἦταν καὶ πρὶν.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια καὶ ὁ Μίδας διηγόταν τὸ
πάθημά του στὰ μικρὰ ἐγγονάκια του καὶ τοὺς ἔλεγε:

— Τὰ ξανθὰ σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν
περισσότερο κι ἀπὸ τὸ λαμπρότερο χρυσάφι.

Νώντας Ἑλάτος

40. Ο Φιλήμονας καὶ ἡ Βαυκίδα.

ΜΙΑ μέρα ὁ Δίας εἶπε στὸ γιό του τὸν Ἑρμῆ:
— Παιδί μου, βγάλε τὸ φτερωτὸ σκοῦφο
καὶ τὰ φτερωτὰ σαντάλια σου. Σήμερα θὰ
πάρουμε ἀνθρωπινὴ μορφὴ καὶ θὰ κατεβοῦμε στὴ γῆ,
νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ μᾶς δεχτοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Τὸ εἶπαν καὶ τὸ ἔκαναν. Κατέβηκαν κοντὰ σὲ μιὰ
μεγάλῃ πόλῃ κι ἄρχισαν στὴ σειρὰ νὰ χτυποῦν τὶς
πόρτες. Μὰ κανεὶς δὲν τοὺς ἀνοίγε. Οἱ ἄνθρωποι εἶχαν
γίνει σκληρόκαρδοι καὶ δὲν τοὺς ἔμελε ποῦ θὰ περάσῃ
τὴ νύχτα του ὁ ξένος. Χτύπησαν κάπου χίλιες πόρτες,
κι ἄλλοῦ τοὺς ἔδιωχναν μὲ βρισιές, κι ἄλλοῦ τοὺς ἀφη-
ναν νὰ χτυποῦν ὥσπου νὰ βαρεθοῦν.

Ὅλο καὶ συννέφιαζε τὸ πρόσωπο τοῦ Δία· κι ὁ
Ἑρμῆς ἀκόμῃ, ποὺ δὲν ἔχανε εὐκόλα τὸ κέφι του, ἄρ-
χισε νὰ θυμώνῃ.

* * *

Πέρασαν ἔτσι ὅλα τὰ σπίτια καὶ δὲν ἔμενε παρὰ
μιὰ καλυβούλα, χτισμένη ἀπὸ ξύλα καὶ σκεπασμένη
μὲ καλαμιές. Ἐγερνε, λὲς καὶ δὲν ἤξαιρε ποῦθε νὰ
πέσῃ. Ἐκεῖ μέσα ζοῦσε ἓνα ἀντρόγυνο· ὁ γέρο Φιλή-
μονας κι ἡ γριὰ Βαυκίδα, ἡ γυναῖκα του. Εἶχαν πρo-
γεράσει κι ἦταν κάτωσπρα τὰ μαλλιά τους, καὶ τὸ πρό-

σωπό τους καταξαρωμένο. Παιδιά δὲν εἶχαν· ὥστόσο ζοῦσαν εὐτυχισμένοι. Πῶς ἦταν φτωχοὶ δὲν τὸ λογάριάζαν καὶ πολὺ.

Ἐκεῖ πού κάθονταν τὰ γεροντάκια κι ἔλεγαν τὰ περασμένα τους, ἀκοῦν τὴν πόρτα νὰ χτυπᾷ. Ὅσο νὰ σηκωθοῦν ν' ἀνοίξουν, ἀνοίγει ἡ πόρτα μοναχὴ της καὶ μπαίνουν μέσα ἕνας γέροντας κι ἕνα παληκάρι. Φοροῦσαν παλιόρουχα· μὰ ἦταν ὁμορφοὶ καὶ ψηλοί, τόσο πού ἔσκυψαν γιὰ νὰ μποῦνε στὸ καλυβάκι.

— Καλῶς ὠρίσατε, εἶπαν μὲ χαρὰ τὰ γεροντάκια· κοιιάστε. Ἀπὸ τὰ σαντάλια σας φαίνεστε πῶς κάματε μεγάλο δρόμο.

Ἀμέσως ὁ Φιλήμονας τοὺς βάζει δυὸ καθίσματα κι ἡ γερόντισσά του τὰ στρώνει μὲ χοντρά σκεπάσματα. Ὑστερα ἡ Βαυκίδα ἔσκυψε στὴ γωνιὰ κι ἄρχισε νὰ σκαλίζῃ τὴ στάχτη, ὥσπου βρῆκε μερικὲς σπίνθες. Ρίχνει ἀπάνω φρύγανα κι ἀρχίζει νὰ φυσᾷ δυνατά. Δάκρυσαν τὰ μάτια της ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ τὴν ἔπιασε βῆχας. Σὲ λίγο ἡ φωτιά ἄναψε. Τότε ἡ γριὰ ἔφερε ξύλα, τὰ ἔρριξε στὴ φωτιά, ἔβαλε τὴν πυροστιά κι ἀπάνω σ' αὐτὴν ἕνα τσουκάλι μὲ νερό. Στὸ ἀναμεταξὺ ὁ Φιλήμονας πῆγε στὸν κῆπο κι ἔφερε τρυφερὰ λάχανα.

Τὴν ὥρα πού ἡ γερόντισσα καθάριζε τὰ λάχανα καὶ τὰ ἔρριχνε στὸ τσουκάλι, ὁ γέροντας κατέβασε μ' ἕνα ραβδὶ καπνιστὸ κρέας, πού ἦταν κρεμασμένο ἀπάνω ἀπὸ τὴ φωτογωνιά. Ἐκοψε τὸ περισσότερο καὶ τὸ ἔρριξε στὰ λάχανα.

Ἐπειτα ἡ Βαυκίδα ἔφερε μιὰ ξύλινη λεκάνη,

τὴ γέμισε νερὸ καὶ παρακάλεσε τοὺς ξένους νὰ πλυθοῦν, γιὰ νὰ καθαριστοῦν καὶ νὰ ξεκουραστοῦν.

* * *

Οἱ θεοὶ κοίταζαν σιωπηλοὶ τὶς ἐτοιμασίες καὶ τὴν προθυμίᾳ ποὺ ἔδειχνε τὸ γεροντικὸ ζευγάρι, γιὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς ξένους του. Ὁ Δίας μάλιστα, ποὺ ἦταν προστάτης τῆς φιλοξενίας, φαινόταν πολὺ εὐχαριστημένος.

Ἀφοῦ πλύθηκαν οἱ θεοὶ ξαπλώθηκαν στὰ κρεβάτια, ποὺ ἦταν σκεπασμένα μὲ παλιὰ ὁμορφοκεντημένα στρωσίδια. Σκληρὰ ἦταν τὰ στρώματα, μὰ ἡ προθυμία καὶ ἡ καλοσύνη τῶν γερόντων τὰ ἔκαναν πουπουλένια.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἔβρασε τὸ φαγί. Ἐσπρωξε ἡ γριὰ ἐμπρὸς στὰ κρεβάτια ἓνα τραπέζι, κι ἐπειδὴ τὸ ἓνα του πόδι ἦταν κοντό, ἔβαλε ἀπὸ κάτω ἓνα κομμάτι ξύλο.

Πρῶτα τοὺς ἔβαλε διάφορα χορταρικά· ραπανάκια, κάρδαμο, τυρὶ κι αὐγὰ βραστὰ μέσα σὲ χωματένιες γαβάθες, καὶ γλυκόπιστο κρασί σὲ κροντήρι ζωγραφισμένο. Τὰ ποτήρια ἦταν κέδρινα καὶ μοσχοβολοῦσαν. Ὁ Φιλήμονας ὅλο καὶ τοὺς κερνοῦσε καὶ τοὺς ἔλεγε νὰ πιοῦν. Ὑστερα τοὺς ἔβαλαν τὸ κρέας μὲ τὰ λάχανα καὶ στὸ τέλος καρύδια καὶ δαμάσκηνα καὶ γλυκὰ μῆλα.

* * *

Ἐξαφνα ὁ Φιλήμονας παρατήρησε πὺς τὸ κρασί δὲ λιγότευε. Ἐπιναν ἔπιναν καὶ τὸ κροντήρι πάντα γεμάτο ἔμενε. Ὑποψιάστηκε πὺς οἱ ξένοι δὲν ἦταν συνηθισμένοι ἄνθρωποι καὶ τὸν ἔπιασε φόβος. Ἐκαμε νόημα στὴ γερόντισσά του καὶ οἱ δυὸ τους ἄρχισαν νὰ παρακαλοῦν τοὺς θεοὺς νὰ τοὺς συμπαθήσουν, πὺν τόσο ἀπλὰ καὶ φτωχικὰ ἦταν τὰ φαγιά τους. Τί νὰ κάμουν; Ἡθέλαν, μὰ δὲν εἶχαν τί νὰ τοὺς φιλέψουν περισσότερο.

Ἐξαφνα τὰ μάτια τοῦ Φιλήμονα ἔλαμψαν ἀπὸ χαρά. Ναί. Ἐξω στὸν κῆπο εἶχαν μιὰ χήνα· μιὰ μονάκριβη χήνα, πὺν τὴν ἔτρεφαν γιὰ καμιὰ καλὴ μέρα. Τί καλύτερη περίστασις ἂπ' αὐτή; Τὸ λέει κρυφὰ στὴ Βαυκίδα· σύμφωνη καὶ κείνη. Βγαίνουν ἀμέσως κι οἱ δυὸ στὸν κῆπο νὰ τὴν πιάσουν. Μὰ ἡ χήνα δὲν ἔχει τὰ γεράματά τους· τρέχει ἀποδῶ, πετᾷ ἀποκεῖ, μπαίνει τέλος στὸ καλύβι καὶ χώνεται στὰ πόδια τοῦ Δία, λὲς καὶ τοῦ ζητοῦσε προστασία. Ὁ Φιλήμονας ἦταν ἔτοιμος νὰ τὴν πιάσῃ καὶ κεῖ μὰ τότε σηκώθηκαν οἱ δυὸ ξένοι καὶ ὁ Δίας εἶπε:

— Καλοὶ ἄνθρωποι, μὴν κοπιάζετε περισσότερο. Εἴμαστε ἀλήθεια θεοί. Κατεβήκαμε στὴ γῆ νὰ ἰδοῦμε ἂν οἱ ἄνθρωποι εἶναι φιλόξενοι. Μὰ καθὼς εἶδαμε, στὸν τόπο σας εἶναι ὅλοι ἄσπλαγχοι κι ἀφιλόξενοι δὲ δίνουν οὔτε τ' ἀγγέλου τους νερό. Μᾶς ἔδιωξαν ἀπὸ παντοῦ. Γιὰ τοῦτο θὰ τιμωρηθοῦν. Ἐσεῖς πὺν δὲν τοὺς μοιάζετε ἐλᾶτε μαζί μας ὡς ἐκεῖνο κεῖ τὸ βουνό.

* * *

Τὰ γεροντάκια ἀκολούθησαν χωρὶς νὰ βγάλουν μιλιὰ. Ἀκουμπώντας στὰ ραβδιά τους ἀνέβηκαν μὲ κόπο τὸ βουνό. Ὅταν ἔφτασαν στὴν κορυφή, οἱ θεοὶ τοὺς πρόσταξαν νὰ κοιτάξουν κάτω. Γυρίζουν καὶ βλέπουν τὰ κλάματα. Ἐκεῖ ποὺ ἦταν πρὶν ἡ πόλη, τώρα μιὰ λίμνη ἀπλώνόταν μεγάλη, καὶ τὰ κύματά της ἔσπαζαν ἀφρισμένα ὀλόγυρα. Τίποτε δὲν εἶχε μείνει παρὰ τὸ καλυβάκι τους.

Καὶ τώρα μπροστὰ στὰ μάτια τους γινόταν ἄλλο θᾶμα. Τὸ καλυβάκι τους μεγάλωσε σὲ πλάτος καὶ μᾶκρος καὶ ὕψος, ὥσπου ἔγινε λαμπρὸς ναός. Ἀπάνω στὶς μαρμάρινες κολόνες του ἀπλώνόταν χρυσῇ σκεπῇ, καὶ τὸ πάτωμα καὶ τὰ σκαλοπάτια ἦταν ἀπὸ ἀστραφτερὸ κατάσπρο μάρμαρο.

Ὁ Δίας τότε γύρισε στὰ γεροντάκια ποὺ ἔτρεμαν ἀπὸ φόβο καὶ τοὺς εἶπε μὲ καλοσύνη:

— Τὸ καλυβάκι ποὺ δέχτηκε τοὺς θεοὺς ἔπρεπε νὰ γίνῃ ναός. Ἔσεῖς πέστε μας τώρα τί θέλετε καὶ θὰ γίνῃ ἀμέσως.

Ὁ Φιλήμονας, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὴ γυναῖκα του, γονάτισε καὶ εἶπε:

— Ἄν εἶναι δίκιο ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λέει ἡ καρδιά μας, θέλουμε νὰ μείνουμε στὸ ναό, νὰ δουλέψουμε ὥσπου νὰ πεθάνουμε ἱερεῖς πιστοί. Μὰ ὅπως ζήσαμε μαζὶ ἀγαπημένοι, θέλουμε καὶ μαζὶ νὰ κλείσουμε τὰ μάτια, γιὰ νὰ μὴ μείνῃ ὁ ἕνας νὰ νιώσῃ τὸν καημὸ τοῦ χωρισμοῦ.

— Θὰ γίνῃ ὅπως θέλετε! εἶπαν οἱ θεοί, κι ἔγιναν ἄφαντοι.

Ἔτσι τ' ἀγαθὰ γεροντάκια ἔζησαν στὸ ναὸ ὧς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους.

Καὶ μιὰ μέρα, ἐκεῖ πού ἔλεγαν πάλι τὰ περασμένα τους, βλέπει ἓνας τὸν ἄλλο νὰ χάνεται μέσα στὰ δέντρα. Τὰ σώματά τους ἔγιναν κορμοί, τὰ χέρια τους κλαδιὰ καὶ τὰ πρόσωπά τους ἡ σκιερὴ κορυφὴ τῶν δέντρων. Ὁ Φιλήμονας ἔγινε μεγάλη καὶ ψηλὴ βαλανιδιὰ καὶ ἡ Βαυκίδα χαριτωμένη φλαμουριά. Ἔτσι καὶ στὸ θάνατό τους ἔμειναν ἐνωμένοι οἱ δυὸ γέροι, ὅπως ἦταν καὶ στὴ ζωὴ τους.

Νώντας Ἐλατος

41. Ἡ δυσία τῆς Ἰφιγένειας.

ΟΤΑΝ ὁ Πάρις ἔκλεψε τὴν Ἑλένη ἀπὸ τὸ φιλόξενο παλάτι τοῦ Μενελάου, ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἀναταράχτηκε. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸ πῆραν γιὰ δική τους προσβολή καὶ ἀποφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν. Σύναξαν τὸ στρατό τους καὶ μὲ τὰ καράβια τους πῆγαν στὴν Αὐλίδα καὶ περιέμεναν τὸν καιρὸ γιὰ νὰ περάσουν στὴν Ἀσία.

Ἄδικα ὅμως περιέμεναν. Οἱ ἄνεμοι ἦταν κλεισμένοι στὶς σπηλιές τους ἀπὸ τὸν Αἴολο. Οὔτε φύλλο σάλευε, οὔτε πούπουλο. Ὁ στρατὸς ἄρχισε νὰ στενοχωριέται, νὰ μουρμουρίζει καὶ ν' ἀρρωσταίνει, γιατί θυμόταν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς δικούς του. Οἱ βασιλιάδες ρώτησαν τὸ γέρο-Κάλχα τὸ μάντη, πὺ ἤξαιρε ὄχι μονάχα τὰ τωρινά, μὰ καὶ τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα. Κι ὁ μάντης ἀπάντησε ἄφοβα:

— Δὲ θ' ἀρμενίσῃ πανί, ἂν πρῶτα ὁ Ἀγαμέμνωνας δὲ θυσιάσῃ τὴν πρωτότοκῃ κόρῃ του στὴν Ἀρτέμιδα. Ἡ θεὰ τὸ ζητᾷ· εἶναι θυμωμένη, γιατί ὁ βασιλιάς τῆς σκότωσε στὸ κυνήγι τὸ ἱερό της λάφι.

* * *

Καθὼς τὸ ἄκουσε ὁ Ἀγαμέμνωνας φώναξε:

— Ἐγὼ νὰ θυσιάσω τὴν κόρῃ μου; Ποτέ!

Κι ἀμέσως πρόσταξε τὸν κάθε βασιλιά νὰ πάρῃ τοὺς δικούς του καὶ νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του. Βούιξε τὸ στρατόπεδο ἀπὸ φωνές, θυμοὺς καὶ φοβερίσματα.

Ὁ Μενέλαος τρέχει καὶ πέφτει στὰ πόδια του.

— Τί λές, ἀδερφέ μου; τοῦ λέει, συλλογίστηκες καλὰ; Ὁ στρατὸς θύμωσε πολὺ... Στείλε νὰ φέρῃς τὴν κόρη σου, καὶ ὥσπου νάρθῃ θὰ βροῦμε τρόπο νὰ τὴ γλυτώσουμε.

Ὁ Ἀγαμέμνωνας, θέλοντας καὶ μὴ, ἔγραψε στὴ γυναῖκα του νὰ στείλῃ τὴν Ἰφιγένεια. Ἐπειδὴ ὅμως ἤξαιρε, πὼς ἂν μάθαινε ἡ Κλυταιμῆστρα τὴν ἀλήθεια δὲ θὰ τὴν ἔστελνε, τῆς ἔγραψε πὼς θὰ τὴν παντρεύῃ μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

* * *

Δὲν πέρασαν πολλὲς ἡμέρες καὶ νὰ σου φτάνει στὸ στρατόπεδο ἡ Ἰφιγένεια μὲ τὴ μάνα της καὶ τὸ μικρὸ ἀδερφό της, τὸν Ὀρέστη. Καθὼς τοὺς εἶδε ὁ Ἀγαμέμνωνας ἀπελπίστηκε. Ὁ στρατὸς ὅμως, ὅταν ἔμαθε τὸν ἐρχομό της, τριγύρισε τὴ σκηνὴ τοῦ βασιλιά καὶ βλέποντας τέτοια κάλλη θάμαζε καὶ φώναζε:

— Τέτοια πρέπει θυσία στὴ θεὰ τοῦ κυνηγιοῦ!

Οἱ γυναῖκες, καθὼς ἄκουσαν ἔτσι, ταράχτηκαν. Ἡ Κλυταιμῆστρα παραπονιόταν στὸν ἄντρα της, πὼς τὴ γέλασε κι ἔφερε τὴν κόρη της στὸ στρατόπεδο· ἡ Ἰφιγένεια ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ μὴν τῆς κόψῃ τὴ ζωὴ ἀπάνω στὸν ἀνθὸ της.

— Εἶναι γλυκιά, πατερούλη, ἡ ζωή, ἔλεγε κλαίοντας.

Ὁ Ἀγαμέμνωνας ἔστεκε μπροστά τους κρύος κι ἀσυγκίνητος σὰ μάρμαρο. Δὲν ἦταν πατέρας ἐκείνη τὴ στιγμή· ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ποὺ πήγαινε νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδας.

— Ἐχεις δίκιο, παιδί μου, εἶπε ἀργά, μεγάλο δίκιο ἔχεις· μὰ τί νὰ κάμω; Ἔτσι προστάζουν οἱ θεοί.

Καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴ σκηνὴ μὲ βῆμα ἀργὸ κι ἐπίσημο, μὲ χεῖλη σφιχτοκλεισμένα καὶ πρόσωπο ἀκίνητο, λὲς καὶ φοροῦσε προσωπίδα. Ἡ Ἰφιγένεια γύρισε τότε τ' ἀπελπισμένα μάτια τῆς στὸ Μενέλαο.

— Ἔτσι λοιπόν, θεῖε μου, εἶπε μὲ παράπονο· ἐγὼ θὰ πληρώσω γιὰ τὸ σφάλμα τῆς Ἑλένης;

— Ὁχι, παιδί μου, ἀπάντησε ὁ Μενέλαος σφουγγίζοντας τὰ δάκρυά του· μὴν τὸ πιστεύῃς πὼς θυσιάξεσαι γιὰ τὴν Ἑλένη. Κοίταξε ἐκεῖ, πρόστεσε, σηκώνοντας ἓνα φύλλο τῆς σκηνῆς, πόσα καὶ πόσα παληκάρια πῆραν τὰ κοντάρια κι ἤρθαν μαζί μας. Ὡς κι ὁ βασιλιάς τῆς Πύλος, μὲ τὰ χιονάτα του μαλλιά καὶ τὴ φρόνιμη γνώμη του, ντύθηκε στ' ἄρματα. Νά ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης· νά ὁ Αἴας κι ὁ φοβερὸς Διομήδης κι ὁ Ἴδομενέας ἀπὸ τὴν Κρήτη κι οἱ ἄλλοι. Μὴν τὸ πιστέψῃς πὼς παράτησαν τὰ καλά τους γιὰ τὴν Ἑλένη. Ἦρθαν γιὰ τὴν τιμὴ τῇ δική μας! Καὶ πὼς μπορεῖ ὁ πατέρας σου νὰ τοὺς πῇ: «προτιμῶ τὴ ντροπὴ μου παρὰ νὰ χάσω τὴ θυγατέρα μου»; Καὶ πὼς ἐσὺ κόρη τῶν Ἀτρειδῶν θὰ καταδεχτῇς τέτοιο πρᾶμα, γιὰ νὰ σώσης

μιὰ ζωή, πὺν αὖριο μπορεῖ νὰ τὴ χάσης ἀπὸ τὴν
παραμικρὴ αἰτία;

* * *

Ἡ βασιλοπούλα σιγὰ-σιγὰ λιγότεψε τὰ δάκρυά
της, σήκωσε τὸ κεφάλι της, ἔδωσε στὸ κορμί της βασι-
λικὴ στάση καὶ ἡ ματιά της ἔλαμψε μὲ ὅλη τὴ δύναμη
τῆς νιότης καὶ τῆς ἀρχοντιᾶς. Ὅταν τελείωσε ὁ θεῖος
της ἦταν δίβουλη ἀκόμη. Μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἀκού-
στηκαν δυνατὰ πατήματα ἔξω καὶ χύθηκε στὴ σκηνὴ ὁ
Ἀχιλλέας ἀρματωμένος. Χαιρέτησε, ὅπως συνήθιζαν
τότε, ἀπλώνοντας τὸ χέρι στὴν Κλυταιμῆστρα, καὶ εἶπε
μὲ θυμό:

— Σεβαστὴ βασίλισσα, ἔρχομαι νὰ προστατέψω
ὅσο μπορῶ τὴ θυγατέρα σου. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ
τὸ κάμω, ἀφοῦ ὁ βασιλιάς μεταχειρίστηκε τ' ὄνομά μου
γιὰ νὰ τὴ φέρῃ ἐδῶ. Ὁ στρατὸς θέλει νὰ θυσιάσῃ
τὴν Ἰφιγένεια. Ὁ Ὀδυσσεύς ἔρχεται μὲ χίλια παλη-
κάρια νὰ τὴν πάρῃ μὲ τὴ βία. Μὰ ὀρκίζομαι στοὺς
θεοὺς, πὼς δὲ θὰ τὴν πάρῃ ὅσο εἶμαι ζωντανός.

Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀμέσως ἀπλώσε τὰ χέρια νὰ τὸν
εὐχαριστήσῃ. Ὁ μικρὸς Ὀρέστης, πὺν δὲν ἔπαυε νὰ
κλαίῃ τὴν ἀδερφοῦλα του, ἔτρεξε κι ἀγκάλιασε τὰ γό-
νατά του. Ὁ Μενέλαος ἔστεκε σαστισμένος καὶ οἱ ἄλλοι
ὅλοι ἔπесαν σὲ συλλογὴ. «Ποῦ θὰ καταντήσῃ τὸ κακό;»
ρωτοῦσαν, ἀφοῦ ὁ πιὸ γενναῖος ἀπὸ τοὺς βασιλιάδες,
μὲ τοὺς φοβεροὺς Μυρμιδόνες του, ἀποφάσισε νὰ
σταθῇ ἀντίθετος ὅλου τοῦ ἄλλου στρατοῦ; Τὴν ἴδια
ὅμως στιγμή ἡ Ἰφιγένεια χώρισε ἀπὸ τὴ μάνα της,

στάθηκε στή μέση τῆς σκηνῆς καὶ μὲ φωνὴ ποὺ δὲν ἔτρεμε εἶπε:

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ θυσία σου, γιὰ τοῦ Πηλέα. Μὰ βάλε τὸ σπαθὶ στὸ θηκάρι του καὶ κράτα τὸ θυμὸ σου. Ποτὲ δὲ θὰ δεχτῶ νὰ χυθῇ αἷμα ἐλληνικὸ γιὰ χάρη μου. Φυλάξετε ὅλοι τὴν παληκαριά σας γιὰ τοὺς Τρωαδίτες. Ἐγὼ θυσιάζομαι θεληματικὰ στὸ βωμὸ τῆς Ἀρτέμιδας.

— Παιδί μου, τί λές, φώναξε μὲ λαχτάρα ἡ Κλυταιμήστρα.

— Τί κάνεις, ἀδερφοῦλα! φώναξε κι ὁ μικρὸς Ὀρέστης, τρέχοντας νὰ τῆς ἀγκαλιάσῃ τὰ γόνατα. Μὰ ἐκεῖνη ἔτρεξε στὸν Ὀδυσσεά, ποὺ φάνηκε τώρα στὴν πόρτα τῆς σκηνῆς, καὶ τοῦ εἶπε βιαστικά:

— Πᾶμε! Θὰ ἰδῇτε πῶς πεθαίνει μὰ κόρη τῶν Ἀτρειδῶν! Γιὰ τὴν πατρίδα ὁ θάνατος, θάνατος δὲν εἶναι· μάθετέ το ἀπὸ μένα.

* * *

Ὁ Ἀγαμέμνωνας, ὅταν εἶδε τὴν κόρη του νὰ πηγαίνει στὴ θυσία, δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθῇ.

— Ἀλίμονο! φώναξε βραχνά, καὶ γύρισε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο, σκεπάζοντας μὲ μιὰ ἄκρη τῆς χλαμύδας του τὸ κεφάλι. Ἐκεῖνη ὅμως ἔτρεξε, ἔπεσε στὰ πόδια του, ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ φιλώντας τὸ χέρι του:

— Τὴν εὐχὴ σου, πατέρα μου! φώναξε σπαραχτικά. Ὁρκίζομαι στὸ Δία, πὼς δὲ σοῦ κρατῶ κάρια.

Πεθαίνω μὲ τὴ θέλησή μου. Ἔλα, πατέρα, εὐχήσου με.

Ἄφρονος ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά του ὁ ἄτυχος πατέρας κι ἔσφιξε μέσα τὴν ἐτοιμοθάνατη· τὴ φίλησε, τὴν εὐχήθηκε, καὶ πάλι ἄφρονος τὴν ἔρριξε στὰ χέρια τοῦ μάντη. Ἐπειτα μῆξε στὴ μέση τῶν ἄλλων κι ἔφτασαν ὅλοι τους στὸ δάσος τῆς Ἀρτέμιδας. Στὴ μέση ἦταν ὁ βωμός, στεφανωμένος μὲ λουλούδια. Τριγύρω στεκόταν ὁ στρατός. Ὁ Κάλχας στεφάνωσε τὴν κόρη κι ἐτοιμάστηκε γιὰ τὴ θυσία.

— Καλὸ ταξίδι σ' ὅλους! φώναξε ἡ βασιλοπούλα. Γρήγορα νὰ γυρίσετε νικητὲς στὴ γλυκιά μας πατρίδα! Ὁ Κάλχας κάνει τὴν προσευχή του στὴ θεὰ καὶ παίρνει τὸ μαχαίρι. Ὅλοι τὴ βλέπουν τὴ λεπίδα νὰ λάμπη ἀπάνω ἀπὸ τῆς κόρης τὸ λαιμό.

Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή ἓνα σύννεφο κυλιέται μὲ ἀστραπόβροντο, κάθεται ἀπάνω καὶ πάλι σηκώνεται καὶ φεύγει κατὰ τὸ βοριά.

— Ἀ! βγαίνει ἀπὸ τὰ στόματα ὅλων. Ἀπάνω στὸ βωμὸ ἓνα μεγάλο καὶ πανώριο λάφι σπαράζει καὶ χύνεται τὸ αἷμα του.

— Ἀτρεῖδες καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι, χαρῆτε! φωνάζει ὁ μάντης. Ἡ θεὰ δὲ θέλησε τὴ θυσία τῆς βασιλοπούλας καὶ μᾶς ἔστειλε τὸ λάφι. Μᾶς ὑπόσχεται καλὸ ταξίδι. Σήμερα ὁ στόλος μπορεῖ ν' ἀφήσῃ τὴν Αὐλίδα!

Α. Καρκαβίτσας

42. Ὁ Ἐχτορας καὶ ἡ Ἀνδρομάχη.

ΚΟΝΤΑ στήν Πύλη ὁ Ἐχτορας θωρεῖ τὴν Ἀνδρομάχη,
κι ἡ παραμίνα ἦταν ἐκεῖ κρατώντας στήν ἀγκάλη
τὸ γιὸ τὸν Ἀστυάνακτα. Τοῦ λέγ' ἡ Ἀνδρομάχη:
«Καημένε, τὸ φιλότιμο θενὰ σὲ καταλύσῃ.
Κοίταξε τὸ βλαστάρι μας· κακέ, δὲν τὸ λυπᾶσαι,
ποὺ θὰ τ' ἀφήσῃς ὀρφανὸ κι ἐμένα ἔρμῃ χήρᾳ;
τὶ δὲ θ' ἀργήσουν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ σένα νὰ σκοτώσουν.
Ἄχ, κάλλιο τόχῳ ἢ δύστηνῃ νὰ μπῶ στὸ μαῦρο χῶμα,
ἂν εἶναι νὰ σὲ στερηθῶ. Ἄλλον δὲν ἔχω ἢ δόλια.
Ὁ Ἀχιλλέας μοῦ σκότωσε τ' ἀδέρφια, τὸν πατέρα,
κούρσεψε καὶ τὴ χώρα μας, πατρίδα πὰ δὲν ἔχω,
κι ἡ δύστηνῃ ἡ μανούλα μου πέθαν' ἀπ' τὸν καημὸ τῆς.
Μονάχα ἐσὺ μ' ἀπόμεινες ταίρι, πατέρα, μίνα
κι ἀδέρφι καὶ πατρίδα μου. Λυπήσου με τὴ μαύρη
καὶ μὴν πολυξανοίγεσαι μέσα στὸ κάστρο μεῖνε».
Στρέφει τῆς λέγει ὁ Ἐχτορας τ' ἀντρίκια τοῦτα λόγια:

«Καλή μου, λές πὼς δὲν πονῶ καὶ δὲν τὰ συλλογιέμαι;
Μὰ εἶναι ντροπὴ νὰ ποῦν ταχιά γιὰ μένα οἱ Τρωαδίτες
κι οἱ Τρωαδίτισσες μαζί, πὼς κρύφτηκ' ἀπὸ φόβο.
Μηδὲ τὸ θέλει ἡ καρδιά, γιὰτ' εἶμαι μαθημένος
νὰ πολεμῶ πάντα μπροστά, πάντα παληκαρίσια
γιὰ τῆς πατρίδας τὴν τιμὴ, γιὰ τοῦ γονιοῦ τὴ δόξα.
Ξαίρω πὼς θάρσθῃ ἓνας καιρὸς νὰ πατηθῇ τὸ κάστρο,
νὰ κουρσεντῇ κι ἡ χώρα μας. Αὐτὰ δὲν τὰ λογιάζω,
μόνο μὲ τρώει κρυφὸς καημὸς, πὺν θὰ σὲ πᾶνε στ' Ἄργος
σκλάβα, νὰ κουβαλᾷς νερὸ μὲ τὸ σταμνὶ ἀπ' τὴ βρύση.
Κι ὅταν σὲ βλέπουν νὰ περνᾷς στὰ δάκρυα βουτηγμένη
θὰ λέν: «δὲς πὼς κατάντησε τοῦ Ἐχτορα ἡ γυναῖκα!».
"Αχ, κάλλιο νὰ μὲ φάῃ ἡ γῆ, τῆς μαύρης γῆς τὸ χῶμα,
παρὰ νὰ δοῦν τὰ μάτια μου ποτέ μου τέτοια μέρα».
"Ἔτσι εἶπε κείνος καὶ ἄπλωσε τὸ γιό του ν' ἀγκαλιάσῃ
μὰ τὸ παιδί ἀντικρίζοντας τὸ κράνος καὶ τὴ φούντα,
ποὺ μὲ φοβέρα σάλευε ἀπάνω στὴν κορφή του,
στῆς παραμύνας κρύφτηκε τὸν κόρφο φοβισμένο.
Χαμογελάσαν οἱ γονιοὶ καὶ ἀκούμπησε ὁ πατέρας
τὸ κράνος του χάμω στὴ γῆ καὶ χόρεψε τὸ γιό του
κι εὐχήθηκ' ἔτσι στοὺς θεοὺς καὶ πιότερο στὸ Δία:
Δῶσε νὰ γίνῃ ἓνα τρανὸ κι ἓνα ἄξιο παληκάρι,
νὰ μοιάσῃ στὴν ἀντρεία μου, νὰ μάρθῃ ὁ κόσμος ὅλος
πὼς ἄξιος εἶναι βασιλιάς. Κι ἔτσι νὰ ποῦν μὰ μέρα,
ποὺ θὰ γυρνᾷ μὲ λάφυρα καὶ δάφνες φορτωμένος:
— Πιὸ παληκάρι φάνηκε ὁ γιὸς ἀπ' τὸν πατέρα.
Ν' ἀναγαλλιᾷζ' ἡ μάνα του καὶ νὰ τὸ καμαρώνῃ.
Εἶπε καὶ καλοκάρδισε τὴν ὁμορφή Ἀνδρομάχη
κι ἔτρεξε εὐθὺς ὅπου ἡ τιμὴ τὸν ἔκαμε νὰ δράμῃ.

Ι. Πολέμης

43. Ὁ Φιλοκλήνης.

ΔΕΚΑ χρόνια πολемоῦσαν στήν Τροία οἱ Ἕλλη-
νες. Σκοτώθηκε τὸ πιὸ ἀντρειωμένο παληκάρι
τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἀχιλλέας, καὶ τῆς Τροίας τὸ
καμάρι, ὁ Ἔχτορας. Ὡστόσο τὸ κάστρο δὲν ἔπεφτε.
Οἱ Ἕλληνες ρώτησαν τὸ μάντη Κάλχα καὶ αὐτὸς τοὺς
ἀποκρίθηκε:

— Δὲ θὰ πέση τὸ κάστρο, ἂν δὲ φέρετε τὸ παιδί

Α. Καρκαβίτσα-Νόντα Ὡέλαιον, Τὸ Ραζακὶ Σταφύλι, Δ' Δημ., ἔκδ. α' 1932 16

τοῦ Ἀχιλλέα καὶ τὸ Φιλοκτήτη, ποὺ ἔχει τὰ βέλη τοῦ Ἡρακλῆ.

Ἀμέσως ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Διομήδης πῆγαν κι ἔφεραν τὸ Νεοπτόλεμο. Μὰ δύσκολο, πολὺ δύσκολο νὰ φέρουν καὶ τὸ Φιλοκτήτη.

Γιατὶ οἱ Ἕλληνες εἶχαν φερθῇ πολὺ ἄσχημα στὸν ἥρωα, τὸν καιρὸ ποὺ πηγαιναν στὴν Τροία.

Τὰ ἐλληνικὰ καράβια γιὰ νὰ πάρουν νερὸ ἄραξαν σὲ κάποιο νησί κι ὁ Φιλοκτήτης βγῆκε ἔξω νὰ κυνηγήσῃ. Ἐκεῖ ἓνα φίδι φαρμακερὸ τὸν ἐδάγκασε στὸ πόδι.

Τὸν πῆραν οἱ σύντροφοί του καὶ τὸν ἔβαλαν στὸ καράβι. Μὰ ἡ πληγὴ τὸν πονοῦσε τόσο πολὺ, ποὺ δὲν ἔπαυε νὰ βογκᾷ μέρα καὶ νύχτα· καὶ τὸ πιὸ χειρότερο, ἡ πληγὴ του ἔβγαζε τόσο ἄσχημη μυρουδιά, ποὺ κανεὶς δὲ μπορούσε νὰ τὸν πλησιάσῃ.

Ἀποφάσισαν τότε νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸ καράβι καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν σὲ καμιὰ ἀκρογιαλιά.

Ἀλλὰ ποιὸς θὰ τολμοῦσε νὰ κάμῃ τέτοιο πράγμα; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν τετραπέρατο τὸν Ὀδυσσεά;

Ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης περιέμενε τὴν ὥρα ποὺ ὁ Φιλοκτήτης, ἀποκαμωμένος ἀπὸ τοὺς πόνους, κοιμόταν βαθιά. Τὸν ἔβαλε σιγὰ σὲ μιὰ βάρκα καὶ τὸν ἔβγαλε στὴ Λῆμνο. Τοῦ ἄφησαν κάμποσα ροῦχα, ξύλα γιὰ ν' ἀνάβῃ φωτιά, τὰ ὅπλα του καὶ λίγες τροφές. Ἐπειτα γύρισαν πάλι στὸ στόλο.

Ἡ Λῆμνο ἦταν τότε παντέρημη. Ἄνθρωποι δὲν κατοικοῦσαν, καὶ στὰ ξερὰ βουνά της δὲ φύτρωνε παρὰ λίγο χορτάρι καὶ κάπου-κάπου κανένα χαμό-

κλαδο. Ὁ Φιλοκτήτης, ἅμα ξύπνησε κι εἶδε τὴ θέση του, πῆγε νὰ τρελαθῇ ἀπὸ τὸ κακό του. Ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ συνήθισε κοιμόταν σὲ μιὰ σπηλιά κι ἔτρωγε ἀγριοπούλια, ποὺ κυνηγοῦσε μὲ τὰ βέλη του.

Μὰ ἡ πληγὴ του ἦταν ἀγιάτρευτη καὶ κανένα βοτάνι δὲ βρισκόταν νὰ τοῦ μαλακώσῃ τοὺς πόνους. Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα σάπιζε τὸ πόδι του κι ὅσο πηγαινε, πὺ δύσκολα περπατοῦσε.

Ποίος ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας θὰ τολμοῦσε νὰ βγῇ τώρα στὴ Λῆμνο καὶ νὰ εἰπῇ στὸ Φιλοκτήτη νὰ πάη νὰ πολεμήσῃ μαζί τους; Ἀποφάσισαν πάλι νὰ στεῖλουν τὸν Ὀδυσσεά.

* * *

Ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης πρόθυμα δέχτηκε. Πῆρε μαζί του καὶ τὸ Νεοπτόλεμο, μπῆκε στὸ καράβι καὶ δὲν ἄργησε ν' ἀράξῃ στὴν ἀκρογιαλιά τῆς Λῆμνος.

— Ἐσὺ νὰ τραβήξῃς μπροστά, εἶπε στὸ γιὸ τοῦ Ἀχιλλέα, κι ἐγὼ θὰ ἔρθω ἀπὸ πίσω. Νὰ πᾶς σὲ κείνη τὴ σπηλιά.

Ὁ Νεοπτόλεμος τράβηξε καὶ μπῆκε μέσα στὴ σπηλιά· μὰ πάλι ξαναγύρισε.

— Δὲν εἶναι μέσα; τὸν ἐρώτησε ὁ Ὀδυσσεάς, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα.

— Δὲν εἶναι, ἀπάντησε ὁ Νεοπτόλεμος. Μόνο ἓνα κρεβάτι στρωμένο μὲ ξερὰ φύλλα φανερώνει πὼς κάποιος κοιμήθηκε ἐκεῖ τὴ νύχτα.

— Δὲν ἦταν τίποτ' ἄλλο;

— Ένα ξύλινο ποτήρι και κάμποσα ξερά φύλλα, από κείνα που βάζουν στις πληγές.

— Έδω λοιπόν βρίσκειται! Ά! νάτος, έρχεται, είπε ο Όδυσσέας. Πρόσεξε να κάμης όπως σου είπα, και στριμώχτηκε πάλι πίσω από την πέτρα.

Γυρίζει τότε ο Νεοπτόλεμος να πάη στη σπηλιά και βλέπει τον ήρωα ντυμένο με κουρέλια. Τò πρόσωπό του ήταν καταζαρωμένο από τους δυνατούς πόνους, τὰ γένεια του άγρια και μπερδεμένα, και πιό άγρια τὰ μαλλιά του.

* * *

Σάστισε ο Φιλοκτήτης άμα είδε άνθρωπο με ροῦχα έλληνικά.

— Ποιός είσαι, καλό μου παληκάρι; ρώτησε με καλοσύνη τὸ Νεοπτόλεμο.

— Έλληνας είμαι, αποκρίθηκε κείνος.

— Ω, τί γλυκιὰ φωνή! Πόσον καιρό είχα να την ακούσω! Και τίνος είσαι;

— Είμαι ο γιὸς τοῦ Άχιλλέα, ο Νεοπτόλεμος.

— Πως βρέθηκες έδω; Μην τάχα πᾶς για να βοηθήσης τους Έλληνες να πάρουν την Τροία;

— Όχι! Έρχομαι από την Τροία και γυρίζω στην πατρίδα μου.

— Γιατί; ρώτησε με περιέργεια ο Φιλοκτήτης. Την πήραν την Τροία; Έρχονται και τ' άλλα τὰ καράβια;

— Τίποτα δὲν ξαίρω. Έχω πολὺν καιρό που

ἔφυγα. Μάλωσα μὲ τοὺς Ἕλληνες, καὶ πῶς πολὺ μὲ τὸν πανοῦργο Ὀδυσσεύα. Ἀκοῦς νὰ μὴ θέλῃ νὰ μοῦ δώσῃ τὰ ὄπλα τοῦ πατέρα μου! πρόστεσε μὲ θυμό.

— Τὸν ἄθλιο! φώναξε ὠργισμένος κι ὁ Φιλοκτήτης. Πολὺ θὰ σὲ παρακαλέσω, καλὸ μου παληκάρη, νὰ μὲ πάρῃς καὶ μένα στὸ καράβι καὶ νὰ μὲ ξαναφέρῃς στὴν πατρίδα μου.

— Μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστηση, εἶπε ὁ Νεοπτόλεμος, μὰ πές μου ποιὸς εἶσαι.

— Εἶμαι ὁ Φιλοκτήτης.

— Ὁ Φιλοκτήτης! κάνει ὁ Νεοπτόλεμος σὰ νὰ μὴν τὸν ἤξαιρε. Μὲ πῶς μεγάλη μου χαρὰ τώρα θὰ σὲ πάρω στὸ καράβι μου, μὰ θὰ σοῦ ζητήσω κάποια χάρη.

— Τί θέλεις; ρώτησε ὁ Φιλοκτήτης.

— Ἀκουσα πὼς ἔχεις τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη τοῦ Ἡρακλῆ. Ἔχω μεγάλη ἐπιθυμία νὰ τὰ δῶ. Δῶσε μού τα, καὶ σὺ ἐτοιμάσου νὰ φύγουμε.

Χωρὶς νὰ βάλλῃ κακὸ στὸ νοῦ του ὁ Φιλοκτήτης ἔδωσε τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη στὸ Νεοπτόλεμο. Ἐπειτα χαρούμενος πὼς θὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του, πῆγε νὰ ἐτοιμαστῇ.

— Ἐμπρός, πᾶμε, παιδί μου, εἶπε βγαίνοντας σὲ λίγο ἀπὸ τὴ σπηλιά, ἕτοιμος γιὰ ταξίδι. Ὁ Νεοπτόλεμος συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν τόση ἐμπιστοσύνη πὺν τοῦ ἔδειχνε ὁ Φιλοκτήτης.

— Θὰ ἠθελες νὰ πᾶμε μαζὶ στὴν Τροία; τὸν ρωτᾷ.

— Ποτέ! φωνάζει ἄγρια κι ἀποφασιστικά ὁ Φιλοκτήτης.

44. Οἱ ἀγῶνες.

α) Τὸ τρέξιμο.

ΒΛΕΠΩ λεβέντες φτερωτοὺς κι ἀραδιαστὰ βαλμένους·
μὲ τόνα πόδι παραμπρός, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω
προσμένουνε τὴν προσταγὴ τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.
Βλέπω νὰ γέρνη τὸ σκοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτη,
καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοίγουν
καὶ ξεκινοῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν...
τρέχουν μ' ἀθώρητα φτερὰ καὶ μάτι δὲν τοὺς φτάνει.
Ὅχλοβοή, κραυγὲς χαρᾶς, τὸ νικητὴ δοξάζουν.

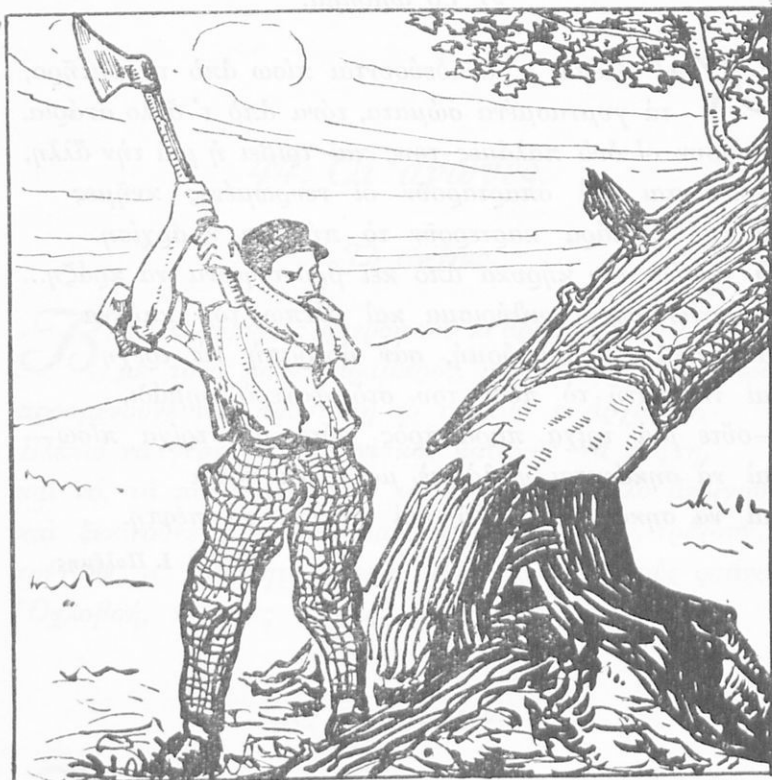
β) Τὸ πάλασμα.

ΚΑΙ βλέπω τώρα ὀλόγυμνους ξευγαρωτὰ βαλμένους,
ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταῖρι του κι ἓνας τὸν ἄλλο βλέπει
καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλασμα ν' ἀρχίσῃ.
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπὸ κεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζη...
κι ἀμέσως πιάνονται ἀρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ ξευγάρια,
καὶ πότε σμίγουνε σφιχτὰ καὶ λὲς πὼς γίνονται ἓνα
καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα,
κι ἄλλος βαριὰ ξαπλώνεται κι ἄλλος ὀλόρθος στέκει
κι ἄλλο ξευγάρι κατὰ γῆς κουβαριαστὰ κυλιέται
καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

γ) Τὸ σπῆμα.

ΚΑΙ βλέπω ν' ἀναδύονται πίσω ἀπὸ τὸ βατῆρα,
τὰ γυμνασμένα σώματα, τόνα ἀπὸ τ' ἄλλο ἀνάρια.
Σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες τους καὶ τρίβει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
θεριεύονται καὶ σπαρταροῦν οἱ νευρωμένες κνήμες
καὶ μὲ λαχτάρα καρτεροῦν τὸ πῆδημα ν' ἀρχίσῃ.
Κι ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπὸ κεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ...
κι ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰ ὀρμή, σὰν ἀστραπὴ νὰ τρέχῃ
καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερὸ σημάδι,
—οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρὸς οὔτε μιὰ τρίχα πίσω—
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ μὲ μαζεμένα πόδια
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτῃ.

Ι. Πολέμης

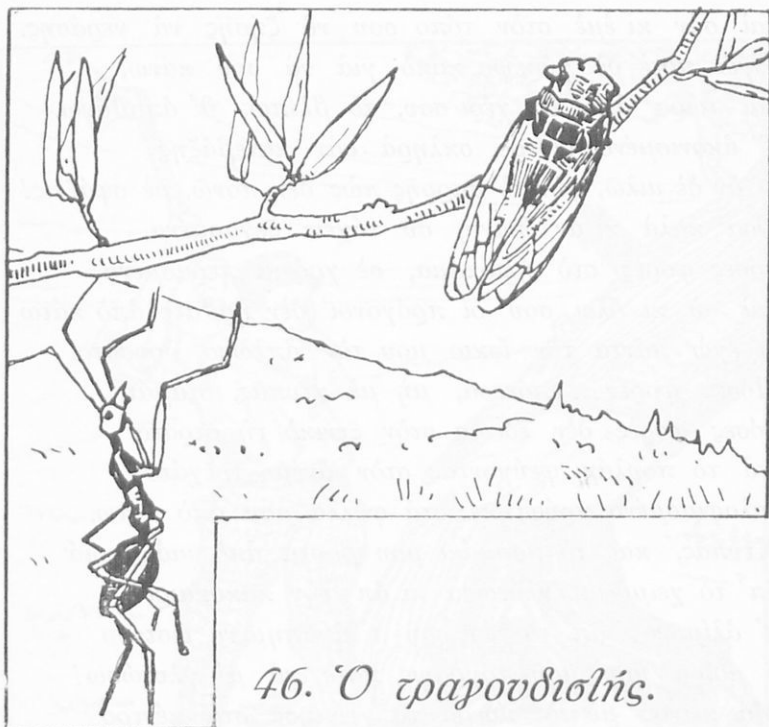

45. Ο γεροαγάλανος.

ΒΑΣΤΑΞΕ, νιέ, τ' άξίνι σου, γιατί άν δέν έχω στόμα,
 όμως νά ζήσω επιθυμῶ στ' άγαπημένο χώμα.
 Θέλω δυό λόγια νά σοῦ πῶ, σταμάτα, μη χτυπάς.
 Καί πρώτα-πρώτα σ' εὔχομαι στά χρόνια μου νά πᾶς.
 "Όσα τὰ μάτια μου εἶδανε, καί σὺ νά τὰ περάσης

καὶ σὰν κι ἐμὲ στὸν τόπο σου νὰ ζήσης νὰ γεράσης.
Ἐγὼ ποτὲ δὲ γύρεψα κακὸ γιὰ νὰ σοῦ κάνω,
καὶ τώρα ἀπὸ τὸ χέρι σου, τὸ βλέπω, θ' ἀποθάνω.
Τ' ἀκονισμένο σίδερο σκληρὰ σὰν κατεβάξης
κι ἂν δὲ μιλῶ, μὴν τὸ θαρρῆς πὼς δὲν πονῶ, μὲ σφάζεις!
"Ὅσα καλὰ κι ἂν ἔκανα, σὺ τάχεις ξεχασμένα,
πόσες φορὲς στὸ ἡλιόκαμα, σὲ χρόνια περασμένα,
καὶ σὺ κι ὅλοι σου οἱ πρόγονοι δὲν ἤρθατε ἀπὸ κάτω
κι ἐγὼ πάντα τὸν ἴσκιό μου τὸν ἄπλωσα δροσάτο.
Πόσες φορὲς... ἐπόνεσα, μὴ μὲ χτυπᾷς, σταμιάτα,
πόσες φορὲς δὲν ἔδειξα στὸν ξενικὸ τῇ σιράτα
καὶ τὸ πουλάκι φεύγοντας στὸν ἄνεμό τρεχάτο
ξαλαφιασμένο κρύφτηκε στὰ φύλλα μου ἀπὸ κάτω.
Χτυπᾷς, καὶ τὸ κορμάκι μου βαστᾷ ἀπὸ μιὰ μεριά
ἀπ' τὸ χειμῶνα ἐγλύτωσα κι ἀπ' τὴν κακοκαιριά,
μ' ἀλλίμονο! ἀπ' τὸ χέρι σου τ' ἀγαπημένο ὥστόσο
ἢ μοῖρα μου μοῦ τὴν ἔγραψε ποτὲ νὰ μὴ γλυτώσω!
Μὰ κεῖνος μὲ τὸ σίδερο τὸ χτύπησε στὸ κέντρο
κι ἔπεσε τρίζοντας τρανὰ τ' ἀντρειωμένο δέντρο.

Α. Φωτιάδης

46. Ὁ τραγουδιστής.

Ο ΜΥΡΜΗΓΚΑΣ ὁ κὺρ Ἀργύρης,
 πούναί μεγάλος νοικοκύρης,
 βαρέθηκε ὅλο νὰ μαζεύνῃ
 σήμερα θέλει νὰ γλεντήσῃ
 καὶ τὰ λαλούμενα γυρεύνει,
 μὰ ὅχι τὸ γλέντι νὰ στοιχίσῃ
 τοῦ ἀρέσει λίγο ἢ εὐθυμία
 σὰ γίνεται μὲ οἰκονομία.

Λοιπὸν τὸν τζίτζικα προσμένει
 ναρθῇ ὅπως πάντα στὴν ἐλιά του.

Λένε πῶς ἔχει αὐτὸς κρυμμένη
μὰ πίπιζα στὸ λάρυγγά του
καὶ παίζει πάντα στὸ λιοπύρι
σὰ βιολιτζῆς σὲ πανηγύρι.

Καὶ νά! στὸ δέντρο ἀνεβασμένος
ὁ τζίτζικας λαλεῖ καὶ παίζει
κι ὁ μύρμηγκας εὐτυχισμένος
στρώνει ἀπὸ κάτω τὸ τραπέζι.

Τὸ γλέντι στάθηκε μεγάλο
χορεύει καὶ συρτὸ καὶ μπάλo.
Τὰ ἔντομα παραταγμένα
βλέπουν καὶ τάχουνε χαμένα!
— «Ἐχάλασε, σοῦ λένε, ἡ πλάση
ἀφοῦ κι ὁ μύρμηγκας κι αὐτὸς
μὲς στοὺς σφιχτοὺς ὁ πιὸ σφιχτὸς
ἐβάρυνε νὰ διασκεδάση».

— «Ὁραῖα μοῦ παίζεις, τζίτζικά μου,
ἐγλέντησα μὲ τὴν καρδιά μου,
δὲν ἔκαμες μὰ νότα λάθος,
καὶ δύναμη ἔβαλες καὶ πάθος,
ᾧς εἶσαι πάντα νησιτικός.
Καλὸ εἶναι τώρα νὰ περάσης
νὰ φᾶς, νὰ πιῇς καὶ νὰ χορτάσης
σὰν πεινασμένος μουσικός.
Δυστυχισμένε! ᾧς ἔχης χάρη
πάρε δυὸ τρία σπειριὰ σιτάρι».

Ξαίρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι,
ὄλο τὸ κῦμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτη εἶναι ἢ ἀμμονδιά του
— δὲ θὰ τὸ χτίσω κεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα,
σκίζει μιὰ χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τῇ δέρνει τὸ ἀγριοκαίρι
κι ὁ ἥλιος τῇ χτυπᾷ.

Μιὰ στράτα χιλιοπατημένη
τὸν καβαλάρη νησιτικό,
τὸν πεζοπόρο διψασμένο
θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στήν ἀβλή,
πάντα ἢ γωνιά του νὰ καπνίζῃ
κι ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

Κ. Παλαμάς

48. Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενηλεμένου.

ΕΡΡΟΔΙΣΕ ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύση,
 γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κι ὁ Αὐγερινὸς τραβιέται,
 πᾶν τὰ πουλάκια στὴ βοσκή κι οἱ λιγερὲς στὴ βρύση,
 βγαίνω κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου.
 Βρίσκω μιὰ κόρη, πούπλενε σὲ μαρμαρένια γούρνα.
 Τὴ χαιρετῶ, δὲ μοῦ μιλεῖ, τῆς κρένω, δὲ μοῦ κρένει.
 — Κόρη, γιὰ βγάλε μου νερό, τὴν καλὴ μοῖρα νάχης,
 νὰ πιῶ κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου
 Σαράντα σίκλους ἔβγαλε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα
 κι ἀπάνω στοὺς σαράντα δυὸ τὴ βλέπω δακρυσμένη.
 — Γιατί δακρύξεις, λιγερή, καὶ βαριαναστενάζεις;

μήνα πεινᾶς, μήνα διψᾶς, μὴν ἔχης κακὴ μάνα;
— Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτ' ἔχω κακὴ μάνα,
ξέεε μου, κι ἂν ἐδάκρυσσα κι ἂν βαριαναστενάζω,
τὸν ἄντρα ἔχω στήν ξενητιά καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι ἀκόμα δυνὸ τὸν καρτερῶ, στοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω
κι ἂν δὲν ἐρῶν καὶ ἂν δὲ φανῇ, καλόγρια θὰ γίνω,
θὰ πάω σ' ἔρημα βουνὰ νὰ στήσω μοναστήρι
καὶ στὸ κελὶ θὰ σφαλιστῶ καὶ θὰ μαυροφορέσω,
κεῖνον νὰ τρώῃ ἢ ξενητιά κι ἐμὲ τὰ μαῦρα ράσα.

— Κόρη μου, ὁ ἄντρας σου πέθανε, ὁ ἄντρας σου ἐχάθη
τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν.
Ψωμί, κερεὶ τοῦ μοίρασα κι εἶπε νὰ τὰ πλερώσης.

— Ψωμί, κερεὶ κι ἂν πλήρωσες διπλὰ νὰ σὲ πληρώσω.

— Κόρη μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι ὁ
[καλὸς σου.

— Ξέεε μου, ἂν εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἂν εἶσαι κι ὁ καλὸς μου
δεῖξε σημάδια τῆς αὐλῆς καὶ τότε νὰ πιστέψω.

— Ἔχεις μὴλιά στήν πόρτα σου καὶ κλῆμα στήν αὐλή σου,
κάνει σταφύλι ραζακὶ καὶ τὸ κρασί μοσκάτο
κι ὅποιος τὸ πιῇ δροσίζεται καὶ πάλι ἀναζητᾷ το.

— Αὐτὰ εἰν' σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξαίρει ὁ κόσμος ὅλος,
διαβάτης ἦσουν, πέρασες, τὰ εἶδες καὶ τὰ λέγεις;
πές μου σημάδι τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω.

— Ἀνάμεσα στήν κάμαρη χρυσὸ καντήλι ἀνάφτει
καὶ φέγγει σου ποὺ γδύνεσαι καὶ πλέκεις τὰ μαλλιά σου
καὶ φέγγει τίς γλυκιὰς αὐγές, ποὺ τὰ καλά σου βάζεις.

— Ξέεε μου, ἐσύ εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἐσύ εἶσαι κι ὁ
[καλὸς μου.

Δημοτικό

49. Δὲ σὲ ξεχνῶ.

ΝΗΣΑΚΙ μου ὁμορφο
καμαρωμένο,
στά ξένα κι ἂν μένω
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τῇ νύχτα βρίζομαι
ξάφνου σιμά σου,
στήν ἀμμονδιά σου
πὸν ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,
κάθομαι χάμω,
πάνω στὸν ἄμμο
παιζογελῶ.

Νά κι οἱ βαρκοῦλες σου
γοργοκυλᾶνε,
θαρρεῖς πετᾶνε
μὲς στὸ γιαλό.

Καλὴ βαρκούλα μου,
ἔλα στά ξένα,
ἄχ, πάρε καὶ μένα,
σὲ καρτερῶ.

Νησάκι μου ὁμορφο,
καμαρωμένο,
στά ξένα κι ἂν μένω
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Ν. Δαμεράλης

50. Ὁ ἀποχαιρετισμός.

ἘΦΗΝΩ γειά, μαρούλα μου, σ' ἀφήνω γειά, πατέρα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου καὶ σεῖς ξαδερφοπούλες.
 Θὰ φύγω νὰ ξενητευτῶ, θὰ πάω μακριὰ στὰ ξένα.
 Θὰ φύγω, μάνα, καὶ θαρθῶ, νὰ μὴν πολυλνπιέσαι.
 Ἀπὸ τὰ ξένα ὅπου βρεθῶ, μηνύματα σοῦ στέλνω
 μὲ τὴ δροσιὰ τῆς ἄνοιξης, τὴν πάχνη τοῦ χειμῶνα,
 καὶ μὲ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ, τὰ ρόδα τοῦ Μαΐου.
 Θὲ νὰ σοῦ στείλω μάλαμα, θὲ νὰ σοῦ·στείλω ἀσήμι,
 Θὲ νὰ σοῦ στέλνω πράματα ποὺ δὲν τὰ συλλογιέσαι.
 — Παιδί μου, πάαινε στὸ καλὸ κι ὅλοι οἱ ἅγιοί κοντά σου
 καὶ τῆς μαρούλας σου ἡ εὐχὴ νάσαι γιὰ φυλαχτό σου,
 νὰ μὴ σὲ πιάνη βάσκαμα καὶ τὸ κακὸ τὸ μάτι.
 Θυμήσον με, παιδάκι μου, κι ἐμὲ καὶ τὰ παιδιά μου,
 μὴ σὲ πλανέση ἡ ξενιτιά καὶ μᾶς ἀλησμονήσης.
 — Κάλλιο, μαρούλα μου γλυκιά, κάλλιο νὰ σκάσω πρώτα,
 παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα.

Δημοτικὸ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
1. 'Ο παλπούς, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	3
2. 'Ο μπαρμπα-Γιώργης, <i>Νώντα "Ελατου</i>	8
3. Στην Κατερινιώ μου, πού είναι στην κυρά Σμα- ράγδα, <i>Νώντα "Ελατου</i>	15
4. Τò ναυτόπουλο, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	19
5. 'Ο κύρ Βοριάς, <i>ποίηση δημοτικό</i>	25
6. 'Ο Μάνθος, <i>Νώντα "Ελατου</i>	27
7. Αυτό δὲ μοῦ τὸ εἶπε κανεῖς, <i>Νώντα "Ελατου</i>	36
8. Τὸ τέλος ἑνὸς караβιου, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	43
9. Κριμα νὰ χαθῇ ἡ μαυρομάτα, <i>Νώντα "Ελατου</i>	49
10. Εἶδες ἄσπρο κόρακα; <i>Νώντα "Ελατου</i>	53
11. Μιὰ δίκη, <i>Νώντα "Ελατου</i>	59
12. Τὸ ραζακὶ σταφύλι, <i>Νώντα "Ελατου</i>	65
13. Τὸ ἑλληνικὸ χῶμα, <i>ποίηση Γ. Δροσίνη</i>	71
14. "Ας ἀφήσουμε τοὺς γέροντες, <i>Νώντα "Ελατου</i>	72
15. Τὸ τελευταῖο λείψανο, <i>Νώντα "Ελατου</i>	80
16. 'Η ἀνοιξη, <i>ποίηση δημοτικό</i>	87
17. 'Ο κῆπος τὴν ἀνοιξη, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	88
18. 'Ο κότσυφας, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	92
19. Τὸ μετᾶξι, <i>Νώντα "Ελατου</i>	98
20. Τὸ μνήμα τῆς μάνας, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	105
21. 'Η ἄσπρη πεταλοῦδα, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	116
22. 'Ο ἀμπελουργός, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	121
23. 'Η σουσουράδα, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	129
24. 'Η σουπιὰ, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	135
25. 'Η ἱστορία τῆς δαχτυλήθρας, <i>Νώντα "Ελατου</i>	142
26. 'Ο τυφλοπόντικας κι οἱ φίλοι του, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	150
27. 'Η ἄλεπου καὶ ὁ σκαντζόχοιρος, <i>Νώντα "Ελατου</i>	180
28. Τὰ κάρβουνα καὶ ὁ ἀοβέστης, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>	193

	Σελ.
29. Τὸ λιβάδι, ποίημα Γ. Δροσίνη	198
30. Μεσημέρι, ποίημα Γ. Δροσίνη	199
31. Τὸ δειλινό, ποίημα Κ. Χατζοπούλου	200
32. Χιονισμένη νύχτα, ποίημα Κ. Χατζοπούλου	201
33. Ἡ ἄνοιξη, ποίημα Βηλαρά	202
34. Τέσσερα ἀδέρφια, ποίημα Α. Πάλλη	203
35. Βαριὰ τ' ἄλἐτρι, ποίημα Α. Φωτιάδη	205
36. Ὁ Φαέθοντας, Α. Καρκαβίτσα	206
37. Ὁ ἀργοναύτης Ἀγκαῖος, Νώντα ᾠδατον	215
38. Ὁ Ἑρυσίχθονας, Α. Καρκαβίτσα	218
39. Ὁ Μίδα, Νώντα ᾠδατον	223
40. Ὁ Φιλήμονας καὶ ἡ Βανκίδα, Νώντα ᾠδατον	227
41. Ἡ θυσία τῆς Ἰφιγένειας, Α. Καρκαβίτσα	233
42. Ὁ Ἑχτορας καὶ ἡ Ἀνδρομάχη, ποίημα Ι. Πολέμη	239
43. Ὁ Φιλοκτήτης, Α. Καρκαβίτσα	241
44. Οἱ Ἀγῶνες, ποιήματα Ι. Πολέμη:	
α) Τὸ τρέξιμο	248
β) Τὸ πάλαιμα	248
γ) Τὸ πήδημα	249
45. Ὁ γεροπλάτανος, ποίημα Α. Φωτιάδη	250
46. Ὁ τραγουδιστής, ποίημα Ζ. Παπαντωνίου	252
47. Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι, ποίημα Κ. Παλαμᾶ	255
48. Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενητεμένου, ποίημα δημοτικὸ	257
49. Δὲ σὲ ξεχνῶ, ποίημα Ν. Δαμιράλη	259
50. Ὁ ἀποχαιρετισμὸς, ποίημα δημοτικὸ	260

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Ἰουλίου 1932.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ἐπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Νόμου 5045, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ἐπ' ἀριθ. 303 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῇ ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ'. τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τὸ ἐπὶ τὸν τίτλον Ἀναγνωστικὸ τῆς Δ'. δημοτικοῦ «**Τὸ Ραξακὶ Σταφύλι**» βιβλίον τῶν Α. Καρκαβίτσα καὶ Νώντα Ἐλατου διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932-1933 ἐπὶ τὸν ὅρον, ὅπως οἱ συγγραφεῖς συμμορφωθῶν κατὰ τὴν ἐκτίπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ἐποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς

Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Π. Διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμήσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικά βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμευ τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ἐπὶ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 19,80

(Δεδεμένον Δραχ. 3 ἐπὶ πλέον)

ἀριθ. ἀδείας κυκλοφ. $\frac{56992}{17/10/32}$

0020563896

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο
Κ
Σ
1